

Království, moc a sláva

Království, moc a sláva

PŘEHLED NOVÉHO ZÁKONA

**Jean-Baptiste Sawadogo
a Marcia A. Mungerová**

Připraveno ve spolupráci s personálem Mezinárodní kanceláře ICI

*Odborná spolupráce:
Marcia A. Mungerová*

Ilustroval: Bill Stewart

ICI UNIVERSITY
6300 North Belt Line Road
Irving, Texas 75063
USA

Titul originálu: **The Kingdom, The power, and The Glory**
První vydání 1982
Druhé vydání 1984

První české vydání 1995
© 1994, All Rights Reserved

ICI University
Národní kancelář
Český Těšín
Česká republika

OBSAH

	Strana
Úvod ke kursu	5
ČÁST PRVNÍ: JEŽÍŠ - JEHO ŽIVOT A SLUŽBA	
1. Nový zákon a jeho svět	14
2. Ježíš a evangelia	42
3. Matouš a Marek	64
4. Lukáš a Jan	84
ČÁST DRUHÁ: CÍRKEV - JEJÍ RŮST A ROZVOJ	
5. Vznik církve	112
6. Církev na postupu	140
7. Církev dále roste	158
ČÁST TŘETÍ: CÍRKEV - JEJÍ PROBLÉMY A JEJÍ NADĚJE	
8. Církev nalézá řešení	180
9. Církev uprostřed konfliktu a očekávání	200
10. Nový zákon je naprosto hodnověrný	226
Odpovědi na osobní testy	246

ICI PROGRAM KŘEŠŤANSKÉ SLUŽBY

Toto je jeden z 18 kursů (předmětů), které tvoří ICI Program křesťanské služby. Symbol na levé straně je vodítkem pro pořadí studia v této sérii, která je rozdělena do tří částí, každá po šesti kursech. *Království, moc a sláva* je druhým kursem v první části. Bude prospěšné studovat tyto kurzy ve správném pořadí.

Studijní materiály Programu křesťanské služby byly připraveny formou samostatných studijních materiálů a jsou určeny zvláště pro křesťanské pracovníky. Tyto kurzy zprostředkovávají studentovi poznání Bible a připravují jej pro praktickou křesťanskou službu. Tento kurs lze studovat pro získání zápočtu pro pozdější osvědčení nebo pro osobní rozšíření znalostí.

UPOZORNĚNÍ

Prosíme tě, aby sis velmi pozorně přečetl úvod ke kursu. Je důležité respektovat tyto instrukce, tak abys mohl splnit cíle kursu a byl připraven vypracovat studijní zprávy.

Veškerou korespondenci související s kursem posílej svému instruktorovi ICI, na adresu, která je vytištěna dole. V případě, že tam není a neznáš ani adresu své místní kanceláře ICI, napiš, prosím, na následující adresu:

ICI UNIVERSITY
National Office
P.O. Box 80
Leoše Janáčka 5
737 01 Český Těšín
Česká republika

Adresa tvé místní kanceláře ICI je:

ICI UNIVERSITY
National Office - ČR

ÚVOD KE KURSU

Seznam se s novou smlouvou (úmluvou), kterou Bůh učinil s člověkem

V tomto kursu budeš studovat Nový zákon - novou smlouvu (úmluvu), kterou Bůh učinil s člověkem skrze Ježíše Krista. Nový zákon nám vypráví o tom, jakým způsobem nás Bůh zachránil před věčným zahynutím. Dovídáme se z něj, jak můžeme být přeneseni do Božího království skrze Ježíše Krista i jak můžeme zakoušet jeho moc ve svém každodenním životě. Nový zákon rovněž líčí slavný návrat našeho Spasitele i úžasnou budoucnost, která se v něm stala naším údělem.

První část knihy ti poskytne celkový přehled všech novozákonních knih i doby, v níž byly sepsány. Pak se seznámíš s knihami, které zachycují Ježíšův pozemský život a službu. Postupně si prostuduješ všechny čtyři evangelijní záznamy Ježíšova zcela jedinečného poselství a jeho mocných činů a zázraků. Současně se seznámíš i se zemí, kde žil, a lidmi, kteří o něm psali.

Druhá část se zaměřuje na knihy, které popisují vznik církve a její rozšíření do celého Římského impéria. Budeš svědkem toho, jak apoštolové a ostatní věřící hlásali radostnou zvěst o spasení Židům i Řekům, otrokům i jejich pánům, těm, kdo upřímně a opravdově hledali, i pochybovačům. Prostuduješ si listy, které byly adresovány rozličným křesťanským obcím, jež v té době na mnoha místech vznikaly. Seznámíš se přitom s jejich problémy i s radostí, kterou prožívali. Uvidíš, jak byly církve mocí Boží utvářeny a zachovávány.

V třetí části se seznámíš s knihami, které byly napsány v době, kdy se církev dále šířila a rostla. Uvidíš, jakým způsobem se vyrovnala s pronásledováním ze stany těch, kdo ji nenáviděli, i jakým způsobem čelila těm, kdo zapírali Pána, i jejich bludným naukám. Budeš se blíže zabývat směrnicemi, které byly sepsány pro vedoucí v církvi. Poznáš, jak slavný je budoucí úděl církve. V této části se rovněž dozvíš, jak se dostal Nový zákon až k nám. Seznámíš se s důvody, proč se můžeš i dnes při svém hledání Boha a snaze sloužit mu na tuto knihu cele spoléhat.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Během uvedeného studia zjistíš, že Nový zákon je Božím poselstvím pro tebe. Získané vědomosti ti pomohou, abys pravdy obsažené v této knize nejen sám lépe pochopil, ale mohl jim učit i druhé.

Mezidobí mezi Starým a Novým zákonem

Možná že ses už zabýval studiem Starého zákona. Pokud ano, jistě si vzpomínáš, že jeho dějinné vyprávění končí opětovným postavením jeruzalémského chrámu. Na začátku novozákonního vyprávění však zjišťujeme, že Jeruzalém je pod nadvládou Římanů. K čemu všemu tedy vlastně došlo v době mezi oběma Zákony - v „mezidobí mezi Starým a Novým zákonem“?

V r. 586 byla poslední skupina Židů odvedena z Jeruzaléma do babylónské zajetí. Během tohoto zajetí dobyli babylónskou říši Peršané. Ti dovolili Židům, aby se navrátili do své vlasti; nevelký počet Židů se skutečně vrátil zpět do Palestiny. Takto tedy skončilo sedmdesátileté vyhnanství. Navrátilci znovu vystavěli chrám a usadili se v zemi. Mnoho Židů se však do Palestiny již nevrátilo. Někteří z nich zůstali v Babylónu. Ostatní byli nakonec rozptýleni mezi národy. V dějinách se pro to ujal název *diaspora* (řec. rozptýlení).

Nad Persií zvítězil mladý Alexandr Veliký, král makedonský. Jeho armáda dobyla rozsáhlá území včetně Sýrie, Palestiny a Egypta. Alexandr však umírá ve věku pouhých třiatřiceti let a jeho politické impérium jej dlouho nepřežilo. Avšak řecká kultura, kterou prosazoval v celé své říši, měla přetrvávající vliv na Palestinu i celý starověký svět.

Po Alexandrově smrti v r. 323 př. n. l. se v Palestině vystřídalo u moci několik cizích mocností. Seleukovec Antiochos IV. Epifanes (175-164 př. n. l.) se snažil provést násilnou helénizaci židovského národa. Zakázal židovské bohoslužby a jeruzalémský chrám znesvětil. To vše vyvolalo židovskou vzpouru (makabejské války). Po několikaletých válkách Židé získali vládu nad Jeruzalémem a očistili chrám. Boje o nezávislost pokračovaly až do r. 142 př. n. l. Toto období se nazývá obdobím Makabejců - podle Júdy Makabejského (makkabí = kladivo), vojenského vůdce židovského povstání, který v bojích zasazoval nepříteli velmi silné a citelné rány a dobýval jedno vítězství za druhým.

ÚVOD KE KURSU

Údobí židovské nezávislosti trvalo od r. 142 př. n. l. do r. 63 př. n. l., kdy byl Jeruzalém dobyt římským vojevůdcem Pompeiem a celá Palestina se ocitla pod svrchovaností Říma. V té době to byli Hasmonejci, kdo pokračovali v boji proti cizí nadvládě. Vedli však boje i mezi sebou. Hasmonejci byli potomky Šimeóna Makabejského, jednoho z Judových bratří (Juda byl zabit v r. 162 př. n. l.) Mezitím moc Říma, který byl od r. 200 př. n. l. dominantní silou v celé oblasti, dále rostla. Poslední Hasmonejec u moci byl v r. 37 př. n. l. zabit Herodem Velikým, kterého Římané dosadili jako židovského krále. Herodes byl také u moci, když se narodil Ježíš Kristus.

Při tvém studiu ti pomůže, když budeš mít zmíněná fakta o mezidobí mezi Starým a Novým zákonem neustále na paměti. Události této doby měly totiž značný vliv na židovské náboženství a podílely se ve velké míře na utváření světa, do kterého se narodil Ježíš.

Popis kursu

Království, moc a sláva: Přehled Nového zákona je studijní kurs, který křesťanským pracovníkům pomůže seznámit se s celým obsahem Nového zákona. Kurs klade důraz na dějinné pozadí, charakteristiku a učení jednotlivých novozákonních knih. Díky němu získá křesťanský pracovník důvěru v naprostou hodnověrnost Nového zákona a ve své službě bude lépe vystrojen k tomu, aby se mohl o ony vzácné novozákonné pravdy dělit s druhými.

Cíle kursu

Po ukončení tohoto kursu bys měl být schopen:

1. Popsat dějinné pozadí, autora i poselství jednotlivých knih Nového zákona.
2. Určit důležitá místa spojená s pozadím Nového zákona, životem Ježíšovým a šířením prvotní církve.
3. Vysvětlit, proč se můžeme na Nový zákon zcela spolehnout jako na hodnověrný a přesný záznam života Ježíšova a učení apoštolů.
4. Přijmout Nový zákon jako Boží poselství, určené tobě, a účinněji se dělit o jeho pravdy s druhými.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Učebnice

Knihu *Království, moc a sláva: Přehled Nového zákona* budeš v tomto kursu používat jako učebnici i studijní příručku. Z jiných učebnic potřebuješ pouze Bibli. Citace Písma jsou z českého Ekumenického překladu (podle ekumenického vydání z r. 1985). Značka NPB za uvedením místa znamená, že byl použit Nový překlad Bible (Vydavatelství KMS, Praha 1994).

Čas potřebný ke studiu

Kolik času budeš potřebovat na studium každé lekce, závisí zčásti na tom, nakolik studovaný předmět znáš, zčásti na úrovni tvých studijních schopností. Jak dlouho ti bude studium trvat, bude rovněž záviset na tom, do jaké míry budeš dodržovat naše pokyny a v jaké míře se u tebe vyvinou schopnosti pro samostatné studium. Rozvrhni si studium tak, abys dosáhl cílů, které vymezil autor, jakož i těch, které sis stanovil ty sám.

Struktura lekce a model studia

Každá lekce obsahuje: 1) název, 2) úvod, 3) osnovu, 4) cíle lekce, 5) studijní činnost, 6) rozvinutí lekce včetně studijních otázek, 7) osobní test a 8) odpovědi na studijní otázky.

Osnova a cíle lekce ti poskytnou základní informaci o daném předmětu, při studiu ti pomohou soustředit pozornost na nejdůležitější otázky a upozorní tě na to, čemu by ses měl učit.

Většinu otázek lze zodpovědět v prostoru, který je na to v učebnici vyhrazen. Delší odpovědi by měly být zodpovězeny v sešitu, který si za tím účelem pořídíš. Když si budeš zaznamenávat do sešitu, nezapomeň si poznamenat číslo otázky a název lekce. Pomůže ti to později při opakování.

Nedívej se předem na odpovědi, dokud si sám danou otázku nezodpovíš. Jestliže si odpovíš na otázku sám, daleko lépe si studovanou látku zapamatuješ. Až všechny studijní otázky zodpovíš, zkontroluj si své odpovědi s odpověďmi uvedenými v závěru každé lekce. Nesprávné odpovědi si oprav. Odpovědi nejdou po sobě v běžném pořadí podle čísel, abys náhodou nezahlédl odpověď na následující otázku.

ÚVOD KE KURSU

Otázky jsou velice důležité. Pomohou ti zapamatovat si hlavní myšlenky uvedené v lekci a aplikovat principy, kterým ses naučil, v praxi.

Jak tento kurs studovat

Studuješ-li tento kurs samostatně, vyhodnocení tvé práce se může dít prostřednictvím pošty. I když byl tento kurs ICI připraven tak, abys jej mohl studovat samostatně, můžeš jej také studovat ve skupině nebo třídě. Je-li tomu tak, další potřebné informace ti poskytne tvůj učitel.

Studijní zprávy za jednotlivé části kursu

Ať už studuješ samostatně ve spolupráci s ICI, nebo ve skupině či třídě, obdržel jsi s tímto kursem i Brožuru s otázkami, Studijní zprávy za jednotlivé části kursu. Tyto zprávy máš vypracovat podle pokynů daných v kursu a v brožuře s otázkami. Otázkové listy bys měl vyplnit a poslat svému instruktorovi k opravě a k podnětům ke tvému studiu.

Osvědčení

Po úspěšném ukončení kursu a závěrečném vyhodnocení všech studijních zpráv instruktorem ICI obdržíš osvědčení o ukončení kursu.

Autoři kursu

Tento kurs pro ICI napsali Jean-Baptiste Sawadogo a Marcia A. Mungerová. Jean-Baptiste Sawadogo vystudoval vysokou školu College Protestant of Assemblies of God v Horní Voltě. Studoval na institutu International Bible Training Institute v Anglii. Postgraduální studium absolvoval na univerzitě v Ougadougou. Nyní pracuje jako instruktor na biblické škole Assembly of God Bible School v Naga-bagre v Horní Voltě. Marcia A. Mungerová je misionářkou, která v současné době pracuje na ICI fakultě vývoje v Bruselu (Belgie). Dosáhla titulu bakaláře svobodných umění na vysoké škole Biola College v La Miradě (Kalifornie) a mistra křesťanských studií na vysoké škole Regent College ve Vancouveru (Kanada).

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Tvůj instruktor ICI

Tvůj instruktor ICI ti ochotně pomůže, nakolik to jen bude možné. Máš-li k tomuto kursu nebo k jednotlivým studijním zprávám jakékoli otázky, klidně se na něj obrať. Pokud chce tento kurs studovat více lidí najednou, žádejte informace, jaká konkrétní opatření jsou pro skupinové studium nutná.

Ať ti Bůh při studiu tohoto kursu požehná. Kéž tento kurs obohatí tvůj život i křesťanskou službu a pomůže ti, abys splnil svůj úkol v těle Kristově.

ÚVOD KE KURSU

poznámky

Část 1

**Ježíš - jeho život
a služba**

Lekce 1

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

Svět, do nějž přišel Ježíš Kristus, byl utvářen třemi důležitými vlivy: římskou mocí, řeckou kulturou a židovským náboženstvím. V této lekci uvidíš, jak Bůh použil všech zmíněných vlivů k průkopnickému dílu v době, kdy měla začít Ježíšova služba na této zemi. Jak uvádí Ga 4,4, „když se naplnil stanovený čas“, poslal nám Bůh svého Syna.

V této lekci nalezneš také přehled Nového zákona. K jeho vytvoření použil Bůh lidské pisatele a sám se postaral o jeho vnitřní soulad a jednotu. Sedmadvacet novozákonních knih je tvořeno několika odlišnými druhy spisů; tyto byly napsány v různé době a v různých okolnostech. Některé vznikly jako reakce na určité problémy; jiné byly napsány, aby zaznamenaly zvláštní události. Všechny bez výjimky však obsahují jedno důležité poselství: Bůh skrze Ježíše Krista učinil s člověkem novou smlouvu (úmluvu).

Skutečností, s nimiž se seznámíš v této lekci, ti pomohou vidět zřetelněji Boží ruku v dějinných událostech. Díky nim získáš rovněž plnější a hlubší pochopení Nového zákona, této vzácné a úžasné knihy, kterou nám Bůh ve své milosti daroval.

osnova lekce

Svět Nového zákona
Knihy Nového zákona

cíle lekce

Po ukončení této lekce bys měl být schopen:

- určit totožnost významných lidí, skupin a institucí doby novozákonní na základě jejich popisu.
- doložit, že Kristus přišel, „když se naplnil stanovený čas“.
- uvést a krátce charakterizovat jednotlivé autory novozákonních spisů, v hrubých rysech uvést obsah a chronologii těchto spisů.

studijní činnost

1. Přečti si úvod ke kursu, pečlivě si projdi osnovu lekce a její cíle. Pomůže ti to při rozpoznání věcí, kterým by ses měl snažit naučit během studia této lekce.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

2. Prostuduj si tuto lekci a vypracuj všechna cvičení. Svě odpovědi si porovnej s odpověďmi uvedenými na konci lekce.
3. Vypracuj si osobní test uvedený na konci této lekce a své odpovědi si pak pečlivě zkontroluj. Znovu si projdi každou otázku, kterou jsi nezodpověděl správně.

rozvinutí lekce

SVĚT NOVÉHO ZÁKONA

Několik zcela odlišných vlivů se podílelo na utváření světa Nového zákona. Uvažuj například o následujících skutečnostech: Ačkoli v době, kdy byl sepsán Nový zákon, vládli v Palestině Římané, jazykem Nového zákona se stala řečtina. Ježíš, jehož příběh nám Nový zákon vypráví, byl Žid, starozákonními knihami předpovězený Mesiáš. Navíc na stránkách Nového zákona čteme o lidech, kteří se drželi mnoha rozličných pohanských náboženství, kultů a mysterií. Jaké tedy byly ony síly, jež utvářely svět Nového zákona?

Římská moc

Úkol 1. *Uved', jakými způsoby římská moc umožnila rychlé šíření evangelia.*

V L 2,1 čteme, že „...vyšlo nařízení od císaře Augusta, aby byl po celém světě proveden soupis lidu.“ *Císař* byl titul, který náležel římskému imperátorovi. Na některých místech Nového zákona je římský imperátor nazýván rovněž „králem“ (např. 1Pt 2,17). V době, kdy byl sepsán Nový zákon, se Římské impérium rozkládalo od západního konce Středoziemního moře až k řece Eufratu na Blízkém východu. Celé toto velké území spadalo pod vládu imperátorovu. Římané své impérium rozdělili na jednotlivé provincie - oblasti s vojenskými základnami. Nový zákon uvádí některé z nich jejich jmény - patří k nim Makedonie, Achaia, Sýrie, Asie, Galacie a Pamfylie.

Římská moc a její politická síla se postaraly o politickou jednotu, vojenský mír a svobodu obchodování a cestování. Ty rozličné národy,

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

keré si Řím podmanil, byly přivedeny pod jednu společnou vládu. Římský mír byl prosazen silou, takže mezi podrobenými národy ustaly vzájemné války. Římským občanům se dostávalo zvláštní ochrany. Mohli se pohybovat po celém impériu, aniž by se museli obávat, že budou neprávem uvězněni, či že jim bude jakkoli jinak ublíženo. Například apoštol Pavel, jenž byl Bohem mocně používán k šíření poselství Kristova do nových oblastí, byl rovněž občas závislý na této zvláštní ochraně, které se těšil jako římský občan (viz Sk 16,38; 22,29).

Římané vynikali ve stavbě dobrých cest a pevných mostů. Na jejich cestách byli lidé v bezpečí před lupiči. Své hlavní město Řím propojili se všemi částmi impéria; říkalo se, že „všechny cesty vedou do Říma“. Moře byla očištěna od pirátů. Jak ještě nikdy předtím, bylo nyní dosaženo bezpečí, svobody a klidu cestování a dopravy.

Poznámka: Dříve než zodpovíš následující otázku, projdi si znovu instrukce pro odpovídání na studijní otázky, uvedené v Úvodu ke kursu. Vrať se k těmto pokynům, kdykoli to budeš během zodpovídání otázek potřebovat.

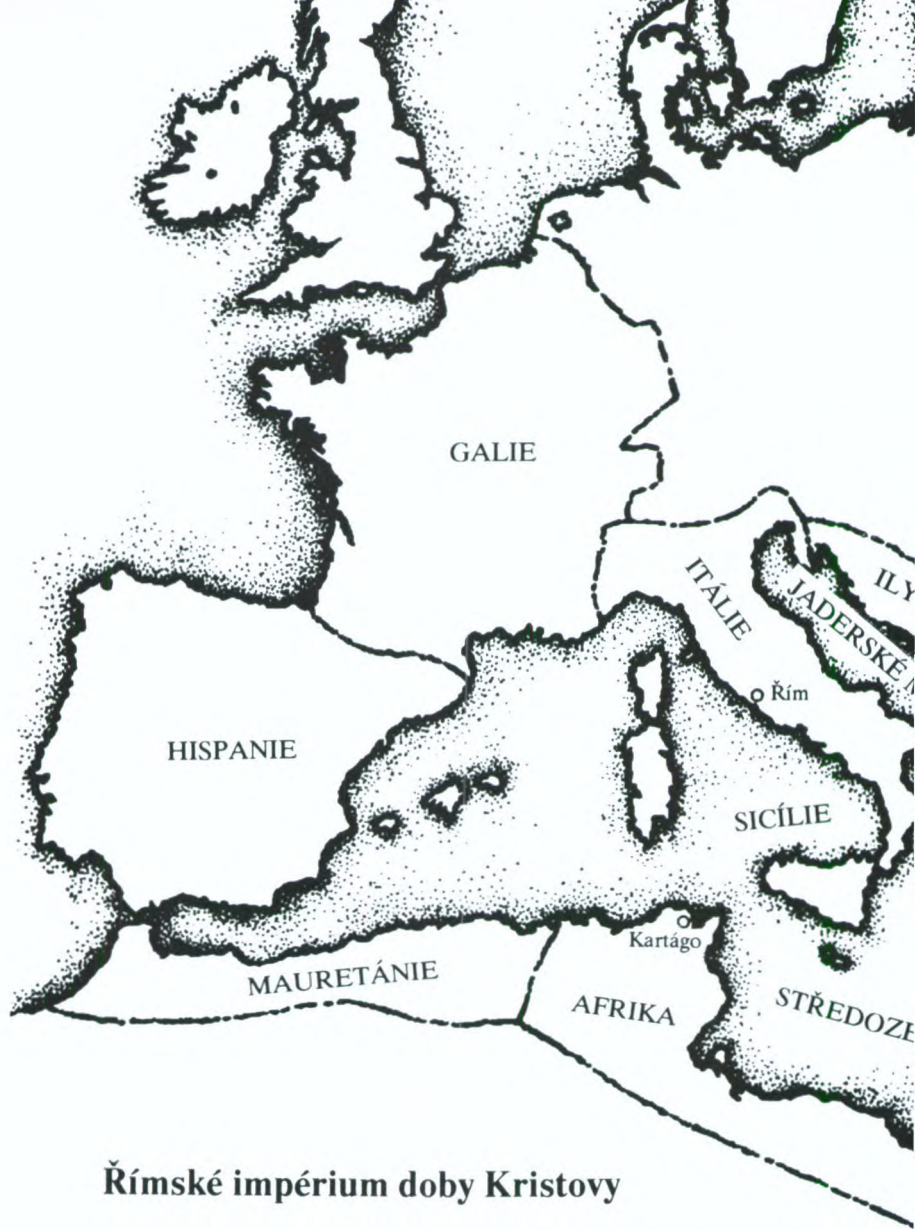
1. Dokonči následující větu: Poté co Ježíš ukončil svou službu na této zemi, evangelium se ve velice krátké době rozšířilo do světa. Jedním z důvodů, proč k tomu mohlo dojít, bylo, že Římané vystavěli kvalitní cesty, které spojovaly Řím

S.....

Řecká kultura

Úkol 2. *Rozpoznej nejdůležitější způsob, kterým řecká kultura připravila svět na zvěst Kristovu.*

Ačkoli politickými vládci světa byli Římané, byl to řecký jazyk a řecké myšlení, které ovládly jejich kulturu. *Jeden jazyk a jeden svět!* bylo heslem a ctižádostivou touhou Alexandra Velikého. Po uskutečnění svých dobytelských plánů podnikl kroky k sjednocení všech národů pod svou nadvládou. Řečtina se vyučovala po celém impériu. Řecká kultura se postupně stala vzorem pro veškeré myšlení a život. Měla rovněž dalekosáhlý vliv na lidi doby novozákonní. (Řeckou kulturu nazýváme také *helénskou*. Tento název je odvozen z řec.

Římské impérium doby Kristovy

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Hellas (Helada), což je původní pojmenování Řecka. Člověk hlásící se k řecké kultuře se pak nazýval *helénista*, ačkoli nemusel být rodilým Řekem.)

Zatímco Alexandrovo politické impérium nemělo dlouhého trvání, jeho kulturní dědictví bylo obrovské a přetrvávající. Svět kolem Středoziemního moře po mnoho století vykazoval známky helénského vlivu. Řecké zvyklosti, obyčeje a způsoby bylo možné nalézt téměř všude. Mnohá města napodobovala řecký architektonický styl. Hlubavý duch Řeků, který se snažil proniknout otázky původu a smyslu vesmíru, který se dotazoval na Boha a člověka, dobro a zlo, tento duch pronikl i k ostatním národům, jež byly ovlivňovány řeckou kulturou. Řečtina se stala jazykem panovníků i otroků. Dopisy, poezie, věci týkající se obchodních záležitostí - všechno bylo psáno řecky. Nový zákon pojmem *Řek* neoznačuje pouze rozené Řeky, ale všechny lidi, kteří mluvili řecky a patřili k ostatním nežidovským národům. Řecky se tehdy mluvilo všude.

Když stoupla moc Říma, našli Římané v řečtině ideální prostředek komunikace s podmaněnými oblastmi. Římští mladíci byli posíláni, aby se vzdělávali na řeckých univerzitách - ty se nacházely v městech jako Athény, Rhodos, Tarsus. Nakonec se hodně používalo řečtiny i v samém Římě.

2. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením.

- a Člověk se musel narodit v Řecku, aby se mohl nazývat *helénista*.
- b Když se řecké impérium rozpadlo, pozbylo tím i veškerého vlivu.
- c Římané používali řečtinu jako dorozumívací prostředek se svými územími.
- d Lidé nežidovských národů jsou v Novém zákoně často nazýváni *Řeky*, i když nemají řecký původ.

Řecký jazyk byl opravdu jedinečným prostředkem pro vyjádření křesťanského poselství. Protože se tak hodně používal, mohli apoštolové kázat řecky, a tím odpadla nutnost překladatele. Široké a mnohostranné použití tohoto jazyka vysvětluje, proč byly všechny knihy Nového zákona, ač psány většinou Židy, napsány původně řecky. Když přišel Kristus se svým poselstvím, které bylo určeno celému světu, existoval světově rozšířený jazyk, v němž mohlo být toto poselství sděleno.

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

3. Nejdůležitější způsob, jakým řecká kultura pomohla připravit svět na uslyšení poselství Kristova, bylo skrze

- a) řecké zvyklosti, způsoby a architektonický styl, které lidé na mnoha místech přijali za své.
- b) řecký jazyk, kterým se mluvilo v celém římském impériu.
- c) řeckého ducha, který se ve své zvědavosti snažil porozumět smyslu vesmíru.

Židovské náboženství

Viděli jsme, jakým způsobem Bůh použil římské moci i řecké kultury, aby připravil svět na uslyšení poselství Kristova. K stejnému účelu použil Bůh i židovský národ a jeho náboženství. Bůh se tomuto národu zjevil a v proroctví jim přislíbil Mesiáše, který v budoucnu přijde. Tato zjevení a proroctví byla sepsána a společně tvoří Starý zákon. Učení Starého zákona se rozšířilo do mnoha částí světa; stalo se tak následkem vývoje v životě a náboženství Židů, ke kterému došlo v zajetí babilónském a v mezidobí mezi oběma Zákony. V následující části se budeme tímto vývojem zabývat. Než však budeme pokračovat, doplň cvičení, které následuje. Takto budeš moci v krátkosti si projít všechny důležité události zmíněného mezidobí.

4. Vrať se zpět k Úvodu ke kursu a přečti si znovu část nazvanou **Mezidobí mezi Starým a Novým zákonem**. Pak v následujících větách doplň správná jména, slova nebo časové údaje.

Po dovršení sedmdesáti let pobytu v exilu dovolili .....

Židům, aby se navrátili do Jeruzaléma. Jejich impérium bylo později poraženo .....

který zemřel v r. .... př. n. l.

Pak se ve vládě nad Palestinou vystřídalo několik cizích mocností.

Židé se v r. .... př. n. l. proti nim vzbouřili.

Jeruzalém se takto opět dostal do jejich rukou a tato nezávislost trvala

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

do r. .... př. n. l., kdy byli poraženi Pompeiem.

V r. 37 př. n. l. byl ..... ustanoven

..... jako židovský vládce.

Judaismus v mezidobí mezi Zákony

Úkol 3. *Uved' vývoj, k němuž došlo v mezidobí a který připravil svět na uslyšení poselství Kristova.*

Během exilu a v letech mezidobí došlo v judaismu k trojímu vývoji: Vyvinula se nová forma bohoslužby - bohoslužba v synagóze. Mnoho pohanů konvertovalo k judaismu. Starý zákon byl přeložen do řečtiny.

1. *Synagoga*. Když byli Židé odvedeni do exilu, vzali s sebou Písma Starého zákona. Tyto spisy tvořily základ pro jejich náboženskou praxi. Během zajetí Židé samozřejmě nemohli konat své bohoslužby ve svatyni ani přinášet předepsané oběti. Avšak i tam jejich uctívání jediného pravého Boha mělo své pokračování.

Shromažďovali se ve skupinách nazývaných *synagogy*, aby studovali Písmo a přijímali z něj ponaučení a instrukce. Deset či více členů mužského pohlaví již mohlo vytvořit synagógu; v jednom městě pak mohlo být i více takovýchto synagóg. Uctívání v synagóze zahrnovalo čtení ze Zákona a Proroků. Napsaná proroctví se zmiňovala o příchodu Mesiáše, který vysvobodí lid Boží. Během studia těchto spisů se Židé začali rozhlížet po tom, jenž je vysvobodí ze zajetí.

2. *Konverze pohanů k judaismu*. Během babylónského zajetí Bůh Židy používal, aby skrze ně jej mohli poznat i Babylóňané. Například starozákonní kniha Daniel uvádí, jak se král Nebúkadnesar stal svědkem moci Boží, jež se projevovala v životě Daniela a jeho tří přátel – židovských mladíků, které Nebúkadnesar přivedl jako zajatce do Babylóna. Byl nucen přiznat, že Bůh Daniela je „Bůh bohů a Pán králů“ (Da 2,47). Židům bylo umožněno svobodně konat bohoslužby a vyučovat o svém Bohu. Ačkoli se pak část z nich mohla vrátit do Jeruzaléma, mnozí zůstali v Babylónu a později se usadili i v ostatních částech impéria. S sebou pak všude nesli svou víru, své názory o Bohu a zaslíbení o přicházejícím vysvoboditeli. Není tedy divu, že v Mt 2,1-2

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

čteme o mudrcích, kteří - vedeni hvězdou - přišli z východu, objevili se v Jeruzalémě a chtěli se poklonit právě narozenému králi Židů!

5. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením.

- a S bohoslužbami v synagóze se u Židů poprvé setkáváme během zajetí babylónského.
- b V poexilní době už Židé Zákona nevyučovali.
- c Bohoslužba v synagóze zahrnovala studium Zákona a Proroků.

Židé, kteří nezůstali v Babylónu a ani se nevrátili do Palestiny, se většinou usídlili v Egyptě, Řecku, Makedonii, Římě a větších městech Malé Asie. (Tyto rozptýlené židovské komunity obvykle označujeme pojmem *diaspora*, jak ses již ostatně dověděl v Úvodu ke kursu.) Nakonec se tedy takovéto židovské komunity vyskytovaly ve všech národech v celé zmíněné oblasti. Ve skutečnosti žilo více Židů mimo Palestinu než v ní.

Jako výsledek rozptýlení se učení o jediném pravém Bohu a přícházejícím Mesiáši stalo všeobecně známým. Nezanedbatelný počet pohanů žijících v Palestině i jinde se přidal k židovskému náboženství, uznáváje tak jeho nadřazenost nad pohanským náboženstvím a kultu. Tito lidé byli označováni jako *prozelyté* nebo *bohaborní* - ti, kdo se bojí Boha. Prozelyta se podřídil všem požadavkům Zákona včetně obřizky. Pak byl považován za plnoprávného člena židovské komunity. Na rozdíl od prozelytů bohabornými byli označováni ti, kdo přijali židovské učení, nevzali však na sebe závazek naplnit Zákon. Tito nebyli považováni za plnoprávné členy židovského společenství.

3. *Septuaginta*. Kamkoli se Židé odebrali, všude si s sebou nesli své Písmo; a v synagógách, které následně povstaly, mu pak vyučovali. V mezidobí mezi Zákony byl Starý zákon přeložen do řečtiny. K tomuto překladu došlo v egyptské Alexandrii. Nazýval se *Septuaginta* (z řec. Sedmdesát), protože podle tradice na něm pracovalo sedmdesát dva židovských učenců. Tento překlad přispěl výraznou měrou k rozšíření starozákonního učení po celém řecky mluvícím světě v době před narozením Kristovým. Používali jej Židé, konvertité (obrácení Nežidé), pisatelé Nového zákona i první hlasatelé evangelia.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

6. Ve svém poznámkovém sešitě uveď krátké definice následujících pojmů:

- a Diaspora
- b Prozelyté
- c Bohabojní
- d Septuaginta
- e Synagóga

7. Během mezidobí mezi Zákony uslyšelo mnoho Nežidů o Mesiáši, který má přijít. Přispěla k tomu skutečnost, že Židé byli

..... mezi mnohé národy

a Starý zákon byl přeložen do .....

Novozákonní judaismus

Úkol 4. *Rozpoznej hlavní charakteristické rysy judaismu doby novozákonní.*

Byli jsme svědky toho, jak vývoj, k němuž došlo v mezidobí mezi Zákony, připravil svět na zvěst evangelia. Nyní se zaměřme na specifické rysy samého židovského náboženství, tak jak existovalo v době Nového zákona. Nový zákon se totiž o těchto znacích často zmiňuje.

Skupiny (Strany). V judaismu se časem vytvořily dvě hlavní skupiny či strany: *farizeové* a *saduceové*. Farizeové se pokládali za pravý Izrael Boží. Slovo *farizeus* znamená „oddělený“. Farizeové se snažili přísně zachovávat Zákon a tradici starších; přijímali rovněž prorocké spisy. Při dodržování Zákona jim byli nápomocni *zákoníci* (znalci Zákona), kteří Zákon vykládali a pomáhali farizeům aplikovat jej na měnící se podmínky každodenního života. Farizeové věřili v existenci andělů a duchů i ve vzkříšení mrtvých. Konali obřadní modlitby, postili se a dávali desátky ze svého vlastnictví. V den sabatu (v sobotu) zásadně nepracovali a rovněž nikomu jinému by nedovolili pracovat. Lidé, na něž měli dosti značný vliv, je měli ve vážnosti a považovali je za svaté. Protože byli horlivými judaisty, obrátili na svou víru mnoho Nežidů. Apoštol Pavel byl před svým obrácením farizeus. Jak zákoníci, tak i farizeové se aktivně podíleli na životě synagógy.

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

Saduceové, na rozdíl od farizeů, přijímali jako autoritativní pouze Zákon. Odmítali tradici starších, nevěřili v existenci andělů, duchů ani ve vzkříšení mrtvých. Více se otevírali helénistickým vlivům; zajímali se o kněžství, svatyni a politickou moc. Téměř všichni byli kněžími.

Ačkoli byli Římané znamenitými správci, mnoho Židů žijících v Palestině nemohlo snést jejich vládu. Měli vztek, že musí Římu platit daň. A přece římská svrchovanost patřila k životním faktům. Výsledkem tedy bylo, že v židovském „podzemí“ to neustále vřelo touhou po vzpouře a nepokojích. Jak se toto politické napětí postupně zvětšovalo, stále víc židovských vůdců obracelo svou pozornost k těmto jevům a zabývalo se jimi.

Velerada. Pod všeobšahlou římskou vládou byl nicméně Židům ponechán určitý stupeň autority k řízení politických a náboženských záležitostí. Touto autoritou disponovala rada složená ze sedmdesáti členů, nazývaná *Sanhedrin*. Hlavou tohoto tribunálu byl velekněz; členy se většinou stávali kněží a příslušníci bohatých rodin. Sanhedrin do sebe začlenil i několik farizeů, kteří se těšili popularitě u lidu, ale dominantní skupinu tvořili saduceové.

8. Přiřaď jednotlivé popisy (levý sloupec) k jejich skupinám (pravý sloupec).

.... a Jako autoritativní přijímali pouze Zákon	1) Farizeové
.... b Tvořili dominantní skupinu v Sanhedrinu	2) Saduceové
.... c Věřili ve vzkříšení mrtvých	
.... d Jejich pojmenování znamená „oddělení“	
.... e Nevěřili v existenci andělů ani duchů	

Svatyně. Během Ježíšovy pozemské služby stál v Jeruzalémě nádherný a velkolepý chrám. Byl označován jako Herodův chrám - podle Heroda Velikého, vládce, který provedl jeho rozsáhlou přestavbu. Na tomtéž místě stál kdysi Šalomounův chrám i tzv. „druhý chrám“. Šalomounův chrám byl v r. 586 př. n. l. zničen Babylóňany. Když byl pak za doby Ezdrášovy a Nehemiášovy obnoven, ujal se pro něj označení „druhý chrám“. Byl to onen chrám, který byl pak Antiochem IV. Epifanem vypleněn a znesvěcen; znovu posvěcen byl Judou Makabejským, jak si jistě pamatuješ z úvodu. Později byl zřejmě zčásti poškozen. Herodes začal s jeho přestavbou kolem r. 20 př. n. l.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Herodův chrám se podobal tomu předešlému. Měl několik bran, kromě vnějších zdí i jednu vnitřní, za kterou Nežidům nebylo dovoleno vstoupit. Svatyně byla od velesvatyně oddělena těžkým závěsem. Obřady v chrámu vykonávali kněží na čele s veleknězem. Každoročně musel každý Izraelce zaplatit chrámový poplatek (jeho výše se rovnala dvoudenní mzdě), kterého se používalo na údržbu chrámových budov a na kněžské mzdy.

9. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením.

- a** Oba chrámy, Šalomounův i Herodův byly podobné.
- b** Kněží, kteří sloužili v chrámu, byli spolu s veleknězem placeni z peněz vybraných jako chrámový poplatek.
- c** Většina členů Sanhedrinu byla co se týče původu prostými lidmi.
- d** Jeruzalémský chrám doby Ježíšovy byl totožný s chrámem, který byl postaven těmi, kdo se vrátili z babylónského zajetí.

Svátky. Židé z diaspory, ať už se nacházeli kdekoli, považovali i nadále Jeruzalém za své hlavní město. Každoročně se tam ubírali v tisících jako poutníci, aby se zúčastnili velikých náboženských slavností. Tam pak společně s palestinskými Židy slavili svátky, které byly připomínkou významných událostí v jejich dějinách. Dva ze sedmi svátků, které se konaly každým rokem, se staly v době Nového zákona obzvlášť důležité: *velikonoce* (pascha) a *letnice*.

Velikonoce (řec. pascha, hebr. pesach) byly největším svátkem. Byly pro Židy připomínkou vysvobození z Egypta a počátku nezávislosti jejich národa. Ex 11-12 vypráví, jak Bůh seslal na Egyptány poslední pohromu, takže pak již dovolili Izraelcům vyjít a odebrat se do země, kterou jim Bůh zaslíbil. Tím že se řídili pokyny, které jim Bůh udělil, byli Izraelci ušetřeni rány, která způsobila, že všechno prvorozené v Egyptě během jedné noci pomřelo.

10. Přečti si Ex 12 a pak ve svém sešitě zodpověz následující otázky:

- a** Co měli Izraelci učinit (v. 7)?
- b** Co Bůh přislíbil, že učiní (v. 13)?
- c** Jaký byl výsledek (v. 29 a 31)?

Izraelcům bylo přikázáno, aby každoročně slavili velikonoce (hod beránka) jako „provždy platné nařízení“ (Ex 12,24). Každý izraelský

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

muž žijící v Jeruzalémě nebo poblíž měl uloženo zúčastnit se pokaždé velikonočních svátků, pokud mu to jen jeho tělesný stav dovozoval. Na tyto svátky se také vždy dostavilo mnoho Židů z diaspory i prozelytů a bohobožných. Oslav se účastnily i ženy. V Jeruzalémě se to pokaždé hemžilo velikými davy, které zde přišly kvůli těmto svátkům.

I letnice byly velmi významným svátkem v době novozákonní. V mezidobí mezi Zákony se tento svátek začal slavit jako výročí udělení Zákona Mojžíšovi (Ex 19). V židovském společenství byl Zákon a jeho dodržování mohutnou sjednocující silou. Židé považovali Zákon za největší dar, jakého se jim od Boha dostalo (viz Žalmy 1; 19 a 119). Svátek byl pojmenován „letnice“ (řec. pentékosté héméra - padesátý den, padesátice), protože se slavil padesát dnů po velikonočních.

11. Přičiřaď jednotlivé charakteristiky (levý sloupec) k možnostem uvedeným v pravém sloupci.

.... a Svátek, jehož slavení Bůh nařídil v Ex 12,24.	1) Velikonoce
.... b Oslav se účastnily Židé, prozelyté i bohobožní.	2) Letnice
.... c Pojmenování znamená „padesátý den“.	3) Obojí
.... d Slaven jako připomínka udělení Zákona.	
.... e Připomínka vysvobození Izraelců z Egypta.	

Jiná náboženství

Úkol 5. *Vyber tvrzení, která jsou pravdivou charakteristikou náboženských poměrů v době Kristova příchodu.*

Bůh zjevil sebe sama židovskému národu. Následkem činnosti diaspory mnoho Nežidů konvertovalo k judaismu, který se takto rozšířil do mnoha končin. Nicméně v době novozákonní jsme svědky i toho, že se judaismus postupně ocitá v područí úzkoprsého národního myšlení. Stačí jen nahlédnout do Nového zákona a všimnout si postoje židovských vůdců, jak je tam vylíčen. Zdá se že politické a osobní záležitosti pohlcovaly naprostou většinu jejich pozornosti.

Zatímco se tedy Židé zabývali často svými vlastními záležitostmi, i ostatní náboženství se snažila připoutat k sobě co nejvíce lidí. Mnozí lidé se drželi východních, egyptských nebo maloasijských náboženství. Jiní se dali zlákat řeckými kulty a jejich mystériemi, kde se zdůrazňovaly pojmy jako vzkříšení a očištění. Ještě jiní se hlásili ke kultům

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

zasvěceným božstvům a duchům, které byly ve spojení s určitými místy a činnostmi. Pak tu také ovšem bylo i římské státní náboženství, v němž se uctívalo sochy římských imperátorů jako symboly římské moci.

Tyto skutečnosti jsou dokladem všeobecného zájmu o náboženství u lidí tehdejší doby i jejich hledání odpovědi na odvěké otázky lidstva. Lidé si začínali klást otázku, zda snad neexistuje pouze jeden univerzální bůh. Mnozí hledali očistění od hříchu a viny; příznačnou byla i touha odhalit, co se děje s člověkem po smrti. Tehdejší filozofové nedokázali dát na tyto otázky uspokojivé odpovědi: lidé se nespokojili se závěry, které jim předkládal rozum. Mnozí žili životem beznaděje, duchovní prázdnoty, životem zkaženým a nemravným. Jak příhodná doba pro to, aby přišel Ježíš Kristus a plnou září slávy Boží osvětil zatemnělé srdce a mysl člověka!

12. Zakroužkuj písmeno před každým tvrzením, které poskytuje pravdivou charakteristiku náboženských poměrů v době Kristova příchodu.

- a) Velká většina lidí si zvolila římské státní náboženství, neboť Řím byl v té době dominantní politickou silou.
- b) Většina lidí se držela judaismu, který byl na nejlepší cestě stát se světovým náboženstvím.
- c) Existovala spousta různých náboženství; lidé se snažili různými způsoby nalézt uspokojující odpovědi.
- d) Tehdejší filozofové poskytli téměř všem přijatelné závěry, týkající se Boha a smyslu života.

KNIHY NOVÉHO ZÁKONA

Seznámili jsme se světem Nového zákona - s jeho náboženstvím, kulturou a politikou. Nyní zaměříme svou pozornost na samotný Nový zákon, na to strhující vyprávění o Bohu, jenž se stal člověkem, aby člověka přivedl zpět k Bohu. Je to *Nový zákon* (přesněji přeloženo: *Nová smlouva*), protože oznamuje platnost nové smlouvy (úmluvy), kterou Bůh učinil s člověkem skrze Ježíše Krista. Zatímco Starý zákon zjevoval Boží spravedlnost skrze Zákon, Nový tak činí skrze milost a pravdu, které jsou v Ježíši Kristu. V dalším se budeme zabývat obsa-

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

hem, jednotlivými autory a chronologií (časovým pořadím) oněch sedmadvaceti knih, které dohromady tvoří Nový zákon.

Obsah novozákonních knih

Úkol 6. *Rozpoznej příklady čtyř druhů obsahu, které nalézáme v knihách Nového zákona.*

V Novém zákoně se setkáváme se čtyřmi základními druhy obsahu: historickým, doktrinálním (teoreticko-naučným), osobním a prorockým. Každý z nich vykazuje určité charakteristické znaky. Co se týče obsahu jsou novozákonní knihy klasifikovány podle toho, který druh obsahu tvoří jejich hlavní náplň. Například evangelium Matoušovo obsahuje i části prorocké; hlavní obsah je však historický, a proto je zařazujeme mezi spisy historické.

Knihy historické

Historické knihy zahrnují čtyři zprávy o životě Ježíše Krista (Matouš, Marek, Lukáš a Jan) a záznam o počátcích církve (Skutky). Nazývají se historické, protože jejich hlavním záměrem bylo zaznamenat události a fakta. Vyskytuje se v nich mnoho jmen lidí a míst. Často uvádějí slova, která byla vyřčena v konkrétních situacích; podrobně líčí dané okolnosti i výsledek příslušného jednání.

Všeobecně můžeme prohlásit, že historické spisy poskytují informace, které jsou zároveň i odpověďmi na otázky, jako jsou: *Co se událo? Kde se to událo? Kdy se to stalo? Kdo to učinil? Co bylo řečeno? Jaký byl výsledek?* Avšak historické knihy novozákonní nám poskytují víc než pouze odpovědi na otázky tohoto druhu. Tím že uvádějí věci, které Ježíš řekl a vykonal, nám zjevují samého Syna Božího.

13. Přečti si L 4,31-37. Ve svém poznámkovém sešitě zodpověz níže uvedené otázky. U každé odpovědi si zároveň poznamenej i verš, ve kterém je tato informace obsažena.

- a Co Ježíš učinil?
- b Kde a kdy to učinil?
- c Co v důsledku toho lidé o Ježíšovi prohlásili?
- d Kdo jiný ještě uslyšel o věci, která se udála?

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Knihy doktrinární (teoreticko-naučné)

Většina doktrinárních knih byly dopisy, které byly napsány konkrétním skupinám věřících. Často se zabývaly konkrétními problémy, jimiž tyto skupiny procházely, jak se snažily následovat křesťanský způsob života. Autoři těchto knih se jim snažili vyložit ony veliké pravdy o Ježíši Kristu a jeho díle, které pro ně vykonal, a kterému nyní potřebovali porozumět. Podrobně rovněž popsali vztah věřících ke Kristu i to, jak by měl v důsledku toho jejich život vypadat. Mocná poselství, k jejichž sepsání je Bůh inspiroval, nebyla určena pouze prvním věřícím, ale všem, „kteří vzývají jméno našeho Pána Ježíše Krista“ (1K 1,2).

K doktrinárním spisům patří následující knihy: Římanům, První a Druhý list Korintským, Galatským, Efezským, Filipským, Koloským, První a Druhý list Tesalonickým, Židům, List Jakubův, První a Druhý list Petrův, List Judův a První list Janův.

14. Přečti si uvedená místa doktrinárních knih Písma (levý sloupec). Každé jednotlivé místo přiřaď k vyjádření v pravém sloupci, jež je popisem druhu informace nebo poselství, které toto místo obsahuje.

.... a Ga 1,1-2	1) Zabývá se určitým problémem věřících.
.... b Ga 1,6	2) Jméno pisatele dopisu či jeho adresáta.
.... c Ef 1,11	3) Instrukce týkající se křesťanského života.
.... d Ko 3,13	4) Vyhlášení určité pravdy o Kristu.
.... e Žd 1,3	

Knihy osobní

Kromě knih doktrinárních a historických obsahuje Nový zákon i knihy, které bychom mohli označit jako *osobní*. Tyto knihy byly původně dopisy, jež byly napsány spíše jednotlivým věřícím než většímu celku. Jedná se o šest listů: První list Timoteovi, Druhý list Timoteovi, Titovi, Filemonovi, Druhý a Třetí list Janův. Ačkoli byly napsány lidem, kteří zaujímali v církvi vedoucí postavení, mají veliký význam pro celé křesťanské společenství. Obsahují totiž směrnice, podle kterých si mají věřící vybírat své křesťanské vedoucí, směrnice pro vedení církevních záležitostí, osobní rady určené adresátovi a rovněž konkrétní prosby, požadavky či poznámky.

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

15. Přečti si následující pasáže z Prvního listu Timoteovi a pak rozhodni, která z nich obsahuje směrnice pro výběr církevních vedoucích.

a) 2,1-7

b) 3,8-10

c) 4,11-16

Knihy prorocké

Obecně řečeno prorockými nazýváme biblické knihy, ve kterých je obsaženo Boží slovo týkající se současných a budoucích událostí. Prorocké spisy sledují tedy dva hlavní cíle: 1) přinést lidem poselství ohledně jejich současné situace, a jaká by měla být v této situaci jejich reakce; 2) odhalit (zjevit) budoucí události i Boží plán se světem. Ačkoli téměř všechny knihy Nového zákona obsahují určitá prococtví, plně se této otázce věnuje pouze Zjevení Janovo.

Zjevení Janovo obsahuje poselství sedmi církvím v Asii - jim byla totiž tato kniha původně určena. Kniha líčí mimo jiné i konečný úděl lidu Božího, satana a jeho následovníků, nebes a země. Kristus, ten zabitý Beránek, je nám zde ukázán jako definitivní vítěz. Jedná se o příklad zvláštního druhu prorockých spisů, kterým říkáme *apokalyptické*, tzn. že k zjevení pravdy používají symbolů a živých obrazů. Například sedm svícňů (1,12.20) představuje sedm církví, nacházejících se v Asii, a satan je zde zobrazen jako drak (12,7-9).

16. Přečti si Zj 6,12-14. Tato pasáž se týká

a) událostí, ke kterým dojde v budoucnu.

b) způsobu, jakým by měla církev zareagovat na stávající situaci.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

17. Projdi si znovu celou tuto část, kterou jsme nazvali „Obsah novozákonních knih“. Nyní přiřaď jednotlivé verše (levý sloupec) k slovům, která popisují, o jaký druh obsahu se jedná (pravý sloupec).

.... a	A viděl jsem od Boha z nebe sestupovat svaté město, nový Jeruzalém...	1) Historický
		2) Doktrinální
.... b	Vy jste tělo Kristovo, a každý z vás je jedním z jeho údů.	3) Osobní
		4) Prorocký
.... c	Vypluli jsme tedy z Troady a plavili se přímo na ostrov Samothráké.	
.... d	Marka vezmi s sebou, bude mi užitečný jako pomocník.	
.... e	Jestliže jsme zemřeli s Kristem, věříme, že spolu s ním budeme také žít.	

Autoři novozákonních knih

Úkol 7. *Poznej fakta týkající se autorů knih Nového zákona.*

Novozákonní knihy byly sepsány osmi (popř. devíti) muži. Byli to Matouš, Petr, Jan, Marek, Juda, Jakub, Lukáš, Pavel a autor Listu Židům (někteří vykladači jsou i zde přesvědčeni o Pavlově autorství). Kromě Lukáše byli všichni tito mužové Židy. Matouš, Petr a Jan náleželi k původním dvanácti učedníkům Ježíšovým. Marek, Juda a Jakub byli s učedníky ve styku a patřili k prvotní církvi. Lukáš a Pavel pak znali ty, kdo byli svědky Ježíšovy pozemské služby. Následující tabulka uvádí seznam novozákonních knih a vedle každé knihy i jejího autora.

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

<i>Autor</i>	<i>Kniha</i>	<i>Autor</i>	<i>Kniha</i>
Matouš	<i>Matouš</i>	Petr	<i>1. a 2. list Petřův</i>
Marek	<i>Marek</i>	?	<i>Židům</i>
Lukáš	<i>Lukáš</i> <i>Skutky apoštolské</i>	Pavel	<i>Římanům</i> <i>1. a 2. list Korintským</i> <i>Galatským</i> <i>Efezským</i> <i>Filipským</i> <i>Koloským</i> <i>1. a 2. list Tesalonickým</i> <i>1. a 2. list Timoteovi</i> <i>Titovi</i> <i>Filemonovi</i>
Jan	<i>Jan</i> <i>1., 2. a 3. list Janův</i> <i>Zjevení Janovo</i>		
Jakub	<i>List Jakubův</i>		
Juda	<i>List Judův</i>		

18. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením.

- a** Každá z novozákonních knih má odlišného autora.
- b** Autor Prvního listu Janova byl jedním z dvanácti učedníků Ježíšových.
- c** Apoštol Pavel napsal Skutky apoštolské.
- d** Z novozákonních autorů, které dnes známe, pouze Lukáš nebyl Žid.

Chronologie (časové pořadí) knih Nového zákona

Úkol 8. *Seřad' novozákonní knihy podle jejich druhu a historického údobí.*

V Novém zákoně jsou jednotlivé knihy řazeny podle svého obsahu: historické knihy jsou umístěny na začátku, pak následují knihy doktrinní a osobní a konec tvoří již zmíněná kniha prorocká. My však

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

nebudeme tyto knihy studovat v uvedeném pořadí, nýbrž v pořadí *chronologickém*. To znamená že je budeme studovat podle konkrétních historických údobí, jimiž se zabývají. Díky tomuto postupu získáme známost událostí v jejich dějinném rámci.

Historické události, o kterých se spisy Nového zákona zmiňují, se udály v časovém rozpětí přibližně sta let: od r. 6 př. n. l. do r. 95 n. l. Toto časové rozpětí můžeme rozdělit na tři údobí: 1) život a služba Ježíše Krista, 2) počátek a růst církve, 3) pokračující růst církve a její pronásledování. Níže uvedená tabulka uvádí jednotlivá období i knihy, které se k jejich událostem poji.

1. Život a služba Ježíše Krista: 6 př. n. l. - 29 n. l.

Matouš
Marek
Lukáš
Jan

2. Počátek a růst církve: 30 - 60 n. l.

Skutky apoštolské	Římanům
List Jakubův	Koloským, Efezským
Galatským	Filemonovi
1. a 2. list Tesalonickým	Filipským
1. a 2. list Korintským	

3. Pokračující růst církve a její pronásledování: 60 - 90 n. l.

1. list Timoteovi	Židům
Titovi	List Judův
1. list Petrův	1., 2. a 3. list Janův
2. list Timoteovi	Zjevení Janovo
2. list Petrův	

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

19. Ve svém poznámkovém sešitě si udělej tabulku a uved' v ní všechny novozákonné knihy, seřazené podle druhu a historického údobí. Následující tabulku si vyhotov ve větším měřítku, tak abys měl dostatek místa pro vepsání názvů jednotlivých knih. Jednu knihu tam máš již uvedenou jako příklad. (Přeškrtnuté sektory zůstanou nevyplněné.)

<i>Údobí</i>	<i>Historické</i>	<i>Doktrinální</i>	<i>Osobní</i>	<i>Prorocké</i>
6 př.n.l. – 29 n.l.	<i>Matouš</i>			
30 – 60 n.l.				
60 – 95 n.l.				

Blahopřeji! Právě jsi dokončil první lekci tohoto kursu. Dověděl ses mnohé o vlivech, které utvářely svět, do něhož se narodil Ježíš Kristus a v němž konal svou službu. Rovněž ses obecně zabýval charakteristickými znaky novozákonních knih. Porozumění, které jsi zde získal, je velmi důležité; následující lekce budou stavět na těchto faktech. Před vypracováním osobního testu si znovu projdi celou lekci a ujisti se, zda jsi splnil všechny úkoly.

osobní test

1. Ga 4,4 prohlašuje, že Ježíš Kristus přišel na tento svět, když se „naplnil stanovený čas“. Ve svém poznámkovém sešitě uveď čtyři důležité skutečnosti týkající se světa Nového zákona, které jsou dokladem výše uvedeného prohlášení a ukazují, že Ježíš přišel skutečně v době, kdy se jeho poselství mohlo rychle předávat a šířit. Uveď fakta ohledně následujících oblastí: a) římská moc, b) řecká kultura, c) židovské náboženství, d) jiná náboženství.

2. Přiřaď jednotlivá jména popř. pojmy (pravý sloupec) k jejich krátké charakteristice či definici (levý sloupec).

.... a Skupina deseti či více Židů, kteří se scházejí, aby diskutovali o Písmu	1) Císař Augustus 2) Alexandr Veliký 3) Helénisté
.... b Řecký překlad Starého zákona	4) Synagoga 5) Diaspora
.... c Nežidé, kteří se podřídili všem požadavkům Zákona, a stali se tak členy židovské komunity	6) Prozelyté 7) Septuaginta 8) Sanhedrin
.... d Římský imperátor v době Kristově	9) Farizeové 10) Saduceové 11) Letnice
.... e Židé, kteří byli rozptýleni mezi národy	12) Velikonoce 13) Herodes Veliký
.... f Židovská skupina (strana), která nevěřila ve vzkříšení mrtvých	
.... g Dobytel, který zavedl všeobecné vyučování řečtiny	
.... h Svátky připomínající vysobození Izraelců z Egypta	
.... i Vládce, který provedl rozsáhlou přestavbu chrámu v době Nového zákona	

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

- .... j Zastánce řecké kultury
- .... k Židovská skupina (strana), která věřila ve vzkříšení mrtvých
- .... l Svátek, který se slaví jako připomínka udělení Zákona Mojžíšovi
- .... m Židovská skupina (strana), která považovala prorocké spisy za autoritativní
- .... n Rada, která určovala a řídila židovskou politiku a náboženství.

3. Ve svém poznámkovém sešitě uveď dokončení následujících vět, týkajících se knih Nového zákona.

- a *Historické* knihy se zabývají hlavně...
- b *Doktrinální* knihy se zabývají hlavně...
- c *Osobní* knihy se zabývají hlavně...
- d *Prorocké* knihy se zabývají hlavně...

4. Přiřaď jednotlivé knihy (levý sloupec) k jejich autorům (pravý sloupec).

.... a Evangelium Janovo	1) Lukáš
.... b Skutky apoštolů	2) Jan
.... c 2. list Tesalonickým	3) Jakub
.... d Zjevení Janovo	4) Pavel
.... e Titovi	
.... f List Jakubův	

5. Vepiš názvy uvedených knih Nového zákona do tabulky na správné místo. První kniha ti poslouží jako příklad.

Matouš	Římanům	Filemonovi
Marek	Galatským	Židům
Skutky apoštolů	1. a 2. list Timoteovi	Zjevení Janovo

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

<i>Údobí</i>	<i>Historické</i>	<i>Doktrínální</i>	<i>Osobní</i>	<i>Prorocké</i>
<i>6 př.n.l. – 29 n.l.</i>	<i>Matouš</i>			
<i>30 – 60 n.l.</i>				
<i>60 – 95 n.l.</i>				

odpovědi na studijní otázky

Pořadí, ve kterém zde uvádíme odpovědi na studijní otázky, se liší od pořadí, ve kterém byly uvedeny v textu. Činíme tak proto, abys při kontrolování svých odpovědí nezahlédl náhodou odpověď na následující otázku.

- 10. a** Krví zabitého beránka měli potřít obě veřeje i nadpraží u svých domů.
b Bůh prohlásil, že když tu krev uvidí, pomine je a tak na ně nedolehne zhoubný úder.
c Hospodin pobil v egyptské zemi všechno prvorozené, takže se již Egyptané nezdráhali Izraelce propustit.
1. ostatními částmi impéria.
- 11. a** 1) Velikonoce
b 3) Obojí - velikonoce i letnice
c 2) Letnice
d 2) Letnice
e 1) Velikonoce
- 2. a** Nepravdivé
b Nepravdivé
c Pravdivé
d Pravdivé
- 12. c)** Existovala spousta různých náboženství; lidé se snažili různými způsoby nalézt uspokojující odpovědi.
- 3. b)** řecký jazyk, kterým se mluvilo v celém římském impériu.

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

13. a Vyhnal nečistého ducha z posedlého člověka (v. 33 a 35)
b Učinil tak v synagóze v Kafarnaum v den sabatu (v sobotu - v. 31 a 33).
c Prohlásili o něm, že má moc přikazovat nečistým duchům a oni musí vyjít.
d Pověst o tom (i o něm) se rozhlásila po všech místech okolní krajiny (v. 37)
4. Peršané, Alexandrem Velikým, 323, 167, 63, Herodes Veliký, Římem.
14. a 2) Jméno pisatele dopisu či jeho adresáta
b 1) Zabývá se určitým problémem věřících.
c 4) Vyhlášení určité pravdy o Kristu
d 3) Instrukce týkající se křesťanského života
e 4) Vyhlášení určité pravdy o Kristu
5. a Pravdivé
b Nepravdivé
c Pravdivé
15. b) 3,8-10
6. a Rozptýlení Židů mezi národy.
b Nežidé, kteří konvertovali k judaismu, přijali obřízku a zachovávali Zákon.
c Nežidé, kteří přijali judaismus, avšak nesnažili se zachovávat Zákon.
d Řecká verze židovského Písma.
e Skupina nejméně deseti Židů, kteří se scházeli ke studiu Písma.
16. a) událostí, ke kterým dojde v budoucnu.
7. rozptýlení, řečtiny.
17. a 4) Prorocký (Zj 21,2).
b 2) Doktrinální (1K 12,27).
c 1) Historický (Sk 16,11).
d 3) Osobní (2 Tm 4,11).
e 2) Doktrinální (Ř 6,8).
8. a 2) Saduceové
b 2) Saduceové
c 1) Farizeové
d 1) Farizeové
e 2) Saduceové

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

18. a Nepravdivé

b Pravdivé

c Nepravdivé

d Pravdivé

9. a Pravdivé

b Pravdivé

c Nepravdivé

d Nepravdivé

19. Tabulka by měla vypadat následovně(Pořadí knih v jednotlivých sektorech může být libovolné.):

<i>Údobí</i>	<i>Historické</i>	<i>Doktrinální</i>	<i>Osobní</i>	<i>Prorocké</i>
<i>6 př.n.l. – 29 n.l.</i>	<i>Matouš Marek Lukáš Jan</i>			
<i>30 – 60 n.l.</i>	<i>Skutky</i>	<i>Římanům 1., 2. Korint- ským Galatským Efezským Filipským Koloským 1., 2. Tesa- lonickým Jakubův</i>	<i>Filemonovi</i>	
<i>60 – 95 n.l.</i>		<i>1., 2. Petrův Židům Judův 1. Janův</i>	<i>1., 2. Timo- teovi Titovi 2., 3. Janův</i>	<i>Zjevení</i>

NOVÝ ZÁKON A JEHO SVĚT

poznámky

Lekce 2

JEŽÍŠ A EVANGELIA

Mezi nesčetným množstvím knih, jež byly napsány o životech různých lidí, nenajdeme žádnou, která by se podobala čtyřem evangeliím: žádný člověk se totiž nemůže srovnávat s Ježíšem, jehož příběh zmíněná evangelia vypravují. Evangelia jsou strhujícím záznamem Ježíšova života; jsou plná jmen různých lidí a míst, vyplněná líčením dramatických a významných událostí - téměř si vynucují čtenářovu pozornost.

Tato lekce ti pomůže evangeliím lépe porozumět. V první lekci ses dozvěděl mnohé o pozadí a souhrnném obsahu Nového zákona. V této lekci se blíže zaměříme na první čtyři knihy Nového zákona. Uvidíš, v čem jsou si tyto čtyři evangelijní zprávy podobné - všechny totiž vyprávějí příběh Ježíše -, a v čem se liší. Dovíš se také mnohé o zemi, kde Ježíš žil, a místech, kde sloužil. Do jisté míry se rovněž seznámíš s jeho učením i způsobem, jak vyučoval.

Studiem této lekce získáš hlubší pochopení charakteristických rysů jednotlivých evangelijních záznamů. Navíc budeš připraven, abys mohl studovat evangelia každé zvlášť.

osnova lekce

Čtyři evangelijní záznamy
Místa, kde Ježíš žil a sloužil
Události v životě Ježíšově
Ježíšovo učení

cíle lekce

Po ukončení této lekce bys měl být schopen:

- uvést, v čem jsou si jednotlivá evangelia podobná, a v čem se liší.
- najít na mapě místa, kde Ježíš žil a sloužil.
- vyjmenovat ve správném pořadí čtyři hlavní údobí Ježíšova života.
- uvést hlavní rysy Ježíšova učení.

studijní činnost

1. Přečti si rozvinutí lekce. Odpovědi na jednotlivé studijní otázky si vyhledej až poté, cos je sám zodpověděl. Takto se budeš moci přesvědčit, zda jsi skutečně porozuměl obsahu lekce. Špatné odpovědi si oprav.
2. Pečlivě si prostuduj připojenou mapu Palestiny. Ubezpeč se, že dokážeš najít všechny oblasti a města, které jsou uvedeny v této lekci. Díky tomu pak budeš schopen ve své představě zeměpisně umístit dějiště důležitých událostí v Ježíšově životě.
3. Znovu si projdi celou lekci a pak vypracuj osobní test. Nezapomeň si všechny své odpovědi zkontrolovat a opravit ty, které jsi nezodpověděl správně.

rozvinutí lekce

ČTYŘI EVANGELIJNÍ ZÁZNAMY

Úkol 1. *Uved' hodnotu a charakteristické rysy čtyř evangelijních záznamů.*

Bůh nám ve své moudrosti nedal pouze jeden záznam Ježíšova života, ale čtyři. Mohli bychom se ptát: *V čem spočívá přínos mít víc než jeden záznam Ježíšova života?*

Význam skutečnosti, že vlastníme čtyři záznamy

Tato skutečnost nám přináší dvojí prospěch. Za prvé, rozličnost vyprávění přitahuje pozornost mnoha různých druhů lidí. Když byla evangelia poprvé sepsána, každé z nich mělo určité charakteristické rysy, které dělaly dojem na konkrétní skupiny lidí. Matouš například zdůraznil naplnění starozákonních proroctví v Kristově životě. Tímto jeho vyprávění nabylo zvláštního významu pro Židy. Marek se zaměřil na Ježíšovu dynamickou a účinnou službu. Uvedl ve svém vyprávění podrobnosti, které mohly zajímat především čtenáře z řad Římanů. Lukáš napsal své evangelium očima pohana, který má hluboké poro-

JEŽÍŠ A EVANGELIA

zumění pro Kristovo poslání přinést spasení. Pohanští čtenáři se dokázali snadno ztotožnit s tímto jeho pohledem, zatímco jim líčil, jak Ježíšovo poslání bylo dále zdárně uskutečňováno. Jan si svým vylíčením Krista jako věčného Slova získal posluchače mezi hloubavými lidmi, kteří usilovně hledali odpovědi na veliké otázky týkající se smyslu života, dějin a věčnosti. Od doby, kdy byly napsány, promlouvaly evangelia k mužům a ženám všech společenských postavení a národnostního původu, ať už se nacházeli v jakékoli situaci. Stejně tak je tomu i dnes.

Za druhé, díky různorodosti vyprávění byly hlavní události Ježíšova života dokonce ještě víc zdůrazněny. Každý z evangelijních pisatelů uvádí některé podrobnosti a informace, které nenalezneme u zbylých tří. Nicméně nám však všechny čtyři záznamy poskytují celkový obraz Ježíšova života - života služby, smrti za hříšného člověka a následného povstání z hrobu. Takto se jádro Kristova poselství stalo zcela jasné a srozumitelné. Pisatele evangelia bychom mohli přirovnat k čtyřem malířským mistrům, z nichž každý nám zanechal svůj mistrovský portrét Syna Božího. Ačkoli jednotlivá veledíla znázorňují své hlavní téma rozličným způsobem, ve všech však nacházíme tutéž podmanivou, neodolatelnou a neporovnatelnou tvář.

1. Ve svém poznámkovém sešitě uved', jaký dvojitý prospěch nám plyne z toho, že vlastníme čtyři rozdílné evangelijní záznamy. Každý z obou důvodů vyjádři jednou větou.

Hlavní charakteristické rysy čtyř evangelijních záznamů

Evangelijní zprávy jsou *selektivní*. Nepředstavují vyčerpávající seznam všeho, co Ježíš řekl a učinil. Jan to poznamenal, když napsal: „Je ještě mnoho jiného, co Ježíš učinil; kdyby se mělo všechno dopodrobna vypsát, myslím, že by celý svět neměl dost místa pro knihy o tom napsané“ (J 21,25). Z velikého množství událostí, ke kterým došlo během Kristova pozemského života, si jednotliví autoři, vedeni Duchem svatým, zvolili pouze některé a věnovali je do svého vyprávění. Například Ježíšovo dětství a mládí se zde přechází mlčením, vyjma dvanáct veršů, které tomuto předmětu věnuje Lukáš (L 2,40-52). Na druhé straně pašijový týden je dopodrobna vylíčen všemi čtyřmi autoři. Pro Matouše, Marka a Lukáše je mnohý materiál společný; Jan

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

však uvádí mnoho věci, které u nich nenalezneme. Všechny uvedené skutečnosti svědčí o tom, že evangelijní záznamy jsou selektivní.

Evangelijní zprávy jsou zároveň v *harmonickém souladu*. Ačkoli jednotliví autoři postupovali selektivním způsobem při výběru materiálu, všichni se drželi stejného základního vzoru při sdělování hlavních událostí evangelijního příběhu. Uvádí se zde uvedení Ježíše do jeho veřejné služby Janem Křtitelem. Dále to pak jsou Ježíšovy zázraky, učení, jeho jednání a postoj k učedníkům, obyčejným lidem a židovským vůdcům. Místem děje většiny popisovaných událostí je Galilea nebo Jeruzalém. Je zde poukázáno na rozdělení, vzniklé tím, že zatímco jedni Ježíše přijímali, druzí jej odmítli. A nakonec se dovidáme o Ježíšově slavnostním vjezdu do Jeruzaléma, jeho zatčení, soudním přelíčení, ukřižování a vzkříšení. Během jednotlivých vyprávění se neustále setkáváme s odkazy na různá starozákonní proroctví, která došla svého naplnění v Ježíšově životě. V pravém slova smyslu vlastně ani nejsou čtyři „evangelia“, ale pouze *jedno* Evangelium – jeden příběh přinášející dobrou zprávu o Synu Božím, který přišel, aby spasil hříšného člověka.

2. Evangelijní záznamy jsou *selektivní*, protože

- a) se nezmiňují o Ježíšově dětství.
- b) mají velice málo společného.
- c) neuvádějí všechno, co Ježíš učinil a řekl.

3. Evangelijní zprávy jsou v *harmonickém souladu*, protože

- a) se přidržují společné hlavní předlohy při zpracování evangelijního příběhu
- b) velice dopodrobna popisují celý Ježíšův život.
- c) se zabývají především Ježíšovou službou v Galileji.
- d) uvádějí tytéž hlavní události z Ježíšova života.

MÍSTA, KDE JEŽÍŠ ŽIL A SLOUŽIL

Doposud jsme se zabývali některými z hlavních charakteristických rysů evangelijních záznamů. Během čtení zjišťujeme, že tyto záznamy uvádějí názvy mnoha míst, která souvisejí nějak s Ježíšovým životem – jako jsou Judsko, Galilea, Nazaret, Kafarnaum a Jeruzalém. V této části se podíváme blíže na jednotlivé oblasti v Palestině, kde se

JEŽÍŠ A EVANGELIA

zmíněna místa nalézají. Budeme se rovněž zabývat obecným zeměpisem Palestiny.

Území Palestiny

Úkol 2. *Urči polohu čtyř hlavních zeměpisných oblastí v Palestině.*

Palestina je název používaný pro celou oblast znázorněnou na uvedené mapě. Bylo to zde, v této zemi, kde Ježíš strávil naprostou většinu svého pozemského života. Podívej se na mapu a všimni si naznačených hlavních druhů terénu - tvoří čtyři paralelní pásy probíhající od severu k jihu: 1) *pobřežní planina*, která se táhne ze severu od Sidónu dolů na jih ke Gáze, 2) *centrální pohoří*, které se rozprostírá od Danu a Kádeše na severu k Beer-šébě na jihu, 3) *údolí Jordánu*, jehož začátek je severně od Galilejského moře, a které se táhne na jih až k Mrtvému moři a 4) *východní náhorní plošina*, která se rozprostírá na východ od Jordánu.

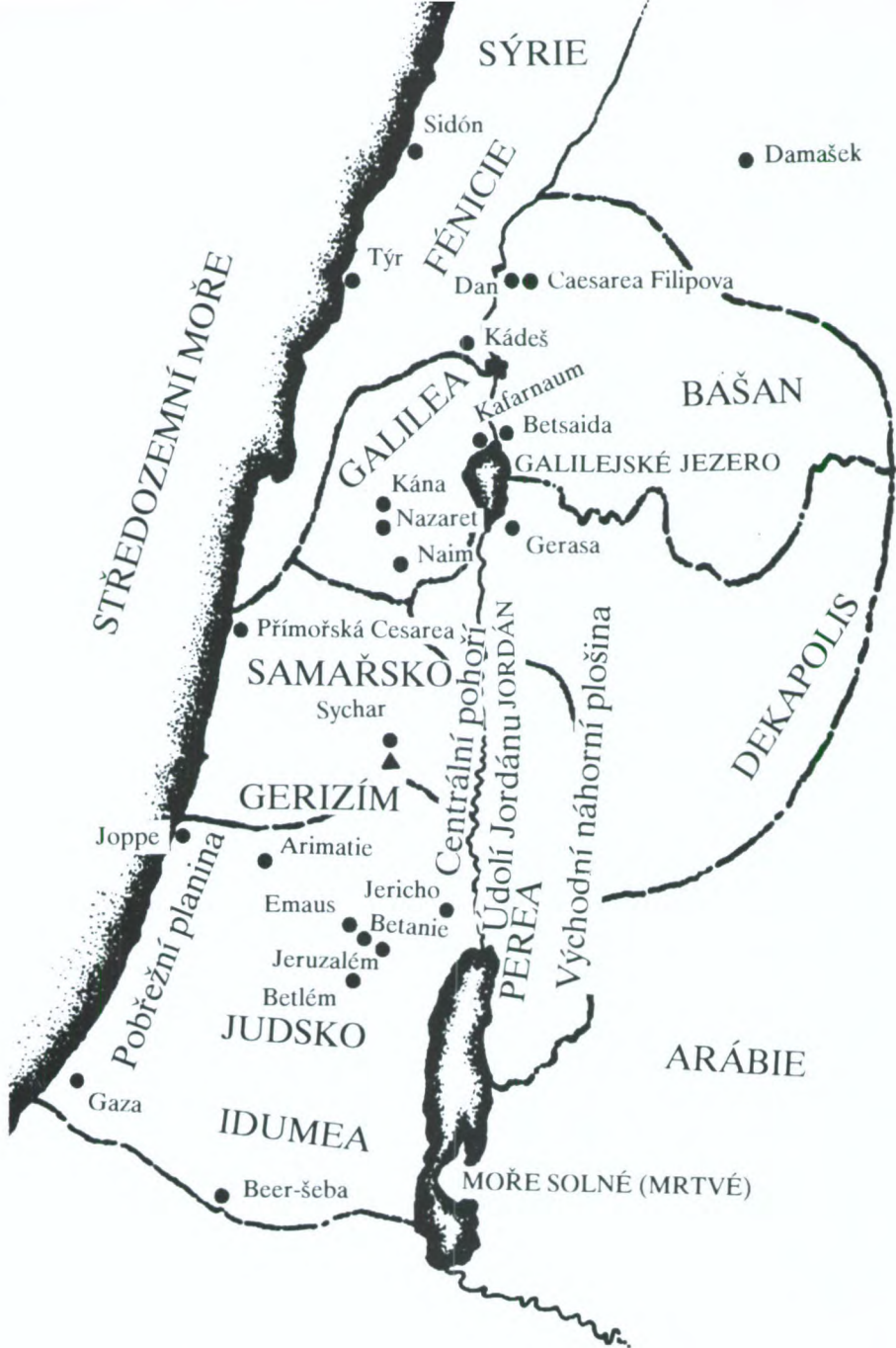
Ježíš žil a sloužil v oblastech Galileje, Samařska a Judska na západní straně Jordánu a v oblastech Dekapole a Pereje východně od Jordánu. Pobýval rovněž v Týru a Sidónu ve Foinikii (Fénicii). Když budeš pročitat popis těchto oblastí, vyhledej si na mapě všechny uváděné zeměpisné názvy.

4. Na východ od palestinské pobřežní planiny se nachází

- a) centrální pohoří.
- b) údolí Jordánu.
- c) Středozemní moře.

5. Centrální pohoří se rozprostírá

- a) východně od údolí Jordánu.
- b) na východ od pobřežní planiny.
- c) mezi údolím Jordánu a východní náhorní plošinou.

Palestina a její oblasti

JEŽÍŠ A EVANGELIA

Oblasti Palestiny

Úkol 3. *Přiřaď popis jednotlivých oblastí Palestiny k jejich pojmenování.*

V době novozákonní se území Palestiny dělilo na několik oblastí. Tyto oblasti pak spadaly pod vládní moc Říma.

Galilea

Ježíš vyrůstal a dosáhl dospělosti v městě zvaném Nazaret, v oblasti galilejské (Mt 2,23; L 2,51). V Káně učinil svůj první zázrak. Později pobýval v Kafarnaum (Mt 4,13). Více rigorózní Židé z ostatních palestinských oblastí hleděli na Galilejce spatra, protože Galilea se nacházela poblíž pohanských oblastí Foiníkie (Fénicie) a Dekapole. Nicméně Galilejci brali svou víru zcela vážně a vůči židovskému národu se chovali loajálně. Jedenáct z dvanácti učedníků Ježíšových pocházelo z Galileje. Ježíš sám strávil podstatnou část své služby ve městech, vesnicích a na úpatích hor této oblasti.

Foiníkie (Fénicie)

Města Týr a Sidón se nacházela ve Foiníki (Fénicii) - pobřežní oblasti na severozápad od Galileje. Poté co byl odmítnut v Nazaretu, odebral se Ježíš právě do této oblasti. Bylo to také zde, kde se setkal se syrofenickou ženou, jejíž velikou víru pochválil a jejíž dceru uzdravil (Mk 7,24-30).

Dekapolis (Desetiměstí)

Severovýchodně od Galileje se rozkládaly oblasti Dekapol a Bášan. Dekapolis byl svaz řeckých měst (*Dekapolis* znamená v překladu „deset měst“ - odtud také často používaný název: Desetiměstí) založených následovníky Alexandra Velikého. I tato oblast patří mezi ty, které Ježíš navštívil. Konal svou službu v Gerase (Gadara), kde uzdravil posedlého člověka (Mk 5,1-20; L 8,26-39). Pobýval rovněž ve městech Cesaery Filipovy (Mt 16,13-20).

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Samařsko

Lidé obývající přímořskou část Samařska byli pohany. Ti však, kdo bydlili v hornatých oblastech, tvořili populaci smíšeného původu. Byli potomky deseti kmenů severního království izraelského; skrze uzavíraná manželství se postupně smísili s pohany. Na hoře Gerizím si dokonce vybudovali svou vlastní svatyni. Ačkoli za dnů Ježíšových tato svatyně již nestála, místo, kde se kdysi nacházela, bylo stále považováno za posvátné. Palestiniští Židé Samařany - jak byli tito lidé smíšeného původu nazýváni - opovrhovali. Mnozí z Židů by dokonce ani necestovali přes Samařsko. Ježíš však nejednou lidem této oblasti sloužil. Během své velice pozoruhodné rozmluvy se samařskou ženou při studni v Sychar nedovolil, aby se ze zmíněného sporu mezi Židy a Samařany stal hlavní předmět hovoru. Namísto toho obrátil pozornost na svou vlastní osobu jako očekávaného Mesiáše (J 4,1-21).

Perea

Většinu obyvatelstva Pereje tvořili Židé, ačkoli zde žili i pohané. Nový zákon hovoří často o Pereji jako o zemi „za Jordánem“. Při své poslední cestě do Jeruzaléma procházel Ježíš touto oblastí a vyučoval v tamějších vesnicích a městech (Mk 10,1-45; Mt 19,1-20,28).

Judsko

V Judsku ležela města Betlém, Ježíšovo rodiště, a Jeruzalém, dějiště mnoha rozhodujících událostí jeho života. Poblíž Jeruzaléma se nacházelo město Betanie, kde bydlela Marta, Marie a Lazar, kterého Ježíš vzkřísil z mrtvých (J 11,1.32-44). Pouze několik mil odtud se rozkládalo Jericho, kde Ježíš uzdravil slepého Bartimea (Mk 10, 46-52). Během své služby navštívil Ježíš vícekrát Jeruzalém a okolní města. Několikrát se zúčastnil židovských výročních slavností, které se konaly v Jeruzalémě. V tomto městě byl rovněž souzen, ukřižován a pohřben (L 22,23). Po svém vzkříšení se ukázal dvěma učedníkům na cestě do Emaus - ve vzdálenosti asi sedmi kilometrů od Jeruzaléma (L 24,13-27). Později dal svým učedníkům pokyny, týkající se jejich budoucí služby, a poté je vyvedl z města směrem k Betanii. Tehdy byl vzat před jejich očima vzhůru do nebe. Učedníci se pak

JEŽÍŠ A EVANGELIA

navrátili do Jeruzaléma, aby tam očekávali na přislíbeného Ducha svatého (L 24,36-53).

6. Přiřaď krátké charakteristiky jednotlivých zeměpisných oblastí (levý sloupec) k jejich názvům (pravý sloupec).

.... a	V této oblasti se nalézalo Ježíšovo rodiště	1) Galilea
.... b	Oblast, které se říkalo „druhá strana Jordánu“	2) Foiníkie (Fénicie)
.... c	Pobřežní oblast severně od Galileje	3) Dekapolis
.... d	Domovská oblast populace smíšeného původu – jednalo se o smíšení Židů s pohany	4) Samařsko
.... e	Svaz několika řeckých měst	5) Perea
.... f	Oblast, v níž se nacházela hora Gerizím	6) Judsko
.... g	Oblast, ve které se nalézalo město Jeruzalém	

UDÁLOSTI V ŽIVOTĚ JEŽÍŠOVĚ

Úkol 4. *Seznam se s událostmi, ke kterým došlo v životě Ježíšově během čtyř hlavních údobí jeho života, a s biblickými místy, která se k nim pojí.*

Prostudovali zeměpis Palestiny a přitom ses i dozvěděl určitá fakta o místech, kde Ježíš žil a konal svou službu. V této části se budeme zabývat událostmi, ke kterým došlo v Ježíšově životě. Jak již víš z první části této lekce, všichni čtyři evangelisté se při líčení života Ježíše Krista přidržovali stejného schématu.

Události Ježíšova života lze rozdělit do čtyř údobí: 1) Ježíšovo narození a příprava na službu, 2) Jeho raná služba a s ní spojená proslulost a popularita, 3) Pozdější služba a polemika, 4) Ježíšova smrt, vzkříšení a nanebevstoupení. Tato hlavní údobí uvádějí všechny

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

evangelijní zprávy ve stejném pořadí; konkrétní události během určitého údobí si však jednotliví autoři uspořádali podle vlastních záměrů. Nesmíme zapomínat, že jejich hlavním cílem nebylo uvést přesnou chronologii událostí, nýbrž pravdivě a věrně vykreslit osobu Ježíše Krista. Níže uvedený přehled uvádí hlavní sled událostí a k nim příslušné kapitoly z evangelií.

CHRONOLOGIE ŽIVOTA JEŽÍŠE KRISTA

<i>Hlavní údobí a události</i>	<i>Evangelijní odkazy</i>
1. Narození a příprava na službu	Mt 1,1 - 4,11
– narození a dospívání	Mk 1,1-13
– vystoupení, křest, pokušení	L 1,1 - 4,13 J 1,1-51
2. Raná služba a popularita	Mt 4,12 - 15,20
– služba v Galileji	Mk 1,14 - 7,23
– služba v Judsku	L 4,14 - 9,17
– návrat do Galileje	J 2,1 - 6,71
– vrchol popularity	
3. Pozdější služba a polemika	Mt 15,21 - 20,34
– odchod na sever	Mk 7,24 - 10,52
– opětovná služba v Galileji	L 9,18 - 19,28
– opětovná služba v Judsku	J 7,1 - 12,11
– služba v Pereji	
– poslední cesta do Jeruzaléma	
4. Smrt, vzkříšení a nanebevstoupení	Mt 21,1 - 28,20
– vítězoslavný vjezd do Jeruzaléma, soud, smrt a pohřeb	Mk 11,1 - 16,20
– vzkříšení, pověření učedníků a nanebevstoupení	L 19,29 - 24,53
	J 12,12 - 21,25

JEŽÍŠ A EVANGELIA

7. Pomáhaje si předcházejícím přehledem, přiřaď hlavní údobí Ježíšova života (pravý sloupec) k uvedeným událostem či biblickým pasážím (levý sloupec).

.... a Soud	1) Narození a příprava na službu
.... b L 4,14 - 9,17	2) Raná služba a popularita
.... c Křest	3) Pozdější služba a polemika
.... d Poslední cesta do Jeruzaléma	4) Smrt, vzkříšení a nanebevstoupení
.... e J 7,1 - 12,11	
.... f Návrat do Galileje	
.... g Mk 11,1 - 16,20	

Uvedený přehled je samozřejmě pouhým souhrnem hlavních událostí a údobí života Ježíše Krista. V dalších lekcích budeme studovat tato evangelia jednotlivě a taktéž i konkrétní události, k nimž v jednotlivých údobích došlo.

JEŽÍŠOVO UČENÍ

Úkol 5. *Uved' základ, záměr, způsob, obsah a účinek učení Ježíšova.*

Doposud jsme se zabývali charakteristickými znaky jednotlivých evangelií, zemí, ve které Ježíš žil a konal svou službu, a hlavními událostmi jeho života. Nyní se zaměříme na jeho vyučování, tak jak nám je ukazují evangelia. Vyučování patřilo mezi nejpodstatnější stránky Ježíšova díla: jeho posláním bylo hlásat radostnou zvěst chudým a celému lidstvu zjevit pravdu o Bohu. V evangeliích nalézáme téměř na každé stránce Ježíšova varování, vyhlášení, napomínání a vysvětlování. V dalším budeme uvažovat o pěti základních rysech Ježíšova učení.

Základ

Ježíš se ve svém učení opíral o Starý zákon jako Slovo Boží a o svou vlastní osobu jednorozeného Syna Božího. Čerpal ze starozákonních zdrojů. Sebe sama stavěl do pozice toho, jenž má úplnou autoritu k vysvětlování skutečného smyslu písem Starého zákona.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Starozákonní proroctví a události vztahoval na svou vlastní osobu. Podle L 4,18 chápal Izajášova slova jako vylíčení svého vlastního poslání. Zcela zřetelně prohlašoval, že přišel, aby naplnil Zákon (Mt 5,17-20). Při své rozmluvě s Nikodémem hovořil o své smrti na kříži a odkazoval při tom na prožitek Izraelců na poušti (J 3,14; Nu 21,8.9). Když od něj farizeové požadovali znamení, odvětil, že jim bude dáno „znamení proroka Jonáše“ - míněno, že po třech dnech vstane z hrobu (Mt 29,39.40). Po svém vzkříšení se zjevil dvěma učedníkům na cestě do Emaus. Zatím co kráčel vedle nich, „vykládal jim to, co se na něho vztahovalo ve všech částech Písma“ (L 24,27).

Ježíš rovněž prokázal jedinečnou autoritu ve vztahu k Starému zákonu. Prohlásil například, že je „pánem i nad sobotou“ (Mk 2,28). Podle Ex 31,15 se v den sobotní nesměla vykonávat žádná práce. A přece Ježíš řekl, že on i jeho Otec bez přestání pracují, dokonce i v sobotu (J 5,16-17). Uzdravoval i v sobotu a učil, že je oprávněn tak činit (L 13,10-17). Uvedl rovněž nový způsob jednání, přesahující starozákonní standard (Mt 5). Tyto příklady jsou dokladem toho, že Ježíš na sebe nevztahoval pouze starozákonní proroctví, nýbrž v osobě Syna Božího i celý Zákon.

8. Přečti si dvojice veršů z Mt 5, jak jsou uvedeny v následující tabulce. V prvním sloupci stručně uveď starozákonní výroky. Vedle pak uveď, co prohlásil Ježíš. První řádek je již vyplněn a poslouží ti jako příklad.

Verše	„BYLO ŘEČENO“	„JÁ PRAVÍM“
21, 22	Nezabiješ.	Ten, kdo se hněvá na svého bratra, propadne soudu.
27, 28		
33, 34		
43, 44		

JEŽÍŠ A EVANGELIA

9. Zakroužkuj písmeno před tvrzením, které nejlépe vystihuje základ Ježíšova učení.

- a) Ježíš své učení zakládal na názorech, myšlenkách a tradicích, které zastávali tehdejší náboženští vůdcové.
- b) Ježíšovo učení se zakládalo na Starém zákoně a na autoritě k jeho výkladu, kterou jako Syn Boží měl.
- c) Nařízení a ustanovení týkající se soboty tvořila základ pro Ježíšovo učení.

Záměr

Ježíšovým záměrem bylo zjevit lidem Boha a naučit je pravdám, na nichž by mohli stavět své životy. Prohlásil, že jeho učení pochází od Otce (J 14,10). Nešlo pouze o zajímavé názory, užitečné myšlenky či zábavné příběhy. Byla to slova věčného života (J 6,68), slova, která nepominou (Mk 13,31). Každý, kdo uvede učení Ježíšovo do praxe, zjistí, že jeho život stojí na pevných a bezpečných základech (Mt 7,24).

Způsob

Ježíš učil všude, kde toho bylo zapotřebí. Učil v synagógách (L 4,16) i v chrámě (J 8,2), na ulici (Mk 10,17) i v soukromých domech (L 14,11). Počet posluchačů pro něj nebyl rozhodující. Ačkoli často promlouval k velikým zástupům, našel si čas i na rozhovor s osamělými muži a ženami. Mnohá z jeho nejdůležitějších učení byla pronesena před jednotlivci - Nikodém byl jedním z nich (J 3). Ježíš učil na rozličných místech a i jeho posluchačstvo bylo velmi rozmanité. K vyučování používal různých způsobů. Blíže si povšimneme čtyř z nich:

Podobenství

Ježíš učil mnohým pravdám v podobenstvích. Podobenství je názorný příklad nebo příběh vypůjčený většinou z každodenního života. Jako vyučovací metoda poskytovala podobenství tři výhody: 1) snadno se pamatovala, protože posluchači si dokázali představit jednotlivé události příběhu i během vyprávění, 2) duchovní poselství obsažené v podobenství bylo snadno přístupné i lidem prostým, nevědomým a

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

nevzdělaným, 3) ukazovala, jaké porozumění měl Ježíš pro potřeby svých posluchačů a jak mu na nich záleželo.

Většina podobenství učí vždy jedné důležité pravdě. Například podobenství o ztraceném penízi je názorným příkladem Boží vytrvalosti při hledání jedné ztracené duše. Podobenství o marnotratném synu ukazuje nejen Boží otcovskou lásku, ale vrhá rovněž jasné světlo na pokání, hřích samospravedlnosti a neodpuštění (L 15,11-32). Někdy byli posluchači ponecháni, aby si učinili své vlastní závěry (Mk 12,1-12). Jindy Ježíš pravdu, na kterou se jim snažil poukázat, uvedl na konci daného podobenství (Mt 25,1-13).

Mezi podobenstvími Ježíšovými a kohokoli jiného byl však podstatný rozdíl: jeho podobenství byla nerozlučně spjata s jeho osobou. Ti, kdo jej nechápali, nechápali ani jeho podobenství. Na tuto pravdu poukazoval sám Ježíš (Mk 4,11, Mt 13,13).

Krátké výroky

Ježíš používal krátkých výroků, aby tak do paměti posluchačů vštípil určité pravdy. Tyto výroky byly často spojením protikladů: „...buďte obezřetní jako hadi a bezelstní jako holubice“ (Mt 10,16). „Kdo nalezne svůj život, ztratí jej; kdo ztratí svůj život pro mne, nalezne jej“ (Mt 10,39). „Kdo věří ve mne, i kdyby umřel, bude žít“ (J 11,25). Tyto výroky nutily k zamyšlení a nebylo je možné zapomenout.

Názorné lekce

Při svém vyučování používal Ježíš i důvěrně známých objektů. Při jedné příležitosti postavil doprostřed učedníků malé dítě a ukázal na ně jako na příklad pokory (Mt 18,1-6). Jindy obrátil pozornost těch, kdo mu naslouchali, na některé boháče a jistou chudou vdovu, když tito vhazovali své dary do chrámové pokladnice. Tato situace mu posloužila k lekci o významu opravdového dávání (L 21,1-4). Rybářům řekl: „Pojďte za mnou a učiním z vás rybáře lidí“ (Mt 4,19). Na nebeském ptactvu a polních liliích ukazoval Boží pečování o stvoření (Mt 6,26.28).

JEŽÍŠ A EVANGELIA

Otázky

Při svém vyučování kladl Ježíš často otázky. Tyto otázky přiměly lidi přemýšlet. Směřovaly přímo k jádru lidských starostí a potřeb: „Zač získá člověk svůj život zpět?“ tázal se svých učedníků (Mt 16,26). „Je snadnější říci odpouštějí se ti hříchy, nebo říci vstaň a chod?“ vyzval zákoníky (Mt 9,5). Pravděpodobně nejdůležitější otázka, kterou položil svým učedníkům, byla tato: „A za koho mě pokládáte vy?“ (Mk 8,29).

Ježíš otázky nejen kladl, ale zodpovídal i ty, které mu položili jiní. Když se ho Tomáš zeptal: Pane, nevíme, kam jdeš. Jak bychom mohli znát cestu?“ Ježíš mu odpověděl: „Já jsem ta cesta, pravda i život“ (J 14,5-6).

10. Přečti si biblická místa uvedená v levém sloupci a pak k nim přiřaď jednotlivé položky z pravého sloupce podle toho, o jaký způsob vyučování se v dané pasáži jedná.

.... a Mt 13,45-46

.... b Mk 12,38-40

.... c L 6,43.45

.... d L 10,3

.... e J 4,11-14

.... f J 8,31-36

1) Podobenství

2) Krátký výrok

3) Názorná lekce

4) Otázka

Obsah

Ježíš se ve svém učení dotýkal široké škály otázek. Nicméně v něm můžeme vyčlenit určitá hlavní témata. Učil o království Božím - o jeho skutečném charakteru a požadavcích. Učil o člověku - o jeho zodpovědnosti před Bohem a o tom, jak se má chovat k ostatním lidem. Učil o sobě - o svém poslání, jedinečném vztahu k Bohu, o své smrti, vzkříšení a druhém příchodu.

Některé evangelijní záznamy se snaží podat uceleně na jednom místě učení týkající se podobných předmětů. Například velká část Ježíšova vyučování o království Božím je uvedena v Mt 13. Jeho učení ohledně budoucích událostí a poslední doby najdeme z velké části u Mt 24 -25; Mk 13 a L 21,5-38. Některá učení uvedl možná jen jedenkrát; jiná zase zřejmě zopakoval vícekrát, aby je mohlo uslyšet

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

co nejvíce lidí. Své učení nepředkládal ve formální, systematické podobě, ale soustřeďoval je kolem své osoby. Ti, kdo chtěli pochopit jeho učení, museli v první řadě pochopit jej.

Účinek

Ježíšovo učení mělo veliký dopad na jeho posluchače. Když velekněz spolu s farizeji poslal lidi ze stráže, aby Ježíše zajali, ti se vrátili s prázdnou. „Proč jste ho nepřivedli?“ tázali se náboženští vůdcové. Oni odpověděli: „Nikdo nikdy takto nemluvil!“ (J 7,45-46). Když skončil své „Kázání na hoře“ (Mt 5-7), zástupy žasly nad jeho učením, „neboť je učil jako ten, kdo má moc, a ne jako jejich zákoníci“ (Mt 7,29). Ježíšovo učení umlčovalo jeho protivníky (Mt 22,46) a u hříšníků působilo proměnu života (L 19,8).

Stejně jako tehdy, i dnes jeho učení zasahuje srdce lidí. Když uvažuji o tom, co se událo v mé vlasti, nemohu nevidět, jak pozitivní dopad zde má učení Kristovo. Vidím lidi, kteří stejně jako já jím byli přetvořeni a zformováni. Spolu s pisatelem Židům mohu pouze říci: „Slovo Boží je živé, mocné a ostřejší než jakýkoli dvousečný meč; proniká až na rozhraní duše a ducha“ (Žd 4,12).

Evangelia jednoznačně zjevují Ježíše jako toho největšího učitele. Když vyučujeme jeho slovu, potřebujeme rovněž následovat jeho příkladu. Jeho učení se musíme naučit uvádět do vztahu se starostmi a potřebami lidí. Musíme se je naučit předávat takovým způsobem, aby nám okolostojící rozuměli. Naše reakce by měla být: *Pane, nauč nás, jak bychom ti mohli lépe sloužit. Pomoz nám usadit se u tvých nohou a učit se od tebe, abychom se i my pak mohli stát tím, čím nás chceš mít: solí světa a světlem světa.*

11. Ve svém poznámkovém sešitě uveď dokončení následujících vět:

a Dvě hlavní věci, jež tvořily základ Kristova učení, byly...

b Záměrem Ježíšova učení bylo...

c Ježíš při svém vyučování používal tyto čtyři metody:...

d Mezi tři základní témata Ježíšova učení patřily...

e Ti, kdo slyšeli Ježíše vyučovat, prohlásili, že učil jako ten, kdo má...

osobní test

PRAVDIVÉ - NEPRAVDIVÉ. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením.

1. Kvůli svému důrazu, jež Matoušovo evangelium kladlo na naplnění prorocktví, bylo bližší spíše pohanským než židovským čtenářům.

2. Jedním z přínosů toho, že máme k dispozici až čtyři evangelijní zprávy, je skutečnost, že na důležitá fakta týkající se Ježíše je tímto položen zvláštní důraz, neboť se o nich zmiňují všechny čtyři záznamy.

3. Z čtyř evangelistů je to pouze Lukáš, který nám zanechal podrobné vylíčení onoho týdne, jenž končil Ježíšovou smrtí.

4. Většina událostí, o nichž se evangelia zmiňují, se udála v oblasti Samařska.

5. Palestina se člení na čtyři hlavní zeměpisné oblasti.

6. Protože galilejští Židé žili poblíž pohanských oblastí Dekapole a Foiníkie (Fénicie), nechovali se vůči židovskému národu a náboženství příliš loajálně.

7. Protože Židé Samařany pohrdali, i Ježíš se jim při své službě vyhýbal, aby nepohoršoval své učedníky.

8. Východní pomezí judské oblasti tvořily Jordán a Mrtvé moře.

9. Konkrétní události Kristova života nejsou v evangelijních zprávách uspořádány vždy v chronologickém pořadí.

10. Při svém vyučování se Ježíš zaměřoval spíše na obrovské zástupy než na jednotlivce či malé hloučky.

OTÁZKY S VÝBĚREM SPRAVNÉ ODPOVĚDI. Zakroužkuj písmeno před formulací, která je nejvhodnějším (nejvýstižnějším) dokončením uvedených vět.

11. Někteří lidé Ježíšovým podobenstvím neporozuměli, protože

a) tato podobenství byla plná těžko srozumitelných slov.

b) neuvěřili, že Ježíš je Syn Boží.

c) Ježíš svá podobenství nikdy neobjasňoval.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

12. Při jedné příležitosti ukázal Ježíš na malé dítě jako názorný příklad pokory. Jedná se o příklad vyučovací metody, která se nazývá

- a) podobenství.
- b) krátký výrok.
- c) názorná lekce.
- d) otázka.

13. Ježíš byl na poušti pokoušen satanem. Tato událost spadá do údobí

- a) Ježíšova narození a přípravy na službu.
- b) rané služby a popularity.
- c) pozdější služby a polemiky.
- d) Ježíšovy smrti, vzkříšení a nanebevstoupení.

14. Nazaret, město, kde Ježíš strávil své dětství, leželo

- a) v Judsku.
- b) v Pereji.
- c) v Samařsku.
- d) v Galileji.

15. Hlavním záměrem evangelistů bylo

- a) vysvětlit židovskou víru a zvyky.
- b) uvést události života Ježíše Krista v přesném chronologickém sledu.
- c) věrně zobrazit osobu Ježíše Krista.
- d) vylíčit všechno, co Ježíš řekl a učinil.

DOKONČENÍ. S použitím vhodného slova či více slov dokonči následující věty:

16. Severně od Judska leží oblast, která se nazývá .....

17. Třetím údobím Ježíšova života je jeho .....

18. K Ježíšovu nanebevstoupení došlo poblíž Jeruzaléma, nedaleko města, které se nazývá .....

JEŽÍŠ A EVANGELIA

19. Ježíš konal svou službu převážně ve dvou zeměpisných oblastech:

.....

20. Ve svém učení vztahoval Ježíš starozákonní proroctví na .....

odpovědi na studijní otázky

- 6. a) 6) Judsko
  - b) 5) Perea
  - c) 2) Foiníkie (Fénicie)
  - d) 4) Samařsko
  - e) 3) Dekapolis
  - f) 4) Samařsko
  - g) 6) Judsko
1. (Vlastními slovy.) Rozličnost vyprávění přitahuje pozornost mnoha různých druhů lidí a pomáhá zdůraznit hlavní události Ježíšova života.
7. a) 4) Smrt, vzkříšení a nanebevstoupení
- b) 2) Raná služba a popularita
  - c) 1) Narození a příprava na službu
  - d) 3) Pozdější služba a polemika
  - e) 3) Pozdější služba a polemika
  - f) 2) Raná služba a popularita
  - g) 4) Smrt, vzkříšení a nanebevstoupení
2. c) neuvádějí všechno, co Ježíš učinil a řekl.
8. 27-28: Nezcizoložíš. - Každý, kdo hledí na ženu chtivě, již s ní zcizoložil ve svém srdci.
- 33-34: Nebudeš přísahat křivě. - Já však vám pravím, abyste nepřísahali vůbec.
- 43-44: Milovati budeš bližního svého a nenávidět nepřítele svého. - Milujte své nepřátele a modlete se za ty, kdo vás pronásledují.
3. a) se přidržují společné hlavní předlohy při zpracování evangelijního příběhu
9. b) Ježíšovo učení se zakládalo na Starém zákoně a na autoritě k jeho výkladu, kterou jako Syn Boží měl.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

4. c) Středozemní moře.
10. a) 1) Podobenství
b) 3) Názorná lekce
c) 3) Názorná lekce
d) 2) Krátký výrok
e) 4) Otázka
f) 4) Otázka

(Ježíšovo vyučování samozřejmě mnohokrát obsahovalo víc než pouze jeden způsob. U Mk 12,13-17 se setkáváme s kombinací metody „otázka - odpověď“ s názornou lekcí a celou pasáž zde uzavírá krátký výrok.)

5. b) na východ od pobřežní planiny.

11. (Vlastními slovy.)

- a) Starý zákon a Ježíšova autorita jako Syna Božího vykládat jej.
b) poskytnout lidem slova pravdy, na nichž by mohli stavět své životy.
c) podobenství, krátké výroky, názorné lekce a otázky.
d) království Boží, lidské vztahy a Ježíš sám.
e) moc (autoritu), a ne jako jejich zákoníci.

JEŽÍŠ A EVANGELIA

poznámky

Lekce 3

MATOUŠ A MAREK

Z předchozích lekcí jsou ti známy o evangeliích už mnohé skutečnosti: znáš jejich obecné charakteristické znaky, zeměpisné umístění, dějinné pozadí i jejich obdivuhodné téma, jímž je Ježíš Kristus. Zjistils, že tyto čtyři záznamy jsou v harmonickém souladu. Přesto však - jak už také víš - je každá z těchto zpráv svým způsobem jedinečná, protože jednotliví autoři zaznamenali Ježíšův příběh způsobem sobě vlastním.

Nyní se již zaměříme na samá evangelia. Nejdříve si povšimneme zvláštního vztahu mezi Matoušem, Markem a Lukášem. Pak se budeme zabývat Matoušovým a Markovým evangeliem odděleně. Uvidíme odlišnost ve způsobu, jakým tito dva pisatelé líčí osobu a službu Ježíše Krista.

Například Matouš v souvislosti s osobou Ježíše používá osmkrát titul „Syn Davidův“. Naproti tomu Marek použil tento titul pouze dvakrát. Matouš klade větší důraz na Ježíšem naplněná proroctví; Markova pozornost se soustřeďuje na Ježíšovy činy. Všimneš si i dalších odlišností. Kéž ti Pán během tvého studia pomůže, abys nově uviděl Ježíše jako svého Mesiáše, a kéž ti rovněž pomůže, abys jako ochotný a poslušný služebník Boží následoval jeho nádherný příklad.

osnova lekce

Vztah mezi evangeliem Matoušovým, Markovým a Lukášovým

Matouš: Evangelium Mesiáše - Krále

Marek: Evangelium Služebníka Božího

cíle lekce

Po ukončení této lekce bys měl být schopen:

- definovat vztah existující mezi synoptickými evangelií a vysvětlit jeho příčiny.
- popsat evangelium Matoušovo a Markovo uvedením důležitých faktů o autorech, zvláštních charakteristických znaků, důrazu a obsahu obou evangelií.
- ocenit jedinečnou hodnotu Matoušova i Markova evangelia.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

studijní činnost

1. Prostuduj si rozvinutí lekce a zodpověz všechny uvedené otázky. Svě odpovědi si porovnej s těmi, které jsou uvedeny na konci lekce. Nesprávné odpovědi si oprav.
2. Podle pokynů čti Matoušovo a Markovo evangelium - toto je velmi důležitá součást tvého studia.
3. Projdi si znovu jednotlivé části lekce. Vypracuj si osobní test a své odpovědi si pak zkontroluj.

rozvinutí lekce

VZTAH MEZI EVANGELIEM MATOUŠOVÝM, MARKOVÝM A LUKÁŠOVÝM

Úkol 1. *Najdi nejvhodnější vysvětlení pro druh vztahu, který je mezi Matoušovým, Markovým a Lukášovým evangeliem.*

V druhé lekci jsme viděli, že při rozvinutí Kristova příběhu se všechny čtyři evangelijní zprávy přidržovaly stejné předlohy. V této věci jsou kterákoli dvě evangelia ze zmíněných tří mnohem více podobná, než kterákoli z nich ve vztahu k evangeliu Janovu. Ježíšův příběh vypravují téměř identicky; někdy dokonce používají tatáž slova. To je také důvod, proč se jim říká *synoptická* (řec. „suhledná“).

1. Přečti si ze své Bible Mt 8,1-4; Mk 1,40-45 a L 5,12-16. V poznámkovém sešitě zodpověz následující otázky:
  - a Co podle všech tří záznamů řekl malomocný Ježíšovi?
  - b Jaká byla podle všech tří zpráv Ježíšova odpověď?
  - c Co podle všech tří záznamů řekl Ježíš malomocnému, aby učinil?

Je mnoho dalších pasáží, které vykazují stejnou podobnost. Přesto však tato evangelia nejsou zdaleka pouhými kopiemi; po pečlivém porovnání jednotlivých obsahů lze zjistit následující:

1. Matouš a Lukáš obsahují téměř všechnen materiál uvedený v Markovi.

MATOUŠ A MAREK

2. Matouš a Lukáš mají společných dvě stě veršů, které u Marka nejsou.
3. Třetina Matoušova evangelia je v této trojici ojedinelá.
4. Polovina Lukášova evangelia zaujímá v uvedeném srovnání ojedinelé místo.

Existuje mnoho teorií, které se snaží podat vysvětlení této skutečnosti. Nicméně v dalším uvedené závěry se zdají být nejpřijatelnější.

1. Od samého začátku existoval soubor věcných materiálů, týkajících se života Ježíše Krista. (V odborné literatuře se nazývá *kérygma* - řec. zvěst.) Tento materiál tvořil rovněž ústřední poselství zvěstované apoštoly (viz Sk 2,22.23; 13,23-33 a 1K 15,1-11).

2. Evangelium Markovo je záznamem zmíněného základního materiálu. Napsala jej osoba, která osobně znala apoštoly a byla v úzkém vztahu s církví od jejího počátku.

3. Evangelium Matoušovo tento materiál včleňuje. Matouš však k němu připojuje poznámky, které si udělal během Ježíšova vyučování, seřazené tak, aby vyhovovaly jeho záměrům a zbylému obsahu.

4. Lukášovo evangelium také obsahuje základní materiál. Lukáš k němu připojuje - jako výsledek svého bádání - značné množství dalšího materiálu. Patří mezi ně podobenství a zázraky, o nichž se Matouš ani Marek nezmiňují. Je možné, že Lukáš získal tyto informace přímo od lidí, kteří slyšeli Ježíšovo vyučování a byli svědky zázraků, které konal, nebo je i sami zažili.

Nesmíme rovněž zapomínat, že autoři evangelíí byli inspirováni Duchem Božím. Pod jeho vedením se rozhodovali, co mají uvést a jak to uspořádat. Můžeme si být jisti, že záznamy, které dnes máme k dispozici, jsou zároveň těmi, které nám Bůh chtěl zanechat.

2. Zakroužkuj písmeno před každým tvrzením, které pravdivým způsobem popisuje či vysvětluje vztah mezi synoptickými evangelii.

- a) Jednotliví pisatelé uvádějí základní fakta ze svého vlastního pohledu.
- b) Evangelisté se nesnažili vědomě přidržovat společné předlohy při líčení Kristova příběhu. Veškerá podobnost mezi nimi je tedy čistě náhodná.
- c) Jelikož se jednotliví autoři snažili vzájemně napodobovat, jsou si synoptická evangelia v mnohém podobná. Toto napodobování bylo

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

nevyhnutelné, protože nebylo už možné, aby se kdokoli z nich sám dopátral nějakých dalších informací.

- d) Jak Matouš, tak i Lukáš uvádějí základní materiál o Kristu, který zaznamenal Marek. Přidávají však k němu další obsah, který byl výsledkem jejich vlastního bádání.

MATOUŠ: EVANGELIUM MESIÁŠE - KRÁLE

Úkol 2. *Uved' tvrzení, která budou popisovat autora, důraz, osnovu a charakteristické znaky Matoušova evangelia.*

Zcela opodstatněně bylo Matoušovo evangelium zařazeno v Novém zákoně jako první kniha; jeho obsah nám totiž poskytuje vhodné spojení mezi Starým a Novým zákonem. Nyní se tedy budeme zabývat autorem, důrazem, přehledem a charakteristickými znaky tohoto evangelia.

Autor

Podle tradice je autorem Matoušova evangelia celník Matouš, jeden z dvanácti učedníků Ježíšových (Mt 9,9-13; 10,3). Matouš své evangelium sepsal pravděpodobně někdy mezi r. 50 - 70 n. l.

Důraz

Matouš zdůrazňoval jak Ježíšovu totožnost, tak jeho učení. Víc než šedesátkrát se odvolává na Starý zákon a ukazuje Ježíše jako královského syna Davidova, židovského krále, jehož život se stal naplněním starozákonních mesiášských proroctví. Matoušovo evangelium tedy tvoří potřebné přemostění mezi obsahem Starého a Nového zákona. V Matoušovi je Ježíš zjeven ne pouze jako někdo další v řadě proroků a učitelů, ale jako samotný Syn Boží, který se jednoho dne posadí na svůj trůn nebeské slávy a bude soudit všechny národy (16,13-20; 25,31-32). Tento důraz učinil z evangelia Matoušova vhodný prostředek pro vyložení Židům, že Ježíš je jimi dlouho očekávaný Mesiáš - ten, jehož příchod jejich vlastní proroci předpověděli. Stejně tak pomohlo toto evangelium věřícím z pohanů pochopit plně význam Ježíšovy služby.

3. V níže uvedených pasážích Matouš poukázal na to, že určitá fakta a události ze života Ježíšova byla naplněním starozákonních proroctví. Přečti si uvedená místa a pak ve svém sešitě uveď tyto skutečnosti popř. události, tak jak se jednotlivá místa o nich zmiňují.

a 1,23

e 8,17

b 2,6

f 12,18-21

c 2,23

g 13,35

d 3,3

h 21,5

Kromě zdůrazňování již zmíněné totožnosti Ježíše s Mesiášem obracel Matouš pozornost svých čtenářů rovněž k Ježíšovu učení. Ve skutečnosti je mu vyhrazena víc než polovina celého obsahu evangelia. Autor připojuje několik dlouhých pasáží, ve kterých uvádí Ježíšova slova, týkající se různých důležitých oblastí. Evangelium pak končí pověřením učedníků - úkolem, v němž Ježíš sám podtrhuje důležitost a význam svého učení: „Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky... *a uče je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal.*“ (28,19-20; kurzívou opatřil autor)

4. Ve svém poznámkové sešitě uveď, jakým způsobem klade evangelium Matoušovo důraz na Ježíšovo učení.

Charakteristické znaky

Vedle důrazu, jež toto evangelium klade na naplnění starozákonních proroctví v životě Ježíšově a na jeho učení, se v něm vyskytují i jiné charakteristické znaky.

Důraz na kralování a království

Matouš je evangeliem kralování a království Ježíšova. Od samého začátku je Ježíš rozpoznán jako královský syn Davidův, z pokolení Judova (1,1,3). Mudrci, kteří se ho vydali hledat, přišli a ptali se: „Kde je ten právě narozený král Židů?“ (2,1-2). Během své služby hovořil Ježíš velice často o svém království (viz např. 16,28). V celém evangeliu se pojem „království nebeské“ nebo „království Boží“ vyskytuje 38krát. Týden před svým ukřižováním vjel Ježíš do Jeruzaléma jako jeho král a naplnil tak proroctví ze Za 9,9 Mt 21,1-11).

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Ačkoli Židé odmítli uznat Ježíšův nárok na kralování, jiní jej naopak uznali. Kananejská žena, která přišla prosit za svého syna, oslovovala Ježíše jeho královským titulem: „Synu Davidův“ (15,22). Pilát dal zhotovit a pověsit nad hlavu ukřižovaného Ježíše nápisy hlásající: „To je Ježíš, král Židů“ (27,37).

Pozornost věnovaná pohanům

Matouš uvádí ve svém evangeliu mnohé, jež prozrazuje jeho zájem o pohány. V listině rodu Ježíše Krista uvádí například jména dvou žen - pohanek (1,5 - Rachab a Rút). Zmiňuje se o mudrcích od východu, kteří se přišli klanět Ježíšovi (2,1-2). Zaznamenal Ježíšova slova, podle kterých Boží království bude Židům odňato a bude dáno národu, který ponese jeho ovoce (21,43). Své evangelium Matouš uzavírá „velikým pověřením“, v němž Ježíš přikázal svým učedníkům, aby šli ke *všem národům* a získávali mu učedníky (Mt 28,19).

Zmínka o církvi

Ze čtyř evangelií je to pouze Matouš, u něhož se vyskytuje slovo *církev*. Setkáváme se zde s ním třikrát: jednou v 16,18 a dvakrát v 18,17.

Ostatní výjimečnosti

Matouš uvádí devět událostí, deset podobností a tři zázraky, které nenalezneme u ostatních evangelistů. Patří k nim například vidění Josefovo (1,20-24), uzdravení němého člověka, posedlého zlým duchem (9,32-33), podobnosti o plevelu mezi pšenicí (13,24-30.36-43) a podobnosti o hřivnách (25,14-30).

5. Ve svém sešitě uved' tři charakteristické znaky Matoušova evangelia spolu s příklady a biblickými odkazy.

Obsah

Obsah Matoušova evangelia se přidržuje dvojí osnovy: Jedna sleduje události v životě Ježíšově a ta druhá jeho učení. V obojím případě

opakuje Matouš určité formulace, aby tím zřetelně naznačil zmíněné dělení.

Události a učení

Z druhé lekce už víš, že události Ježíšova života lze rozdělit do čtyř základních údobí. V Matoušově evangeliu se však setkáváme se základním dvojím dělením: 1) údobí veřejného ohlasu a popularity Ježíšovy (4,17 - 16,20), 2) údobí poklesu popularity a veřejného odmítnutí (16,21 - 28,10). Uvedené dělení je vždy naznačeno slovy: „Od té doby začal Ježíš...“ Toto dělení poukazuje na skutečnost, že po určité době se Ježíš začal ve své službě zaměřovat na své učedníky a jejich přípravu na službu.

6. Přečti si Mt 4,17 a 16,21. V poznámkové sešitě uveď, co Ježíš ve zmíněných případech „začal činit“, i událost, která po takovémto prohlášení okamžitě následovala.

Učení, jak je uvedeno u Matouše, můžeme rozdělit podle oblastí, jimiž se zabývá, do pěti hlavních částí. Závěr jednotlivých částí pak vždy tvoří formulace jako „Když Ježíš dokončil tato slova“ apod.

7. V následujícím je uveden seznam biblických veršů, které uzavírají pět hlavních částí Ježíšova učení. Vyhledej uvedené verše a do svého sešitu si zaznamenej, jakou činnost v jednotlivých případech Ježíš „dokončil“. Uveď rovněž krátkou charakteristiku předmětu, o kterém krátce předtím vyučoval.

a 7,28

d 19,1

b 11,1

e 26,1

c 13,53

Kromě zmíněných pěti částí učení Ježíšova se zde setkáváme i s dalšími dvěma: kázání Jana Křtitele (3,1-12) a „veliké pověření“ (28,18-20).

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Přehled

V této části bude tvým úkolem přečíst s použitím níže uvedeného přehledu Matoušovo evangelium. Jednotlivým záhlavím osnovy se nauč z paměti. Jak budeš postupně toto evangelium číst, odpovídej zároveň i na otázky uvedené u jednotlivých částí. Odpovědi si zaznamenej do poznámkového sešitu. (Poznámka: Tento přehled používá stejného základního dělení jako přehled uvedený v lekcí 2. Odkazy na pět hlavních částí Ježíšova učení a zbylé dvě části jsou uváděny pod jednotlivými nadpisy.

MATOUŠ: EVANGELIUM MESIÁŠE - KRÁLE

I. Uvedení krále. Čti 1,1 - 4,11

Kázání Jana Křtitele; 3,1-12

8. Jakou otázku položili mudrci králi Herodovi?

II. Král ohlašuje království. Čti 4,12 - 15,20

Kázání na hoře; 5,1 - 7,29

Vyslání učedníků; 10,1-42

Podobenství; 13,1-52

9. V případě kterých podobenství z Mt 13 uvedl Ježíš i výklad?

III. Král je odmítnut. Čti 15,21 - 20,34

O důležitosti odpuštění; 18,1-35

10. Uveď všechna místa, kdy došlo k polemice mezi Ježíšem na jedné straně, a farizeji a saduceji na straně druhé.

IV. Král triumfuje. Čti 21,1 - 28,20

Napomenutí a proroctví; 23,1 - 25,46

„Veliké pověření“; 28,18-20

11. Poté co Ježíš vyslovil jednu ze svých otázek, prohlašuje Písmo, že od toho dne se ho již nikdo neodvážil tázat. Uveď, o jakou otázku se jednalo a kde se toto místo v evangeliu Matoušovu nachází.

MATOUŠ A MAREK

12. Ve svém poznámkovém sešitě dokonči uvedené věty. (V bodě **d** sestav požadovaný seznam.)

a Matoušovo evangelium je očitým svědectvím o životě Ježíše Krista, protože Matouš byl...

b Obsah Matouše se přidržuje dvojí osnovy. Matoušovo dělení má na zřeteli tyto dvě oblasti:...

c Následujících pět věcí je v Matoušově evangeliu zdůrazňováno nebo patří mezi jeho charakteristické znaky:...

d Podle osnovy, která dělí Matouše na čtyři části, jsi přečetl celé evangelium. Sestav seznam, ve kterém budou uvedeny názvy jednotlivých oddílů spolu s příslušnými kapitolami a verši.

Při čtení Matoušova evangelia můžeme vidět, jak slavným, vítězným králem Kristus doopravdy je! Satan jej nedokázal přemoci; jeho nepřátelé mu nemohli zabránit v naplnění jeho poslání. Smrt jej nemohla zadržet. Už nikdy nepochybuje o tom, že Ježíš je Králem! Pozvěme jej do našich srdcí, aby tam mohl vládnout! Víc než cokoli jiného hledejme jeho království!

MAREK: EVANGELIUM SLUŽEBNÍKA BOŽÍHO

Úkol 3. *Uved' a krátce popiš autora, důraz, osnovu a charakteristické znaky evangelia Markova.*

Z druhé lekce si jistě vzpomínáš, že Markovo evangelium klade důraz na dynamickou, činnou službu Ježíšovu. Marek pod vedením Ducha svatého vylíčil, jakým způsobem Ježíš jako poslušný a pilný služebník Boží naplnil své poslání. V dalším se budeme zabývat Markovou totožností, obsahem, důrazem a příznačnými znaky jím sepsaného evangelia.

Autor

Bibliční vědci se všeobecně shodují, že v případě evangelisty Marka šlo o Jana, zvaného Marek - mládence, který byl Pavlovi a Barnabášovi společníkem na jejich první misijní cestě (Sk 12,12). Marek byl bratrancem Barnabášovým (Ko 4,10) a velmi blízký byl i apoštolu Petrovi (viz 1Pt 5,13, kde Petr Marka nazývá svým „synem“ - pojmenování, v němž se zrcadlí Petrova veliká náklonnost k Markovi). Ve sku-

tečnosti je velmi pravděpodobné, že Markovo evangelium zachycuje očitě svědectví Petrovo: Marek byl totiž s Petrovým životem i kázáním velice dobře obeznámen. U některých případů, o nichž je v evangeliu zmínka, mohl být Marek dokonce osobně přítomen.

Důraz

Markovo vylíčení Ježíše Krista kladlo důraz na jeho život činné služby Syna Božího (1,1). Proto nás neudivuje, že toto evangelium mělo tak obrovský dopad na římské čtenáře, známé svým zájmem o praktickou stránku života. Na rozdíl od Matouše a Lukáše, neuvádí Marek například Ježíšův původ: činí tak v souladu se svým záměrem soustředit se na Ježíšův život služby - rodová listina služebníka přece není příliš důležitá. Markův důraz se projevuje i jiným způsobem. Evangelium Lukášovo je ve srovnání s Markovým téměř dvojnásobně dlouhé. A přece Lukáš podává zprávu o dvaceti zázracích, zatímco Marek jich na o něco víc než polovičním prostoru uvádí osmnáct. Ačkoli si Marek zcela určitě z Ježíšova vyučování mnohé pamatoval, často se spokojuje pouze s konstatováním, že Ježíš učil (viz např. 2,13; 6,2.6.34 a 12,35).

Marek klade rovněž důraz na to, že Ježíš naplňoval své poslání s opravdovou horlivostí a zřetelným záměrem. Znovu a znovu jej obklopovaly obrovské zástupy, jejichž potřebám sloužil (3,7-12.20-21; 4,1-2; 5,21-34; 6,30-44.53-56; 8,1-13). Řecké *euthus*, které se překládá jako „ihned“, „hned“, „okamžitě“, se na stránkách Markova evangelia vyskytuje 42krát. (Matouš je použil pouze sedmkrát a Lukáš dokonce jen jednou.) Toto vyjádření je v souvislosti s Ježíšovým jednáním použito čtrnáctkrát a poukazuje na pohotovost a ochotu, s nimiž Ježíš sloužil. Časté použití tohoto slova je zároveň i důkazem, že Ježíš cílevědomě spíchal k cíli svého službě zasvěceného života. Svým učedníkům řekl: „Syn člověka nepřišel, aby si dal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za mnohé“ (10,45).

13. Následující věty uvádějí fakta o Markově evangeliu. Zakroužkuj písmeno před těmi z nich, které kladou důraz na Ježíšův život jako život činné služby.

- a Markovo evangelium je kratší než Matoušovo a Lukášovo.
- b Neobsahuje podrobnou listinu rodu Ježíše Krista.
- c V porovnání s Lukášem věnuje větší část vylíčení Ježíšových zázraků.
- d Představuje historická fakta o životě a učení Ježíše Krista, tak jak je kázali apoštolové.

Charakteristické znaky

Ačkoli je Markovo evangelium mezi čtyřmi evangelií nejkratší, některé příznačné rysy mu propůjčují odlišný charakter.

Svěží, živý styl

Marek často hovoří o minulých událostech, jako by se ve skutečnosti děly v době, kdy o nich psal. K dosažení tohoto efektu uvádí slovesa v čase, který se v řečtině nazývá „historický prézens“. Historického prézentu se používá i v češtině k vyjádření dějů minulých, ale živě prociťovaných. (V starší literatuře se s ním setkáváme častěji - viz např. tvar „dí jemu“, který se tam hojně vyskytuje.) Většině dnešních čtenářů by však příliš časté použití znělo poněkud nepřírozeně. Proto naše současné překlady od použití historického prézentu často upouštějí, a namísto toho používají čas minulý. Historický prézens byl v EP zachován např. v Mk 4,38: „On však na zádi lodi na podušce spal. Učedníci ho probudí a řeknou mu: ‚Mistře, tobě je jedno, že zahyneme?‘“ Jistě sis všiml, jak tento tvar dokáže někdy přispět k oživení celého příběhu. Marek ve svém evangeliu použil zmíněný tvar 150krát. (Pozn.: Autorova argumentace se v tomto odstavci samozřejmě týká anglického použití. Pro českého čtenáře upravil překladatel.)

I ostatní rysy Markova stylu přidávají jeho vyprávění na reálnosti a dramatickosti. Při psaní používal i velmi živého a sugestivního líčení podrobností.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

14. Vyhledej uvedené verše a pak si do svého poznámkového sešitu poznamenej veškeré informace, které Marek uvádí o barvě, počtu, věku, gestikulaci, jednání apod. ve spojení s jednotlivými osobami či předměty.

a 5,39-43; dívka

d 10,49-50; slepý

b 6,39; trávník

e 16,4-5; mládenec

c 8,12; Ježíš

Podrobnosti zajímaví Římany

Na základě jistých charakteristických znaků Markova evangelia se můžeme domnívat, že se nejdříve dostalo do oběhu v Římě. Například podle Mk 15,21 muž, který pomáhal nést Ježíšův kříž, se jmenoval Šimon z Kyrény a byl otcem Alexandra a Rufa (ostatní evangelia jména Šimonových synů neuvádějí). O Rufovi se zmiňuje apoštol Pavel ve svém dopise římské církvi (Ř 16,13). Marek navíc někdy používá latinský termín (v Římě se hovořilo latinsky) k vysvětlení pojmu řeckého (viz např. 15,16, kde doslovně přeloženo stojí: „Vojáci ho odvedli dovnitř nádvoří, což jest Prétorium - NPB) - další důkaz, že se Marek snažil přizpůsobit svým římským čtenářům a posluchačům.

Důležitost „Evangelia“

Marek své vyprávění začíná slovy: „Počátek evangelia Ježíše Krista, Syna Božího“ (Mk 1,1). Podle Marka bylo poselství, které Ježíš zvěstoval, „Evangelium“ (1,14-15). Jednalo se o tak vzácné a důležité poselství, že stálo za to, aby za ně člověk položil i svůj život (8,35; 10,29). Tuto zvěst musí uslyšet celý svět (13,10; 14,9).

Obsah

Při sepisování svého evangelia dovolil Marek, aby fakta a události hovořily samy za sebe. V sérii epizod podal živý obraz Ježíše i průběhu jeho služby. Ačkoli je jeho záznam krátký, nepostrádá žádný z důležitých prvků. Už jsme vykazali, že uvedení mnoha podrobností nám ukazuje, že se v případě Marka jedná o očitého svědka.

MATOUŠ A MAREK

Přečti si Markovo evangelium, používaje k tomu následující osnovy. Odpovědi na studijní otázky uváděj ve svém sešitě.

MAREK : EVANGELIUM SLUŽEBNÍKA BOŽÍHO

I. Uvedení služebníka. Čti 1,1-13

15. Co podle prohlášení Jana Křtitele bude Ježíš činit?

II. Služebník koná své dílo. Čti 1,14 - 7,23

16. Přečti si uvedená místa Markova evangelia. Do svého sešitu si poznamenej, jaká byla reakce lidí popř. učedníků na to, co Ježíš řekl nebo činil.

a 1,21-27

c 4,35-41

b 2,1-12

d 6,1-3

III. Služebník je odmítnut. Čti 7,24 - 10,52

17. Uveď biblické odkazy u všech případů, kdy Ježíš hovořil s učedníky o své smrti, a stručně popiš i jejich reakci.

IV. Služebník dovršuje své dílo. Čti 11,1 - 16,20

18. Uveď otázky - 1) velebnězovu, 2) Pilátovu během soudního přelíčení -, které položili Ježíšovi, když se ho tázali, kdo je. Jaká byla v jednotlivých případech Ježíšova odpověď?

Markovo evangelium nám líčí Ježíše jako poslušného, věrného a ochotně sloužícího služebníka Božího. Proto jej také Bůh poctil nevýslovnou slávou (Fp 2,9-11). Pokud ty i já budeme našemu Bohu až do konce poslušně a věrně sloužit, i my dojdeme cti od Otce (J 12,26).

19. (Odpovědi uveď ve svém poznámkovém sešitě.)

a Vysvětli, v jakém vztahu byl Jan, zvaný Marek, k Petrovi, Pavlovi a Barnabášovi.

b Uveď dvě skutečnosti o evangeliu Markově, které jsou dokladem, že toto evangelium kladlo důraz na Ježíšovu činnou službu.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

- c Uveď záhlaví pro čtyři hlavní části evangelia Markova a k nim i příslušné biblické odkazy.
- d Uveď tři příznačné znaky - spolu s jedním příkladem nebo biblickým odkazem -, které propůjčují Markovu evangelium odlišný charakter.

osobní test

PRAVDIVÉ - NEPRAVDIVÉ. Zakroužkuj všechna PRAVDIVÁ tvrzení.

1. Z podobnosti mezi synoptickými evangeliemi lze soudit, že původně existoval osvědčený soubor věcných materiálů týkajících se života a učení Ježíše Krista.
2. Na rozdíl od Marka, Matouš ani Lukáš základní kerygma o Kristu neuvádějí.
3. Matouš a Marek mají společných dvě stě veršů, které se nevyskytují u Lukáše.
4. Více než polovina evangelia Matoušova je vyhrazena Ježíšovu učení.
5. Podle Matoušova evangelia uznala většina Židů Ježíšův nárok na kralování.
6. U Matouše je učení Ježíšovo rozděleno do pěti hlavních částí.
7. Je pravděpodobné, že v případě Markova evangelia se jedná o očitě svědectví apoštola Petra; Marek se totiž s Petrem velmi dobře znal.
8. Protože Markův hlavní důraz spočíval na Ježíšově činné službě, nenalézáme v jeho evangelium příliš mnoho Ježíšova učení.
9. K charakteristickým znakům evangelia Markova patří i to, že ve své zprávě uvádí víc jak 25 zázraků.
10. Marek připojuje mnoho podrobností, takže se můžeme domnívat, že se jedná často o očitě svědectví.

OTÁZKY S VÝBĚREM SPRÁVNÉ ODPOVĚDI. Zakroužkuj písmeno před nejuvstíznějším dokončením uvedených vět.

11. Matouš, Marek a Lukáš se nazývají synoptickými evangelií, protože všechna tři

- a) věnují většinu svého obsahu učení Ježíše Krista.
- b) se zaměřují na různý druh čtenářů a posluchačů.
- c) se přidržují společné předlohy při líčení Ježíšova života.
- d) byla sepsána učedníky Ježíšovými.

12. Hlavní důvod, proč Matoušovo evangelium tvoří vhodné přemostění mezi Starým a Novým zákonem, spočívá v tom, že toto evangelium

- a) poukazuje na to, jak se v Ježíšovi starozákonní proroctví naplnila.
- b) obsahuje kázání Jana Křtitele.
- c) uvádí podobenství a zázraky Ježíšovy.
- d) ukazuje, s jakým soucitem sloužil Ježíš lidem.

13. PŘÍŘAZOVÁNÍ. Přiřaď jednotlivá evangelia (pravý sloupec) k jejich popisu (levý sloupec).

.... a	Bylo sepsáno mužem, který se spolu s Pavlem a Barnabášem zúčastnil první misijní cesty	1) Matouš 2) Marek
.... b	V rodové listině Ježíše Krista uvádí jména dvou žen - pohanek	
.... c	Zdůrazňuje kralování a království Ježíšovo	
.... d	Mnohem častěji než ostatní evangelia používá řeckého slova <i>euthus</i> (ihned, hned)	
.... e	Zmiňuje se o Rufovi, který je na jiném místě uváděn jako člen církve v Římě.	

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

KRÁTKÉ ODPOVĚDI. Co nejstručněji zodpověz následující otázky:

14. Matouš naznačil hranice dvou hlavních údobí v životě Ježíše Krista formulací: „Od té doby začal Ježíš...“ Jedná se o tato dvě údobí:

.....

15. Matoušovo evangelium se setkalo s velikým ohlasem u Židů,

protože .....

16. Markovo evangelium vyhovovalo praktickému římskému myšlení,

protože kladlo důraz na .....

17. Marek podtrhl důležitost „evangelia“ tím, že svůj vlastní záznam

nazval .....

odpovědi na studijní otázky

10. 16,1-4; 19,3-12.

1. a Řekl: „Pane, chceš-li, můžeš mě očistit.“

b „Chci, buď čist“

c Přikázal mu, aby nikomu nic neříkal, ale šel, ukázal se knězi a obětoval za své očistění.

11. Ježíš se farizeů otázal, jak to, že David v Duchu svatém nazývá Mesiáše Pánem (22,41-46).

2. a) Jednotliví pisatelé uvádějí základní fakta ze svého vlastního pohledu.

d) Jak Matouš, tak i Lukáš uvádějí základní materiál o Kristu, který zaznamenal Marek. Přidávají však k němu další obsah, který byl výsledkem jejich vlastního bádání.

12. (Vlastními slovy.)

a jedním z učedníků Ježíšových.

b události v životě Ježíše Krista a jeho učení.

c totožnost Ježíše s Mesiášem, Ježíšovo učení, kralování a království Ježíšovo, zmínka o církvi a místo vyhrazené pro pohany.

d Porovnej si svůj seznam s tím, který jsme uvedli v této lekci.

3. a Ježíšovo narození.

b Ježíšovo rodiště.

c Ježíšův domov v Nazaretě.

d Dílo Ježíšova předchůdce

e Ježíšova služba uzdravování

f Ježíš jako služebník

g Ježíšův způsob učení v podobenstvích

h Způsob, jakým Ježíš přišel k dceři siónské (Izraeli).

13. b Neobsahuje podrobnou listinu rodu Ježíše Krista.

c V porovnání s Lukášem věnuje větší část vylíčení Ježíšových zázraků.

4. Je mu věnována víc než polovina jeho obsahu. (Mohls rovněž uvést, že se Matouš zmiňuje o „velikém pověření“, kde se na učení Ježíšovo klade nesmírný důraz.)

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

14. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)

a Dívčin věk - bylo jí dvanáct.

b Barva trávníku - zelená.

c Ježíšova reakce - v duchu si povzdechl.

d Slepčova reakce - odhodil svůj plášť.

e Mládencovo oblečení a pozice, kterou zaujímal - měl na sobě bílé roucho a seděl po pravé straně.

5. Je to: a) důraz, který toto evangelium klade na království a kralování Ježíšovo, b) pozornost, které se zde dostává pohanům, c) zmínka o církvi. Příklady a odkazy, které jsi uvedl, si porovnej s těmi, které jsme uvedli v této lekci. (Součástí tvé odpovědi mohlo být i konstatování, že Matouš připojuje některá podobenství, události a zázraky, které se v ostatních evangeliích nevyskytují.)

15. Jan Křtitel hlásal: „On vás bude křtít Duchem svatým.“

6. (Tvoje odpověď by se měla podobat této.) Mt 4,17: „Od té chvíle začal Ježíš kázat: „Čiňte pokání, neboť se přiblížilo království nebeské.““ Potom povolal své první učedníky. V Mt 16,21 čteme: „Od té doby začal Ježíš ukazovat svým učedníkům, že musí jít do Jeruzaléma... být zabit a třetího dne vzkříšen.“ Po tomto prohlášení ho Petr začal kárat; Ježíš jej však odmítl s tím, že jeho myšlení není z Boha, ale z člověka.

16. a Užasli.

b Žasli a chválili Boha.

c Zmocnila se jich veliká bázeň.

d Divili se a byli pohoršeni.

7. a Ježíš „dokončil tato slova“. Těsně předtím vyučoval o rozvázném a bláznivém staviteli.

b Ježíš „dokončil příkazy svým dvanácti učedníkům“. Právě skončil své vyučování o odměně.

c Ježíš „dokončil tato podobenství“. Jako poslední uvedl podobenství o rybářské síti.

d Ježíš „dokončil tato slova“. Chvilí předtím hovořil o tom, co se stane s nemilosrdným služebníkem.

e Ježíš „dokončil všechna tato slova“. Právě skončil své vyučování o posledním soudu, na němž spravedliví budou odděleni od hříšníků.

MATOUŠ A MAREK

17. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
a) 8,31-32; Petr ho začal kárat.
b) 9,30-32; Učedníci tomu slovu nerozuměli a báli se ho zeptat.
c) 10,32-34; V tomto oddíle se neuvádí žádná reakce.
8. Ptali se, kde je ten právě narozený král Židů (2,2).
18. a) Velekněz se ho zeptal, zda je Mesiáš, Syn Požehnaného. Ježíš odvětil, že jím je (14,61-62). b) Pilát se ho otázal, zda je králem Židů. Ježíš odpověděl, že je tomu tak, jak řekl (15,2).
9. Učinil tak u podobenství o rozsévači (v. 18-23) a v případě podobenství o plevě mezi pšenicí (v. 36-43).
19. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným. V **b** mohls uvést kterýkoli charakteristický znak Markova evangelia, jak je uvádí oddíl nazvaný Důrazy.)
- a Jan, zvaný Marek, byl Petrovým blízkým druhem a bratrancem Barnabášovým. Spolu s Pavlem a Barnabášem se zúčastnil první misijní cesty.
  - b Markův důraz na činnou službu Ježíšovu spočíval v tom, že vynechal veškeré podrobnosti o Ježíšově původu a více se věnoval jeho zázrakům.
  - c I. Uvedení služebníka. 1,1-13
II. Služebník koná své dílo. 1,14 - 7,23
III. Služebník je odmítnut. 7,24 - 10,52
IV. Služebník dovršuje své dílo. 11,1 - 16,20
  - d K charakteristickým znakům Markova evangelia patří:
    - 1) svěží, živý styl, k němuž přispívá i použití řeckého historického prezensu a velmi živé a sugestivní líčení podrobností.
    - 2) uvádění detailů, které zajímaly hlavně Římany.
    - 3) Markův důraz kladený na důležitost „Evangelia“.
- Příklady a odkazy si porovnej s těmi, které jsme uvedli v této lekci.

Lekce 4

LUKÁŠ A JAN

Jak sis již mohl povšimnout, není možné číst kterékoli ze čtyř evangelií, aniž bys byl zároveň hluboce osloven člověkem jménem Ježíš - jeho slovy, zázraky, nesobeckou láskou. Viděli jsme, jak pečlivě Matouš sledoval jeho původ a takto potvrdil Ježíšův nárok na trůn Davidův. Byli jsme svědky Markova vyličení Ježíšova života jako života zasvěceného praktické službě. Mohli jsme zároveň posoudit různé stránky onoho zvláštního vztahu mezi třemi synoptickými evangelií, k nimž patří jak Matouš, tak i Marek.

V této lekci se blíže zaměříme na Lukášovo evangelium - třetí ze synoptických, a evangelium Janovo - evangelium sepsané učedníkem, kterého Ježíš miloval. I tato dvě evangelia se od sebe liší. Lukáš píše především pro pohany a přizpůsobuje své evangelium jejich způsobu myšlení; Jan se pro změnu zaměřil na lidi s filozofickým přístupem a myšlením. Lukáš si všímá pozemských okolností Ježíšova narození; Jan jej líčí jako věčné Slovo, jako toho, který existuje od samého počátku.

Nehledě však na to jak Lukáš, tak i Jan ukázali, že Ježíš je Boží Syn a Spasitel lidí. Neponechávají místo pro jakoukoli pochybnost, že Ježíšovým hlavním záměrem bylo vydobýt spasení pro každého, kdo žije na tomto světě. Když si blíže povšimneš, jak veliké pochopení Ježíšovy osoby a služby tito pisatelé měli, povede tě to k tomu, abys jej více uctíval a miloval.

osnova lekce

Lukáš: Evangelium Spasitele
Jan: Evangelium Syna Božího

cíle lekce

Po ukončení této lekce bys měl být schopen:

- blíže určit autora, důraz a charakteristické znaky Lukášova a Janova evangelia.
- vysvětlit, v jakém vztahu je Janovo evangelium k evangeliím synoptickým.
- více si cenit Ježíšovy osoby a jeho díla - jako výsledek studia Lukášova a Janova evangelia.

studijní činnost

1. Obvyklým způsobem si prostuduj rozvinutí lekce. Zodpověz všechny studijní otázky. Po zodpovězení jednotlivých otázek si nezapomeň zkontrolovat správnost svých odpovědí.
2. Čti Lukášovo a Janovo evangelium podle pokynů uvedených v textu.
3. Nezapomeň si vyhledat a přečíst všechny biblické odkazy. Tyto verše ti poslouží k objasnění uváděných myšlenek.
4. Poté co sis vypracoval osobní test, projdi si znovu lekce 1-4 (část 1). Pak vyplň svou studijní zprávu za první část.

rozvinutí lekce

LUKÁŠ: EVANGELIUM SPASITELE

Úkol 1. *Uved' důležitá fakta o autorovi Lukášova evangelia, hlavně důraz tohoto díla, charakteristické znaky a obsah.*

Lukášovo evangelium bylo sepsáno mužem, kterého apoštol Pavel nazývá „milovaným lékařem Lukášem“ (Ko 4,14). Lukáš sám uvádí charakteristiku svého evangeliijního záznamu. Říká, že je to kniha „o všem, co Ježíš činil a učil od samého počátku až do dne, kdy byl vzat vzhůru“ (Sk 1,1-2). Podrobnější prozkoumání evangelia, které ve svém názvu nese Lukášovo jméno, nám zároveň umožní blíže poznat Spasitele, kterého Lukáš miloval, jemuž sloužil a o němž tak výmluvně psal.

Autor

Na základě novozákonních materiálů se můžeme domnívat, že Lukáš byl vysoce vzdělaným člověkem pohanského původu. Byl velice dobře obeznámen s tehdejší lékařským věděním. Jeho pravděpodobným rodištěm byla Antiochie. Kromě již zmíněného evangelia napsal rovněž knihu Skutků, ve které zaznamenal události spojené se vznikem církve a její následnou expanzí. Ze stejného důvodu může být tedy jeho evangelium vhodněji označeno jako první díl dvousvazkových dějin počátku křesťanství (druhým dílem je pak samozřejmě

LUKÁŠ A JAN

kniha Skutků). Evangelista Lukáš byl blízkým přítelem apoštola Pavla; doprovázel jej na jeho misijních cestách - včetně té poslední, která zavedla Pavla nakonec až do Říma.

1. Vyhledej všechny níže uvedené biblické odkazy. Ve svém poznámkovém sešitě krátkými větami uveď, co tato místa říkají o Lukášovi a jeho vztahu k Pavlovi a k ostatním křesťanům.

a 2Tm 4,11

b Fm 24

c Ko 4,14

Důraz

Při sepisování záznamu Ježíšova života zdůraznil Lukáš lidské, dějinné i teologické aspekty.

Ježíšovo lidství patří k těmto Lukášem zdůrazňovaným skutečnostem. Mnozí bibličtí vědci charakterizují evangelium Lukášovo jako evangelium Ježíšova lidství. Lukáš zřetelně ukázal, že Ježíš byl jedním z nás, a že měl plný podíl na běžných zkušenostech lidského bytí.

2. Přečti si všechna uvedená místa Písma. Do svého poznámkového sešitu si poznamenej, na které aspekty lidského života, jež zakoušel i Ježíš, jednotlivá místa poukazují.

a 2,6-7

b 2,40-52

c 7,36; 24-42-43

d 19,41

Lukáš dále zdůrazňuje *dějinný charakter* života Kristova. Pečlivě prostudoval všechna důležitá fakta, aby pak mohl vypracovat přesnou zprávu (1,3). Zmiňuje se o konkrétních událostech, k nimž došlo v Palestině v době Ježíšova narození (2,1,3). Uvádí jména vládců a velekněží, kteří zastávali úřad v době, kdy Jan Křtitel začal se svou službou (3,1-3). Tyto podrobnosti nám umožňují zařadit život Ježíšův do konkrétního časového údobí a politicko-dějinných souvislostí dané oblasti; jednoznačně tak dokládají dějinnost Ježíšovy osoby. Ukazují nám Ježíše jako toho, který uskutečňoval své poslání uprostřed skutečných poměrů a věry Palestiny prvního století.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

3. V následujícím jsou uvedena některá fakta, o nichž se zmiňuje Lukáš ve svém evangeliu. Zakroužkuj písmeno před každou výpovědí, která je projevem důrazu, který Lukáš kladl na skutečný dějinný charakter Kristova života.

- a) Anděl Gabriel přikázal Zachariášovi, aby svému synu dal jméno Jan (1,13).
- b) První majetkový soupis se podle nařízení od císaře Augusta konal, když Sýrii spravoval Quirinius (2,1-2).
- c) Jako všichni ostatní i Ježíš prošel běžným způsobem obdobím dětství a růstu (2,40, 52).
- d) Pontius Pilát spravoval Judsko, když Jan Křtitel vystoupil a začal kázat (3,1-2).

Kromě již zmíněného vyzdvihuje Lukáš i určité *teologické aspekty* Ježíšovy služby: úzce totiž souvisejí s Ježíšovou identitou a významem jeho díla spasení. Z Lukášova záznamu například víme, že Ježíš o sobě často hovořil jako o „Synu člověka“. Toto pojmenování je jménem, které používá prorok Daniel v souvislosti s osobou, kterou uzel ve vidění, jež máme zaznamenáno v Da 7,13-14: Danielovi se totiž tato osoba jevila jako nějaký člověk, příslušník lidského rodu.

4. Přečti si Da 7,13-14. Ve svém sešitě uveď stručné odpovědi na následující otázky:

- a Jak přicházel „Syn člověka“?
- b Co mu bylo dáno?
- c Kdo jej měli uctívat?
- d Jaké budou jeho vladařská moc a království?

Používáním titulu „Syn člověka“ se Ježíš ztotožnil s osobou, kterou Daniel uviděl ve svém vidění. Ale Ježíš učinil dokonce víc. Prohlásil, že jako Syn člověka bude trpět, zemře a třetího dne bude vzkříšen (L 9,22). Učedníci však tato jeho slova nedokázali pochopit (9, 44-45): předpovídala totiž, že Syn člověka, který jednou přijde s velikou slávou a mocí, bude nejdříve odmítnut.

Vedle zdůrazňování totožnosti Ježíše se Synem člověka kladl Lukáš důraz i na Ježíšovo dílo spasení a jeho vykupitelskou úlohu. Zaznamenal, jak prorokyně Anna mluvila o tom dítěti všem, kteří očekávali vykoupení Izraele (2,38). Uvádí rozmluvu učedníků po cestě

do Emaus: „A my jsme doufali, že on je ten, který má vykoupit Izrael.“ (24,21).

Postup při vykupování určil sám Bůh a Židé jej velice dobře znali. Mínilo se tím, že určitá věc (nebo také osoba), která byla předtím prodána, mohla být zpětně koupena blízkým příbuzným nebo kýmkoli z příbuzenstva toho, kdo ji prodal. Tímto způsobem mohla být navrácena svému původnímu majiteli. (Starozákonní kniha Rút je překrásnou ilustrací zmíněného postupu.) „Vykupitelem“ musel být někdo z příbuzenstva osoby, která potřebovala pomoc.

5. Bylo řečeno, že „vykupitel“ musel být příbuzný osoby, která potřebovala pomoc. Která z Lukášem zdůrazňovaných skutečností poukazuje na to, že Ježíš byl oprávněn stát se naším vykupitelem? Odpověď si zapiš do svého sešitu.

Charakteristické znaky

Kromě důrazu, který Lukáš kladl na jednotlivé stránky Ježíšova života, vyznačuje se jeho evangelium i jinými rysy. Věnuje například zvláštní pozornost úloze, kterou sehrály zvláštní skupiny lidí, jako byly ženy, děti, chudí. Rovněž používaná slova a uvádění jistých podrobností prozrazují, že autor byl velice dobře obeznámen s lékařskou profesí. Lukášovo evangelium je mezi všemi čtyřmi evangelií literárně nejvyspělejší; zahrnuje několik krásných písní a básní, slovní zásoba je neobyčejně bohatá. Kromě již uvedeného se zabývá i světovým významem poselství Kristova a prací Ducha svatého. Podívejme se na některé příklady.

Úloha žen, dětí a chudých

Lukáš při svém vyprávění věnuje v porovnání s Matoušem a Markem více prostoru ženám a dětem, které sehrály určitou úlohu v životě a službě Ježíšově. Ke svému vyprávění připojuje i některé příběhy a podobenství, které se přímo zaměřují na chudobu a bohatství; s většinou z nich se v ostatních evangeliích nesetkáváme.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

6. Srovnej Lukášovo vylíčení Marie a Ježíšova narození (L 1,26-56; 2,19) s tím, které uvádí Matouš (Mt 1,18-25). Zakroužkuj písmeno před každou informací, která se vyskytuje pouze u Lukáše.

- a) Maria se nad andělským pozdravem nejdříve zarazila.
- b) Ježíš byl počat z Ducha svatého.
- c) Maria byla zasnoubena Josefovi.
- d) Při setkání s Alžbětou Maria chválila a velebila Boha.
- e) Maria o tom všem, co se stalo, rozvažovala ve svém srdci.

7. Přečti si příběh o vzkříšení dcery Jairovy (Mt 9,18-26; Mk 5,23.35-43 a L 8,41.42.49-56). O které z uvedených skutečností se zmiňuje pouze Lukáš?

- a) Bylo jí asi dvanáct let.
- b) Byla jedinou dcerou Jairovou.

Mezi ta podobenství o chudobě a bohatství, s nimiž se setkáváme pouze u Lukáše, patří i ono neobyčejné podobenství o poštilém boháči (12,13-34). Jak živě je nám zde ukázána důležitost správného pochopení, v čem vlastně spočívá právě bohatství!

Lékařovo hledisko

Mnozí bibliční vědci nalézají v Lukášově evangeliu důkazy toho, že je napsal člověk, který byl povoláním lékař. Lukášovo vyprávění jeví větší zájem o konkrétní nemocné osoby, než je tomu v případě Marka či Matouše. Z následujících příkladů je to zcela patrné:

Mk 1,30	„ležela v horečce“
L 4,38	„byla soužena silnou horečkou“
Mk 1,40	„malomocný“
L 5,12	„muž plný malomocenství“
Mk 3,1	„člověk s odumřelou rukou“
L 6,6	„člověk, jehož pravá ruka byla odumřelá“
Mk 14,47	Jeden z učedníků uťal veleknězovu sluhovi ucho.
L 22,50-51	Ježíš se dotkl jeho ucha a uzdravil ho.

LUKÁŠ A JAN

Celosvětové zaměření

Z Lukášova evangelia je zřejmé, že se jeho autor snažil poukázat na jednoznačně celosvětový dosah života a díla Ježíše Krista. Tento spis ukazuje Ježíše nejen jako postavu židovských dějin, ale jako Spasitele celého lidstva. Mnohokrát byly jeho zázraky a vyučování určeny právě lidem z pohanů. Oddíly uvedené v následujícím cvičení to zřetelně dosvědčují. S některými se setkáváme pouze u Lukáše.

8. Přečti si jednotlivé oddíly a pak v uvedených větách doplň chybějící slovo popř. více slov.

a 3,6; Spasení Boží uzří . . . . .

b 3,38; Ježíšův původ se odvozoval od . . . . ., prvního člověka, kterého Bůh stvořil, otce celého lidského pokolení.

c 4,27; Ježíš poukázal na skutečnost, že jediný malomocný, který byl

očištěn za dnů Eliášových, byl . . . . . Náman.

d 10,25-37; Onen muž v Ježíšově příběhu o prokázaném milosrdenství

byl . . . . .

e 17,16; Z deseti malomocných, které Ježíš uzdravil, se pouze jeden

vrátil, aby mu poděkoval. A to byl . . . . .

f 24,47; Ježíš řekl, že se v jeho jménu bude zvěstovat pokání a odpuš-

tění hříchů . . . . .

Dílo Ducha svatého

Mezi synoptiky je to opět Lukáš, který se nejčastěji zmiňuje o díle Ducha svatého. Podařilo se mu ukázat úlohu, jakou sehrál Duch svatý v jednotlivých oblastech života Ježíšova. I v životech jiných významných lidí našel Lukáš známky služby Ducha svatého. Následující cvičení ti pomůže poodhalit některé konkrétní rozměry služby Ducha svatého, jak ji zachytil Lukáš.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

9. Ve svém sešitě si vyhotov stejnou tabulku, jako je ta následující. Po přečtení veršů vyplň prázdné sloupce. První řádek ti poslouží jako příklad. (U 1,35 uveď dvě odpovědi.)

Verš	Osoba	Dílo Ducha svatého	Verš	Osoba	Dílo Ducha svatého
1,15	Jan Křtitel	Duch svatý jej naplnil už od mateřského klína	1,35		
1,35			3,22		
1,41-42			4,1		
1,67			4,14.18		
2,25-26			10,21		
			24,49		

Literární krása

Lukášovo vyprávění zahrnuje čtyři nádherné písně či básně. Je to Mariin chvalozpěv (1,46-55), chvalozpěv Zachariášův (1,67-79), chvály andělských zástupů (2,14) a modlitba (chvála) Simeonova (2,29-32). Všechny udivují svým mistrovstvím projevu. Díky nim se Lukášovo evangelium stalo literárním skvostem. Lukášovo literární nadání se projevilo i ve způsobu, jakým uvádí události ze života Ježíšova, jeho podobenství a učení. Kupříkladu si všimni živého líčení v případě marnotratného syna a jeho závistivého bratra (15,11-32), či v případě sebevědomého farizea a kajícího se celníka (18,9-14). Lukášovo dovedné vyprávění způsobuje, že nám tyto postavy z Ježíšových příběhů téměř ožívají před očima.

Stejný dojem na nás činí i Lukášovy vypravěčské vlohy. Jak hluboké pohnutí a následně i radost v nás vyvolává prosté líčení toho, jak se Ježíš zjevil svým dvěma sklíčeným učedníkům na cestě do Emaus (24,13-32)! Lukáš vládl slovem opravdu mistrovsky - a jsme to my, kdo dnes máme užitek z jeho schopností.

LUKÁŠ A JAN

10. Znovu si projdi část nazvanou „charakteristické znaky“. Pak si do svého sešitu zapiš jednověté příklady spolu s biblickými odkazy pro níže uvedené charakteristické znaky Lukášova evangelia. Bod a ti poslouží jako příklad.

- a Úloha žen, dětí a chudých. *Lukáš popisuje Mariiny pocity poté, co uslyšela andělský pozdrav (1,26-38).* (Podle tohoto příkladu uveď své vlastní odpovědi - rovněž i v tomto bodě.)
- b Lékařovo hledisko
- c Celosvětové zaměření
- d Dílo Ducha svatého
- e Literární krása

Obsah

Lukáš se při uvádění sledu událostí přidržuje stejné předlohy jako Matouš a Marek. Jeho evangelium však obsahuje značné množství materiálu, který se nevyskytuje u ostatních evangelistů. Lukášovým hlavním záměrem bylo ukázat Ježíše jako dokonalého člověka, majícího k dispozici plnou moc Ducha svatého, a jako Spasitele celého lidstva. Mezi synoptickými je evangelium Lukášovo jediné, které v souvislosti s Ježíšem používá titul „Spasitel“ (2,11).

Podle uvedené osnovy si postupně přečti celé Lukášovo evangelium. Po absolvování dané části zodpověz vždy ve svém sešitě uváděné otázky. Jednotlivým záhlavím a příslušným odkazům se nauč z paměti.

LUKÁŠ: EVANGELIUM SPASITELE

I. Spasitel je připraven sloužit. Čti 1,1 - 4,13.

11. Stručně popiš reakci Marie a Josefa na a) na modlitbu Simeonovu, když rodiče předstoupili v chrámu s Ježíšem před Hospodina, b) odpověď, kterou jim dal Ježíš a ve které jim vysvětlil, že musí být tam, kde jde o věc jeho Otce.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

II. Spasitel slouží. Čti 4,14-9,17.

12. V těchto kapitolách se setkáváme s konkrétními lidmi, které Ježíš uzdravil, vysvobodil od nečistých duchů nebo vzkřísil z mrtvých. Uveď tyto lidi i odkazy na místa, kde se tyto události zmiňují.

III. Spasitel snáší protiventství. 9,18 - 19,28.

Téměř celá tato část patří výlučně k Lukášovu evangeliu, zvláště pak materiál obsažený v 9,51 - 18,14 a 19,1-28.

13. Níže je uveden seznam sestavený z některých podobenství, učení a událostí, které se vyskytují v této části evangelia. Vedle každého popisu uveď odkaz na místo, kde lze daný materiál nalézt. Bod a ti poslouží jako příklad.

- a Ježíš vylicil satanův pád z nebe. . . . . 10,18 . . . . .
- b Ježíš prohlásil, že tomuto pokolení bude dáno pouze znamení
Jonášovo. . . . .
- c Farizeové oznámili Ježíšovi, že Herodes jej chce zabít.
- d Ježíš vyprávěl příběh o boháči a Lazarovi.
- e Zacheus se setkal s Ježíšem a rozhodl se změnit svůj dosavadní život.

.....

IV. Spasitel nám zajišťuje spasení. Čti 19,29 - 24,53.

14. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením. Všechny potřebné informace nalezneš v uvedené části Lukášova evangelia.

- a Ježíš prohlásil, že město Jeruzalém bude srovnáno se zemí, protože nepoznalo čas svého navštívení.
- b Velekněz a zákoníci nepoznali, že podobenství o zlých vinařích bylo namířeno proti nim.
- c Ježíš řekl, že v době příchodu Syna člověka se objeví znamení na slunci, měsíci a hvězdách.
- d Po svém zatčení byl Ježíš odveden do veleknězova domu, a jakmile nastal den, byl předveden před radu.

LUKÁŠ A JAN

e Protože se Ježíš prohlašoval za židovského krále, poslal ho Pilát k Herodovi.

f Předtím než se zjevil Ježíš jedenácti učedníkům v Jeruzalémě, zjevil se dvěma učedníkům na cestě do Emaus.

V Lukášově nádherně napsaném evangeliu vidíme, jak Ježíš naplnil své poslání - poslání, které sám na sebe vztahoval (4,18-19). Jsme svědky toho, jak na něj sestoupil Duch svatý. Vidíme jej hlásat chudým radostnou zvěst, vyhlašovat zajatcům propuštění, navracet slepým zrak, zdeptané propouštět na svobodu a vyhlašovat léto milosti Hospodinovy. Jak veliký Spasitel!

JAN: EVANGELIUM SYNA BOŽÍHO

Úkol 2. *Uved' popř. rozpozněj tvrzení popisující autora, důraz, charakteristické znaky a obsah evangelia Janova.*

Pro mnohé se evangelium Janovo stalo nejmilovanější knihou celé Bible. Tato kniha vyniká duchovní hloubkou a krásou; její poselství mocným a podmanivým způsobem upoutává mysl a uchvacuje srdce. Sepsané apoštolem Janem, „učedníkem, kterého Ježíš miloval“, uvádí toto evangelium čtenáře do stejně důvěrného vztahu s Mistrem, jaký zakoušeli ti, kdo mu byli blízko. Kéž studium pravd, které nám tato kniha předkládá, obohatí náš vztah k Ježíši Kristu a učiní jej důvěrnějším.

Autor

Většina biblických vědců je zajedno v tom, že autorem čtvrtého evangelia je apoštol Jan, jeden z dvanácti učedníků Ježíšových. Spolu s Petrem a Janem patřil k „úzkému kruhu“ těch, kdo byli našemu Pánu nejbliž (Mk 5,37; 9,2; 14,33). Byl oním „učedníkem, kterého Ježíš miloval“ (J 13,23; 19,26; 20,2; 21,7.20). Spolu se svým bratrem Jakubem byli syny Zebedeovými (Mt 4,21). Byl očitým svědkem událostí, které pak zaznamenal (J 1,14; 19,35; 21,24).

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

15. Z odpovězením následujících otázek stručně charakterizuj pisatele evangelia Janova. Pro odpovědi použij svůj poznámkový sešit. (Použij informace a odkazy uvedené v předešlém odstavci.)

- a V jakém vztahu byl Jan k Ježíšovi?
- b V jakém vztahu byl k ostatním učedníkům?
- c Když uváděl události ze života Ježíšova, o jaký druh svědectví se v jeho případech jednalo?

Důraz

Jan sám uvádí zcela zřetelně důvod, který jej přiměl k sepsání čtvrtého evangelia:

Ještě mnoho jiných znamení učinil Ježíš před očima učedníků, a ta nejsou zapsána v této knize. *Tato však zapsána jsou, abyste věřili, že Ježíš je Kristus, Syn Boží, a abyste věřice měli život v jeho jménu.*

Vidíme tedy, že Jan si svůj materiál pečlivě vybíral, a to podle svého konkrétního úmyslu: vést lidi k víře, že Ježíš je Syn Boží. Materiál, který si zvolil, klade důraz jak na Ježíšovo dílo, tak na jeho slova. Společně pak je obojí přesvědčivým důkazem, že Ježíš byl opravdu tím, za koho se vydával. Jan nám rovněž ukazuje, jaká byla reakce lidí na Krista; činí tak v souladu s hlavním předmětem, jímž se ve své knize obírá, a tím je víra.

Ve svém evangeliu se Jan zaměřuje na *dílo (skutky), které Ježíš konal*. Blíže se zmiňuje o sedmi zázracích. Nazývá je *znameními*, protože byly názornou ukázkou plné autority, kterou Ježíš jako Syn Boží měl, a zároveň neklamně poukazovaly na jeho božství.

16. Levý sloupec obsahuje biblické odkazy na sedm zázraků zmiňovaných Janovým evangeliem. Přečti si tyto oddíly a pak k nim přiřaď vhodné popisy oblastí Ježíšovy autority, jak nám je odhalují uvedené zázraky.

- .... a 2,1-11
- .... b 4,46-54
- .... c 5,1-9
- .... d 6,1-14
- .... e 6,16-21
- .... f 9,1-12
- .... g 11,1-46

- 1) Moc uzdravovat bez ohledu na omezení prostorem a časem.
- 2) Moc křísit mrtvé.
- 3) Moc nad fyzikálními zákony.
- 4) Moc naplnit veškeré tělesné potřeby člověka, nezávisle na hmotných omezeních.

LUKÁŠ A JAN

Kromě již zmíněných sedmi znamení je zde ještě jedno - to největší: Ježíšovo vzkříšení z mrtvých (kapitoly 20 a 21). Slovy apoštola Pavla: Ježíš „byl ve svém zmrtevýchvstání uveden do moci Božího Syna“ (Ř 1,4). Tato událost byla korunním svědectvím o božství Ježíšova synovství.

Kromě činů se Jan rovněž zaměřuje na *Ježíšova slova*. Ve většině zaznamenaných proslavů hovoří Ježíš o různých stránkách své vlastní osoby. Zde patří i oněch sedm velikých oddílů obsahujících výrok „Já jsem“:

1. „Já jsem chléb života.“ 6,35
2. „Já jsem světlo světa.“ 8,12; 95
3. „Dříve než se Abrahám narodil, já jsem.“ 8,58
4. „Já jsem dobrý pastýř.“ 10,11
5. „Já jsem vzkříšení a život.“ 11,25
6. „Já jsem ta cesta, pravda i život.“ 14,6
7. „Já jsem pravý vinný kmen.“ 15,1

Mnozí bibličtí vědci považují tyto výroky za rozvedení Ex 3,14, kde Bůh Mojžíšovi oznamuje, že jeho jméno je „Já jsem“. Tyto výroky nejenže dosvědčují Kristovo božství (viz 8,58), ale rovněž poukazují na Ježíšem uskutečněné zjevení Otce.

17. V následujícím jsou uvedeny tři výroky typu „Já jsem“. Každý z nich má určitou spojitost s jedním ze sedmi znamení, jak jsou zaznamenaná u Jana (viz otázka 16). Výroky si opiš do svého sešitu a vedle každého z nich pak uveď zázrak (spolu s biblickým odkazem), který má s ním nějakou spojitost.

- a „Já jsem chléb života.“
- b „Já jsem světlo světa.“
- c „Já jsem vzkříšení a život.“

Kromě již zmíněných oddílů Jan uvádí i jiné velmi důležité nauky Ježíšovy - například o nutnosti nového narození (kap. 3), o živé vodě (kap. 4), o Synově autoritě (kap. 5), o díle Ducha svatého (kap. 7, 14 - 16). Zaznamenal i Ježíšovu „velekněžskou“ modlitbu, kdy se modlil za sebe i za své učedníky (kap. 17). Zde je nám opět o další stupeň poodhalena Ježíšova přirozenost, jeho jednota s Otcem i jeho konečný plán pro všechny, kteří v něj uvěří.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Vedle důrazu na slova a činy Kristovy vyzdvihuje Jan *osobní rozmluvy*, které Ježíš vedl s konkrétními muži a ženami. Ukazuje, jak Ježíš před ně kladl výzvu, aby v něj uvěřili. Tato setkání posloužila Janovi jako sugestivní ilustrace hlavního tématu jeho knihy, kterým byla víra v Ježíše Krista.

18. Přečti si uvedené osobní rozmluvy. Odkazy si poznamenej do svého sešitu a vedle nich pak uveď jména jednotlivých osob i jejich reakci na Ježíšovu výzvu.

a 4,43-54

d 18,28 - 19,16

b 9,1-7.35-38

e 20,24-28

c 11,17-27

19. Viděls, že Jan vyzdvihl záměr svého evangelia tím, že vylíčil Ježíšovo učení, jeho zázraky a osobní rozmluvy. Dokonči následující věty, tak aby vysvětlovaly, jakým způsobem použil Jan jednotlivé druhy obsahu k objasnění svého hlavního tématu - víry v Ježíše Krista, Syna Božího.

a Ze všech Ježíšových zázraků si Jan vybral sedm, aby na nich ukázal

.....
b Jan uvádí mnohá kázání, ve kterých Ježíš učil pravdám

c Jan připojuje několik osobních rozmluv Ježíšových, aby na nich

objasnil .....

Když pročítáme Janem zaznamenaná slova, činy a osobní setkání Ježíšova, nejsme vůbec na pochybách, proč Jan své svědectví sepsal: Jeho záměrem bylo ukázat, že víra v Ježíše, Syna Božího, je jediným a nezbytným klíčem k životu samému (J 3,36).

Charakteristické znaky

Janovo evangelium vykazuje mnoho charakteristických znaků. My se budeme zabývat třemi z nich - těmi, které stojí nejvíc za povšimnutí:

LUKÁŠ A JAN

vztahem Janova evangelia k synoptikům, slovní zásobou a jeho charakteristickým pohledem na Krista.

Vztah k synoptickým evangeliím

Při srovnání Jana se synoptickými evangelií nás zarazí vzájemný kontrast. I se všemi rozdíly, které lze mezi synoptiky najít, jsou si mnohem více podobná, než kterékoli z nich ve vztahu k evangeliu Janovu. Synoptiky například zajímá především Ježíšova služba v Galileji, zatímco Jan věnuje téměř celou svou pozornost Ježíšově službě v Judsku. Vyjma dvou zázraků zaznamenaných v J 6,1-24 a vyličení Ježíšova soudu, smrti a vzkříšení, se s uvedeným obsahem setkáváme výlučně u Jana.

Přes uvedený kontrast však mezi Janem a synoptiky existuje mnoho spojovacích článků. Zatímco se tedy většina Janem uváděného materiálu liší od toho, který uvádějí synoptikové, žádná jeho část jim ani v nejmenším neprotiřečí. Namísto toho často poskytuje doplnění a pozadí pro události zmiňované synoptickými evangelií. Na základě studia evangelia Matoušova, Markova a Lukášova bychom se například mohli domnívat, že Ježíš konal svou službu něco přes rok. Avšak Jan se zmiňuje o třech (popř. čtyřech) velikonocích - svátcích, které se konaly jednou v roce. Z uvedeného tedy víme, že Ježíšova služba trvala nejméně tři roky. I jinými způsoby osvětlují Janovy informace pohled synoptiků na život Ježíše Krista.

Viděli jsme, že Jan svoji zprávu psal s určitým úmyslem. Je dost pravděpodobné, že tři synoptická evangelia byla v té době už mezi křesťany v oběhu. Ať už tomu však bylo jakkoli, je jisté, že Jan se je nesnažil napodobit. Tak jak jej Duch svatý vedl, čerpal ze svých rozsáhlých a bohatých zkušeností, jež jako „učedník, kterého Ježíš miloval“, měl, a vyjádřil je způsobem odpovídajícím jeho jedinečnému chápání Ježíše a jeho poslání. My dnes můžeme sklízet bohatý užitek z jeho hlubokého chápání pravd, které mu Bůh dal, aby je předával dál.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

20. Vztah evangelia Janova k synoptikům spočívá v tom, že Jan

- a) uvádí jejich informace na pravou míru.
- b) určitým způsobem jejich informace doplňuje.
- c) nemá naprosto nic společného s informacemi, které uvádějí ostatní evangelisté.

Slovní zásoba

U Jana se některé pojmy vyskytují mnohem častěji, než je tomu u synoptiků. Patří k nim: *zůstávat*, *věřit*, *svátek* (*slavnost*), *Žid*, *světlo*, *život* (*žít*), *svět*. Tyto pojmy mají zvláštní důležitost a význam. Protože se jedná o klíčové pojmy pro pochopení Janových myšlenek, je potřeba pečlivě je studovat.

Charakteristický pohled na Krista

Všechna evangelia nám ukazují Krista jako Syna Božího. Je to však Jan, kdo nejzřetelněji a nejjednoznačněji prohlašuje, že Ježíš je Bůh, a jako takový vždy existoval (J 1,1.14; 8,58; 17,5). Jan nezačíná svůj evangelijní příběh od počátku, ale na počátku. Pro Jana Betlém a jesle nejsou počátkem Kristovy existence, nýbrž dobou, kdy se stal „tělem“.

Janovo evangelium nám o osobě Kristově odhaluje i další pravdu. Jan poznává, že Kristus je Slovo. Jan je mezi evangelisty jediný, kdo tento pojem v souvislosti s Ježíšem používá. Pro Janovy čtenáře měl pojem „slovo“ několikerý rozměr. V běžném použití znamenal prostředek dorozumívání mezi lidmi. Pro Židy byl důvěrně známým vyjádřením, se kterým se setkávali na stránkách Starého zákona (viz např. Ž 33,6). Někteří z nich vztahovali tento pojem na příslibeného Mesiáše. Pro Řeky pak „slovo“ znamenalo božský rozum. Jan měl na mysli všechny tyto významy, když odvážně prohlašoval, že Ježíš je Slovo. Takto ukázal jak Řekům, tak Židům, že Ježíš je Bůh navazující kontakt s člověkem, plné vyjádření Boží mysli, vůle a záměru způsobem, který je pro člověka srozumitelný.

LUKÁŠ A JAN

21. V následujícím jsou uvedeny odkazy na verše z Janova evangelia. Po jejich přečtení zakroužkuj všechny odkazy, které jsou vhodným příkladem Janova zvláštního slovníku.

- a) 1,4
- b) 2,19
- c) 11,57
- d) 15,9
- e) 18,37

22. Janův charakteristický pohled na Krista spočívá ve zdůrazňování

- a) naplnění Mesiášských proroctví.
- b) schopnosti činit zázraky.
- c) totožnosti Ježíše se Slovem.

Obsah

Když budeš pročitat Janovo evangelium, všimni si, jak se celým svým obsahem přidrzuje hlavního tématu - víry. Všimni si rovněž, jak je zde vylíčen onen zvláštní a ojedinělý druh vztahu mezi Ježíšem a jeho Otcem. Z předešlého už víš, že Janovo evangelium je v mnoha ohledech jedinečné. Ježíš se nám v něm objevuje ve své slávě jako jednorozený Syn Boží (1,14), jako ten, který nabízí život všem, kdo v něj uvěří (3,16).

JAN: EVANGELIUM SYNA BOŽÍHO

I. Boží Syn je zjeven. Čti 1,11-51.

23. Tato kapitola zmiňuje dvě osoby, které nazvaly Ježíše „Synem Božím“. Byli to

- a) Jan Křtitel.
- b) Ondřej.
- c) Filip.
- d) Natanael.

II. Boží Syn je vyhlášován. Čti 2,1 - 6,71.

24. Ježíš učinil ve zmíněných kapitolách několik velmi důležitých prohlášení (viz levý sloupec). Přiřaď jednotlivá prohlášení k osobě

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

popř. osobám, kterým byla určena. Uvedení kapitol by ti mělo tvůj úkol usnadnit.

.... a „Zbořte tento chrám, a ve třech dnech jej postavím.“ (2)	1) Učedníci 2) Nikodém 3) Židé
.... b „Musíte se narodit znovu.“ (3)	4) Samařská žena
.... c „Kdo by se však napil vody, kterou mu dám já, nebude žíznit navěky.“ (4)	
.... d „Co činí Otec, stejně činí i jeho Syn.“ (5)	
.... e „Slova, která jsem k vám mluvil, jsou Duch a jsou život.“ (6)	

III. Boží Syn se setkává s protivenstvím. Čti 7,1 - 12,11

25. přečti si následující výroky či popisy událostí. Ve svém sešitě uveď, jaká byla v jednotlivých případech reakce Židů. Pro usnadnění jsou opět uvedeny příslušné kapitoly.

- Ježíš řekl: „Dříve než se Abraham narodil, já jsem.“ (8)
- Slepý, kterého Ježíš uzdravil, řekl Židům, že kdyby Ježíš nebyl od Boha, nemohl by nic takového učinit. (9)
- Ježíš vzkřísil Lazara. (11)

IV. Boží Syn je obhájen a potvrzen. Čti 12,12 - 21,25.

26. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením. Ve svém poznámkovém sešitě změň nepravdivá tvrzení na pravdivá.

- Tím že svým učedníkům umyl nohy, ukázal Ježíš názorně, jak důležité je sloužit.
- Ježíš uvedl učení o vinném kmeni a ratolestech, aby pomocí něho osvětlil dílo Ducha svatého.
- Byli to Filip a Jan, kdo připravili Ježíšovo tělo k pohřbení.
- Potřetí se Ježíš po svém vzkříšení zjevil učedníkům, když se jednoho rána vydali lovit ryby.

LUKÁŠ A JAN

Janovo evangelium nám líčí krásný a jedinečný vztah, jaký byl mezi Ježíšem a Otcem po celou dobu Ježíšova pozemského života. Když se modlil před hrobem Lazarovým, pohlédl vzhůru a řekl: „Otče děkuji ti, žes mě vyslyšel. Věděl jsem, že mě vždycky slyšíš.“ Jak velikou důvěru měl k svému Otcí! I my můžeme mít skrze něj živý vztah k Otcí. Jan nás ujišťuje: „Těm pak, kteří ho přijali a věří v jeho jméno, dal moc stát se Božími dětmi“ (1,12). Jak slavná výsada!

osobní test

1. PŘÍRAZOVÁNÍ. Přiřaď jednotlivá tvrzení (levý sloupec) k příslušnému evangeliu (pravý sloupec).

..... a	Bylo sepsáno stejným autorem jako Skutky apoštolů.	1) Evangelium Lukášovo
..... b	Uvádí sedm Ježíšových zázraků a nazývá je <i>znamení</i> .	2) Evangelium Janovo
.... c	Připojuje podrobnosti o politických dějinách Palestiny.	
.... d	Bylo napsáno učedníkem, který byl očitým svědkem života Ježíše Krista.	
.... e	Prohlašuje, že Ježíš je „Slovo“.	
.... f	Obsahuje podobenství o poštilém boháči.	
.... g	Zahrnuje Mariin chvalozpěv a chvalozpěv Zachariášův.	

PRAVDIVÉ - NEPRAVDIVÉ. Zakroužkuj všechna PRAVDIVÁ tvrzení.

2. Lukáš je mezi synoptiky jediný, kdo v souvislosti s Ježíšem používá titul Spasitel.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

3. Jak evangelium Lukášovo, tak i Janovo popisují Ježíšovo dětství.
4. Dějinný charakter života Ježíšova je více zdůrazňován Lukášem než Janem.
5. S pojmy jako pravda, věřit, láska se setkáváme častěji u Jana než u synoptiků.
6. Z evangelia Janova se dovídáme, že každý, kdo se setkal s Ježíšem, vyznal pak i svou víru v něj.
7. Téměř celé Ježíšovo učení, které zaznamenal Jan, se objevuje i u synoptiků.

OTÁZKY S VÝBĚREM SPRÁVNÉ ODPOVĚDI. Zakroužkuj písmeno před nejvhodnějším (nejvýstižnějším) dokončením.

8. Lukáš zdůraznil teologickou stránku služby Ježíšovy tím, že do svého evangelia zahrnul
  - a) jisté konkrétní podrobnosti o lidech, které Ježíš uzdravil.
  - b) Ježíšovo učení o Synu člověka.
  - c) několik podobenství týkajících se předmětu chudoby a bohatství.
9. Jan si svůj materiál pečlivě vybíral, neboť chtěl
  - a) ukázat, že Ježíš je Syn Boží, a vést lidi k tomu, aby v něj uvěřili.
  - b) uvést úplný seznam a vyčerpávající popis všech Ježíšových zázraků.
  - c) poskytnout určité pozadí pro události vyličené u synoptiků.

Než začneš se studiem 5. lekce, nezapomeň si vypracovat studijní zprávu za 1. část. Otázkový list pak odešli svému instrukto-

odpovědi na studijní otázky

14. a Pravdivé (19,44).
 b Nepravdivé (20,19).
 c Pravdivé (21,25-27).
 d Pravdivé (22,54.66).
 e Nepravdivé (23,6-7)
 f Pravdivé (24,15.33-36).
1. a Když Pavel psal 2. list Timoteovi, jediný Lukáš byl s ním.
 b Lukáš byl, společně s několika dalšími, Pavlovým spolupracovníkem.
 c Lukáš byl Pavlovým milovaným přítelem.
15. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
 a Jan byl „učedníkem, kterého Ježíš miloval“, jedním z trojice těch, kdo byli Ježíšovi nejbliž.
 b Byl bratrem Jakubovým a jedním z Dvanácti.
 c Jednalo se o očitě svědectví.
2. a Narodil se jako ostatní lidé.
 b Procházel dětstvím a dospíváním.
 c Jedl a rovněž pociťoval hlad.
 d Projevoval lidské city (emoce).
16. a 4) Moc naplnit veškeré tělesné potřeby člověka, nezávisle na hmotných omezeních.
 b 1) Moc uzdravovat bez ohledu na omezení prostorem a časem.
 c 1) Moc uzdravovat bez ohledu na omezení prostorem a časem.
 d 4) Moc naplnit veškeré tělesné potřeby člověka, nezávisle na hmotných omezeních.
 e 3) Moc nad fyzikálními zákony
 f 1) Moc uzdravovat bez ohledu na omezení prostorem a časem
 g 2) Moc křísit mrtvé
3. b) První majetkový soupis se podle nařízení od císaře Augusta konal, když Sýrii spravoval Quirinius (2,1-2).
 d) Pontius Pilát spravoval Judsko, když Jan Křtitel vystoupil a začal kázat (3,1-2).
17. a Nasycení pěti tisíců (6,1-15.25-40).
 b Uzdravení muže, který byl slepý od narození (8,12; 9,1-12).
 c Vzkříšení Lazara (11,17-44).

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

4. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
a Přicházel s nebeskými oblaky.
b Byla mu dána vladařská moc, sláva a království.
c Měli jej uctívat všichni lidé různých národností a jazyků.
d Budou nepomíjitelné a nezničitelné.
18. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
a Královský služebník; uvěřil on i všichni v jeho domě.
b Člověk, který byl od narození slepý; vyznal svou víru v Ježíše a padl před ním na kolena (vzdal mu božskou poctu).
c Marta; uvěřila, že Ježíš je Mesiáš, Syn Boží.
d Pilát; vyslechl Ježíše, ale pak ho vydal, aby byl ukřižován.
e Tomáš; vyznal: „Můj Pán a můj Bůh.“
5. (Tvoje odpověď by se měla podobat níže uvedenému.)
Lukáš zdůrazňoval Ježíšovo lidství, a tím i skutečnost, že se stal naším blízkým příbuzným, členem lidské rasy jako my.
19. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
a moc a autoritu, které Ježíš jako Syn Boží měl.
b Ježíšovu osobu a vztah mezi ním a Otcem.
c víru i nevěru.
6. a) Maria se nad andělským pozdravem nejdříve zarazila.
d) Při setkání s Alžbětou Maria chválila a velebila Boha.
e) Maria o tom všem, co se stalo, rozvažovala ve svém srdci.
20. b) určitým způsobem jejich informace doplňuje.
7. b) Byla jedinou dcerou Jairovou.
21. a) 1,4.
d) 15,9.
e) 18,37.
8. a každý tvor (veškeré tělo).
b Adama
c syrský
d Samařan.
e Samařan.
f všem národům.
22. c) totožnosti Ježíše se Slovem.

LUKÁŠ A JAN

9. 1,35, Maria: Duch svatý na ni sestoupil.
1,41-42, Alžběta: byla naplněna Duchem svatým a začala prorokovat.
1,67, Zachariáš: byl naplněn Duchem svatým a začal prorocky promlouvat.
2,25-26, Simeon: Duch svatý mu dal zjevení ohledně Hospodinova Mesiáše.
1,35, Ježíš: byl počat z Ducha svatého.
3,22, Ježíš: Duch svatý na něj sestoupil v tělesné podobě (jako holubice).
4,1, Ježíš: Duch svatý ho vedl na poušť.
4,14.18, Ježíš: Duch svatý mu udělil moc ke službě.
10,21, Ježíš: Duch svatý mu dal radovat se.
24,49, učedníci: Duch svatý je vyzbrojí mocí z výsosti (mocí ke svědectví).
23. a) Jan Křtitel (1,34).
b) Natanael (1,49).
10. V lekci jsme uvedli u každého charakteristického znaku po několika příkladech. Projdi si tedy znovu část „charakteristické znaky“ a pomoci ní si své odpovědi zkontroluj.
24. a 3) Židé (2,18-19).
b 2) Nikodém (3,7).
c 4) Samařská žena (4,14).
d 3) Židé (5,18-19).
e 1) Učedníci 6,61-63).
11. a) Byli plni údivu nad slovy, která o něm slyšeli (2,33).
b) Oni jeho slovu neporozuměli (2,50).
25. a) Chopili se kamenů a chtěli je po něm házet (8,59).
b) Vyhnali uzdraveného muže ze synagogy (9,22.30-34).
c) Smluvili se, že ho zabijí (11,45-53).
12. 1) 4,33-35; člověk posedlý nečistým duchem.
2) 4,38-39; Šimonova tchýně.
3) 5,12-14; muž plný malomocenství.
4) 5,17-25; ochrnutý.
5) 6,6-11; člověk s odumřelou rukou.
6) 7,1-10; setníkův otrok.
7) 7,11-25; jediný syn naimské vdovy.
8) 8,26-39; muž posedlý démony.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

- 9) 8,40-48; Žena, která měla dvanáct let krváčení.
10) 8,49-56; Jairova dcera.
- 26.** (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
- a** Pravdivé (13,1-17).
  - b** Nepravdivé (15,1-9). Ježíš na učení o vinném kmeni a ratolestech ukázal, jak je důležité zůstat v něm.
  - c** Nepravdivé (19,38-42). Ježíšovo tělo připravili k pohřbení Josef z Arimatie a Nikodém.
  - d** Pravdivé (21,1-14).
- 13.**
- a** 10,18
  - b** 11,29
  - c** 13,31
  - d** 16,19-31
  - e** 19,1-10

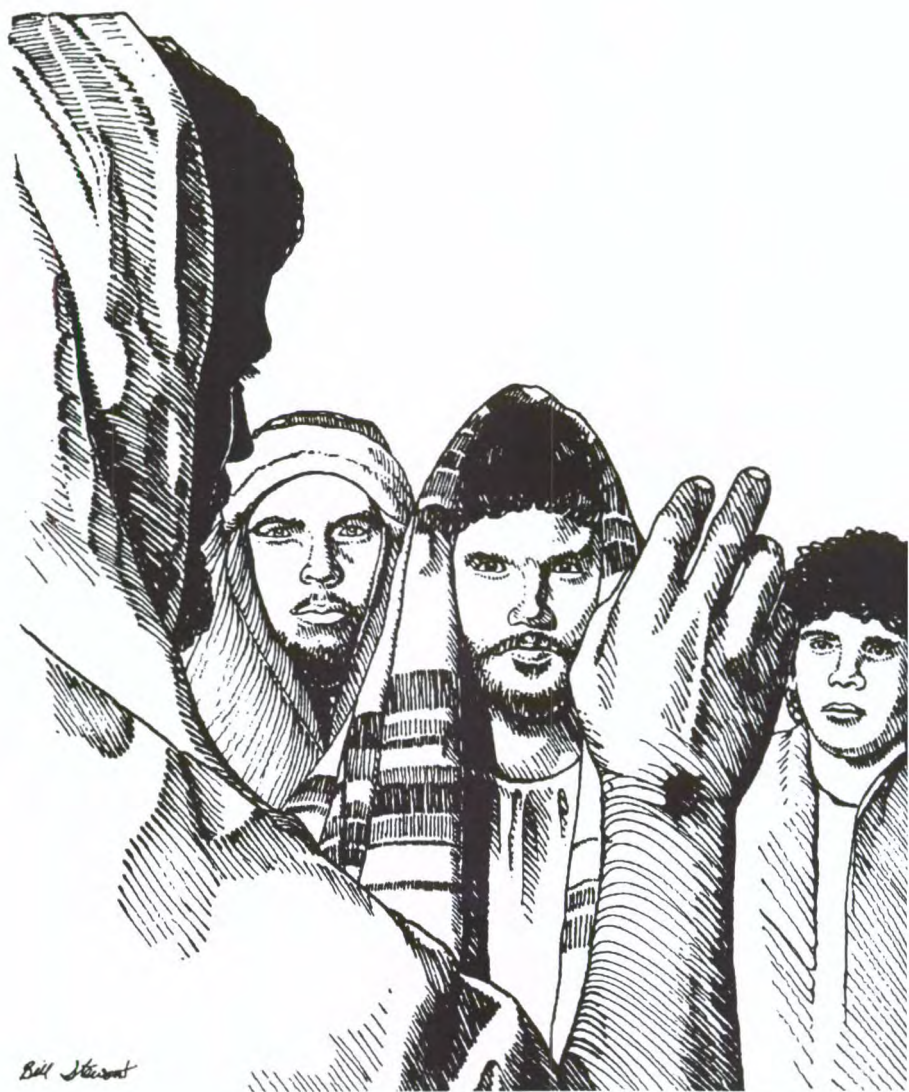
poznámky

Část 2

**CÍRKEV
- JEJÍ RŮST
A ROZVOJ**

Bill Stewart

Lekce 5

VZNIK CÍRKVE

V první části ses dověděl mnohé o světě, do kterého Ježíš přišel, a zemi, ve které žil. Očima čtyř evangelistů si jej sledoval, jak na úbočích a ve městech palestinských naplňoval své poslání. Viděls, jakým způsobem vyhlášoval království Boží, království, které tvořili všichni, kdo odložili svou vzpouru, přijali Ježíšem nabízené spasení a uznali jej jako svého Pána. Následuje Ježíše, prošel jsi všemi těmi významnými a rozhodujícími událostmi velikonočního týdne - když byl zrazen, zatčen, souzen a ukřižován. Četl jsi rovněž očitá svědectví jeho slavného vzkříšení. Dále jsi zjistil, že po svém vzkříšení nezůstal Ježíš u svých učedníků příliš dlouho; než je však opustil, přikázal jim, aby zůstali v Jeruzalémě, dokud nebudou „vyzbrojeni mocí z výsosti“ (L 24,49).

Když budeš v této lekci studovat knihu Skutků, List Jakubův a List Galatským, uvidíš, k čemu došlo, když se učedníci - poslušni příkazu Ježíšova - shromáždili v Jeruzalémě. Dovíš se o moci, kterou přijali, i tom, co pak následovalo. Budeš svědkem, jak Bůh vylil svého Ducha na Židy i na pohany a jak se poselství o spasení šířilo po celém římském impériu. Přeji ti, abys prostřednictvím tohoto studia získal hlubší pochopení církve i moci, která je ti při tvé službě Pánu plně k dispozici.

„...to je Petr!“

osnova lekce

Skutky apoštolů: Doklad o „církvi v akci“
List Jakubův a Galatským: Listy mladé církvi

cíle lekce

Po ukončení této lekce bys měl být schopen:

- krátce charakterizovat autora Skutků apoštolů, uvést význam, charakteristické znaky a obsah této knihy.
- nalézt na mapě důležitá místa, které zmiňuje kniha Skutků.
- vysvětlit, v jakém vztahu jsou List Jakubův a Galatským ke knize Skutků.
- ocenit v plnějši míře dílo Ducha svatého - jako výsledek studia jeho služby v rané církvi.

studijní činnost

1. Obvyklým způsobem si prostuduj rozvinutí lekce. Nezapomeň si podle uvedených odkazů vyhledat a přečíst všechny biblické verše či oddíly.
2. Na připojených mapách vyhledej všechna místa zmiňovaná knihou Skutků, která jsou zároveň uvedena i v této lekci. Získáš tak lepší představu o tom, jak se poselství evangelia šířilo.
3. Když jsi došel na konec lekce, znovu si ji projdi. Vypracuj si osobní test a své odpovědi si pak zkontroluj.

rozvinutí lekce

SKUTKY APOŠTOLŮ: DOKLAD O „CÍRKVI V AKCI“

Knihy Skutků apoštolů vypráví o vítězném tažení evangelia z Jeruzaléma, náboženského centra židovského světa, do Říma, politického centra římského světa. Během našeho studia uvidíme, že hlavní postavou této knihy je vzkříšený Kristus; vidíme jej zde, jak mocí Ducha svatého koná skrze své apoštoly a celou církev pozoruhodné dílo.

Autor, záměr a význam

Úkol 1. *Rozpoznej charakteristiku autora, záměru a významu Skutků apoštolů.*

Z předešlého už víš, že Skutki apoštolů byly původně pokračováním evangelia Lukášova. Jsou druhým dílem dějin počátků křesťanství. Byly sepsány Lukášem, blízkým spolupracovníkem apoštola Pavla a zároveň i jeho společníkem na cestách. Lukáš byl očitým svědkem mnoha událostí, které jsou ve Skutcích vyličené. Na Lukášovu účast poukazuje použití 3 os. mn. č. (viz např. 16,10; 20,6; 27,3). Veden a inspirován Duchem svatým, použil Lukáš veškerý svůj literární um a své porozumění pro dějiny, aby nám vykreslil živý a pravdivý obraz prvních let církve.

Lukášovo evangelium končí Ježíšovým příkazem učedníkům, podle kterého měli očekávat na příchod Ducha svatého, a zprávou o Je-

VZNIK CÍRKVE

žísově nanebevstoupení (L 24,49.51). S oběma událostmi se opět setkáváme na začátku Skutků (Sk 1,4.9); pak se zde popisuje působení učedníků po nanebevstoupení. Události ze Skutků navazují přirozeným a logickým způsobem na události uváděné Lukášovým evangeliem. Lukáš touto knihou pokračoval ve svém záměru učit Teofila křesťanské víře a přesvědčit jej o hodnověrnosti toho, v čem byl vyučován (L 1,4; Sk 1,1).

Význam Skutků spočívá v tom, že nám poskytují autoritativní doklad o vzniku a formování církve a o působnosti jejích hlavních vedoucích. Je to spojovací článek mezi evangeliem a listy: evangelia hledí kupředu na založení církve, zatím co listy již předpokládají její existenci. Bez Skutků bychom dnes nevěděli, jak vlastně církev vznikla.

1. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením.
  - a Lukáš uvádí, že při psaní Skutků jej vedl záměr vylíčit Teofilovi podrobně životy všech apoštolů.
  - b Autor Skutků znal apoštola Pavla osobně.
  - c Význam Skutků spočívá v tom, že tvoří spojovací článek mezi Starým zákonem a evangeliem.

Hlavní charakteristické znaky

Úkol 2. *Uved' příklady čtyř hlavních charakteristických znaků Skutků apoštolů.*

Lukáš se zdaleka nesnaží vylíčit všechno, co se událo během nejranějšího údobí církve. Jako dovedný dějepisec vyčlenil pouze ty nejdůležitější a nejvýznamnější události a pak ukázal, jakým způsobem přispívaly k utváření celkového běhu dějin. V dalším se budeme zabývat hlavními charakteristickými znaky jeho vyprávění.

1. *Skutky kladou důraz na misijní činnost církve.* Sk 1,8 nám poslouží jako hlavní osnova celé knihy. Tento verš je stručným přehledem postupu, jaký prodělalo evangelium ode dne letnic během následujících třiceti let. Kristova zvěst byla hlášána nejdříve v Jeruzalémě (Sk 1 - 7), pak v Judsku a Samařsku (Sk 8 - 12) a následně v celé oblasti Středozemního moře, kde se jako poslední zmiňuje Řím (Sk 13 - 28). V souladu se svým dějinným přístupem uvádí Lukáš jména různých vládních úředníků, kteří měli nějakou souvislost s popisovanými událostmi (viz např. Sk 24 - 26, kde je zmiňován Félix, Lysias, Porcius

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Festus a král Agrippa). V kap. 1 -12 se hlavní pozornost soustředuje na Petra, v kap. 13 - 28 je to Pavel, kdo stojí v centru pozornosti.

Na stránkách Skutků se můžeme dočíst, jakým způsobem odověděli první věřící na Kristův příkaz hlásat evangelium celému světu. Jsme svědky jejich problémů i vítězství. Skutečnost, že Skutky obsahují praktické příklady misijních metod z nich činí jedinečnou misijní příručku i pro dnešní misijní práci.

2. *Skutky líčí dílo Ducha svatého.* Duch svatý se účastnil všech fází ustanovení a rozvoje církve.

2. Přečti si uvedená místa ze Skutků. Do svého sešitu si stručně poznamenej, co v jednotlivých případech konal Duch svatý.

a) 2,1-4	g) 15,28
b) 4,23-31	h) 16,6-7
c) 8,14-17	i) 19,1-6
d) 8,29	j) 20,22-23
e) 10,44-48	k) 20,28
f) 13,1-4	

Ve Skutcích můžeme vidět i jiné pravdy týkající se Ducha svatého. Povšimni si například soudu, který na sebe přivolali Ananiáš a Safira, poněvadž lhali Duchu svatému (Sk 5,1-11). Je třeba se zamyslet i nad vážným napomenutím, kterého se dostalo Šimonovi, když si chtěl za peníze koupit dar Ducha svatého (Sk 8,18-23).

Skutky jsou dokladem reálnosti a přítomnosti Ducha svatého. Ukazují, že církev je nadpřirozeným dílem Božím - vznikla jako dílo samého Ducha Božího, skrze něj byla vyzbrojena mocí, vedena a zachována. Nenalezli bychom žádné jiné vysvětlení pro její úspěšnost a vytrvalost uprostřed velkého pronásledování a odporu, s nimiž se setkávala.

3. *Skutky apoštolů jsou názornou ukázkou pravého charakteru křesťanství.* V době, kdy byla ustanovena církev, bylo křesťanství považováno za určitou skupinu uvnitř judaismu. Ježíš byl Mesiáš, předpovězený židovským Písmem, a církev na jejím počátku tvořili především židovští věřící. Zvěst Kristova však byla určena celému světu (L 24,47). Skutky líčí, jak evangelium začalo pronikat i k těm, kdo nepatřili do židovského společenství.

VZNIK CÍRKVE

Petr například vydával svědectví hlavně Židům. Bůh mu však ukázal, že on přijímá zrovna tak pohany, kteří uvěřili v Krista; takto Bůh Petra připravil a hned nato i použil pro službu mezi pohany (Sk 10). Rovněž Pavel kázal Židům, když však tito jeho poselství odmítali, stále častěji se obracel k pohanům (viz Sk 19,9-10; 26,16-18; 28,28). Ve Skutcích vidíme, jak se postupně stávalo stále zřejmějším, že v případě křesťanství se nejedná o nějakou židovskou sektu, ale o zcela nový způsob života, který se zakládá na víře v Ježíše Krista, Syna Božího a Spasitele celého lidstva.

3. Přečti si Sk 8,1-8 a ve svém sešitě pak zodpověz následující otázku: Co bylo výsledkem pronásledování, které bylo namířeno proti jeruzalémské církvi?

Vedle toho, že poukazovaly na světový význam křesťanství, Skutky je rovněž očisťovaly od falešných obvinění. Skutky dokazují, že křesťanství nebylo - jak se to někteří snažili tvrdit - politickým hnutím, jehož cílem bylo svrhnout římskou vládu. Když Židé přivedli Pavla před místodržitele Galia na soud, Galio se tímto případem odmítl zabývat, protože se jednalo o obvinění náboženského, a ne politického druhu (Sk 18,12-16). Tato událost měla mnohem větší význam, než by se na první pohled zdálo: byla důkazem, že křesťanství není protistátním či buřičským hnutím, a proto také neznamená žádnou hrozbu pro politickou moc Říma.

Lukáš zaznamenává i některé další případy, které dokazují tutéž věc.

4. *Skutky popisují službu některých význačnějších vedoucích, které Bůh použil k založení církve.* Jak prvotní církev rostla, Bůh povolával vedoucí, kteří by uskutečnili jeho záměry ohledně církve. Lukáš nám vypráví o službě několika z nich; soustřeďuje se přitom hlavně na službu Petra a Pavla. V době sepsání Skutků bylo důležité ukázat, že Pavlovo apoštolství bylo potvrzeno stejnými znameními, jaké se vyskytovaly ve službě Petra. Bylo to tím více potřebné, že Pavel nepatřil k původním učedníkům Ježíšovým. Ve skutečnosti byl právě naopak zatrpklým nepřitelem mladé církve (Sk 8,1-3; 9,1-3). Lukáš nám poskytuje dostatek důkazů o tom, že Pavlova služba nesla na sobě božskou pečeť. Ve své knize poukazuje na podobnost mezi službou obou mužů. Poukazuje například, jak velmi oba zdůrazňovali dílo

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Ducha svatého (Sk 2,38; 19,2-6) a důležitost vzkříšení Ježíše Krista (2,24-36; 13,30-37). Lukáš se zmiňuje i o dalších podobnostech; některé z nich ti pomůže odhalit následující cvičení.

4. Níže jsou uvedeny odkazy na souběžné události v Petrově a Pavlově životě. Ve svém sešitě uveď stručné popisy jednotlivých dvojic.

a) Petr - 3,1-10; Pavel - 14,8-10

b) Petr - 5,1-11; Pavel - 13,6-11

c) Petr - 12,1-11; Pavel - 16,19-30

Vedle Petra a Pavla se Lukáš zmiňuje a dalších vedoucích, jako byli Jan, Jakub, Štěpán, Filip, Barnabáš, Jakub a Apolos. Všichni tito mužové sehráli úlohu v událostech, kdy si mladá církev razila cestu kupředu. Všichni byli Bohem použiti k tomu, aby Židy, pohany, Samařany, prozelyty a dokonce i dřívější učedníky Jana Křtitele (19,1 až 3) uvedli do nového duchovního společenství, jehož středem byl sám Kristus.

5. Seznámil ses s některými hlavními rysy Skutků apoštolů. Na základě získaných informací si ve svém sešitě vypracuj zadané úkoly.

a Stručně popiš důrazy, které Skutky kladou na misijní práci.

b Uveď dva příklady zapojení Ducha svatého při ustanovení a rozšíření církve. Připoj k nim i příslušné biblické odkazy

c Jakými dvěma způsoby ukazovaly Skutky pravý charakter křesťanství?

d Skutky ukazují, že jak služba Petra, tak i Pavla byla potvrzována podobnými znameními. Uveď dva příklady takových znamení a k nim i příslušné odkazy.

Obsah

Úkol 3. *Přečti si Skutky apoštolů a zodpověz otázky týkající se jejich obsahu.*

V této části lekce přečteš celé Skutky. Budeš sledovat celkový vývoj událostí, tak jak jej Lukáš zaznamenal. Během čtení si všiměj i jednotlivých charakteristických znaků, které byly uvedeny v předešlé části.

VZNIK CÍRKVE

SKUTKY APOŠTOLŮ: DOKLAD O „CÍRKVI V AKCI“

I. Vznik církve. Čti 1,1 - 8,3.

Údobí založení církve zahrnuje pověření učedníků k jejich službě (1,1-11), příchod Ducha svatého a s tím spojené udělení moci (1,12 až 2,47), události související s církví a hlásáním evangelia v Jeruzalémě (3,1-6,7), kázání a mučednickou smrt Štěpánovu, po níž následovalo pronásledování a rozptýlení věřících (6,8-8,3).

Příchod Ducha svatého v den letnic byl události nesmírného významu. Mapa, kterou jsme nazvali „Svět 2. kapitoly Skutků“ - je uvedena na konci lekce -, zachycuje oblasti, ze kterých přišli poutníci do Jeruzaléma, aby se zúčastnili oslav velikonoce (viz Sk 2,5-12). Když Petr oslovil onen mohutný sváteční zástup a vysvětlil jim, k čemu vlastně došlo, tito poutníci byli mezi shromážděnými. Někteří z nich pak nepochybně byli i v zástupu tří tisíců těch, kdo kladně zareagovali na Petrovu výzvu.

II. Církev prochází změnou. Čti 8,4 - 11,18.

Údobí změny bylo zároveň dobou, kdy poselství evangelia pronikalo hlouběji do pohanského světa. Jak se obracelo stále víc pohanů, střed pozornosti se postupně přenášel z Jeruzaléma do Antiochie. Do tohoto období spadá služba Filipa, Petra a Jana v Samařsku a Judsku (8,4-40), obrácení Saula (9,1-31) a kázání evangelia v Lyddě, Joppe a Cesareji (9,32 - 11,18).

Během této doby došlo k postupnému odkládání předsudků vůči pohanům. Petr například sloužil Samařanům - lidem se smíšeným židovsko-pohanským původem (Sk 8,14-17.25). Později zůstal ještě delší čas v domě Šimona koželuha (Sk 9,43). Petr, rigorózní Žid, by se dříve nikdy nebyl stýkal s lidmi, kteří žili takovým způsobem. Potom jej Bůh dokonce poslal, aby hlásal poselství Kristovo římskému setníkovi (Sk 10). Tyto významné události nám ukazují, že přítomnost pohanů v církvi začala být chápána jako součást Božího plánu.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

III. Založení církve z pohanů. Čti 11, 19 - 15, 35.

Mezi události, ke kterým došlo v době, kdy byla založena církev z pohanů, patřila Barnabášova a Pavlova služba vyučování v Antiochii (11,19-30), Petřův útěk z jeruzalémského vězení (12,1-25), první misijní cesta Pavlova (13,1 - 14,28) a rozhodnutí jeruzalémského jednání o křesťanech z pohanů (15,1-35).

6. Rozličné byly reakce jeruzalémské církve na Boží dílo mezi pohany (a Samařany). Ve svém poznámkovém sešitě stručně uveď, co tato církev učinila ve zmiňovaných případech.

a Samařané pod vlivem Filipova kázání přijali Slovo Boží.

b Kornélius i všichni z jeho domu uvěřili v Krista a přijali Ducha svatého (11).

c Mnoho Řeků žijících v Antiochii se obrátilo k Pánu (11).

d V Antiochii došlo v otázce, zda pohané mají být obřezáni a přiměni dodržovat Mojžíšův zákon, ke sporu. Pavel a Barnabáš se vydali do Jeruzaléma, aby tuto otázku prodiskutovali s tamější církví (15).

IV. Pavel pokračuje ve svém poslání. Čti 15, 36 - 21, 16.

Během tohoto údobí Pavel podnikl svou druhou (15,36 - 18,22) a třetí misijní cestu (18,23 - 21,16). Na začátku druhé misijní cesty Pavel navštěvoval církve, které vznikly během jeho první cesty. Pak chtěl zvěstovat Slovo v Asii, ale Duch svatý mu v tom zabránil a namísto toho jej nasměroval do Makedonie (Sk 16-6-10). Výsledkem byl vznik několika církví v oblasti Makedonie a Achaje. Pavlova třetí misijní cesta jej nakonec zavedla do Efezu, kde pak zůstal a po tři roky sloužil (Sk 19,10; 20,31).

7. Prostuduj si mapy Pavlových misijních cest. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením.

a Na své druhé a třetí misijní cestě navštívil Pavel nejdříve oblasti, kde už předtím hlásal evangelium, a posiloval tamější věřící.

b Jeruzalém byl pro Pavla výchozím bodem při všech třech misijních cestách.

c Galatská krajina leží mnohem blíže města Efezu než oblast Achaje.

VZNIK CÍRKVE

- d** Efez se nachází mnohem blíže Makedonie a Achaje než krajiny galatské.
- e** Oblasti Galacie, Makedonie a Achaje jsou přibližně ve stejné vzdálenosti od Efezu.

Vidíš už, jak strategicky vedl Duch svatý Pavla v jeho službě? Poté co založil cirkve v Galacii, Makedonii a Achaji, zůstal Pavel v Efezu, tedy přibližně ve středu mezi zmíněnými oblastmi. Z tohoto místa mohl snadno udržovat spojení s okolními církvemi, zatím co pokračoval ve své službě v Efezu. Pavel očividně očekával, že po jeho odchodu funkci dohlížení převezmou starší efezské cirkve, poněvadž to byli oni, kdo od něj dostali konečné pokyny, když se od nich naposledy vydával do Jeruzaléma (Sk 20,22-23).

V. Pavlovo uvěznění v Římě. Čti 21,17 - 28,31.

K událostem, které vyvrcholily Pavlovým uvězněním v Římě, patří jeho zatčení a soud v Jeruzalémě (21,17-23,30), jeho uvěznění v Cesa-reji (23,31-26,32), cesta do Říma (27,1-28,15) a konečně Pavlovo uvěznění v Římě (28,16-31).

8. V těchto kapitolách čteme o tom, jak Pavel vydával svědectví před Židy a několika římskými vládními úředníky. Ve svém poznámkovém sešitě stručně uveď, jaká byla reakce jednotlivých skupin popř. jednotlivců na Pavlovu řeč.

- a** Židé v Jeruzalémě (kap. 22)
- b** Místodržitel Félix (kap. 24)
- c** Král Agrippa (kap. 26)
- d** Židé v Římě (kap. 28)

Skutky nám poskytují vzor pro misijní službu (Sk 1,8). V tomto modelu zvlášť zřetelně vystupují do popředí tři prvky:

1. Moc - Duch svatý
2. Pracovníci - křesťané
3. Místo - místní, národní a celosvětové měřítko

Skutky rovněž neopomíjejí zdůrazňovat důležitost modlitby při uskutečňování uvedeného programu. Poslušni Ježíšova příkazu, aby očekávali na Ducha svatého, se učedníci shromáždili na modlitbě

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

(Sk 2,1-4) a v souladu se zaslíbením Duch svatý na ně sestoupil (Sk 2,1-4). Když byli učedníci pronásledováni pro své svědectví o Kristu, modlili se a prosili o odvahu; tehdy se celé místo, kde se modlili, zatřásl, učedníci byli opětovně naplněni Duchem svatým a neohroženě pak kázali slovo Boží (Sk 4,23-31). Petr a Jan se modlili a Samařané přijali Ducha svatého (Sk 8,14-17). Modlitba byla vskutku neoddělitelnou součástí náboženského života prvotní církve (Sk 2,42).

Skutky jednoznačně dokládají, že kdykoli se jednotlivci či celé skupiny modlily, Bůh konal svým Duchem. Totéž platí i dnes. V mé vlasti - Horní Voltě (stát v záp. Africe - pozn. překl.) - došlo v roce 1965 k velikému probuzení, protože se hrstka studentů modlila.

Nesnažme se pouze si přisvojit fakta z knihy Skutků - chtějme porozumět duchovním principům zde obsaženým. Pokud se budeme přidržovat vzoru, který nám tato kniha poskytuje, probuzení jistě přijde a mnoho lidí bude přitaženo ke Kristu.

9. Možná bys teď rád zhodnotil svou vlastní církev nebo službu, tím že bys její vlastnosti porovnal s těmi, které vykazovala prvotní církev. V následující tabulce jsou uvedeny různé vlastnosti prvotní církve spolu s odkazy na příslušné příklady. Pokud se dotyčná vlastnost evidentně vyskytuje i ve tvé církvi (ve tvé službě), zaškrtni příslušné pole v sloupci „Přítomné“. Pokud vidíš nutnost, aby byla tato stránka více zdůrazněna, než tomu bylo doposud, zaškrtni pole v sloupci „Potřebné“

	Přítomné	Potřebné
Kázání, které zdůrazňuje poselství Ježíše Krista (2,29-36; 13,26-41)		
Denní obecenství a studium Slova Božího (2,42-47)		
Poslušnost vůči Duchu svatému (13,1-3; 16,7)		
Moudrost v rozhodování (6,1-7; 15,6-9)		
Misijní vize a dosah (8,4; 16,9-10)		
Modlitba za všech okolností (4,23-31; 12,5)		
Potvrzování evangelia zázraky a znamením (3,6-8; 13,6-12; 14,8-10)		
Křest v Duchu svatém pro všechny věřící (2,4; 8,14-17; 10,44-46; 19,1-7)		

VZNIK CÍRKVE

LIST JAKUBŮV A GALATSKÝM: LISTY MLADÉ CÍRKVI

Úkol 4. *Rozpoznej tvrzení popisující obsah a dějinné pozadí listu Jakubova a Galatským.*

Několik novozákonních listů je v přímém vztahu ke Skutkům apoštolů. Tyto listy byly pravděpodobně napsány během doby, kterou Skutky zachycují. Můžeme je rozdělit do tří skupin:

1. Listy, které byly pravděpodobně napsány před Jeruzalémským jednáním ze Sk 15:
List Jakubův
Galatským
2. Listy, které souvisejí s druhou a třetí misijní cestou apoštola Pavla:
1. a 2. list Tesalonickým
1. a 2. list Korintským
Římanům
3. Listy, které byly napsány během Pavlova prvního uvěznění v Římě.
Efezským
Filipským
Koloským
Filemonovi

V této lekci se budeme zabývat listy uvedenými v první skupině – listem Jakubovým a Galatským. (V lekci 7 se zaměříme na listy z druhé skupiny a v 8. lekci na ty ze třetí.)

List Jakubův: Charakter zbožného člověka

Vše nasvědčuje tomu, že List Jakubův byl napsán někdy v počátcích církve a byl určen křesťanům obráceným ze židovství, žijícím v Jeruzalémě a ostatních městech, kde již evangelium proniklo.

Autor

Většina biblických vědců je zajedno, že autorem Listu Jakubova nebyl Jakub, jeden z Dvanácti (Mt 4,21), nýbrž Jakub, bratr Páně

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

(Mt 13,55; Ga 1,19). Tento Jakub zpočátku nevěřil (J 7,5.10). Avšak vzkříšený Kristus se mu zjevil (1K 15,7); v den letnic byl pak mezi učedníky, kteří přijali Ducha svatého (Sk 1,14). Písmo naznačuje, že se stal jedním z vedoucích v jeruzalémské církvi a předsedal Jeruzalémskému koncilu (Sk 15,13.19). Pavel se s ním a dalšími staršími setkal na konci své třetí misijní cesty, aby je zpravil o Božím díle mezi pohany (Sk 21,17-19).

Dějinné pozadí

Viděli jsme, že církev byla ze začátku silně ovlivňována židovstvím. Podrobnější studium Jakubova listu ukazuje, že jeho celkový obsah i styl přesně zapadají do tohoto raného údobí. List je adresován „dvánácti pokolením“, což byl tehdy běžný způsob židovského vyjadřování (Jk 1,1). Pro pojmenování místa, kde se věřící scházeli, používá slovo „synagóga“ (jež EP překládá slovem „shromáždění“ - pozn. překl.). Jako příkladů používá starozákonních postav, mezi něž patří Abraham (2,20-24), Rachab (2,25-26), Eliáš (5,17-18) - tedy postav důvěrně známých křesťanům obráceným ze židovství.

I další skutečnost nás přivádí k závěru, že Jakubův list patří do raného údobí prvotní církve. Ačkoli se totiž zabývá otázkami souvisejícími se Zákonem, nikde se nezmiňuje o sporu ohledně pohanů či o rozhodnutí, jehož bylo dosaženo na Jeruzalémském jednání. Kdyby se bylo toto jednání už konalo, je víc než pravděpodobné, že Jakub by byl ve svém listu věnoval pozornost tomuto důležitému předmětu sporu - tím spíše, že autor očividně zmíněnému jednání předsedal.

Obsah a osnova

Ve svém listu bratřím ze Židů, bratřím, kteří přijali Ježíše jako Mesiáše, vyjádřil Jakub své obavy o ně. Chtěl, aby měli správný postoj ke zkouškám a pokušením a aby i v praxi jejich život odpovídal víře, kterou vyznávali. Varoval je před nebezpečím chtivosti a egocentrického života a vyzýval je k živé víře v Boha. Podle níže uvedené osnovy si přečti celý list.

LIST JAKUBŮV: CHARAKTER ZBOŽNÉHO ČLOVĚKA

I. Postoj během zkoušek a pokušení. Čti 1,1-18.

II. Reakce na Slovo Boží. Čti 1,18-27.

III. Vztahy. Čti 2,1-26.

IV. Mluva. Čti 3,1-12.

V. Moudrost. Čti 3,13-18.

VI. Pokora. Čti 4,1-17.

VII. Trpělivost. Čti 5,1-12.

VIII. Víra. Čti 5,13-20.

10. Zakroužkuj písmeno před každým vhodným dokončením následující věty: List Jakubův

- a) uvádí starozákonní postavu Abraháma jako příklad trpělivosti.
- b) byl pravděpodobně napsán Jakubem, „bratrem Páně“.
- c) se zmiňuje o rozhodnutích Jeruzalémského jednání.
- d) klade důraz na nutnost, aby se víra projevovala v praktickém životě.
- e) vysvětluje vztah křesťanů z pohanů k Mojžíšovu zákonu.

Galatským: Pravá podstata evangelia

Na rozdíl od Jakubova listu se Galatským zabývá přímo celou spornou otázkou, projednávanou na Jeruzalémském jednání. Nalézáme zde pozadí pro různé názory, které se na zmíněném jednání vyskytly. Z listu se rovněž dovídáme, jaká byla Pavlova reakce na situaci v Galacii.

Autor a dějinné pozadí

Pavel navštívil galatskou krajinu na své první misijní cestě. V této oblasti ležela Pisidská Antiochie, Ikonion, Lystra a Derbe (Sk 13,13 až 14,23). Pavel spolu s Barnabášem založili v této oblasti církve a pak se vrátili zpět do Antiochie v Sýrii (Sk 14,21-28).

Během svého pobytu v Antiochii se Pavel dozvěděl, že věřící v Galacii přijali falešné „evangelium“ - učení, podle něhož člověk může být spasen pouze tehdy, bude-li obřezán a bude-li dodržovat Mojžíšův zákon. Pavel se zděsil (Ga 1,6). Při psaní svého listu vynaložil

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

veškeré úsilí, aby Galaťany přesvědčil, o jak nebezpečný omyl se v jejich případě jedná.

Lidé, kteří přiměli Galaťany přijmout toto falešné evangelium, zastávali stejné názory jako ti ze Sk 15,1-2. Ačkoli se však List Galatským zabývá stejným předmětem sporu jako Jeruzalémské jednání, samé jednání a jeho oficiální rozhodnutí se zde nikde neuvádí. Lze tedy usuzovat, že List Galatským byl napsán před zmíněným jednáním, pravděpodobně těsně před jeho konáním. Nehledě však na to, kdy byl list napsán, jeho obsah je nejvyšší měrou důležitý. Jednoznačně se zde vyhláší pravda, že je to víra v Ježíše Krista, a ne zachovávání Zákona, která tvoří základ křesťanského života. Uznání této pravdy pak vytvořilo základnu pro obrovský postup vpřed evangelia mezi pohany.

Obsah a osnova

Pavel se těmi nesilnějšími výrazovými prostředky postavil proti zákonití a legalitě, veřejně odsoudil jejich zastánce a rozhodně vystoupil na obranu pravého evangelia - spasení pouhou vírou v Ježíše Krista. Galaťany nabádal, aby odvrhli falešné učení a pevně stáli ve své svobodě a v této svobodě i sloužili v lásce jedni druhým. Podle uvedené osnovy si přečti celý list.

GALATSKÝM: PRAVÁ PODSTATA EVANGELIA

I. Božský původ evangelia. Čti 1,1-24.

II. Obrana evangelia. Čti 2,1-21.

III. Vysvětlení základů evangelia. Čti 3,1 - 4,7.

IV. Starost o odpadlíky od evangelia. Čti 4,8-31.

V. Výzva k návratu k evangeliu. Čti 5,1 - 6,10.

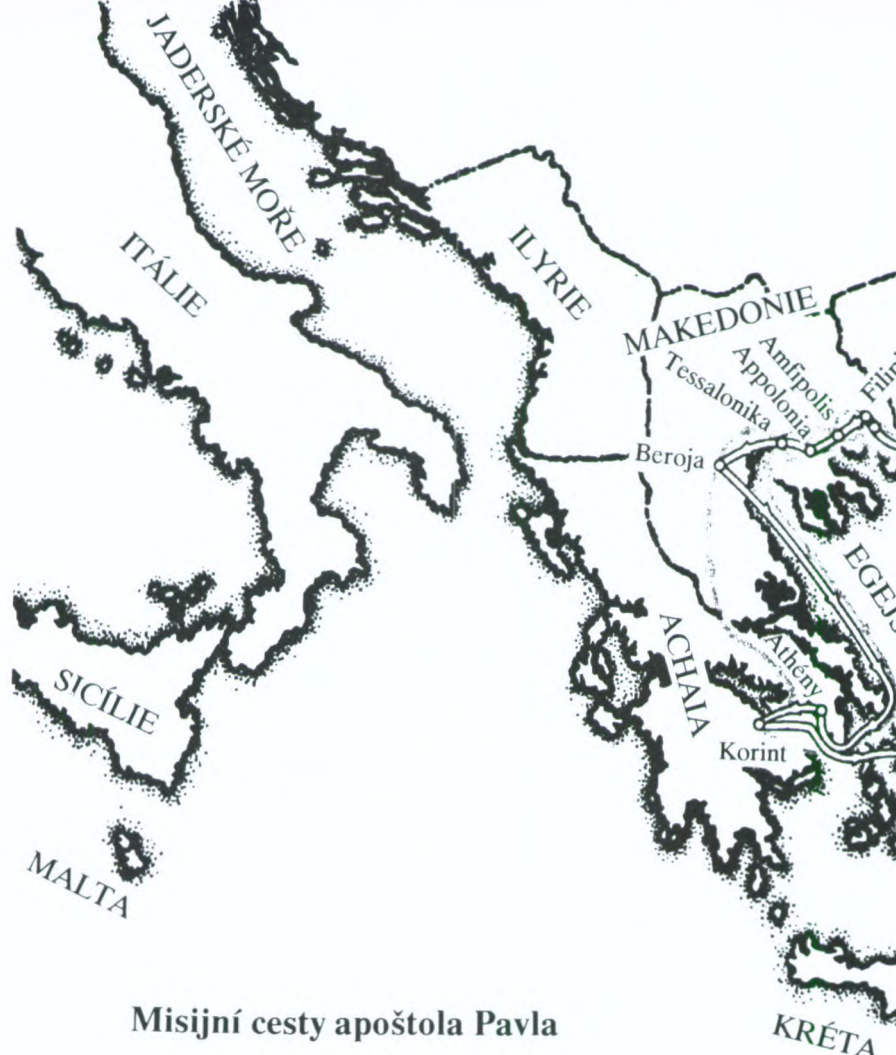
VI. Chlubení evangeliem. Čti 6,11-18.

VZNIK CÍRKVE

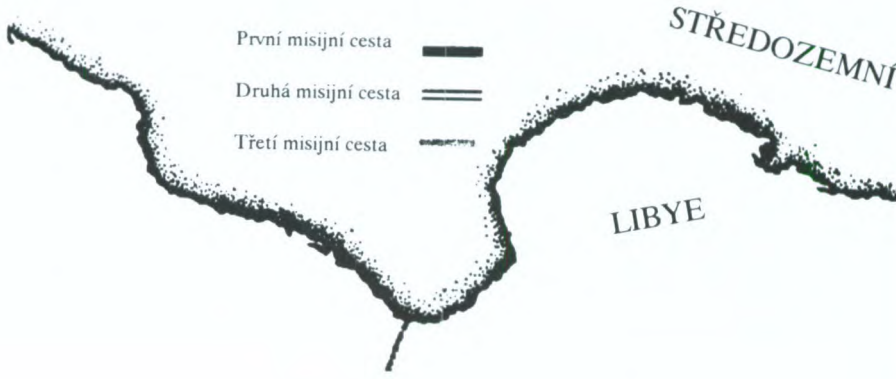
11. Zakroužkuj písmeno před každým vhodným dokončením následující věty: List Galatským

- a) obsahuje mimo jiné i obranu Pavlova apoštolství.
- b) prohlašuje, že Pavel své evangelium přijal od původních učedníků Ježíšových.
- c) uvádí rozhodnutí Jeruzalémského jednání.
- d) uvádí Abrahama jako příklad člověka, kterého Bůh přijal na základě jeho víry.

Misijní cesty apoštola Pavla

- První misijní cesta
- Druhá misijní cesta
- Třetí misijní cesta

ČERNÉ MOŘE

TRÁKIE

BITYNIE

GALACIE

PONTUS

ASIE

KAPADOKIE

Thyatiry

Sardy

Filadelfie

Laodikea

Antiochie Pisidská

Ikonion

Tarsus

Derbe

Perge

Attalie

Patara

Efez

Milét

Kolosy

KYPR

Pafos

Salamis

SÝRIE

Antiochie Syrská

Sidón

Týr

Ptolemais

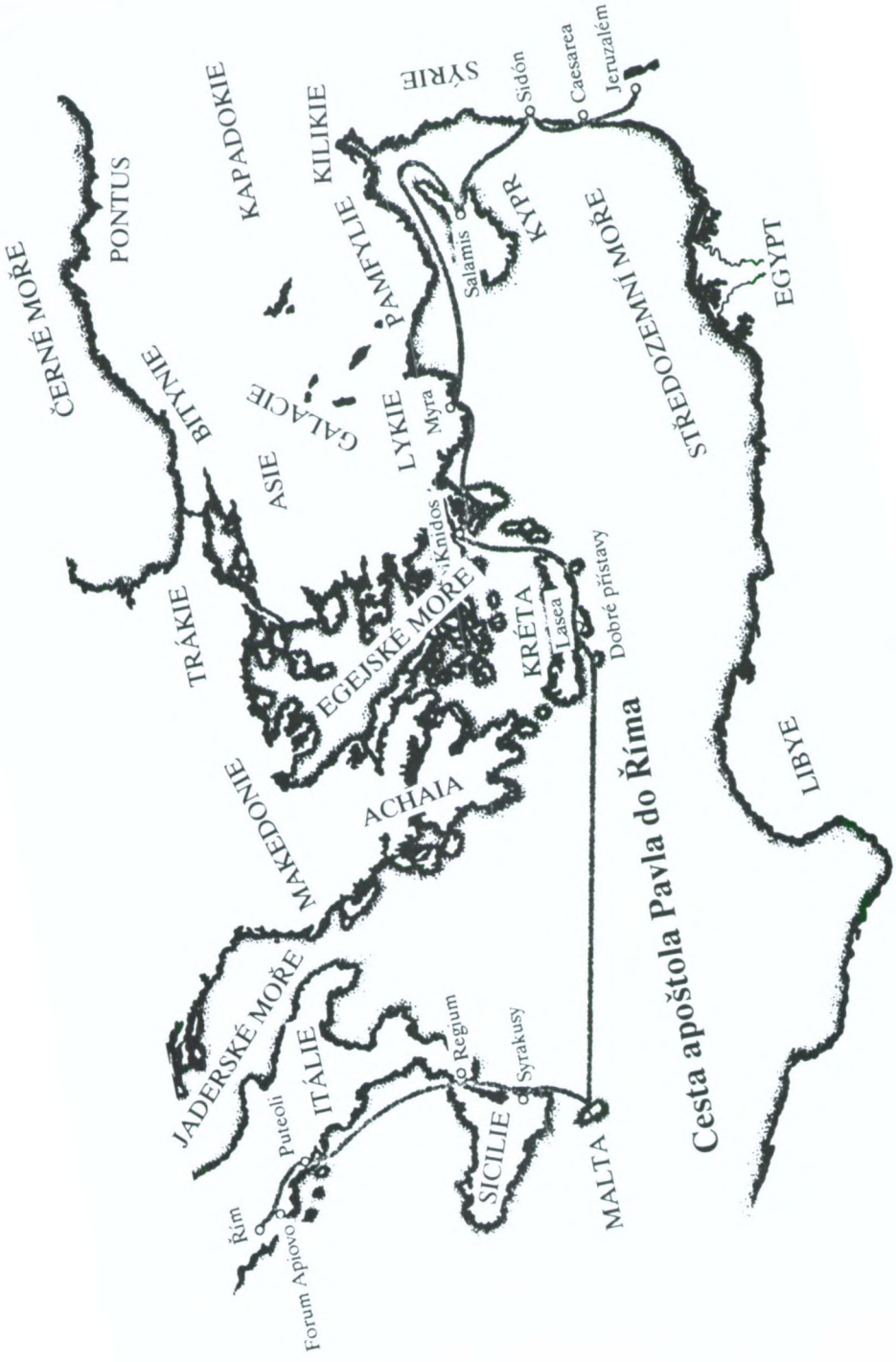
Caesarea

Jeruzalém

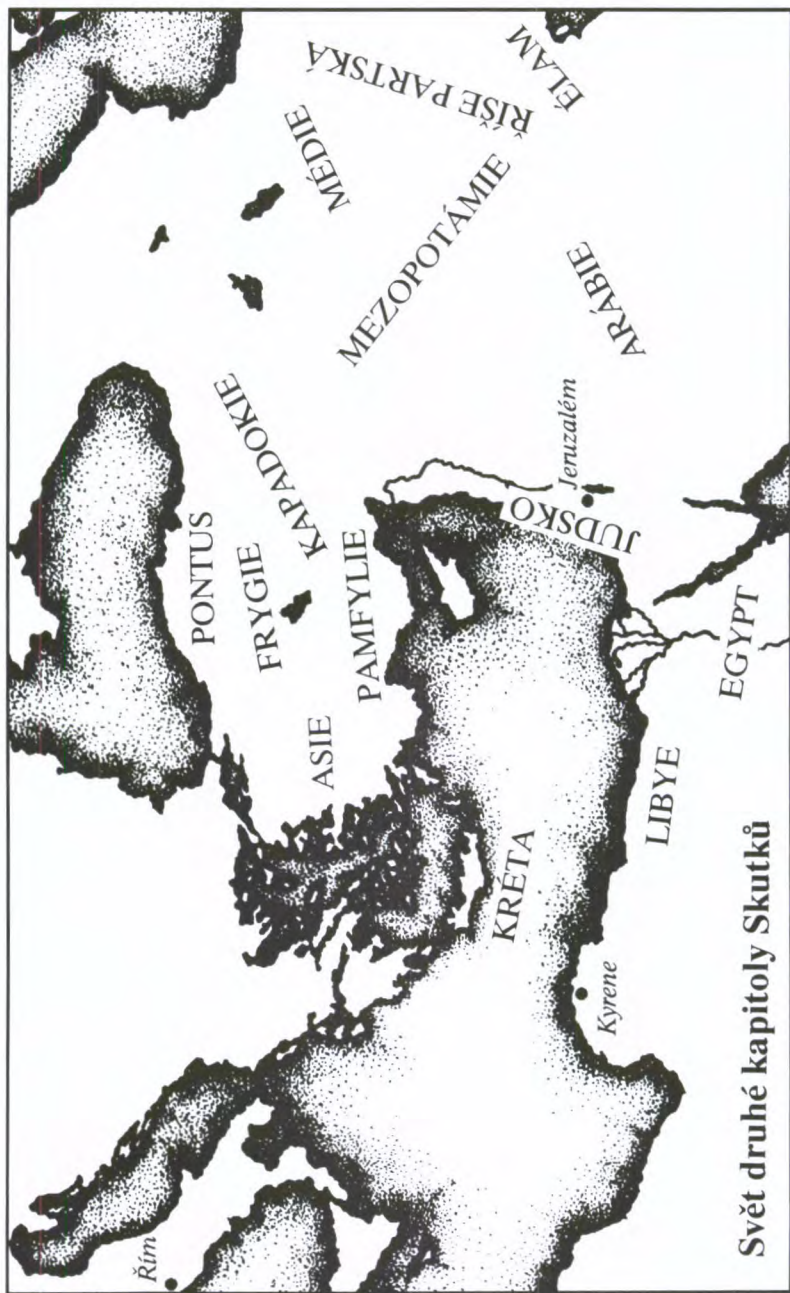
MOŘE

EGYPT

Cesta apoštola Pavla do Říma

Svět druhé kapitoly Skutků

osobní test

PRAVDIVÉ - NEPRAVDIVÉ. V této části je uvedeno několik tvrzení. Do vyhrazeného prostoru vepiš **P**, pokud se jedná o tvrzení PRAVDIVÉ, a **N** v případě, že se jedná o tvrzení NEPRAVDIVÉ. Všechna nepravdivá tvrzení pozměň tak, aby se stala pravdivými. Bod 1 ti poslouží jako příklad.

..N. 1. Skutky jsou spojovacím článkem mezi evangelií a listy, poně-
vadž líčí pozemskou službu Ježíšovu.

Skutky jsou spojovacím článkem mezi evangelií a listy, poně-
vadž líčí vznik církve.

.... 2. Lukáš napsal Skutky apoštolů, aby poučil svého přítele Teofila
o křesťanských pravdách.

Lukáš napsal Skutky apoštolů, aby

.... 3. Ze Skutků je zřejmé, že se Pavel obracel stále častěji k poha-
nům, protože se při své službě stále víc vzdaloval od Jeru-
zaléma.

Ze Skutků je zřejmé, že se Pavel obracel stále častěji k poha-
nům, protože

.... 4. Skutečnost, že jak v Listu Jakubově, tak i v Galatském není
žádné zmínky o Jeruzalémském jednání, nás přivádí k závěru,
že oba dopisy byly zřejmě napsány před konáním tohoto jedná-
ní.

Skutečnost, že jak v Listu Jakubově, tak i v Galatském není
žádné zmínky o Jeruzalémském jednání, nás přivádí k závěru,
že oba dopisy byly zřejmě napsány

.... 5. Pavlův List Galatským byl reakcí na zprávu, že Galaťané přijali
falešné učení o druhém příchodu Páně.

Pavlův List Galatským byl reakcí na zprávu, že Galaťané přijali
falešné učení

O .....

VZNIK CÍRKVE

6. PŘÍRAZOVÁNÍ. Přiřaď jména jednotlivých osob popř. novozákonních knih (pravý sloupec) k příslušným popisům (levý sloupec).

.... a	Dopis adresovaný „dvádnácti pokolením“	1) Petr
.... b	Muž, který kázal o letnicích	2) Pavel
.... c	Autor Skutků apoštolských	3) Lukáš
.... d	Kniha, která líčí postup evangelia z Jeruzaléma do Říma	4) Skutky apoštolů
.... e	Pavlův společník na cestě do Říma	5) List Jakubův
.... f	Dopis, ve kterém se vysvětluje pravá podstata evangelia	6) Galatským
.... g	Muž, kterého Bůh poslal, aby sloužil Kornéliovi	
.... h	Autor Listu Galatským	

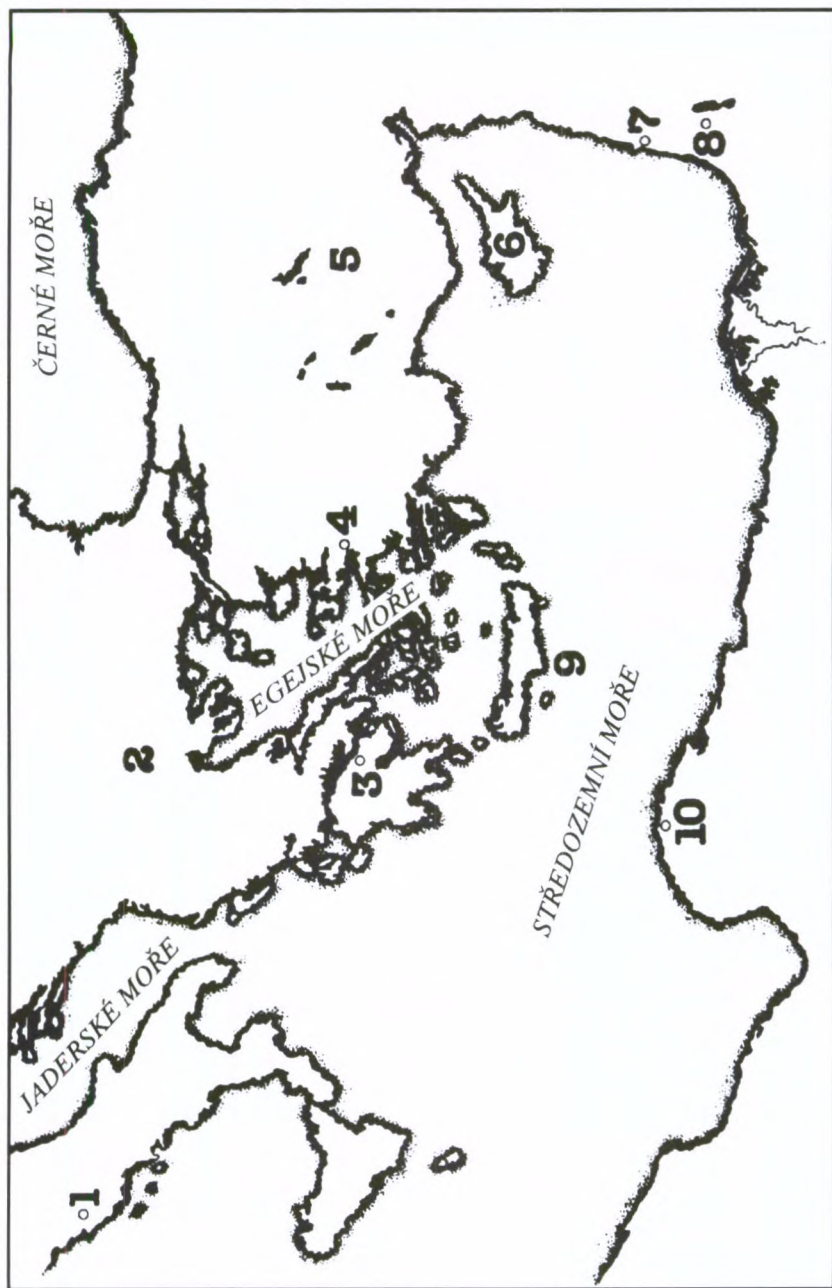
7. CHRONOLOGIE. V následujícím je uvedeno několik důležitých událostí ze Skutků apoštolů. Uspořádej tyto události podle časové posloupnosti, tak že do vyhrazeného prostoru vepíšeš číslice 1 -7, které budou naznačovat sled uvedených událostí.

- .... a Pavel se vydal na svou druhou a třetí misijní cestu.
- .... b Pavel byl vyslán na svou první misijní cestu.
- .... c V den letnic učedníci přijali Ducha svatého.
- .... d V Jeruzalémě nastalo pronásledování; věřící se odtamtud rozprchli do Judska a Samařska.
- .... e Štěpán umírá jako mučedník.
- .... f Pavel jde do Říma na soud.
- .... g Jeruzalémské jednání učinilo rozhodnutí ohledně pohanů.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

8. ZEMĚPIS. Přiřaď čísla z připojené mapy k popisům míst, která označují. V pravém sloupci pak vždy uveď název dotyčného města či místa. Bod a ti poslouží jako příklad.

- . 6 . a Ostrov, který Pavel navštívil na své první misijní cestě ..... Kypr .....
- .... b Ostrov, který Pavel navštívil na cestě do Říma .....
- .... c Oblast, kam se Pavel odebral během své druhé misijní cesty, namísto původně zamýšlené cesty do Asie .....
- .... d Město, ve kterém byl Pavel po dva roky vězněn, než byl poslán do Říma .....
- .... e Město, ve kterém byli učedníci o letnicích pokřtěni v Duchu svatém .....
- .... f Město ležící v Libyi, odkud přišlo do Jeruzaléma na letnice mnoho poutníků .....
- .... g Město, kde Pavel během své třetí misijní cesty po tři roky sloužil .....
- .... h Oblast, kam Pavel poslal List Galatským .....
- .... i Město, ve kterém byl Pavel souzen před císařem .....
- .... j Město, kde byl Pavel zatčen a souzen, než byl odeslán do Cesareje .....
- .... k Město ležící v Achaji, které Pavel navštívil na druhé a třetí misijní cestě. ....

odpovědi na studijní otázky

6. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
- a Poslali k nim Petra a Jana, a Samařané přijali Ducha svatého (8,14-17).
  - b Věřící nejprve Petra kritizovali (11,2-3), ale když jim vylíčil všechno, co se přihodilo, velebili Boha (11,18).
  - c Poslali do Antiochie Barnabáše a ten tam po dobu jednoho roku vyučoval (11,22.26).
  - d Vedoucí jeruzalémské církve se sešli a po pověřených bratřích poslali věřícím z pohanů dopis týkající se předmětu sporu (15,6-35).
1. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
- a Nepravdivé. Podle Lukáše záměrem, který jej vedl k napsání Skutků, bylo potvrdit Teofilovi hodnověrnost toho, v čem byl vyučován.
  - b Pravdivé.
  - c Nepravdivé. Význam Skutků spočívá v tom, že tvoří spojovací článek mezi evangeliem a listy.
7. a Pravdivé.
b Nepravdivé.
c Nepravdivé.
d Nepravdivé.
e Pravdivé.
2. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
- a) Duch svatý sestoupil na věřící a oni začali mluvit jinými jazyky.
  - b) Učedníci byli opětovně naplněni Duchem svatým a s odvahou mluvili slovo Boží.
  - c) Duch svatý sestoupil na Samařany.
  - d) Duch řekl Filipovi, aby šel vedle vozu etiopského dvořana a rozmlouval s ním.
  - e) Duch svatý sestoupil na Kornéliu i na všechny, kteří tu řeč slyšeli.
  - f) Duch povolal Barnabáše a Saula k zvláštnímu dílu.
  - g) Duch svatý vedl apoštoly při rozhodování o otázce věřících z pohanů.

VZNIK CÍRKVE

- h) Duch vedl Pavla na jeho misijních cestách.
  - i) Duch svatý sestoupil na učedníky v Efezu.
  - j) Duch svatý Pavlovi oznámil, co ho čeká.
  - k) Duch svatý ustanovil strážce (biskupy).
8. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
- a) Začali křičet: „Sproved' ho ze světa! Nesmí zůstat na živu!“
  - b) Několikrát Pavla vyslechl, avšak neučinil žádné rozhodnutí (24,22-26).
  - c) Prohlásil, že Pavel jej málem přesvědčil, aby se stal křesťanem (26,28).
  - d) Jedni se dali přesvědčit, druzí nechtěli uvěřit. Odcházelí rozdělili se sebou (28,23-28).
3. Věřící se rozprchli do celého Judska a Samaří a všude, kam přišli, zvěštovali evangelium.
9. Tvoje odpověď. Přál bych si, aby ses snažil mít službu, která by vykazovala všechny uvedené vlastnosti.
4. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
- a) Skrze Petra Bůh uzdravil u chrámové brány člověka chromého od narození; skrze Pavla Bůh uzdravil chromého od narození v Lystře.
  - b) Petrem vyřčený soud nad Ananiášem a Safirou se naplnil; stejně tomu bylo v případě Pavla a kouzelníka Elymase.
  - c) Petr byl zázračně vysvobozen z jeruzalémského vězení; Pavel byl zázračně vysvobozen z vězení ve Filipech.
10. b) byl pravděpodobně napsán Jakubem, „bratrem Páně“.
- d) klade důraz na nutnost, aby se víra projevovala v praktickém životě.
5. a) Skutky vyprávějí o postupu evangelia a působení těch, kdo nesli zvěst Kristovu, počínaje Jeruzalémem, dále v Judsku, Samařsku a severní oblasti Středoziemního moře.
- b) Tvoje odpověď. Mohls například uvést kterákoli dvě místa zmiňovaná u 2. studijní otázky.
  - c) Skutky poukazovaly na to, že křesťanství: 1) není nějakou židovskou sektou, nýbrž celosvětovým náboženstvím, 2) neznamená žádnou hrozbu pro politickou moc Říma.
  - d) Tvoje odpověď. Mohls uvést kterákoli dva příklady dané v této lekci. Rovněž tvoje odpovědi na 4. studijní otázku jsou vhodnými příklady.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

11. a) obsahuje mimo jiné i obranu Pavlova apoštolství.
- d) uvádí Abrahama jako příklad člověka, kterého Bůh přijal na základě jeho víry.

VZNIK CÍRKVE

poznámky

Lekce 6

CÍRKEV NA POSTUPU

V 5. lekci jsme prostudovali Skutky apoštolů a listy spojované s raným údobím prvotní církve - List Jakubův a Galatským. Naše studium nám poskytlo obraz šíření zvěsti evangelia po celém Římském impériu; viděli jsme rovněž, jak se Židé i pohané stali součástí církve. List Jakubův, původně určený prvním věřícím obráceným ze židovství, nám blíže ukázal, jak by měl vypadat důsledný křesťanský život, zatím co List Galatským nám na základě Pavlovy argumentace, určené původně Galaťanům, objasnil základní pravdu o našem spasení.

V této lekci se budeme zabývat listy, které mají určitou souvislost s církví v době po Jeruzalémském jednání, v době Pavlovy druhé a třetí misijní cesty. Prozkoumáme pozadí dotyčných dopisů a budeme svědky toho, jakým způsobem Pavel zareagoval na různé potřeby nových společenství, která vznikla v Makedonii, Achaji a Itálii jako výsledek dalšího postupu církve.

Během našeho studia zjistíme, že první věřící museli čelit často stejným problémům, s jakými se dnes setkáváme my. Někteří z nich neměli jasno v otázce Kristova druhého příchodu. Jiní byli zmítáni roztržkami a rozdělením, k nimž mezi nimi docházelo. Další se potřebovali stát dospělými ve své křesťanské víře a plněji pochopit, co to znamená věřit v Krista. Uvidíme, jak se Bůh postaral o tyto rozmanité potřeby a skrze listy apoštola Pavla poskytl všem těmto věřícím vedení a poučení.

osnova lekce

- 1. a 2. list Tesalonickým: Listy do Makedonie
- 1. a 2. list Korintským: Listy do Achaje
- Římanům: List do Říma

cíle lekce

Po ukončení této lekce bys měl být schopen:

- vysvětlit vztah mezi Skutky apoštolů a listy Tesalonickým, Korintským a Římanům.
- určit popis důrazu a obsahu jednotlivých listů, které Pavel napsal během své druhé a třetí misijní cesty.
- více si cenit osoby a díla Ježíše Krista. Přispět by k tomu mělo právě studium učení o Kristu, jak nám je předkládají zmíněné listy.

studijní činnost

1. Prostuduj si rozvinutí lekce a zodpověz všechny studijní otázky. Porovnej si své odpovědi s těmi, které jsou uvedeny v závěru lekce. Nesprávné odpovědi si oprav.
2. Přečti si Pavlovy listy Tesalonickým, Korintským a Římanům. Na mapách z 5. lekce vyhledej města, kam byly zmíněné dopisy poslány, i všechna ostatní města a místa, na které narazíš během studia této lekce nebo při pročitání jednotlivých listů.
3. Po ukončení lekce si ji celou znovu projdi a pak si vypracuj osobní test.

rozvinutí lekce

K listům, které vznikly během Pavlovy druhé a třetí misijní cesty, patří 1. a 2. list Tesalonickým, 1. a 2. list Korintským a Římanům. Tyto listy se také někdy nazývají „listy z cest“. Setkáváme se v nich s okolnostmi a problémy věřících, kterým apoštol Pavel psal.

1. A 2. LIST TESALONICKÝM: LISTY DO MAKEDONIE

Úkol 1. *Rozpoznej popis dějinného pozadí a obsahu 1. a 2. listu Tesalonickým.*

V Makedonii ležela města Filipis a Tesalonika. Tesalonika byla přístavním městem a zároveň obrovským obchodním centrem. V dobách apoštola Pavla se počet obyvatel blížil k dvěma stům tisícům.

Dějinné pozadí

Někdy po Jeruzalémském jednání se Pavel vydal na svou druhou misijní cestu. Za spolupracovníka si tentokrát vybral Silase (Sk 15,36.40). V Lystře se k nim připojil Timoteus (Sk 16,1-3); Lukáš pak s nimi cestoval z Troady do Filip, kde zřejmě také zůstal (Sk 16,10 až 40).

Pavel ve Filipech po nějakou dobu zůstal a sloužil a pak se ubíral dál do Tesaloniky, kde se prostřednictvím jeho služby obrátilo mnoho

CÍRKEV NA POSTUPU

lidí. Byli mezi nimi Židé, velmi mnoho Řeků a nemálo žen z významných rodin. Pavel musel Tesaloniku opustit v noci. Po nějakou dobu zůstal v Beroji a nakonec dorazil do Athén (Sk 17,10-15). Timoteus zůstal v Beroji a později se znovu k Pavlovi přidal v Athénách. Odtamtud jej Pavel vyslal zpět do Tesaloniky (1Te 3,1-5). Pavel šel z Athén do Korintu a tam také zůstal jeden a půl roku a učil Korintské Božím slovu (Sk 18,11).

Zatímco Pavel pobýval v Korintu, z Tesaloniky přišel Timoteus a přinesl zprávy o tamější církvi (1Te 3,6). Pavlovou reakcí byl 1. list Tesalonickým. Zdá se, že zanedlouho obdržel doplňující informace, které jej přiměly k napsání 2. listu Tesalonickým (2Te 2,2; 3,11).

Obsah a osnova

V listech Tesalonickým Pavel zareagoval na zprávy a informace, které o církvi v Tesalonice obdržel. Tesaloničtí křesťané trpěli pronásledování a měli spoustu nejasností v otázce Kristova druhého příchodu - obojí vyplývá z Pavlových listů, zabývají se totiž hlavně těmito dvěma předměty.

Oba listy jsou tedy podobného obsahu; přes tuto podobnost však zde existují i jisté rozdíly. První list nám poskytuje úplný obraz Pavlova vztahu k tesalonickým křesťanům; v druhém nalezneme na toto téma pouze několik zmínek. První list obsahuje vysvětlení, co se stane s těmi, kdo již zesnuli v Kristu; druhý líčí „člověka nepravosti“, který se objeví před příchodem dne Páně. První list připouje varování před zahálčivostí, které je zde však řečeno pouze obecně; druhý list již věřící konkrétně vybízí, aby se vyhýbali každému, kdo vede zahálčivý život, a rovněž aby jej varovali jako bratra. Oba dopisy přinášejí učení, které bylo těmto teprve před nedávnem obráceným pohanům, majícím navíc nesprávné představy o druhém příchodu Páně, zvlášť potřebné (1Te 1,9). Jsou to vůbec první listy, kde se Pavel zabývá obdobím před koncem světa o otázkami s tím souvisejícími. Podle uvedené osnovy si přečti 1. a 2. list Tesalonickým.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

1. LIST TESALONICKÝM: NADĚJE KRISTOVA PŘÍCHODU

I. Vstupní pozdrav a díkůvzdání. Čti 1,1-10.

II. Vzpomínky na Pavlovu práci v Tesalonice. Čti 2,1-16.

III. Pavel touží Tesalonické navštívit. Čti 2,17 - 3,5.

IV. Timoteova zpráva. Čti 3,6-13.

V. Pokyny pro křesťanský život. Čti 4,1-12.

VI. Příchod Páně. Čti 4,13 - 5,11.

VII. Závěrečná napomenutí. Čti 5,12-28.

1. Zakroužkuj písmeno před každým vhodným dokončením následující věty: 1. list Tesalonickým

- a) byl napsán, když Pavel pobýval v Athénách.
- b) vysvětluje, co se stane s těmi, kdo zesnuli v Kristu.
- c) ukazuje, že mezi Tesalonickými byli takoví, kteří vedli zahálčivý život.
- d) popisuje člověka nepravosti, který se objeví před nastáním dne Páně.

2. LIST TESALONICKÝM: KRISTŮV VÍTĚZNÝ PŘÍCHOD

I. Díkůvzdání a přímluva. Čti 1,1-12.

II. Znamení druhého příchodu Páně. Čti 2,1-12.

III. Povzbuzení k vytrvalosti. Čti 2,13-17.

IV. Prosba a příkaz. Čti 3,1-15.

V. Závěrečný pozdrav. Čti 3,16-18.

2. 2. list Tesalonickým

- a) prohlašuje, že Pán Ježíš zničí svým slavným příchodem „člověka nepravosti“.
- b) byl s největší pravděpodobností napsán během Pavlovy třetí misijní cesty.
- c) se konkrétně zmiňuje o zprávě, kterou o nich přinesl z Tesaloniky Timoteus.
- d) vyzývá Tesalonické, aby žili řádně a živili se vlastní prací, a uvádí Pavla jako příklad hodný následování.

CÍRKEV NA POSTUPU

1. a 2. LIST KORINTSKÝM: LISTY DO ACHAJE

Úkol 2. *Vyber informace týkající se dějinného pozadí a obsahu 1. a 2. listu Korintským.*

Města Korint a Athény ležely v římské provincii Achaji. Korint byl v r. 146 př. n. l. zničen Římany a v r. 44 př. n. l. jimi opět obnoven. Město se pak stalo politickým centrem provincie Achaje. V novozákonní době byl Korint bohatým a dobře prosperujícím městem. Jeho obyvatelé uctívali veliké množství různých bohů a celkově toto město smutně proslulo svou mravní nevázaností.

Pozadí a obsah 1. listu Korintským

Už jsme se zmínili, že Pavel zůstal v Korintu jeden a půl roku a učil tamější věřící Božímu slovu (Sk 18,1-18). Do té doby rovněž spadá založení korintské církve. Z Korintu se Pavel vrátil do Antiochie, odkud se později vydal na svou třetí misijní cestu (Sk 18,23).

Pavlova třetí cesta jej zavedla do Efezu, kde zůstal po dobu víc než dvou let (Sk 19,8-10). Tam jej také zastihly zprávy o korintských křesťanech (1K 1,11; 5,1; 11,18) a stejně tak i dopis, který Pavlovi poslali a v němž mu položili několik otázek (1K 7,1.25; 8,1; 12,1; 16,1.12). Pavel jim zřejmě jeden dopis poslal už dříve; tento dopis byl dost možná reakcí na dřívější zprávy (1K 5,9). Obojí poukazuje na velikou potřebu zdravého vyučování o mravních standardech a ostatních křesťanských hodnotách, potřebu, kterou korintští křesťané bezesporu měli. Později se Pavel rozhodl napsat 1. list Korintským, v němž vysvětlením pravých duchovních principů zároveň i odpovídal na otázky korintské obce a zareagoval na různé problémy, které se v ní vyskytly.

Obsah 1. listu Korintským lze rozdělit na dvě hlavní části. V první části (kap. 1 - 6) se Pavel zabývá problémy, o nichž se dověděl od bratří „z domu Chloe“ (1K 1,11). V druhé části (kap. 7 - 16) pak odpovídá na dotazy, které mu ve svém dopise položili korintští věřící. Tón dopisu je naprosto neformální. Máme zde dojem, jako by šlo o přímou konverzaci mezi Pavlem a korintskými křesťany. Pavel jim klade otázky (1,20; 4,7), prosí (4,14-16), varuje (4,18-21), napomíná (5,2.6), vyučuje (12,1-6). Ve všem uvedeném se pak snaží zdůrazňovat sku-

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

tečnost, že Ježíš Kristus musí být Pánem křesťanova života, ať už soukromého nebo veřejného.

3. Ve svém sešitě dokonči následující věty:

- a Pavel napsal 1. list Korintským, zatím co prodléval v...
- b Při své reakci na problémy korintské obce se Pavel neustále snažil zdůrazňovat skutečnost, že Ježíš Kristus musí být...
- c V kap. 1 - 6 1. listu Korintským se Pavel zabývá...
- d V kap. 7 - 16 1. listu Korintským Pavel odpovídá na...

1. list Korintským pokrývá široké spektrum oblastí. Pomocí uvedené obecné osnovy si přečti celý list.

1. LIST KORINTSKÝM: ZÁSADY KŘEŠŤANSKÉHO JEDNÁNÍ

I. Úvod. Čti 1,1-9.

II. Řešení pro rozkol. Čti 1,10 - 4,21.

III. Nutnost kázně. Čti 5,1 - 6,20.

IV. Rady ohledně manželství. Čti 7,1-40.

V. Správné využívání svobody. Čti 8,1 - 10,33.

VI. Chování při společné bohoslužbě. Čti 11,1 - 14,40.

VII. Evangelium a jeho moc. Čti 15,1-58.

VIII. Závěrečné poznámky. Čti 16,1-24.

4. Z 1. listu Korintským je zřejmé, že Pavel aplikoval na problémy korintské církve určité duchovní principy. Přiřaď jednotlivé problémy (pravý sloupec) k aplikovaným duchovním principům (levý sloupec). Čísla v závorkách označují kapitolu, kde byl dotyčný princip použit.

.... a Církev je Boží chrám. (3)	1) Rozkol v církvi
.... b Svatí budou jednoho dne soudit anděly i svět. (6)	2) Nevhodné chování při večeři Páně
.... c Těla věřících jsou údy Kristovy.(6)	3) Případy sudičství
.... d Večeře Páně je zvěstováním jeho smrti. (11)	4) Sexuální nevázanost
.... e Tělo Kristovo je jedno, avšak má mnoho údů. (12)	

Pozadí a obsah 2. listu Korintským

Je dost možné, že během doby svého působení v Efezu navštívil Pavel korintskou církev, aby se pokud možno osobně zabýval problémy, o kterých jim psal ve svém prvním listu. Zdá se, že 2K 2,1; 12,14.21 a 13,1-2 se právě o takovéto návštěvě zmiňují. Pokud tomu tak bylo, je zřejmé, že Pavel nebyl přijat zrovna nejlépe. Církev byla stále ještě rozdělena soupeřícími stranami, a navíc se zde Pavel setkal s opozicí od jistých lidí, kteří tvrdili, že „jsou Kristovi“ a „apoštoly Krista“ (2K 10,7; 11,13). 2K 2,3-4.9 a 7,8-12 by pak snad mohly být narážky na dopis, který jim Pavel po zmíněné návštěvě napsal.

Pavel odešel z Efezu a Tita poslal napřed, aby mu přinesl další zprávy z Korintu. Sám se ubíral dál do Troady. Když tam však Tita nezastihl, pokračoval dál do Makedonie, maje v duši neustálou starost o korintské věřící. V Makedonii jej také nalezl vracející se s čerstvými zprávami z Korintu Titus. V Korintské obci se věci změnilly k lepšímu (2K 7,6-16), ačkoli někteří nadále zůstávali proti Pavlovi v opozici. Tyto zprávy tvořily pozadí pro Pavlův 2. list Korintským. V něm korintským křesťanům vysvětlil svou stávající situaci (1,3 - 2,4), vyzýval je k obnovení vzájemné lásky (6,11-13), radoval se z dobrých zpráv, které o nich uslyšel (7,6-7), a uvedl rozhodnou obhajobu svého apoštolství (10,1 - 13,10). Připojil i několik pokynů ohledně sbírky pro chudé, které se účastnila i korintská církev (8,1 - 9,15).

Tento dopis je možná z celé Pavlovy korespondence nejosobnější. Svými zlomyslnými oponenty byl Pavel přinucen chopit se pera a hájit sebe i svou službu - jinak by byla poškozena nejen jeho dobrá pověst, ale i dobrá pověst celého evangelia. Pavel ve svém dopise necituje nikde své protivníky a jimi předhazovaná obvinění; můžeme je však do jisté míry zrekonstruovat na základě Pavlových odpovědí. Když se zmiňuje o svých protivnících, používá Pavel formulací jako „mnozí“ (2K 2,17), „někdo“ (3,1), „někteří“ (10,2 NPB), „někdo říká“ (10,10 NPB), takový člověk (10,11 NPB) „takoví lidé“ (11,13 NPB) apod.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

5. Níže je uvedeno několik oddílů, kde Pavel zcela očividně reaguje na určitá obvinění. Přiřaď jednotlivé oddíly (pravý sloupec) k obviněním, pro něž by tvořily vhodnou odpověď.

.... a „Pavel je pyšný a vychlou- bá se.“	1) 3,16; 11,5; 12,11-12 2) 10,12-18
.... b „Pavel nemá autoritu ani doporučující listy.“	3) 11,7-15
.... c „Kdyby byl Pavel apošto- lem, církev by jej finančně podporovala.“	
.... d „Pavlovo apoštolství ne- dosahuje úrovně toho na- šeho.“	

Podle uvedené osnovy si nyní přečti celý list.

2. LIST KORINTSKÝM: OBHAJOBA PRAVÉ SLUŽBY

I. Pozdravy. Čti 1,1-2.

II. Motivy Pavlovy služby. Čti 1,3 - 2,13.

III. Charakter Pavlovy služby. Čti 2,14 - 7,16.

IV. Sběrka na pomoc chudým bratřím. Čti 8,1 - 9,15.

V. Pravost Pavlova apoštolství. Čti 10,1 - 13,10.

VI. Závěr. Čti 13,11-14.

6. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením. Pokud se jedná o tvrzení NEPRAVDIVÉ, pozměň je ve svém sešitě na pravdivé.

a 2. list Korintským byl napsán poté, co Pavel uslyšel od Tita povzbuzující zprávy o korintské církvi.

2. list Korintským byl napsán poté, co...

b Hlavním předmětem 2. listu Korintským je druhý příchod Páně. Hlavním předmětem 2. listu Korintským je...

CÍRKEV NA POSTUPU

c Z 2. listu Korintským víme, že Pavel byl přinucen svou službu obhajovat, poněvadž falešní „bratři“ o něm rozhlašovali nepravdivé věci.

Z 2. listu Korintským víme, že Pavel byl přinucen svou službu obhajovat, poněvadž...

Oba listy Korintským nám ukazují, jakým způsobem Pavel jednal s lidmi duchovně nezralými a často k němu i nepřátelskými. Tito lidé byli vždy připraveni zpochybňovat jeho charakter a znevažovat jeho práci. I přes tento jejich postoj a nedostatek duchovnosti je Pavel nepřestal milovat nebo se o ně starat (2K 12,14-15).

Listy Korintským jsou dokladem, že mnoho prvních věřících mělo vážné problémy. Přítomnost těchto problémů však není až tak pozoruhodná; pozoruhodné je, že i přes tyto problémy církev nejenže přetrvala, ale dokonce rychle rostla. Potvrzuje se tím, že církev není pouhou lidskou institucí, nýbrž nadpřirozeným tělem Kristovým, povoláním k životu, zachovávaným a vedeným kupředu samým Bohem v osobě Ducha svatého.

ŘÍMANŮM: LIST DO ŘÍMA

Úkol 3. *Vyber popisy učení a dějinného pozadí Listu Římanům.*

Apoštol Pavel určil svůj List Římanům všem křesťanům žijícím v Římě, v onom obrovském hlavním městě celého Římského impéria. Tento dopis je zřejmě Pavlovým nejdůležitějším listem; vysvětluje v něm totiž, jakým způsobem se Bůh postaral o spasení všech lidí. Učení listu je nesmírně hluboké a zároveň jednoznačné ve své aplikaci. Zaslouží si naši pečlivou, soustředěnou pozornost.

Dějinné pozadí

Po dobrých zprávách, které Pavlovi z Korintu přinesl Titus, napsal Pavel 2. list Korintským a pak pokračoval ve své třetí misijní cestě směrem na jih. Je pravděpodobné, že opět navštívil korintskou církev a zřejmě tam i napsal svůj List Římanům. Svědčí pro to i skutečnost, že již tehdy plánoval vydat se do Říma (Sk 19,21). Dopis posla po Foibé, diakonce církve v Kenchrejích, městě ležícím poblíž Korintu (Ř 16,1-2). V době, kdy Pavel list psal, římská církev již po nějakou

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

dobu existovala a za tu dobu si získala dobrou pověst po celém světě (Ř 1,8). Církev byla zřejmě založena křesťany, kteří se ve městě usadili. Pavel znal mnohé věřící i jmény, někteří byli dokonce jeho příbuzní (Ř 16,3-15).

Obsah listu nám prozrazuje, že Pavel měl k jeho napsání několik důvodů. Doufal, že jej římstí křesťané vypraví na jeho další cestu do Hispánie (Ř 15,23-24). Rovněž mu šlo o to, aby tamější věřící plně pochopili evangelium a nebyli nijak svedeni falešnými učiteli (16,17 až 19). Tato jeho starost ho přiměla, aby jim předložil úplnou zvěst Kristovu. A poněvadž je nemohl vyučovat osobně, musel tak učinit v dopise.

7. Zakroužkuj písmeno před každým vhodným dokončením následující věty: Když Pavel psal List Římanům,
- a) zdržoval se v Jeruzalémě.
  - b) plánoval, že je nakonec navštíví i osobně.
  - c) podnikal právě svou druhou misijní cestu.
  - d) bylo to pravděpodobně během jeho třetí návštěvy v korintské církvi.

Obsah a osnova

Římanům je promyšlená a logicky uspořádaná prezentace jádra Pavlova učení týkajícího se evangelia. V tomto ohledu se List Římanům nepodobá většině ostatních Pavlových listů, které byly napsány k nápravě konkrétních úchylek ve víře a jednání. Na všeobecný problém lidského hříchu poskytuje List Římanům řešení, které je věčné – je ním v Kristu zjevená Boží spravedlnost. Argumentace listu je přesvědčivá, styl působivý a zároveň i logický. Je zde obsaženo několik velmi důležitých pravd týkajících se našeho spasení, včetně ospravedlnění (pojednává se o něm v 3,21-5,21) a posvěcení (kap. 6,1-8,39). Hlavní téma je naznačeno v první kapitole, verši šestnáctém:

Nestydím se za evangelium: je to moc Boží ke spasení pro každého, kdo věří, předně pro Žida, ale také pro Řeka.

Pavel toto téma sleduje v celém listu a zároveň krok za krokem vysvětluje, v čem spočívá Boží spravedlnost.

Podle uvedeného přehledu si přečti celý List Římanům.

CÍRKEV NA POSTUPU

ŘÍMANŮM: ZJEVENÍ BOŽÍ SPRAVEDLNOSTI

I. Potřeba Boží spravedlnosti. Čti 1,1 - 3,20.

II. Poskytnutí Boží spravedlnosti. Čti 3,21 - 5,21.

III. Výsledek Boží spravedlnosti. Čti 6,1 - 8,39.

IV. Vítězství Boží spravedlnosti. Čti 9,1 - 11,36.

V. Aplikace Boží spravedlnosti. Čti 12,1 - 16,27.

8. Následující cvičení ti pomůže lépe si zapamatovat některé důležité pravdy, kterým učí List Římanům. Čtrnáct z nich je uvedeno v našem seznamu, vždy jedna pro každou kapitolu od kap. 1 až po 14. Naznačenou tabulku spolu s uvedenou hlavičkou si vyhotov ve svém poznámkovém sešitě. Sloupec „kapitola“ si očísľuj od 1 do 14. Nyní si postupně projdi jednotlivé kapitoly. U každé kapitoly vyber vyjádření, které charakterizuje to, čemu daná kapitola učí. Napiš je vedle čísla příslušné kapitoly. První řádek ti poslouží jako příklad. (U každé kapitoly uváděj pouze jednu pravdu.)

PRAVDY, KTERÝM UČÍ LIST ŘÍMANŮM

Kapitola	Vyjádření dotyčné pravdy
1	Pohané jsou usvědčeni z hříchu.

- Až vejde plný počet pohanů, bude spasen i všechen Izrael.
- Máme se vyhýbat činění věcí, které by mohly jiným přivodit pád.
- Pohané jsou usvědčeni z hříchu.
- Abraham byl ospravedlněn vírou a stejně tak je to i s námi.
- Musíme poslouchat ustanovenou vládní moc.
- Máme svá těla přinášet Bohu jako živou oběť
- Všichni lidé jsou před Bohem hříšníci.
- Izrael Boha neuposlechl a odvrhl.
- Adamův hřích přinesl smrt, avšak spravedlivý čin Ježíše Krista přinesl život.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

- j) Nyní již pro nás není žádného odsouzení; jsme spoludědicové Kristovi.
- k) Jsme mrtvi hříchu, ale živi Bohu.
- l) Bůh se rozhodl prokázat Izraeli milosrdenství.
- m) Židé jsou usvědčeni z hříchu.
- n) Byli jsme vysvobozeni ze Zákona, abychom Bohu sloužili v Duchu.

Učení, které List Římanům obsahuje, bylo od doby sepsání listu neustálou výzvou pro mysl a srdce křesťanů. Věřící je zde vyzdvižen z propastné hloubky své viny a odsouzení (Ř 3,23) na výšiny budoucí slávy v Kristu (8,18-21); taktéž je veden, aby ve svém všedním životě uměl dát praktické vyjádření Boží lásky (12,9,21). Doufám, že poselství tohoto listu se stane součástí i tvého života.

9. Projdi si znovu dějinné pozadí listů, kterými jsme se zabývali v této lekci. Ve svém sešitě si vyhotov stejnou hlavičku, jako je tato. Nyní přiřaď jednotlivé události podle doby, kdy k nim došlo.

UDÁLOSTI V PAVLOVĚ SLUŽBĚ

Druhá misijní cesta	Třetí misijní cesta

- a) Pavel založil církev v Tesalonice
- b) Pavel založil církev v Korintě.
- c) Pavel obdržel od Timotea zprávy o tesalonických věřících.
- d) Pavel obdržel zprávy o korintských věřících.
- e) Pavel napsal listy Tesalonickým.
- f) Pavel napsal listy Korintským.
- g) Pavel napsal Římanům.

Po odchodu z Korintu dokončil Pavel svou službu v Achaji a Makedonii, v Miletu se rozloučil se staršími efezské církve a vydal se

CÍRKEV NA POSTUPU

na cestu do Jeruzaléma (21,17-19). Ke konci třetí misijní cesty tedy existovala společenství věřících v Galacii, Asii, Makedonii, Achaji i na mnoha dalších místech. Církev, kterou na jejím počátku tvořila pouze malá skupinka věřících v Jeruzalémě, vyrostla na mnohatisícovou armádu křesťanů, žijících ve městech po celé oblasti Středoziemního moře. Po příchodu do Jeruzaléma se však Pavel ocitl v nové situaci. Byl zatčen a svou další službu už musel konat ne jako svobodný člověk, který se při cestování řídí vlastní vůlí, nýbrž jako vězeň, zbaven svobody a držěn pod stráží - nejdříve v Jeruzalémě, pak v Cesareji a nakonec v Římě.

osobní test

1. PŘÍRAZOVÁNÍ. Přiřaď jednotlivé listy (pravý sloupec) k příslušným názvům obsahu, tak jak byly uvedeny v této lekci, a k faktům týkajícím se dějinného pozadí a obsahu (levý sloupec).

.... a <i>Název: Zjevení Boží spravedlnosti.</i>	1) 1. list Tesalonickým 2) 2. list Tesalonickým
.... b <i>Odpovídá na některá z obvinění, která proti Pavlovi vznesli jeho protivníci.</i>	3) 1. list Korintským 4) 2. list Korintským
.... c <i>Název: Kristův vítězný příchod.</i>	5) Římanům
.... d <i>Byl napsán křesťanům žijícím ve městě, které Pavel dosud nenavštívil</i>	
.... e <i>Obsahuje mimo jiné tři kapitoly pojednávající o lásce a darech Ducha</i>	
.... f <i>Jeho hlavní obsah tvoří Pavlova obrana vlastní služby.</i>	
.... g <i>Líčí, co bude před příchodem Páně činit „člověk nepravosti“</i>	
.... h <i>Název: Obhajoba pravé služby.</i>	
.... i <i>Tři kapitoly věnuje vysvětlení, jaké místo zaujímá Izrael v Božím plánu spasení</i>	
.... j <i>Název: Naděje Kristova příchodu.</i>	
.... k <i>Sděluje, co se stane s těmi, kdo „zesnuli v Pánu“</i>	
.... l <i>Název: Zásady křesťanského jednání.</i>	
.... m <i>Odpovídá na několik konkrétních otázek, které Pavel obdržel v dopise.</i>	

CÍRKEV NA POSTUPU

2. KRÁTKÉ ODPOVĚDI. V následujícím jsou uvedeny popisy skupin věřících, kterým apoštol Pavel napsal listy uváděné v této lekci. Do vyhrazeného prostoru vepiš vždy název města, v němž dotyčná skupina žila.

a Uvnitř tohoto společenství existovaly soupeřící strany. Jistí lidé z jejich středu rovněž prohlašovali nepravdivé věci o Pavlovi a jeho službě.

.....
b Někteří mezi těmito věřícími byli vylekáni zprávou, podle níž jako by den Páně už nastal. Jiní zase nepracovali, vedli zahálčivý a neproduktivní život.

.....
c Pro svou víru tito věřící prosluli široko daleko. Když jim Pavel psal svůj dopis, doufal, že mu v budoucnu pomohou uskutečnit zamýšlenou misijní cestu do Hispanie.

.....
d Tito věřící se nechovali, jak by měli, když se shromažďovali k večeri Páně. Rovněž během společné bohoslužby panoval nepořádek. Při obojím shromáždění potřebovali tito věřící změnit své jednání.

.....
3. DOKONČENÍ. Zvol vhodné dokončení uvedených vět a to pak vepiš do vyhrazeného prostoru.

a Většina obsahu Listu Římanům se věnuje Pavlovu učení

.....
(o druhém příchodu Páně. / o evangeliu Boží spravedlnosti.)

b Listy Tesalonickým se zabývají problémem, který někteří z tamějších věřících měli a kterým byl

.....
(zahálčivý způsob života. / nepořádek během společné bohoslužby.)

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

c 1. list Korintským obsahuje především Pavlovu reakci na

.....
(konkrétní problémy tamější církve. / útoky namířené proti jeho službě.)

d Jedním z důvodů, proč Pavel napsal List Římanům, byla skutečnost,

.....
(že v té době nebylo možné, aby je navštívil osobně. / že chtěl odpovědět na dopis, který od nich obdržel.)

e 1. list Korintským věnuje celou jednu kapitolu Pavlově učení

.....
(o budoucím údělu Izraele. / o zmrtvýchvstání.)

odpovědi na studijní otázky

5. a 2) 10,12-18.

b 1) 3,1-6; 11,5; 12,11-12.

c 3) 11,7-15.

d 1) 3,1-6; 11,5; 12,11-12.

1. b) vysvětluje, co se stane s těmi, kdo zesnuli v Kristu.

c) ukazuje, že mezi Tesalonickými byli takoví, kteří vedli zahálčivý život.

6. a Pravdivé.

b Nepravdivé. Hlavním předmětem 2. listu Korintským je Pavlova obrana vlastní služby.

c Pravdivé.

2. a) prohlašuje, že Pán Ježíš zničí svým slavným příchodem „člověka nepravosti“.

d) vyzývá Tesalonické, aby žili řádně a živili se vlastní prací, a uvádí Pavla jako příklad hodný následování.

7. b) plánoval, že je nakonec navštíví i osobně.

d) bylo to pravděpodobně během jeho třetí návštěvy v korintské církvi.

CÍRKEV NA POSTUPU

3. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
- a Efezu.
  - b Pánem všech oblastí křesťanova života, ať už těch soukromých, nebo veřejných.
  - c problémy, o nichž se dozvěděl od bratří z domu Chloe.
  - d dotazy, které mu ve svém dopise položili korintští věřící.
8. kap. 1, c) Pohané jsou usvědčeni z hříchu.
kap. 2, m) Židé jsou usvědčeni z hříchu.
kap. 3, g) Všichni lidé jsou před Bohem hříšníci.
kap. 4, d) Abraham byl ospravedlněn vírou a stejně jako my.
kap. 5, i) Adamův hřích... avšak spravedlivý čin Ježíše Krista.
kap. 6, k) Jsme mrtvi hříchu, ale živi Bohu.
kap. 7, n) Byli jsme vysobozeni... abychom Bohu sloužili v Duchu.
kap. 8, j) Nyní již pro nás není odsouzení... spoludědicové Kristovi.
kap. 9, l) Bůh se rozhodl prokázat Izraeli milosrdenství.
kap. 10, h) Izrael Boha neuposlechl a odvrhl.
kap. 11, a) Bude spasen i všecken Izrael.
kap. 12, f) Máme svá těla přinášet Bohu jako živou oběť.
kap. 13, e) Musíme poslouchat ustanovenou vládní moc.
kap. 14, b) Máme se vyhýbat... jiným přivodit pád.
4. a 1) Rozkol v církvi (3,1-9).
b 3) Případy sudičství (6,1-6).
c 4) Sexuální nevázanost (6,12-17).
d 2) Nevhodné chování při večeři Páně (11,17,32).
e 1) Rozkol v církvi (12,12-26).
9. Druhá misijní cesta:
- a) Pavel založil církev v Tesalonice.
  - b) Pavel založil církev v Korintě.
  - c) Pavel obdržel od Timotea zprávy o tesalonických věřících.
  - e) Pavel napsal listy Tesalonickým.
- Třetí misijní cesta
- d) Pavel obdržel zprávy o korintských věřících.
  - f) Pavel napsal listy Korintským.
  - g) Pavel napsal Římanům.

LEKCE 7

CÍRKEV DÁLE ROSTE

V 6. lekci jsme studovali „listy z cest“ - listy, které Pavel napsal během svých misijních cest. Z těchto dopisů jsme se dověděli o určitých obtížích, se kterými se setkávali nově obrácení věřící v oblastech, kde bylo krátce předtím poprvé zvěstováno evangelium. Tyto listy rovněž zachycují Pavlovy osobní boje, kdy musel obhajovat svou autoritu tváří v tvář silné opozici ze strany falešných bratří.

V této lekci se budeme zabývat „listy z vězení“ - Filemonovi, Efezským, Koloským a Filipským. Tyto dopisy Pavel napsal během doby, kdy byl vězněn v Římě (Sk 28,17-31). Uvedené listy nám pomohou uvidět, jaká byla církev ve zmíněném dějinném údobí, a rovněž nám dále poodhalí Pavlův charakter.

Efezským a Koloským byly například určeny věřícím, kteří byli připraveni přijmout rozvedenější učení o osobě Ježíše Krista a charakteru církve. Ve Filemonovi a Filipským zcela převažuje osobní hledisko: List Filemonovi je vyjádřením Pavlova chápání křesťanského bratrství a odpuštění, List Filipským představuje Pavlův duchovní autportrét. Při studiu těchto listů budeme svědky, jak církev pokračovala ve svém růstu, a dozvíme se mnohé další o Pavlovi a jeho úplném vydání Ježíši Kristu.

osnova lekce

Pavlovo uvěznění

Filemonovi: Křesťanské odpuštění v praxi

Efezským: Slavná církev

Koloským: Svrchovanost Ježíše Krista

Filipským: Pavlovo svědectví

cíle lekce

Po ukončení této lekce bys měl být schopen:

- vylíčit Pavlovo zatčení a uvěznění.
- vysvětlit vztah mezi „listy z vězení“, Skutky apoštolů a Pavlovým životem
- rozpoznat popis obsahu a učení jednotlivých „listů z vězení“.
- lépe porozumět charakteru církve a vládě Ježíše Krista a ve svém vlastním životě být nově podnícen k chození v Duchu.

studijní činnost

1. Prostuduj si rozvinutí lekce a obvyklým způsobem zodpověz všechny studijní otázky.
2. Podle pokynů uvedených v lekci si přečti List Filemonovi, Efezským, Koloským a Filipským. Na mapě Misijní cesty apoštola Pavla (byla uvedena v 5. lekci) vyhledej města Efez, Kolosy a Filipy (viz Pavlova třetí misijní cesta).
3. Po prostudování lekce si ji znovu celou projdi a pak vypracuj osobní test. Nyní si zopakuj lekce 5, 6 a 7 (Část 2) a pak zodpověz otázky ze Studentovy zprávy za druhou část.

rozvinutí lekce

Ve všech svých „listech z vězení“ se Pavel zmiňuje o svém uvěznění či okovech (Fm 1; Ef 3,1; 4,1; Ko 1,24; 4,10; Fp 1,12-13). Tyto listy byly pokračováním Pavlovy služby církvím, které on sám založil v Kolozech, Filipech a oblasti Efezu, v situaci, kdy nebylo možné, aby je navštívil osobně.

PAVLOVO UVĚZNĚNÍ

Úkol 1. *Uved' fakta o Pavlově zatčení a uvěznění.*

Ke konci své třetí misijní cesty přišel Pavel do Jeruzaléma. Zde se setkal se staršími jeruzalémské církve (Sk 21,17-19). Souhlasil s návrhem, že zaplatí čtyři muže, kteří na sebe vzali slib, co je předepsáno; sám se rovněž s nimi podrobí očištnému obřadu. Měl tak dát najevo, že neučí Židy - jak se o něm říkalo -, aby se už neohlíželi na zákon Mojžíšův. Pár dnů nato, když se doba Pavlova očišťování chýlila ke konci, pobouřený dav na něj v chrámu zaútočil. Židé z provincie Asie začali křičet, že Pavel přivedl do chrámu pohany, a tak jej znesvětil. Tím vyvolali veliký rozruch (Sk 21,27-29).

Rozruch, který pak nastal, byl tak veliký, že římský velitel praporu musel urychleně poslat své vojáky, aby vzali Pavla pod svou ochranu. Chtěl se totiž dovědět, čeho se vlastně Pavel dopustil, že to tak pobouřilo dav. Ve snaze zjistit, k čemu došlo, dovolil tedy velitel

CÍRKEV DÁLE ROSTE

Pavlovi, aby přednesl svou obhajobu. Avšak Pavlova řeč před lidem a veleradou je pouze ještě víc rozzuřila. Když velitel pokračoval s výsledkem a rozkázal vojákům, aby při něm použili bičování, odvolal se Pavel na svá práva římského občana. Nato jej velitel odeslal do Cesareje, aby se zodpovídal před místodržitelem Félixem. Félix Pavlův případ vyslechl, avšak oddaloval konečné rozhodnutí. A tak byl Pavel vězněn v Cesareji celé dva roky. Pak se Félixovým nástupcem a novým místodržitelem stal Porcius Festus. Ten si nechal Pavlovu záležitost znovu přednést. Tentokrát se však Pavel odvolal k císaři, a tak byl poslán do Říma.

1. Projdi si znovu Sk 21 - 26 a pak zodpověz uvedené otázky.
  - a Kolikrát se v těchto kapitolách setkáváme s Pavlovou obhajobou? U každého případu uveď, před kým se Pavel hájil, a biblický odkaz na dotyčné místo.
  - b Když byl Pavel předveden před veleradu, prohlásil, že je souzen pro jistou naději. O jakou naději šlo? (Viz 23,1-10.)
  - c V lekci 5 jsme konstatovali, že jedním ze záměrů, které Lukáš vedly při sepisování Skutků, bylo ukázat, že křesťanství není protiřímským politickým hnutím. Z toho je také zřejmé, proč se Skutky zmiňují o několika případech, kdy Pavel stál před veřejnou mocí různého druhu, která po prošetření nakonec vždy prohlásila, že se Pavel nedopustil ničeho, co by bylo v rozporu s římským právem. Ve svém poznámkové sešitě stručně uveď názor, jaký o Pavlovi zastávali: 1) Klaudios Lysias - 23,28-29, 2) Festus - 25,19, 3) Agrippa a Festus - 26,30-32.
  - d Všimni si, že Bůh už dříve Pavlovi zjevil, že bude o něm svědčit v Římě (Sk 23,11). Za jak dlouho po uvedeném zjevení Pavel do Říma opravdu dorazil?

Lukáš připojuje úplné vylíčení Pavlovy cesty do Říma. Během ní došlo k několika významným událostem, mimo jiné k bouři a ztroskotání, k Pavlovu zázračnému vysvobození od následků uštknutí jedovatým hadem na ostrově Malta a k uzdravení mnoha domorodců (Sk 27,13 - 28,10). Tyto události nám dále poodhalují Pavlův charakter a ukazují na Pavlovu chladnokrevnou rozhodnost a důvěru v Boha uprostřed mnoha nebezpečí a v životě nebezpečných situacích.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Když Pavel přišel do Říma, bylo mu dovoleno, aby bydlel v soukromém bytě s vojákem, který ho měl hlídat (Sk 28,16). Ačkoli tedy nemohl cestovat, měl úplnou svobodu učit a kázat o Kristu (28,30-31). Skutky nás pak již neinformují, jak dopadl Pavlův soud před císařem. Je dost možné, že v době, kdy Lukáš psal svoji zprávu, neměl ještě tyto informace k dispozici. Nicméně se však na základě různých dokladů můžeme domnívat, že čtyři „listy z vězení“ byly napsány právě během tohoto Pavlova věznění. Ve zbývajících částech lekce se budeme zabývat dějinným pozadím a obsahem každého z uvedených listů.

2. Z vyličení Pavlova uvěznění a jeho cesty do Říma ve Sk 21-26 se dovídáme, že Pavel

- a) byl odeslán do Říma několik dnů poté, co se Félix seznámil s jeho případem.
- b) během svého věznění nemohl nikterak učit.
- c) využíval výhody, které mu poskytovalo římské občanství, pokud to sloužilo k uskutečňování jeho záměrů.
- d) se nedopustil ničeho, co by v očích římských vládních úředníků zasluhovalo smrt.
- e) oznámil mužům na lodi, že nikdo z nich ani on sám nepřijde o život.

FILEMONOVI: KŘESŤANSKÉ ODPUŠTĚNÍ V PRAXI

Úkol 2. *Zodpověz otázky týkající se dějinného pozadí, obsahu a významu Listu Filemonovi.*

Zatím co byl Pavel vězněn, seznámil se s jistým Onezimem a přivedl jej k Pánu (Fm 10). Onezimos byl uprchlým otrokem svého pána Filemona. Pavel Filemona znal. Možná že se Filemon stal křesťanem, když Pavel prodléval v Efezu. Jeho dům se zřejmě nacházel v Kolosech (nebo v nedaleké Laodikeji) a sám Filemon byl s největší pravděpodobností členem místní církve (Fm 1-2; Ko 4,17). Pavel posílá Onezima s přímluvným listem - dnes novozákonní knihou - zpět. Vybízí v něm Filemona, aby Onezimovi odpustil.

List Filemonovi nám umožňuje nahlédnout do společnosti, v níž žilo mnoho prvních křesťanů. Otroctví bylo tehdy běžným jevem. Podle odhadu některých odborníků z oblasti historie žilo v římském impériu v době novozákonní až šest milionů otroků. Podle římského práva mohl pán jednat se svým otrokem zcela podle vlastní vůle.

CÍRKEV DÁLE ROSTE

Pokud se otrok něčím provinil, jeho pán jej mohl potrestat jakýmkoli způsobem, byť i velice krutým, nebo jej i usmrtit.

Pavel v některých svých dopisech připojuje i pokyny, které mají za cíl správné vztahy mezi otroky a jejich pány (viz Ef 6,5-9). Ve skutečnosti však evangelium přineslo proměňující principy lásky a bratrství, které nakonec vedly k tomu, že křesťané úplně zanechali otroctví. Pavel si toho byl nepochybně vědom. 1K 7,21-23 nás přesvědčuje o tom, že Pavel si vysoce cenil svobody a jiné povzbuzoval, aby si ji – pokud to jen bylo trochu možné - snažili získat. Z dopisu lze vyčíst Pavlovo očekávání, že Filemon udělí Onezimovi svobodu (viz v. 14 a 21). Nicméně však Pavlovým bezprostředním cílem ve všech jeho dopisech, včetně Listu Filemonovi, nebylo vyvolat vnější změny v sociálním uspořádání. Jeho záměrem bylo poučit věřící, jak mají žít evangelium v jejich stávající situaci, ať už byla jakákoliv.

List Filemonovi nám poskytuje nádherný praktický příklad křesťanského odpuštění v reálné situaci, kdy došlo k vážnému přestupku. Zároveň se zde můžeme blíže seznámit s charakterem onoho velkého apoštola pohanů. Puzen Kristovou láskou, věnuje se uprchlému otroku, člověku, jímž by většina tehdejší společnosti opovrhla jako něčím, co nemá vůbec žádnou hodnotu. Pavel jej však přivádí k Pánu a s taktem a výřečností jemu vlastní se pak za něj přimlouvá, a dokonce je ochoten nahradit způsobenou škodu. Přečti si tento list a pak zodpověz v dalším uvedené otázky.

FILEMONOVI: KŘESŤANSKÉ ODPUŠTĚNÍ V PRAXI

I. Pavlův pozdrav. Čti v. 1-3.

II. Pavlovo díkůvzdání za Filemona. Čti v. 4-7.

III. Pavlova přímluva za Onezima. Čti v. 8-21.

IV. Pavlův požadavek a závěr listu. Čti v. 22-25.

3. Ve svém sešitě stručně zodpověz následující otázky:

a Jakým způsobem se Onezimos vůči Filemonovi provinil?

b Jak měl podle Pavlova požadavku Filemon s Onezimem jednat?

c Co Pavla přimělo k této naléhavé prosbě?

d Jakým způsobem byl Pavel připraven nahradit škodu, pokud taková vznikla?

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Pavel svou osobní žádost Filemonovi, list církvi v Kolosech a list církvím v Efezu a okolí poslal po věřícím muži, který se jmenoval Tychikus. Onezimos mu dělal společníka po celou cestu až k domu svého pána Filemona (Ko 4,7-9; Ef 6,21-22).

EFEZSKÝM: SLAVNÁ CÍRKEV

Úkol 3. *Rozpoznej příznačnou formu a uveď hlavní doktríny Listu Efezským.*

Jak jsme již řekli, Tychikus, když se společně s Onezimem vydal do Asie, vzal s sebou mj. i List Efezským. Tento dopis obsahuje učení, jež Pavel určil věřícím, kteří už měli za sebou počáteční etapy křesťanského života a nyní špli k větší zralosti ve svém duchovním životě.

Příznačná forma

Hned několik skutečností naznačuje, že tento list byl původně Pavlem určen k tomu, aby byl dán do oběhu mezi církvemi v efezské oblasti. Taková praxe nebyla v tehdejší době něčím neobvyklým. Svůj dřívější 2. list Korintským Pavel adresuje nejen jim, nýbrž i „všem svatým v celé Achaji“ (2K 1,1). Očekává tedy, že i ostatní církve ležící poblíž Korintu budou číst jeho dopis.

Pavel strávil v Efezu, v tomto význačném obchodním centru a místě proslaveném Artemidiným chrámem, celé tři roky (Sk 19,8-10.35; 20,31). Výsledkem jeho působení byl vznik mnoha církví v okolních městech. Během doby, kdy byl uvězněn, reagoval Pavel na potřeby těchto církví tak, že napsal dopis, který byl svým obsahem vhodný jak pro každou z nich, tak i pro samou efezskou církev. Pavlův dopis zmíněné církve posílil v přesvědčení, že nejsou odloučenými, individuálními skupinami, nýbrž částmi živého organismu - univerzálního těla Kristova, jehož existenci Bůh naplánoval ještě před stvořením světa. Některé starší opisy Listu Efezským neobsahují v úvodu slova „kteří jsou v Efezu“. Dopis, který dnes máme k dispozici, bude tedy nejspíš opisem, jež si pořídila obec věřících v Efezu. Takto je možné i vysvětlit, proč list uvádí město Efez, avšak neobsahuje žádné osobní pozdravy tamějším věřícím, jak to bylo u Pavla zvykem. Možná že Pavel mínil právě List Efezským, když psal koloským věřícím, aby si přečetli list z Laodikeje (Ko 4,16 - viz NPB, pozn. pod čarou). V tako-

CÍRKEV DÁLE ROSTE

vém případě by to znamenalo, že obíhající List Efezským byl právě na své cestě z Laodikeje do Kolos.

Obsah a osnova

Efezským se podobá Římanům v tom, že není reakcí na nějaké konkrétní problémy v církvi, nýbrž prezentací určitých doktrín. Avšak zatímco hlavním tématem Římanů je Boží spravedlnost (popř. spase-ní), v Efezským je to univerzální církev. Uvedená skutečnost činí z Listu Římanům vhodnou četbu pro nově obrácené křesťany, kdežto Efezským je určen těm, kdo jsou již více zralí ve své víře.

V Listu Efezským Pavel vysvětluje původ církve, její konečný úděl, popisuje správné jednání členů církve a krátce načrtává i charakter duchovního boje, který církev vede. Vyjádřené pravdy o církvi jsou hluboké a dalekosáhlé. Jednotlivé údy církve byly vyvoleny „již před stvořením světa“ (Ef 1,4). „V Kristu Ježíši“ byli tito věřící „posazeni na nebeských místech“ (Ef 2,6 NPB). Jejich snahou je, aby „rostli všemi způsoby v toho, který je hlavou, v Krista“ (4,15 NPB). Bůh tak chtěl ukázat nesmírné bohatství své milosti a jeho záměrem rovněž bylo, aby to vše přispělo k rozšíření chvály jeho slávy (1,6.12.14; 2,7).

Poté co Pavel vyjádřil uvedené pravdy, pokračuje vylíčením toho, jak by měl v důsledku svého postavení v Kristu křesťan žít. Pavlův popis je konkrétní, praktický a všeobsažný. Oslovuje jednotlivce (Ef 4,1-5,21), ženy i jejich muže (5,22-23), děti i rodiče (6,1-4), otroky i jejich pány (6,5-9). V závěru nám pak odhaluje pravou podstatu duchovního konfliktu, v němž se církev nachází, i tajemství jejího vítězství (6,10-18).

4. List Efezským

- a) byl pravděpodobně napsán s úmyslem, aby se dostal do oběhu mezi několika církvemi.
- b) se zabývá především konkrétními problémy efezské církve.
- c) líčí Boží věčný záměr s církví.
- d) byl napsán během doby, kdy Pavel konal svou službu v Efezu.

Podle uvedené osnovy si přečti celý List Efezským.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

EFEZSKÝM: SLAVNÁ CÍRKEV

- I. Církev v Božím plánu.** Čti 1,1-14.
- II. Církev a Boží moc.** Čti 1,15 - 2,10.
- III. Církev jako místo Božího přebývání.** Čti 2,11-22.
- IV. Církev jako Boží zjevení.** Čti 3,1-21.
- V. Dary církvi.** Čti 4,1-16.
- VI. Standard pro církev.** Čti 4,17 - 5,21.
- VII. Jednání církve.** Čti 5,22 - 6,9.
- VIII. Duchovní boj církve.** Čti 6,10-24.

5. Ve své sešitě si vyhotov stejnou tabulku, jako je ta následující. Přečti si všechna uvedená místa a pak vedle jednotlivých aspektů církve stručně vyjádři, co o nich vypovídá dotyčné místo. První řádek ti poslouží jako příklad.

SLAVNÁ CÍRKEV

Efezským	Aspekt	Stručná charakteristika
1,4	Původ církve	Boží vyvolení již před stvořením světa.
1,19-20	Moc církve	
1,14; 4,30	Pečeť církve	
1,22	Hlava církve	
2,20	Základ církve	
2,10; 5,2.8.15	Život církve	
6,12	Nepřítel církve	
6,13-18	Výzbroj církve	

Učení obsažené v listu Efezským pomáhá věřícím pochopit jejich místo v Božím věčném plánu. Tím plánem je přivést všechno na nebi i na zemi k jednotě v Kristu (Ef 1,10). Jak veliká výsada - být zahrnut do Božího plánu jako součást církve, těla Kristova! Pavel své čtenáře vyzýval, aby „žili způsobem hodným toho povolání, které obdrželi“ (4,1 NPB). Kéž i my přijmeme tuto výzvu a vedeme život, který přinese Bohu slávu.

CÍRKEV DÁLE ROSTE

KOLOSKÝM: SVRCHOVANOST JEŽÍŠE KRISTA

Úkol 4. *Vyber tvrzení, která popisují dějinné pozadí a specifické důrazy v učení Listu Koloským.*

List Koloským byl napsán spolu s Efezským. Je podobného obsahu, jeho důraz je však odlišný. Příčina byla v tom, že tentokrát Pavel reagoval na určité pochybné nauky, které si razily cestu do koloské církve. Tychikus vzal s sebou tento dopis spolu s listy Filemonovi a Efezským.

Dějinné pozadí

Kolosy bylo město v Malé Asii, ležící východně od Efezu. Pavel uslyšel zprávy o koloské církvi od svého žáka Epafra, který v tomto městě - a rovněž v Hierapoli a Laodikeji - hlásal evangelium (Ko 1,7-8; 4,12-13). Ačkoli Pavel koloské věřící nikdy nenavštívil, bral na sebe zodpovědnost za jejich duchovní prospívání - jednalo se totiž o stejnou oblast, kde Pavel zvěštoval, když pobýval v Efezu (Sk 19,10).

Zdá se, že Epafras uvědomil Pavla o jistých pochybných naukách, které začínaly mít vliv na Koloské. Konkrétně se jednalo hlavně o učení, které jim mělo umožnit získat zvláštní, mystické poznání Boha. K získání uvedeného poznání bylo nutno dodržovat určité rituální obřady (Ko 2,11-16), přijmout za svou filozofii, která hlásala falešnou pokoru a uctívání andělů (2,8.18-19), a dodržovat určitá asketická pravidla (2,20-23). Není pochyb, že ti, kdo hlásali tyto bludné nauky, se postarali i o to, aby to všechno znělo velmi křesťanky.

Obřadnická stránka zmíněného učení pocházela z židovských zdrojů, podobných, jako byly ty, kterým se Pavel již dříve postavil v Listu Galatským. Ostatní stránky pak měly svůj původ v tehdejších pohanských náboženstvích. Ve skutečnosti celé učení upíralo Kristu jeho právoplatné místo absolutně svrchovaného vládce vesmíru a hlavy církve. Namísto pravé duchovnosti, která je v Kristu, nabízelo toto učení člověkem vytvořený systém lidských nařízení a falešné poníženosti.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

6. List Koloským

- a) doručil koloské církvi Epafras.
- b) byl Pavlovou reakcí na zprávy o koloské církvi.
- c) byl napsán věřícím, kteří začali zastávat bludné učení.
- d) byl napsán ve stejné době jako Římanům.

Obsah a osnova

Pavel zareagoval na situaci, jaká vznikla v Kolosech. Svůj list začíná připomenutím Koloským, že uslyšeli pravé evangelium - od Epafra (Ko 1,7). Pokračuje postulováním plného božství Ježíše Krista a jeho naprosté dostatečnosti jako plného zjevení Boha (1,15-20; 2,2-10). Pak Pavel odhaluje bludařský charakter učení, které přijali (2,16-19), a vysvětluje, jak správný vztah ke Kristu je zároveň i klíčem k zbožnému životu (2,20 - 4,6).

Ve všem, co Pavel Koloským píše, se snaží ukázat svrchovanost Ježíše Krista, stvořitele všeho na nebi i na zemi (1,16.18). Podařilo se mu ukázat zjevný kontrast mezi prázdnotou filozofií, kterou tamější věřící zastávali, a plností, která je v Kristu, v němž jsou i skryty všechny poklady moudrosti a poznání (2,3). Pavel si přál, aby byl jeho dopis čten i v nedaleké laodikejské církvi. Laodikejští tak budou spíš uchráněni toho, aby upadli do stejných bludů.

Podle uvedené osnovy si přečti celý List Koloským.

KOLOSKÝM: SVRCHOVANOST JEŽÍŠE KRISTA

I. Vstupní pozdrav. Čti 1,1-2.

II. Kristus - svrchovaný vládce vesmíru. Čti 1,3 - 2,3.

III. Nadřazenost Krista nad lidským náboženstvím. Čti 2,4-23.

IV. Kristova svrchovanost v křesťanském životě. Čti 3,1 až 4,6.

V. Závěrečné pokyny a vzkazy. Čti 4,7-18.

CÍRKEV DÁLE ROSTE

7. Zakroužkuj písmeno před tvrzením, které je *nejúplnějším* popisem bludného, učení zastávaného Koloským.

- Jednalo se o filozofii, která zahrnovala nařízení o jídle a pití a zachovávání určitých dnů.
- Šlo o lidské náboženství vytvořené z vnějších obřadů, asketických rituálů a uctívání andělů.
- Byl to člověkem vytvořený systém zvláštních nařízení, skrze něž se mělo dosáhnout vyšší duchovnosti.

8. Ve svém poznámkovém sešitě si vyhotov stejnou tabulku, jako je ta následující. Přečti si uvedené verše. V prostředním sloupci stručně popiš Kristův vztah k předmětu uváděnému v pravém sloupci. První řádek ti poslouží jako příklad.

KRISTUS - SVRCHOVANÝ VLÁDCE

Koloským	Kristův vztah	Předmět
1,15	Kristus je jeho obrazem	neviditelný Bůh
1,15		stvoření
1,16		všechno na nebi i na zemi
1,18		církev
2,15		mocnosti a síly

Pavlovou strategií, jak pomoci Koloským, aby uviděli svůj omyl, bylo ukázat Kristovu slávu, dosvědčit jeho božství a svrchovanost. Již toto samo poukazovalo na ubohost a nepravdivost učení, které zastávali. Pavel jim připomíná, že v Kristu dosáhli plnosti (2,10). Pro ty, kdo četli a přijali poselství Pavlova listu, bylo nemožné, aby dále setrvali ve svém omylu. Poselství listu je však neméně důležité i dnes pro nás. Stejně jako oni, i my musíme pečlivě dbát na to, aby se náš duchovní život soustřeďoval na Krista. I my jej máme uctívat a oslavovat jak toho, který jediný má svrchovanou moc nad vesmírem a je nejvyšší hlavou církve.

FILIPSKÝM: PAVLOVO SVĚDECTVÍ

Úkol 5. *Rozpoznej tvrzení, která popisují dějinné pozadí, obsah a učení Listu Filipským.*

Filipským je inspirujícím vyjádřením Pavlova osobního citění a usilování. Ukazuje nám hodnoty a ideály, které tvořily základ jeho služby. Z listu je zřejmé, že mezi Pavlem a filipskými věřícími existoval velice úzký vztah. Byli mu věrni od samého začátku.

Dějinné pozadí

Zdá se, že List Filipským byl napsán o něco později než Filemonovi, Efezským a Koloským - nejspíše ke konci oněch dvou let, kdy byl Pavel vězněn - způsobem, o němž se již zmínili - v Římě (Sk 28,30 až 31). Ve svém listu vyjadřuje naději, že Filipské křesťany v brzké době navštíví. Pavel tedy zřejmě očekával, že po soudním projednání jeho případu bude propuštěn (Fp 1,23-26), a zrovna tak asi očekával, že k tomuto přelíčení již brzy dojde.

Filipy byly prvním městem, které Pavel navštívil, když se vůbec poprvé vypravil do Evropy - bylo to během jeho druhé misijní cesty (Sk 16,6-40). V té době bylo toto město římskou vojenskou kolonií a zároveň hlavním městem celé oblasti. Pavel zde přivedl k Pánu několik osob, mimo jiné Lydii a filipského žalávníka spolu s celou jeho rodinou (Sk 16,14-15.31-34). Ve městě žilo zřejmě velice málo Židů: Lukáš se totiž nezmiňuje o synagóze; neuvádí ani, že by se tam Pavel setkal s židovskou opozicí, jak tomu obvyčejně bývalo ve městech, kde kázal. Když Pavel z Filip odešel, Lukáš tam zůstal - nejspíše aby dohlížel na nově vzniklou skupinu věřících. K Pavlovi se opět připojil teprve později. (Všimni si, že ve Sk 16,11-12 používá Lukáš 1. os. mn. č., zatím co ve verši 40 téže kapitoly je již užito 3. os. mn. č. První os. mn. č. se pak objevuje až ve Sk 20,5-6.)

9. Přečti si Fp 4,10-18. Ve svém sešitě zodpověz následující otázku: Co filipští křesťané pro Pavla učinili jako projev své lásky a péče?

CÍRKEV DÁLE ROSTE

Obsah a osnova

List Filipským nám dovoluje zcela zvláštní způsobem nahlédnout do mysli a srdce apoštola Pavla. Je zde ukázán postoj, který měl vůči situaci, v níž se nacházel (Fp 1,12-18), příklad, který následoval (2,11 až 12), cíl, jehož se snažil dosáhnout (3,7-14) a důvěra, kterou si uchovával (4,12-13.19).

Vedle těchto osobních stránek se v celém listu objevují dvě další témata - evangelium a otázka neustálé radosti. Ačkoli se Pavel nalézal ve velmi těžké a depresivní situaci, jeho srdce oplývalo radostí (Fp 2,17; 4,10). I Filipské několikrát vybízí, aby se vždy radovali (2,18; 3,1; 4,4). Pavlovo myšlení se nesoustřeďovalo na skutečnost, že je uvězněn, nýbrž na postup evangelia (1,12-18). Svě čtenáře napomíná, aby vedli život hodný Kristova evangelia (Fp 1,27), a uvádí i jména některých spolupracovníků, kteří vedli zápas za evangelium spolu s ním (4,3).

Dalším důležitým oddílem listu je Fp 2,5-11. Společně s J 1; Žd 1 až 2 a Ko 1 je jednoznačným vyhlášením Kristova božství a zároveň nám pomáhá pochopit, k čemu došlo, když se Ježíš stal člověkem. Když si přečteme verše, které bezprostředně předcházejí zmíněnému oddílu, zjistíme, že Pavel napsal tento oddíl s určitým konkrétním záměrem.

10. Přečti si Fp 2,1-11. Ve svém sešitě zodpověz následující otázku: Proč Pavel ve svém listu uvádí toto vylíčení osoby Ježíše Krista?

Podle uvedené osnovy si přečti celý List Filipským.

FILIPSKÝM: PAVLOVO SVĚDECTVÍ

- I. Pavlova modlitba. Čti 1,1-11.
- II. Pavlova osobní situace. Čti 1,12-26.
- III. Pavlovo napomenutí. Čti 1,27 - 2,18.
- IV. Pavlovy plány. Čti 2,19-30.
- V. Pavlovo varování. Čti 3,1 - 4,1.
- VI. Pavlova naléhavá prosba. Čti 4,2-3.
- VII. Pavlův příklad. Čti 4,4-9.
- VIII. Pavlovo poděkování. Čti 4,10-23.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

11. List Filipským

- a) vyjadřuje Pavlovo poděkování za dar, který mu Filipští poslali jako pomoc v jeho těžkostech.
- b) z velké části odhaluje Pavlovy pocity, hodnoty a usilování.
- c) byl pravděpodobně napsán ze začátku Pavlova dvouletého věznění v Římě.
- d) byl poslán věřícím, kteří Pavla osobně znali a milovali.
- e) obsahuje podrobné vysvětlení celého učení o církvi.

V Pavlově případě byly život a učení v naprostém souladu. Bez jakékoli výhrady mohl Filipské vybízet k tomu, aby následovali jeho příkladu a uvedli do praxe všechno, co se od něj naučili nebo u něj viděli (Fp 3,17; 4,9). Můžeme i my udělat totéž?

Pro Pavla život, to byl doopravdy Kristus (Fp 1,21). Pavlovo svědectví je i pro nás důkazem, co všechno dokáže Boží milost v životě, který mu plně náleží.

osobní test

1. PŘÍŘAZOVÁNÍ. Přiřaď jednotlivé listy (pravý sloupec) k názvům jejich obsahu (názvy jsou totožné s těmi, které byly uvedeny v rozvinutí lekce) nebo popisům dějinného pozadí a obsahu (levý sloupec)

.... a	Původně určen k tomu, aby obešel všechny církve v provincii Asii.	jako o konkrétním příkladu pokory.
.... b	Název: <i>Svrchovanost Ježíše Krista.</i>	1) Filemonovi 2) Efezským 3) Koloským 4) Filipským
.... c	Napsán jako osobní naléhavá prosba konkrétní osobě, aby odpustil svému otroku, který se proti němu provinil	
.... d	Název: <i>Slavná církev.</i>	
.... e	Napsán věřícím ve městě, které Pavel navštívil jako první na své misijní cestě do Evropy	
.... f	Popisuje duchovní výzbroj církve i její duchovní boj.	
.... g	Název: <i>Pavlovo svědectví.</i>	
.... h	Obsahem podobný Listu Efezským, avšak napsán k odstranění jistých mylných názorů a učení.	
.... i	Obsahuje Pavlovo ujištění, že je ochoten zaplatit dluhy, způsobené Onezimelem.	
.... j	Napsán, aby čelil bludnému učení, k němuž patřilo i uctívání andělů.	
.... k	Název: <i>Křesťanské odpuštění v praxi.</i>	
.... l	Je v něm důležitý oddíl, který obsahuje nauku o Kristu	

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

PRAVDIVÉ - NEPRAVDIVÉ. Pokud je uvedené tvrzení PRAVDIVÉ, vepiš do vyhrazeného prostoru P. Pokud se jedná o tvrzení NE-PRAVDIVÉ, vepiš tam N. Všechna nepravdivá tvrzení změň na pravdivá.

.... 2 Lukášovo vyličení Pavlových zatčení a soudních přelíčení dokazuje, že křesťanství znamenalo výslovnou politickou hrozbu pro římskou vládu.

Lukášovo vyličení Pavlových zatčení a soudních přelíčení dokazuje, že křesťanství

.....
.... 3 Listy Filemonovi, Efezským, Koloským a Filipským někdy označujeme jako „listy z vězení“, poněvadž byly napsány věřícím, kteří trpěli pronásledování.

Listy Filemonovi, Efezským, Koloským a Filipským někdy označujeme jako „listy z vězení“, poněvadž

.....
.... 4 „Listy z vězení“ byly napsány poté, co Pavel ukončil svou třetí misijní cestu a čekal v Římě na soudní přelíčení.

„Listy z vězení“ byly napsány poté, co Pavel

.....
.... 5 List Filemonovi odhaluje Pavlovu starost o církev, která byla ovlivněna bludným učením

List Filemonovi odhaluje Pavlovu starost

o.....
.... 6 Fp 2,5-11 je, spolu s J 1, Žd 1 - 2 a Ko 1, velice důležitým oddílem, protože jednoznačně dosvědčuje Kristovo božství a popisuje, co se bude dít těsně před jeho návratem.

Fp 2,5-11 je, spolu s J 1, Žd 1 - 2 a Ko 1, velice důležitým oddílem, protože jednoznačně dosvědčuje Kristovo božství a

CÍRKEV DÁLE ROSTE

.... 7 Efezským se podobá Listu Římanům, protože i v jeho případě důvodem sepsání bylo uvést určité doktríny, a ne pomoci vyřešit konkrétní problémy v církvi. Efezským se podobá Listu Římanům, protože i v jeho případě důvodem sepsání bylo uvést určité

.....
.... 8 Když chtěl Pavel Koloským ukázat, že zastávají falešné učení, použil následujícího postupu: jmenovitě uvedl všechny, kdo toto učení hlásali, a Koloským přikázal, aby se těmto lidem vyhýbali.
Když chtěl Pavel Koloským ukázat, že zastávají falešné učení, použil následujícího postupu:

Než začneš se studiem 8. lekce, nezapomeň si vypracovat Studijní zprávu za 2. část. Otázkový list pak odešli svému instruktorovi ICI.

odpovědi na studijní otázky

6. b) byl Pavlovou reakcí na zprávy o koloské církvi.
c) byl napsán věřícím, kteří začali zastávat bludné učení.
1. a Pětkrát: 1) před davem, který se zmocnil Pavla v chrámu (21,37 - 22,22), 2) před veleradou (23,1-10), 3) před Félixem (24,1-23), 4) před Festem (25,1-12), 5) před králem Agrippou (26,1-32).
b Bylo to pro naději ve zmrtvýchvstání.
c 1) Klaudios Lysias shledal, že se žaloba týká sporných otázek židovského zákona.
2) Festus vysvětlil králi, že žalobci měli s Pavlem jen nějaké spory o své náboženství a o nějakého zemřelého Ježíše, o němž Pavel tvrdil, že je živ.
3) Agrippa a Festus prohlásili, že Pavel nedělá nic, za co by zasluhoval smrt nebo vězení.
d Asi za dva roky.
7. b) Šlo o lidské náboženství vytvořené z vnějších obřadů, asketických rituálů a uctívání andělů.
2. c) využíval výhody, které mu poskytovalo římské občanství, pokud to sloužilo k uskutečňování jeho záměrů.
d) se nedopustil ničeho, co by v očích římských vládních úředníků zasluhovalo smrt.
e) oznámil mužům na lodi, že nikdo z nich ani on sám nepřijde o život.
8. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
1,15 Kristus je obrazem neviditelného Boha.
1,15 Kristus je prvorozeným všeho stvoření.
1,16 Kristus je stvořitelem všeho na nebi i na zemi.
1,18 Kristus je hlavou církve.
2,15 Kristus zvítězil na každou mocností a silou.

CÍRKEV DÁLE ROSTE

3. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
- a Onezimos Filemonovi uprchl a dost možná mu i ukradl část majetku (v. 15 a 18).
  - b Pavel jej naléhavě prosil, aby Onezima přijal stejně, jak by přijal Pavla, a jednal s ním jako s milovaným bratrem (v. 16-17).
  - c Pavla k ní přiměla láska (v. 9).
  - d Pavel řekl Filemonovi, aby veškerou škodu či dluhy připsal na jeho účet. (V Pavlově ochotě zaplatit cizí dluhy se projevil opravdový křesťanský charakter, nemyslíš?)
9. (Tvoje odpověď by se měla podobat níže uvedenému.)
Filipští mu pomohli v jeho těžkostech (v. 14), poslali mu - víc než jednou - hmotnou pomoc do Tesaloniky (v. 16) a pak mu poslali dary i do vězení (v. 18).
4. a) byl pravděpodobně napsán s úmyslem, aby se dostal do oběhu mezi několika církvemi.
c) líčí Boží věčný záměr s církví.
10. (Tvoje odpověď by se měla podobat níže uvedenému.)
Chtěl takto Filipským uvést příklad pokory. To byl ten nejživější a nejpřesvědčivější příklad, jaký si jen lze představit.
5. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
Původ církve: Boží vyvolení již před stvořením světa
Moc církve: tatáž, kterou Bůh prokázal, když vzkřísil Krista.
Pečeť církve: Duch svatý.
Hlava církve: Kristus.
Základ církve: apoštolové a proroci a úhelným kamenem je sám Ježíš Kristus.
Život církve: plný dobrých skutků, lásky, světla a moudrosti.
Nepřítel církve: mocnosti, síly, nadzemští duchové zla.
Výzbroj církve: plná zbroj Boží - pravda, spravedlnost, pokoj, víra, spasení a slovo Boží.
11. a) vyjadřuje Pavlovo poděkování za dar, který mu Filipští poslali jako pomoc v jeho těžkostech.
b) z velké části odhaluje Pavlovy pocity, hodnoty a usilování.
d) byl poslán věřícím, kteří Pavla osobně znali a milovali.

Část 3

**CÍRKEV
– JEJÍ PROBLÉMY
A NADĚJE**

Lekce 8

CÍRKEV NALÉZÁ ŘEŠENÍ

V 7. lekci jsme společně prostudovali „listy z vězení“ a díky nim jsme uviděli mnohé pravdy o Kristu i církvi; umožnily nám rovněž nahlédnout do charakteru a služby apoštola Pavla. Byli jsme svědky toho, jak během Pavlova věznění v Římě církev učinila značný pokrok na své cestě ke zralosti.

V této lekci se budeme zabývat pěti listy, které byly napsány v letech následujících po Pavlově prvním římském věznění. Pro církev to byly roky pokračující expanze. Byly to však i roky, kdy se církev setkávala s rostoucím odporem. Objevila se nutnost mnohem rozhodněji definovat vztah mezi novou vírou křesťanskou a starodávným judaistickým náboženstvím.

Vedoucí církve čelili těmto problémům v moudrosti, kterou jim Duch svatý uděloval, spoléhající na jeho vedení. Byl určen standard pro vedoucí v církvi. Bylo ozřejmeno, jaký postoj je třeba zaujmout vůči pronásledování. Význam judaismu byl nově vysvětlen ve světle Božího zjevení v Kristu. Toto všechno znamenalo pro církev další pokrok. Během této doby církev získala plnější pochopení svého jedinečné dědictví a také pokračovala v rozvíjení své zvláštní organizační struktury.

osnova lekce

Reakce na růst: Listy Timoteovi a Titovi

Reakce na pronásledování: 1. list Petrův

Reakce na judaismus: List Židům

cíle lekce

Po ukončení této lekce bys měl být schopen:

- uvést, co se z Nového zákona dovídáme o posledních letech života Pavlova a službě Timotea a Tita.
- vylíčit ideál a cíle pastýřské služby, jak nám ji ukazují listy Timoteovi a Titovi.
- rozpoznat učení, týkající se utrpení a křesťanského života, jak je máme obsaženo v 1. listu Petrově.
- na základě Listu Židům vysvětlit vztah mezi křesťanstvím a judaismem.

studijní činnost

1. Obvyklým způsobem si prostuduj rozvinutí lekce. Nezapomeň si vyhledat v Písmu a přečíst všechna uváděná místa.
2. Podle pokynů si přečti 1. list Timoteovi, 2. list Timoteovi, Titovi, 1. list Petrův a Židům.
3. Pokud jsi zodpověděl všechny studijní otázky a opravil všechny nesprávné odpovědi, projdi si znovu celou lekci a pak vypracuj osobní test. Svě odpovědi si porovnej s těmi, které jsou uvedeny na konci učebnice.

rozvinutí lekce

Tuto lekci začneme studiem posledních let života apoštola Pavla. Pak si pozorně projdeme Pavlovy listy adresované dvěma jeho spolupracovníkům, Timoteovi a Titovi. V dalším se zaměříme na 1. list Petrův a List Židům. Tyto listy nám ukáží, jak se církev vyrovnala s problémy, které se objevily v době po Pavlově prvním římském věznění.

REAKCE NA RŮST: LISTY TIMOTEOVI A TITOVÍ

Úkol 1. *Na základě studia „pastorálních epištol“ rozpoznej popř. popiš příslušné aspekty života a učení apoštola Pavla.*

Celek tří dopisů - 1Tm, 2Tm a Tt - je označován jako „pastorální epištoly“. Apoštol Pavel je totiž adresuje svým spolupracovníkům Timoteovi a Titovi a v nich je povzbuzuje a poučuje v jejich pastýřské službě. Zmíněné listy odhalují praktickou stránku Pavlovy moudrosti; můžeme se z nich dozvědět, jakým způsobem Pavel svým spolupracovníkům radil a pomáhal čelit potřebám rostoucí církve.

Pavel dokončuje svůj běh

Jak jsme již podotkli, záznam Skutků apoštolů končí, aniž bychom se dověděli o výsledku Pavlova soudního přelíčení v Římě či o dalších událostech jeho života. Nicméně se na základě některých informací

CÍRKEV NALÉZÁ ŘEŠENÍ

z pastorálních epištol můžeme domnívat, že Pavel byl po svém soudu propuštěn a po nějakou dobu mohl opět svobodně cestovat. Například v 2Tm 4,16-17 Pavel píše, že Pán při něm stál při jeho první obhajobě, a že byl vysvobozen „ze lví tlamy“.

1. V následujícím jsou uvedeny odkazy na Písmo, kde se zmiňují místa, která Pavel navštívil v době po svém prvním soudním procesu, kdy byl na svobodě. Vedle uvedených odkazů napiš názvy těchto míst (v některých případech to budou dvě místa).

- a 1Tm 1,3 .....
- b Tt 1,5 .....
- c Tt 3,12 .....
- d 2Tm 4,20 .....
- e 2Tm 4,13 .....

Ze tří pastorálních epištol to byl 2. list Timoteovi, který byl napsán jako poslední. V té době byl Pavel opět ve vězení a očekával, že už nezůstane dlouho naživu (2 Tm 4,6-7). Byl pravděpodobně popraven za římského císaře Nerona někdy kolem roku 64. n. l.

2. Pastorální epištoly naznačují, že Pavel

- a) byl po svém propuštění omezen ve svém působení pouze na Řím.
- b) v době, kdy psal 2. list Timoteovi, očekával, že bude brzy propuštěn na svobodu.
- c) navštívil Makedonii i jiná místa, než byl opět uvězněn.

Nevíme sice jistě, jak vypadala Pavlova smrt, zato velice dobře víme, jak vypadal jeho život - bylo to jedno slavné vítězství. Od onoho významného dne, kdy se na cestě do Damašku setkal se svým Spasitelem, mu zcela oddaně sloužil. Nehledě na ztroskotání, bičování, kamenování a uvěznění následoval svého Pána. Následkem toho bylo evangelium hlášáno a církve založeny po celé oblasti Středozemního moře. Jak inspirující příklad nám tento apoštol pohanů zanechal!

Služba Timotea a Tita

Timoteus pocházel z řecko-židovské rodiny a mezi věřícími měl dobrou pověst (Sk 16,1-3). Pavel jej s sebou vzal na druhou misijní cestu a od té doby vidíme Timotea stále po jeho boku. Pomáhal mu během tříletého pobytu v Efezu, jako představitel Derbe jej doprovázel do Jeruzaléma (Sk 20,4). Z Ko 1,1 a Fm 1 je zřejmé, že byl s Pavlem i během jeho prvního římského věznění. Když se Pavel po svém propuštění odebral do Efezu, Timotea vzal s sebou; když se pak vydal na další cestu, ponechal jej v Efezu, aby dohlížel na tamější dílo (1 Tm 1,3). Timoteus se patrně znovu připojil k Pavlovi v Římě krátce před Pavlovou smrtí (2Tm 4,9.21). Podle Žd 13,23 byl i sám po nějakou dobu vězněn.

Titus se stal křesťanem v Antiochii. Když povstal spor o obřizku pohanů, Pavel vzal Tita s sebou do Jeruzaléma, aby tuto otázku prodiskutovali s vedoucími tamější církve (Ga 2,1.3). Když se vyskytly jisté obtíže v korintské církvi, poslal Pavel Tita do Korintu, aby jim tyto problémy pomohl vyřešit. Titus se tohoto úkolu úspěšně zhostil (2K 7,6-16). Zdá se, že se ve značné míře podílel i na sbírce pro chudé. Pavel jej nazývá svým „společníkem a spolupracovníkem“. I věřící si Tita velice vážili (2K 8,6.16-24). Po svém propuštění na svobodu navštívil Pavel mj. i Krétu. Když odtamtud odcházel, ponechal tam Tita, aby tamější církev vedl, dokud nepřijdou Artemus a Tychikus (Tt 1,5; 3,12). Titus byl pravděpodobně po nějakou dobu s Pavlem i během jeho druhého římského věznění a později odešel do Dalmácie (2Tm 4,10).

3. Pokud se dané tvrzení týká Timotea, napiš před ně **1**, pokud Tita, napiš **2**.

.... **a** Pomáhal řešit problémy v korintské církvi.

.... **b** Byl ponechán v Efezu, aby dohlížel na záležitosti tamější církve.

.... **c** Pocházel z řecko-židovské rodiny.

.... **d** Jako představitel Derbe šel spolu s Pavlem do Jeruzaléma.

.... **e** Byl ponechán na Krétě, aby vedl tamější církev.

CÍRKEV NALÉZÁ ŘEŠENÍ

1. list Timoteovi

Za nějakou dobu po svém propuštění se Pavel vypravil do Efezu. Když se pak ubíral dál, ponechal tam Timotea, aby v jeho nepřítomnosti církev spravoval. Pavel se chtěl do Efezu očividně vrátit a Timoteovi napsal pro případ, kdyby se jeho návrat měl pozdržet (1Tm 3,14-15). Nepochybně se mu jednalo o to, aby měl Timoteus jasné směrnice, jak jednat v Pavlově nepřítomnosti.

4. Podle 1Tm 1,3-4 měl podle Pavla Timoteus zůstat v Efezu, aby

- a) vybral peníze na sbírku pro chudé.
- b) nikomu nedovolil učit odchylným naukám.
- c) navštívil věřící v okolních oblastech.

Kromě úvodních pokynů ohledně lživých učitelů dal Pavel Timoteovi i pokyny týkající se společné bohoslužby (1Tm 2,1-15), církevní správy (3,1-16), vdov, starších, otroků (5,1-6,2), boháčů (6,17-19). Udělil mu rovněž rady týkající se Timoteova duchovního života a jeho pastýřské služby (1,18-20; 4,1-16; 6,3-16.20-21). Dopis prozrazuje velice úzký vztah mezi Pavlem a Timoteem. Přesto se však Pavel neostýchá psát naprosto autoritativně. Několikrát svému mladšímu spolupracovníkovi připomíná jeho duchovní dědictví (1,18; 4,14; 6,12.20). Zřejmě pociťoval, že Timoteus, ponechán sám ve velmi obtížné situaci, potřebuje tím spíše povzbudit a prožít obnovení svého povolání.

Podle uvedené osnovy si přečti celý 1. list Timoteovi.

1. LIST TIMOTEOVI: POKYNY PRO BOŽÍHO ČLOVĚKA

I. Osobní varování a naléhavá prosba. Čti 1,1-20.

II. Pravidla církevní správy. Čti 2,1 - 3,16.

III. Osobní rady. Čti 4,1-16.

IV. Směrnice pro vztahy v církvi. Čti 5,1 - 6,2.

V. Závěrečné výzvy a napomenutí. Čti 6,3-21.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

5. Projdi si znovu Pavlovy výzvy k Timoteovi v 1Tm 6,11-16 a pak ve svém sešitě zodpověz následující otázky:

- a Čemu se má Timoteus vyhýbat (viz 6,3-10)?
- b O co má Timoteus usilovat (v. 11)?
- c Jaký boj má Timoteus bojovat (v. 12)?
- d Co má Timoteus uchopit a co zachovat (v. 12 a 14 NPB)?

Pavlem načrtnutý ideál služby a praktické směrnice v 1. listu Timoteovi jsou stejně důležité pro dnešního Božího člověka, jako byly v době, kdy je jako první obdržel Timoteus. Každý, kdo chce svému Pánu věrně sloužit, by je měl pečlivě studovat.

List Titovi

Brzy po napsání 1. listu Timoteovi se Pavel podle všeho vydal na Krétu (Tt 1,5). V té době bylo již evidentně na tomto ostrově mnoho věřících. Možná že uslyšeli evangelium od poutníků, kteří byli o letnicích v Jeruzalémě (Sk 2,11). Pavel těmto věřícím po nějakou dobu sloužil a pak pokračoval ve své cestě. Tita zde ponechal, by uvedl všechny zbývající záležitosti do pořádku (Tt 1,5). Úkol Titův se tedy poněkud lišil od úkolu Timoteova, jemuž bylo uloženo, aby vedl práci, která již byla zorganizovaná.

Obsah Listu Titovi se podobá obsahu 1. listu Timoteovi. I zde se setkáváme s instrukcemi pro volbu starších (Tt 1,5-9), pokyny pro jednání s bludaři (1,11.13; 3,10) i s osobními napomenutími a pokyny (2,7-8.15).

List Titovi však ve srovnání s 1. listem Timoteovi klade větší a konkrétnější důraz na pravé neboli zdravé učení v církvi. Formulace „zdravé učení“ mělo na zřeteli pravdu o Kristu. To byla, na rozdíl od učení bludařů, ta pravá, „zdravá“ pravda.

6. Ve svém poznámkovém sešitě stručně zodpověz následující otázky:

- a Co musí být podle Tt 1,9 starší schopni činit?
- b Čemu měl podle Tt 2,1 Titus učit?

Podle uvedené osnovy si přečti celý List Titovi.

CÍRKEV NALÉZÁ ŘEŠENÍ

TITOVÍ: SMĚRNICE PRO VEDOUCÍHO V CÍRKVI

- I. Úvodní poznámky.** Čti 1,1-4.
- II. Ustanovení starších.** Čti 1,5-16.
- III. Vyučování věřících.** Čti 2,1 - 3,8.
- IV. Postup při jednání se sektáři.** Čti 3,9-11.
- V. Závěrečné pokyny.** Čti 3,12-15.

7. Znovu si přečti Tt 2,11-14 a 3,4-7. V těchto oddílech je v pouze několika větách obsaženo mnoho pravd. Na základě přečtených pasáží dokonči ve svém sešitě následující věty:

- a (2,13) Naší blaženou nadějí je...
- b (2,14) Kristus se obětoval, aby nás...
- c (3,5) Bůh nás zachránil ze svého...
- d (3,5) Bůh nás zachránil skrze...
- e (3,7) Jsme ospravedlněni jeho...
- f (3,7) Naše naděje se upíná k...

I přes svou poměrnou krátkost je List Titovi cennou příručkou pro křesťanské pracovníky. Známost v něm uváděných principů a pokynů tvoří zdravý základ pro všechny, kdo chtějí přispět k budování těla Kristova.

1. list Timoteovi, List Titovi a 1. list Petřův (budeme se jím zabývat později) jsou dokladem, že věřící v té době měli již vyvinutější a více určitý způsob organizace. Tyto listy se rovněž mnohem častěji zmiňují o starších a jáhnech (diakonech), než je tomu u listů dříve sepsaných. U těchto vedoucích jsou také přesně určeny požadavky, které by měli splňovat.

8. Ve svém sešitě stručně uveď, jaké požadavky by měl vedoucí splňovat v níže uvedených oblastech. Biblické odkazy tě upozorní na místa, která ti pomohou při formulování tvých odpovědí.

- a Vztah vedoucího k jeho ženě a její charakter (1Tm 3,1.11-12; Tt 1,6)
- b Vztah vedoucího k jeho dětem a jejich charakter (1Tm 3,4-5.12; Tt 1,6)
- c Postoj k penězům (1Tm 3,8; Tt 1,7; 1Pt 5,2)
- d Pověst u těch, kdo jsou mimo církev (1Tm 3,7)
- e Duchovní zralost (1Tm 3,2.6.9; Tt 1,9; 1Pt 5,2-3)

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

2. list Timoteovi

Timoteus už nebyl v Efezu, když obdržel od Pavla druhý dopis (2Tm 4,12). Pravděpodobně byl v té době zapojen do evangelizační práce v Makedonii nebo Asii. I v Pavlově životě se okolnosti změnily: byl opět ve vězení (2Tm 1,8; 2,9).

Novozákonní vyličení Pavlových uvěznění a soudních procesů naznačuje, že ze strany římské vlády docházelo postupně ke změně postoje vůči křesťanství. Nejdříve to byla ze strany vládních úředníků Ríma lhostejnost (Sk 18,14-17). Později křesťany tolerovali (Sk 26,30 až 32). Avšak tolerování se časem změnilo v nepřátelství, jak dějiny jednoznačně dosvědčují. Mnoho křesťanů trpělo pro svou víru za císaře Nerona, který v r. 64 n. l. rozpoutal obrovské pronásledování. Jeho obětí se dost možná stal i apoštol Pavel. Pavel Timoteovi napsal, že je připraven podstoupit smrt (2Tm 4,6).

2. list Timoteovi je směsicí rad, varování, napomenutí, žádostí i osobních vzpomínek. Tak jako služebně starší důstojník, který se právě chystá k odchodu z funkce, poučuje svého mladšího kolegu a nástupce, i Pavel poučuje Timotea, jak si má v budoucnu vést. Povzbuzuje jej, aby zůstal věrný (2Tm 1,1-13). Vyzývá jej, aby byl dobrým pracovníkem (2,14-25). Poučuje ho o zlých časech, které - jak viděl v Duchu - se již přibližovaly (3,1-9). Ukládá mu, aby pečlivě vykonával všechny povinnosti, které jeho služba s sebou nese (3,10 - 4,8). Poněvadž v té době byl Pavel, vyjma Lukáše, úplně sám, je zcela pochopitelné, že toužil, aby jeho „milovaný syn“ za ním jak nejdříve přišel a při té příležitosti přinesl i věci, které Pavel zanechal v Troadě (4,9-22).

2. LIST TIMOTEOVI: POVĚŘENÍ NÁSTUPCE

I. Vstupní pozdrav. Čti 1,1-2.

II. Bud' věrný svému povolání. Čti 1,3 - 2,13.

III. Bud' pilný ve své práci. Čti 2,14-26.

IV. Bud' připraven na budoucnost. Čti 3,1-9.

V. Opírej se o Písmo. Čti 3,10-17.

VI. Vyplň svou službu až do konce. Čti 4,1-8.

VII. Osobní požadavky. Čti 4,9-22.

CÍRKEV NALÉZÁ ŘEŠENÍ

9. Ve svém sešitě si vyhotov stejnou tabulku, jako je ta následující. Doplň jednotlivé řádky, tak že do nich vepíšeš chybějící slovo nebo slova. Verše uvedené v levém sloupci ti tvůj úkol usnadní. První řádek ti poslouží jako příklad.

2Tm		POVINNOST SLUŽEBNÍKA
1,14	Chránit	svěřený poklad
2,3	Snášet	
2,8	Pamatovat	
3,14	Setrvávat	
4,2	Hlásat	

10. Během studia pastorálních epištol jsme viděli, že Pavel na novou situaci, vyvolanou růstem církve, reagoval tak, že svým spolupracovníkům uložil, aby

- ustanovili starší - muže, kteří splňovali jím stanovené požadavky na vedoucího.
- čekali, dokud sám nepřijde a neustanoví vhodné muže jako vedoucí.

REAKCE NA PRONÁSLEDOVÁNÍ: 1. LIST PETRŮV

Úkol 2. *Rozpoznej fakta týkající se autora, pozadí a obsahu 1. listu Petrova.*

V letech po Pavlově prvním věznění se církev začala setkávat s rostoucím pronásledováním. Apoštol Petr na tuto situaci zareagoval tak, že věřícím, kteří procházeli těžkými zkouškami a soužením, napsal dopis.

Autor

Petr byl jedním z oněch tří učedníků, kteří byli našemu Pánu nejbliže (Mt 26,37; L 9,28). V některých situacích projevil veliké duchovní porozumění (Mt 16,13-17), jindy však zas žalostně selhal (Mt 16,21-23; 26,69-75). V souladu s Ježíšovým proroctvím se však nakonec změnil z nestálého učedníka v neochvějného a spolehlivého apoštola (Mt 16,18; L 22,31-32). Na základě našeho předešlého studia

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Skutků víme, že byl jedním z předních vedoucích v církvi a mocným svědkem a zvěstovatelem evangelia. Stejně jako Pavel, i on hodně cestoval (1K 9,5); a zrovna tak zřejmě i on zemřel v Římě mučednickou smrtí za Neronova pronásledování.

Pozadí a obsah

1Pt je adresován křesťanům v Malé Asii. Tito věřící prožívali tehdy období soužení a utrpení (1Pt 1,1.6; 3,14; 4,12-19). Tuto oblast již předtím zcela zřejmě navštívil Marek; Petr totiž od něj své čtenáře pozdravuje (1Pt 5,13). Z toho tedy vyplývá, že 1. list Petřův byl napsán někdy po Pavlově propuštění z prvního římského věznění, neboť to byla i doba, kdy se Marek chystal tuto oblast poprvé navštívit (Ko 4,10).

Ačkoli Petr zmíněné věřící neznal osobně, byl si dobře vědom jejich těžkostí. Možná že mu Marek podrobně vylíčil jejich situaci. Nemáme žádné konkrétní informace, kdy tito věřící uslyšeli evangelium poprvé - můžeme se však domnívat, že se obrátili během Pavlovy služby v Efezu (Sk 19,10). Petrova zmínka o starších je dokladem, že křesťané, kterým byl tento list adresován, byli organizováni v církvích (1Pt 5,1). Je možné, že se i v jejich případě jednalo o Neronovo pronásledování, poněvadž Petr prohlašuje, že i ostatní věřící trpí (1Pt 5,9).

Ve svém dopise Petr věřící povzbuzuje a připomíná jim, aby stáli a se svými protivníky jednali v Kristově duchu (1Pt 2,20-23). Staví do protikladu dočasný charakter jejich pozemského utrpení a věčnou slávu v Kristu, k níž byli povoláni (1,6-7; 5,10). Zmiňuje se o naději, kterou mohou mít i uprostřed svých soužení (1,1-12). Připomíná jim jejich duchovní povolání (1,13-2,3). Vysvětluje jim jejich postavení – postavení vyvoleného lidu Božího (2,4-12). Poučuje je o správném postoji k světským autoritám i k sobě navzájem (2,13-3,7). Vyzývá je, aby pokračovali v činění toho, co je správné (3,8-22). Líčí postoj, který by měli mít, pokud byli povoláni trpět pro Krista (4,1-19). Uděluje rady starším, napomíná mladé, aby se podřizovali starším, a všechny vybízí, aby důvěřovali Bohu (5,1-14).

Podle uvedené osnovy si přečti celý 1. list Petřův.

CÍRKEV NALÉZÁ ŘEŠENÍ

1. LIST PETRŮV: RADY TRPÍCÍM

- I. Naše živá naděje. Čti 1, 1-12.
- II. Naše převzácné vykoupení. Čti 1, 13 - 2, 3.
- III. Naše výsadní postavení. Čti 2, 4-12.
- IV. Naš osobní příklad. Čti 2, 13-25.
- V. Naše viditelné jednání. Čti 3, 1-22.
- VI. Naš vnitřní postoj. Čti 4, 1-19.
- VII. Naše věčná sláva. Čti 5, 1-14.

11. 1. list Petrův

- a) prohlašuje, že věřící mají poslouchat světské autority.
- b) byl adresován věřícím v Makedonii.
- c) uvádí seznam požadavků, které mají starší splňovat.
- d) uvádí Krista jako příklad hodný následování v utrpení.
- e) byl napsán někdy po propuštění Pavla z jeho prvního římského věznění.
- f) nepřipojuje žádné pokyny pro vedoucí v církvi.

Věřící, kteří Petrův dopis četli, byli nepochybně velice povzbuzeni a potěšeni jeho poselstvím naděje. Jak nápadným svědectvím zároveň tento dopis byl o moci Boží působící v životě samého autora. On, který kdysi zapřel svého Pána, nyní posiluje své bratry (L 22,32). I my dnes čerpáme posilu a povzbuzení ze slov, k jejichž sepsání inspiroval Petra Duch svatý.

REAKCE NA JUDAISMUS: LIST ŽIDŮM

Úkol 3. *Popiš důležité aspekty pozadí a poselství Listu Židům.*

Ze studia Římanům a Galatským víme, že ze začátku mělo mnoho křesťanů obrácených ze židovství problémy správně pochopit, v jakém vztahu je Starý zákon k dílu Ježíše Krista. Judaisté trvali na obřízce, a Pavlovi nezbývalo než se proti nim postavit a hájit pravdu evangelia. Zdá se, že i ostatní křesťané ze Židů lpěli na chrámu a obřadech s ním spojených, namísto aby svou důvěru plně složili v Krista. A právě takovým věřícím adresoval autor Židům svůj list.

Autor a pozadí

Přesná totožnost autora Židům nám není známa - list totiž jméno autora nikde neuvádí. Chybí nám rovněž jakékoli jiné spolehlivé informace o tom, kdo by mohl být autorem tohoto dopisu. Bibličtí vědci jako možného autora navrhuji Pavla, Barnabáše, Apolla a další. Forma a obsah listu však neukazují jednoznačně na žádného z jmenovaných. Víme pouze, že autor chtěl navštívit ty, kterým psal, a že znal Timotea (Žd 13,19-23). Zdá se, že nepatřil k původním učedníkům (2,3). Jeho učení je však s učením apoštolů v naprostém souladu a celé nese neklamné stopy božské inspirace.

Již sám název prozrazuje, že list byl určen křesťanům obráceným ze židovství. Protože se neuvádí žádné město, nevíme, kde tito křesťané žili. Jako předpokládané místo určení navrhuji badatelé Řím nebo Jeruzalém (viz Žd 13,24). Dopis byl pravděpodobně napsán někdy ke konci šedesátých let, ještě před zničením Jeruzaléma a chrámu v r. 70 n. l.

12. Přečti si Žd 2,3-4 a 10,32-34. Z těchto oddílů vyplývá, že křesťané, jimž byl tento dopis určen,

- a) uslyšeli evangelium od těch, kdo je obdrželi přímo od Pána.
- b) byli nově obrácenými věřícími, kteří se poprvé setkali s pronásledováním.
- c) již dříve pro svou víru v Krista trpěli.

Obsah a osnova

Pisatel Listu Židům si byl dobře vědom, že ti, kterým psal, se pomalu přestávali plně ztotožňovat s Ježíšem Kristem. Viděl, že začali projevovat tendenci vyvolit si chrám a s ním spojené důvěrné známé obřady, namísto aby byli poslušni zjevení, které jim Bůh dal ve svém Synovi. Svůj list napsal, aby jim ukázal, jak velice nebezpečný je takový postoj, a aby poukázal na nadřazenost Ježíše Krista nad veškerým obřadnictvím a nařízeními Zákona.

Autor nejdříve ukazuje, jak je Kristus větší než anděl (1,1-2,18), Mojžíš (3,1-4,13), Áron (4,14-7,28). Pak pokračuje vylíčením, jak nová smlouva převyšuje starou (8,1-9,28) a jak dokonalá oběť Kristova byla tou jedinou, která mohla odstranit hřích (10,1-31). Uzavírá názornou

CÍRKEV NALÉZÁ ŘEŠENÍ

ukázkou nutnosti víry (10,32-12,29) a pokyny pro praktickou aplikaci poselství listu (13,1-25). Do svého dopisu vplétá několik varování (jako je např. to v 2,1-4) a třináct napomenutí (viz např. 4,1.16 a 12,1). Během četby listu si těchto varování a napomenutí všimni blíže.

LIST ŽIDŮM: KRISTUS - SVRCHOVANÝ VLÁDCE

- I. Jeho jméno je vyšší.** Čti 1,5 - 2,18.
Srovnání: andělé
- II. Jeho postavení je vyšší.** Čti 3,1 - 4,13.
Srovnání: Mojžíš a Jozue
- III. Jeho kněžství je věčné.** Čti 4,14 - 7,28.
Srovnání: Áron a Melchisedech
- IV. Jeho smlouva je věčná.** Čti 8,1 - 9,28.
Srovnání: stará smlouva
- V. Jeho oběť je konečná a dokonalá.** Čti 10,1-31.
Srovnání: každoroční oběti
- VI. Jeho zaslíbení je jisté.** Čti 10,32 - 12,13.
Ilustrace: hrdinové víry
- VII. Jeho království je neotřesitelné.** Čti 12,14 - 13,25.
Výzva: Ztotožněte se s Kristem

13. V následujícím jsou uvedeny odkazy na šest varování z Listu Židům. Přiřaď jednotlivé odkazy (pravý sloupec) k formulacím, které nejlépe vystihují obsah příslušného místa (levý sloupec).

- .... **a** Neodvracejte se pro svou nevěru od Boha. 1) 2,1-4
- .... **b** Nezneuctěte (nepošlapejte) Božího Syna. 2) 3,7-19
- .... **c** Neodvracejte se od toho, který mluví z nebe. 3) 4,11-13
- .... **d** Nepohrdněte tak slavným spasením. 4) 5,11 - 6,12
- .... **e** Nebuďte neposlušní. 5) 10,19-31
- .... **f** Směřujte k dospělosti. 6) 12,25-29

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

14. Níže jsou uvedeny čtyři oddíly z Listu Židům, ve kterých je kněžství Kristovo srovnáváno s různými stránkami levitského kněžství. Dokonči jednotlivé věty, tím že na základě příslušného oddílu uveď podobnost nebo rozdíl mezi oběma druhy kněžství.

a Áron byl na kněze povolán (5,4-6). Kristus

.....
b Levitských kněží muselo být mnoho, protože umírali a nemohli sloužit trvale (7,23-25). Ježíšovo kněžství

.....
c Levitští kněží vcházel do stánku zhotoveného lidskýma rukama s krví obětních zvířat (9,1-14). Kristus vešel do (prošel)

.....
d Levitští kněží obětovali oběti rok co rok (9,23-28). Kristus se obětoval

.....
Jak jsme viděli, obsahuje Židům mnoho vzácných pravd o Ježíši Kristu a jeho díle. Poselství listu bylo pro jeho adresáty - křesťany obrácené ze židovství - nesmírně důležité a neméně důležité je i dnes pro nás. Stejně jako oni, i my si musíme uvědomit, že Ježíš je náš velekněz, ten, k němuž všechny judaistické oběti a obřady ukazovaly. I nám byl uložen běh. Vytřejme v něm tedy s pohledem upřeným na Ježíše (Žd 12,1-2). Jak je úžasné vědět, že Ježíš se za nás u Otce neustále přimlouvá (7,25). Prvním křesťanům pomohl vyrovnat se s růstem a protiventstvím a pochopit jejich duchovní dědictví. Skrze své Slovo může dát moudrost a vedení i dnešním věřícím, nehledě na možné problémy či potřeby.

CÍRKEV NALÉZÁ ŘEŠENÍ

osobní test

1. PŘÍRAZOVÁNÍ. Přiřaď jednotlivé listy (pravý sloupec) k příslušným názvům obsahu nebo faktům týkajícím se dějinného pozadí a obsahu (levý sloupec).

.... a	Název: <i>Pověření nástupce.</i>	1) 1. list Timoteovi
.... b	Název: <i>Rady trpícím.</i>	2) 2. list Timoteovi
.... c	Popisuje vztah mezi křesťanstvím a judaismem.	3) Titovi
.... d	Byl adresován Pavlovi spolupracovníkovi do Efezu v době, kdy Pavel pokračoval ve svých cestách.	4) 1. list Petrův
.... e	Název: <i>Kristus - svrchovaný vládce.</i>	5) Židům
.... f	Název: <i>Pokyny pro Božího člověka.</i>	
.... g	Adresován muži, který měl za úkol zorganizovat skupinu věřících na Krétě.	
.... h	Poslán věřícím v Malé Asii, kteří trpěli pronásledování.	
.... i	Název: <i>Směrnice pro vedoucího v církvi.</i>	
.... j	Obsahuje několik vážných varování před zneuctěním díla Kristova.	
.... k	Byl napsán během Pavlova druhého římského věznění.	

OTÁZKY S VÝBĚREM SPRÁVNÉ ODPOVĚDI. Vyber nejvhodnější (nejvýstižnější) dokončení.

2. Potřebu zdravého učení v církvi zdůrazňuje především

- List Titovi
1. list Petrův
- List Židům

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

3. Podle Listu Židům se Kristovu kněžství nejvíce podobá kněžství

- a) potomků Léviho.
- b) Áronovo.
- c) Melchisedechovo.

4. Pavlovy dopisy jeho spolupracovníkům ukazují, že podle Pavlova očekávání měli tito spolupracovníci vybírat církevní vedoucí především na základě

- a) jejich nadšení a zkušeností s veřejnými promluvami.
- b) jejich tužby sloužit v církvi jako vedoucí.
- c) duchovní zralosti a schopnosti dobře vést svou rodinu.

5. Jedním z důležitých předmětů 1. listu Petrova je

- a) zdravé učení v církvi.
- b) křesťanský postoj v utrpení.
- c) výběr Božích mužů na místa vedoucích.

6. KRÁTKÉ ODPOVĚDI. V následujícím jsou uvedeny citace ze všech pěti listů, kterými jsme se zabývali v této lekci. Identifikuj jednotlivé citace, tak že do vyhrazeného prostoru vepíšeš název příslušného listu. (V některých případech citace obsahuje víc než jeden verš.)

- a Ty však mluv, co odpovídá zdravému učení... Ukázala se Boží milost, která přináší milost všem lidem. ....
- b Hlásej slovo Boží... Dobrý boj jsem bojoval... Pospěš si, abys přišel za mnou co nejdřív. ....
- c Kristus však přinesl za hříchy jedinou oběť, navěky usedl po pravici Boží. ....
- d Kdo však trpí za to, že je křesťan, ať se nestydí, ale slaví Boha, že smí nosit toto jméno. ....

CÍRKEV NALÉZÁ ŘEŠENÍ

- e Když jsem odcházel do Makedonie, žádal jsem tě, abys dále zůstal v Efezu a nikomu nedovolil učit odchylným naukám. ....
- f Jak bychom mohli uniknout my, pohrdneme-li tak slavným spasením? .....

odpovědi na studijní otázky

8. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
- a Nesmí mít více jak jednu ženu; její charakter má vzbuzovat úctu.
  - b Musí být s to dobře vést své děti. Jeho děti jej mají ctít a mají mít slušné chování.
  - c Nemá být ziskuchtivý, zjištný - nemá mít lásku k penězům.
  - d Má mít dobrou pověst u těch, kdo jsou mimo církev.
  - e Musí být schopen učit a povzbuzovat druhé. Musí se držet pravdy. Nemá být nově pokřtěný (teprve nedávno obrácený).
1. a Makedonie.
- b Kréta.
  - c Nikopolis.
  - d Korint a Milét.
  - e Troada.
9. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
- 1,14 Chránit svěřený poklad.
  - 2,3 Snášet zlé jako řádný voják Krista Ježíše.
  - 2,8 Pamatovat na Ježíše Krista.
  - 3,14 Setrvávat v tom, čemu se naučil.
  - 4,2 Hlásat slovo Boží.
2. c) navštívil Makedonii i jiná místa, než byl opět uvězněn.
10. a) ustanovili starší - muže, kteří splňovali jím stanovené požadavky na vedoucího.
3. a 2) Titus.
- b 1) Timoteus.
  - c 1) Timoteus.
  - d 1) Timoteus.
  - e 2) Titus.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

11. a) prohlašuje, že věřící mají poslouchat světské autority.
d) uvádí Krista jako příklad hodný následování v utrpení.
e) byl napsán někdy po propuštění Pavla z jeho prvního římského věznění.
4. b) nikomu nedovolil učit odchylným naukám.
12. a) uslyšeli evangelium od těch, kdo je obdrželi přímo od Pána.
c) již dříve pro svou víru v Krista trpěli.
5. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
a Má se vyhýbat lásce k penězům.
b Má usilovat o spravedlnost, zbožnost, víru, lásku, trpělivost, mírnost.
c Má bojovat dobrý boj víry.
d Má uchopit věčný život a zachovat příkaz, který mu byl udělen.
13. a 2) 3,7-19.
b 5) 10,19-31.
c 6) 12,25-29.
d 1) 2,1-4.
e 3) 4,11-13.
f 4) 5,11 - 6,12.
6. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
a Má být schopen povzbuzovat ve zdravém učení.
b Měl učit tomu, co odpovídá zdravému učení.
14. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
a Kristus byl rovněž povolán - aby byl knězem navěky podle řádu Melchisedechova.
b Ježíšovo kněžství nepřechází na jiného, neboť on zůstává navěky.
c Kristus prošel stánkem větším a dokonalejším - nebeským stánkem. Vešel do svatyně se svou vlastní krví.
d Kristus se obětoval jednou a provždy.
7. (Tvoje odpovědi by se měly podobat níže uvedeným.)
a Kristův slavný příchod.
b aby nás vykoupil a posvětil.
c slitování.
d obmytí, jímž jsme se znovu zrodili k novému životu skrze Ducha svatého.
e milostí.
f věčnému životu.

CÍRKEV NALÉZÁ ŘEŠENÍ

poznámky

LEKCE 9

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

V 8. lekci jsme společně prostudovali 1. a 2. list Timoteovi, List Titovi, 1. list Petrův a List Židům. V nich jsme viděli, jak církev rozvíjela svou strukturu, dověděli jsme se, jaká je správná reakce na pronásledování, a lépe porozuměli vztahu mezi křesťanstvím a judaismem. V této lekci se budeme zabývat listy, které byly napsány v následujících letech - v letech po Pavlově smrti. Pro církev to byly v mnoha ohledech těžké roky. Povstalo mnoho lživých učitelů, kteří začali zpochybňovat základní křesťanské pravdy. Pronásledování přibralo na své intenzitě. Někteří věřící podlehli rostoucímu nátlaku a učinili se světem kompromis.

Avšak i v těchto pohnutých dobách dával Duch svatý věřícím svou moudrost a vedení. Petr, Juda a Jan ve svých listech věřící před zmíněnými bludnými naukami varovali. Zjevení Janovo pak křesťany povzbudilo k tomu, aby navzdory obrovskému utrpení zůstali Kristovi věrní, a rovněž jim poskytlo velkolepou vizi Ježíšova návratu a jeho naprostého a konečného vítězství. V této lekci se dovíš mnoho skutečností, které ti pomohou k lepšímu pochopení uvedených listů. Zjistíš, že obsahují mocné poselství i pro nás, kteří žijeme v této době. I my totiž musíme čelit podobným bludným naukám a pokušením, a zároveň jsme mnohem blíže naplnění proroctví knihy Zjevení, než byli věřící, kteří ji četli jako první.

„...jeho vzhled jako když slunce září v plné své síle.“ (Zj 1,16)

osnova lekce

Církev bojuje s bludy:

2. list Petrův, List Judův, 1., 2., 3. list Janův

Církev očekává návrat Ježíše Krista:

Zjevení Janovo

cíle lekce

Po ukončení této lekce bys měl být schopen:

- shrnout obsah 2. listu Petrova, Listu Judova, 1., 2. a 3. listu Janova.
- popsat bludná učení, na něž Petr, Juda a Jan reagovali ve svých dopisech.
- uvést fakta týkající se dějinného pozadí Zjevení Janova.
- rozpoznat čtyři hlavní způsoby výkladu Zjevení Janova a vysvětlit jeho význam pro dnešek.

studijní činnost

1. Obvyklým způsobem si prostuduj celou lekci.
2. Podle pokynů si přečti 2. list Petrův, List Judův, 1., 2., 3. list Janův a Zjevení Janovo.
3. Na mapě uvedené na str. 128 – 129 vyhledej města, kde se nacházelo oněch sedm církví ze Zj 2 a 3.
4. Zopakuj si celou lekci a pak vypracuj osobní test. Nezapomeň si opravit všechny nesprávné odpovědi.

rozvinutí lekce

Listy, které se nyní chystáme studovat, jsou namířeny proti nepříteli uvnitř církve samé: bludnému učení. V druhé části se zaměříme na charakteristické zvláštnosti knihy Zjevení a na její úžasné poselství naděje a vítězství.

CÍRKEV BOJUJE S BLUDY: 2. LIST PETRŮV, LIST JUDŮV, 1., 2., 3. LIST JANŮV

Úkol 1. *Rozpoznej tvrzení popisující pozadí a obsah 2. listu Petrova, Listu Judova, 1., 2., 3. listu Janova, i učení, proti nimž byly tyto listy namířeny.*

Pavel už kdysi varoval efezské starší i Timotea a Tita, že povstanou zlí lidé a budou učit nepravdivým věcem (Sk 20,29-30; 2Tm 4,2-4; Tt 1,10-11). Z 2. listu Petrova, Listu Judova, 1., 2. a 3. listu Janova se dovídáme, jaká byla konkrétní reakce církve na tyto bludné nauky.

2. list Petrův

2. list Petrův byl pravděpodobně napsán někdy mezi r. 65 - 67 n. l. Jeho obsah naznačuje, že byl určen stejným věřícím jako 1. list Petrův (2Pt 1,1; 3,1). Nicméně se však zdá, že se jejich situace od té doby změnila. Nyní byli více než vnějším pronásledováním ohrožováni lživými učiteli zevnitř.

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

Petr v tomto listu staví do protikladu pravé poznání Krista a kacířské nauky lživých učitelů. Svým čtenářům líčí úplnost tohoto poznání i jeho původ (2Pt 1,1-21). Poukazuje na zkaženost charakteru zmíněných bludařů a na destruktivní vliv jejich učení (2,1-22). Prorocky předpovídá, že ke konci dnů přijdou posměvači, kteří nebudou věřit v zaslíbený příchod dne Páně (3,1-7). Uzavírá napomenutím ke svým čtenářům, aby se na tento den připravili tím, že budou vést zbožný život (3,8-18). Ti z věřících, kteří přijali Petrovo poselství, byli pak s to rozpoznat ve svém středu zmíněné lživé učitele a odolat jejich svodům.

Podle uvedené osnovy si přečti celý 2. list Petrův.

2. LIST PETRŮV: PRAVÉ KŘESŤANSKÉ POZNÁNÍ

I. Poznání Krista a jeho základ. Čti 1,1-21.

II. Lživí učitelé a jejich odsouzení. Čti 2,1-22.

III. Den Páně a křesťanský život. Čti 3,1-18.

1. Lživí učitelé, podle 2Pt 2,1-2,

a) budou otevřeně zavádět zhoubné nauky.

b) nebudou mít žádné následovníky.

c) budou popírat Panovníka, který je vykoupil.

2. Petr varoval, že lživí učitelé budou předkládat své výmysly, aby z věřících těžili (2Pt 2,3). Sám prohlásil, že on se nedal vést vymyšlenými bájemi,

nýbrž byl .....
Kristovy velebnosti. Napsal rovněž, že tím se nám potvrzuje prorocké

.....
Toto slovo nebylo vyřčeno z lidské vůle, nýbrž z popudu

.....
mluvili lidé, poslaní od .....
(Viz 2Pt 1,16.19.21.)

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

3. 2Pt 3,1-13 odhaluje důležité skutečnosti týkající se dne Páně. Podle těchto veršů

- a) den Páně ještě nenastal, poněvadž Bůh chce dát všem lidem příležitost k pokání.
- b) ti, kdo se posmívají myšlence příchodu dne Páně, činí tak pro svou nevzdělanost a nevědomost.
- c) budou všichni očekávat návrat našeho Pána.

2. list Petrův je vážným varováním pro kohokoli, kdo by se snažil ničit církev zevnitř. Prohlašuje, že den soudu pro lživé učitele zcela jistě přijde (2Pt 3,12-13.17). Zároveň nám všem tento list připomíná, abychom byli na příchod dne Páně připraveni a snažili se být „čistí a bez poskvrny“ (3,14).

List Judův

Juda (Judas) se představuje jako bratr Jakubův (srv Ga 1,19; 2,9; ve Sk 1,13 je míněn jiný Juda), příbuzný (nevlastní bratr) Ježíšův (Mt 13,55; Mk 6,3; Ju 1). Po vzkříšení tento Juda uvěřil a pak jej vidíme mezi těmi, kdo v den letnic přijali Ducha svatého (J 7,5; Sk 1,14). Později, stejně jako ostatní bratři Páně, se vydal na misijní cesty (1K 9,5).

List Judův se velice podobá některým částem z 2Pt (srv. 2Pt 3,3 s Ju 18). Je možné, že se Judovi dostal 2Pt do rukou a on sám pocítil potřebu napsat podobný dopis věřícím, o nichž věděl, že mají stejné problémy. Zřejmě zjistil, že i do těchto shromáždění se vloudili lživí učitelé. Urychleně tedy těmto věřícím napsal, aby je varoval, ponechává tak na později předmět, o němž chtěl původně psát (Ju 3-4). V listu se neuvádí, kde zmínění křesťané žili; bibličtí vědci navrhují jako možnosti Jeruzalém a Antiochii. Je pravděpodobné, že Juda psal svůj list v době, kdy 2Pt byl již po nějakou dobu v oběhu, avšak ještě před pádem Jeruzaléma v r. 70 n. l. List popisuje nynější jednání lživých učitelů i jejich budoucí soud (v. 1-16) a věřícím ukazuje, jaká by měla být jejich reakce na stávající situaci (v. 17-25).

Podle uvedené osnovy si přečti celý List Judův.

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

LIST JUDŮV: VYPOŘÁDÁNÍ S ODPADNUTÍM

I. Nebezpečná přítomnost bludařů. Čti v. 1-4.

II. Charakteristika lživých učitelů. Čti v. 5,16.

III. Reakce na bludné učení. Čti v. 17-25.

4. Ve svém sešitě uveď stručnou charakteristiku lživých učitelů. Odkazy na příslušné verše ti tvůj úkol usnadní.

a (4) Jakým způsobem se tito lidé dostali do církve?

b (4) V co zaměnili milost našeho Boha?

c (4) Koho zapírali?

d (8) Co neuznávali?

e (16) Čím (kým) se vychloukali?

f (19) Co (koho) neměli?

5. Podle Judy měli věřící v této situaci udělat několik věcí. Dokonči jednotlivé pokyny, tak že si zvolíš z možností uvedených v pravém sloupci. Do vyhrazeného prostoru vepiš vždy číslo zvoleného dokončení.

.... a Bojujte o...	1) v Duchu svatém.
.... b Pamatujte na to, co...	2) pochybují.
.... c Modlete se...	3) víru jednou provždy odevzdanou Božímu lidu.
.... d Uchovejte se v...	4) lásce Boží.
.... e Mějte slitování a zachraňte ty, kdo...	5) předpověděli apoštolové.

Stejně jako 2Pt, je i List Judův vážným varováním těm, kdo překrucují evangelium a snaží se vést věřící na scesti. I nám dnes se tím připomíná, že bychom neměli být překvapeni, když se takoví lidé objeví. Podle pokynů, které Juda udílí, měli bychom se s takovou situací vyrovnat tak, že se budeme pevně držet pravdy evangelia a se slitováním zachraňovat ty, kdo byli svedeni.

1., 2. a 3. list Janův

Viděli jsme, že jak Petr, tak Juda své čtenáře varovali před posměvači, kteří tvrdili, že den Páně nenastane, i před lidmi, kteří se vychloukali a vedli nevázaný život. S postupem času se mezi věřícími objevili

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

další svědci. Tvrdili, že Ježíš doopravdy nepřišel v těle (2J 7). Jan své tři dopisy napsal, aby věřící, kteří se setkávali s takovým učením, varoval a poučil o základních pravdách našeho spasení i křesťanského způsobu života.

Jan - očitý svědek

Autorem 1., 2. a 3. listu Janova je apoštol Jan, tentýž, který napsal Janovo evangelium a knihu Zjevení. Z jistých historických spisů se dovídáme, že po zničení Jeruzaléma v r. 70 se Jan uchýlil do Efezu. V tomto městě a jeho okolí konal svou službu, dokud nebyl na sklonku vlády císaře Domitiana (81 - 96) poslán do vyhnanství na ostrov Patmos. Po Domitianově smrti byl očividně propuštěn, vrátil se do efezské oblasti, kde opět pokračoval ve své službě. Janovy tři listy vznikly pravděpodobně někdy mezi r. 85 - 90 a poslány byly nejprve církvím v Malé Asii - tedy do míst, kde Jan působil. Jako očitý svědek života Kristova a jeho důvěrný přítel promlouvá s velikou autoritou proti těm, kdo Krista zapírali, nebo zapírali jeho příchod v těle.

Lživí učitelé

Bludaři, před nimiž Jan věřící varuje, neuznávali pravdu, že Ježíš se doopravdy stal člověkem. Podle jejich chápání byla hmota zlá a duch dobrý. Učili, že je nemyslitelné, aby se Bůh, který je nanejvýš dobrý, stal opravdovou lidskou bytostí a tak se sjednotil s něčím hmotným. Někteří z nich tvrdili, že Kristus se pouze zdál být skutečný, že ve skutečnosti to byl duch či přízrak, co učedníci viděli. Jiní zase tvrdili, že „Kristus - duch“ sestoupil při křtu na člověka Ježíše, a před ukřižováním jej znovu opustil. Obě představy byly popřením pravdy, že Ježíš Kristus je Bůh zjevený v těle.

Někteří mezi těmito lživými učiteli rovněž věřili, že člověk se musí ze všech sil snažit uniknout z hmotného světa do říše ducha: prostředkem mělo být získání zvláštního, vyššího stupně poznání. Tomuto hnutí se začalo říkat gnóze (gnósis - řec. poznání). V protikladu k těmto falešným představám líčí Jan pravé poznání, které je zárukou věčného života (viz např. 1J 2,3; 3,10.14 a 5,20). Jednoznačně dosvědčuje pravé božství i lidství Kristovo (1J 1,1-2; 2,22-23).

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

1. list Janův

Jan si při psaní počínal naprosto účelně. Ve svém evangeliu uvádí, že je sepsal proto, aby lidé uvěřili v Ježíše Krista a obdrželi tak život věčný (J 20,31). Ve svém prvním listu říká, že jej napsal, aby věřící věděli, že mají věčný život (1J 5,13). Tyto dva účely spolu úzce souvisejí: Jan chtěl věřícím pomoci pochopit jejich nový vztah k Bohu a získat jistotu spasení. Janem předkládané pravdy byly odpovědí na pochybnosti, které u věřících vznikly následkem bludných učení.

6. Ve svém sešitě si vyhotov stejnou tabulku, jako je ta následující. Přečti si všechna uvedená místa. Vedle jednotlivých odkazů stručně vyjádři pravdu obsaženou v dotyčném oddíle. Do posledního sloupce vepiš **1**, pokud se daná pravda staví proti falešné představě, že Ježíš nepřišel v těle; **2** vepiš v případě, kdy se uvedená pravda staví proti bludu, podle kterého Ježíš není Syn Boží (Kristus). První řádek ti poslouží jako příklad.

PRAVDY O KRISTU OBSAŽENÉ V 1. LISTU JANOVĚ

Místo	Předkládaná pravda	Bludné učení, proti němuž se staví
1,1-3	Jan slyšel, viděl a dotýkal se Krista.	
2,22		
3,23		
4,1-3		
4,15		

Vedle pravdy o Kristu zdůrazňoval Jan rovněž jistotu a ujištění, které mohou věřící zakoušet. Uvedl, na jakém základě spočívá jeho vlastní poznání (1J 1,1-4). Vysvětlil důležitost chození ve světle (1,5 až 2,14) a varoval věřící, aby nemilovali svět a nebyli svedeni antikristy (2,15-27). Rovněž jim sdělil, jak mohou poznat, že jsou dětmi Božími (2,28 - 3,10), že chodí v pravdě, a poznat i ty, kdo v ní nechodí (3,11 až 4,6). Prikázal jim, aby se navzájem milovali (4,7-21), a ujistil je o jejich vztahu k Bohu (5,1-21). Podle uvedené osnovy si přečti celý 1. list Janův.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

1. LIST JANŮV: UJIŠTĚNÍ PRO VĚŘÍCÍHO

- I. Ujištění poznáním pravdy. Čti 1,1-4.
- II. Ujištění chozením ve světle. Čti 1,5 - 2,14.
- III. Ujištění přítomností Božího pomazání. Čti 2,15-29.
- IV. Ujištění konáním dobra. Čti 3,1-10.
- V. Ujištění projevováním pravé lásky. Čti 3,11-20.
- VI. Ujištění přítomností Ducha. Čti 3,21 - 4,6.
- VII. Ujištění uznáním Krista. Čti 4,7-21.
- VIII. Ujištění zachováváním Božích přikázání. Čti 5,1-12.
- IX. Ujištění zůstáváním v Kristu. Čti 5,13-21.

7. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením.

- a Jan své evangelium a listy napsal z pozice člověka, který znal Ježíše z vyprávění druhých.
- b Lživí učitelé, před nimiž Jan varuje, nevěřili, že Kristus přišel v těle.
- c Z Janových listů se dovídáme, že hlavním problémem mezi adresáty byla otázka, zda pohané mají být obřezáni.

2. a 3. list Janův

Druhý a třetí list Janův tvoří stručné poznámky, za nimiž měla později následovat osobní rozmluva „tváří v tvář“ (2J 12; 3J 13-14). Druhý list byl adresován „vyvolené paní a jejím dětem“ (2J 1). Touto formulací mohla být míněna nějaká konkrétní žena a její děti; mohlo však také jít o církev a její členy (srv např. Pavlovo použití slova „matka“ v Ga 4,26). Poněvadž na konci dopisu se vyskytuje formulace „vyvolená sestra“, správná bude zřejmě druhá varianta. V každém případě je však naprosto jednoznačné, oč Janovi šlo: chtěl, aby věřící chodili (žili) v pravdě a lásce (v. 1-6) a neměli vůbec nic společného s antikristy - bludaři, kteří popírali Kristův příchod v těle (v. 7-13). Podle uvedené osnovy si přečti 2. list Janův a pak zodpověz otázku č. 8.

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

2. LIST JANŮV: ŽIJTE V PRAVDĚ A LÁSCE

I. Zachovávejte Boží přikázání o vzájemné lásce. Čti v. 1-6.

II. Odmítejte falešné učitele, kteří zapírají Krista.

Čti v. 7-13.

8. Jsou podle 2J 9-10 věřící povinni všem poskytnout svou pohostinnost? Uveď svůj názor.

.....

3. list Janův byl adresován Janovu příteli Gáiovi. I tento list se zabývá otázkou pohostinství. V tomto případě je však míněna pohostinnost vůči křesťanským bratřím. Šlo zřejmě o jisté muže, kteří se pro jméno Kristovo vydali na cesty a jimž Diotrefes, jeden z vedoucích v církvi, ke které patřil i Gáius, odepíral pomoc (v. 9-10). Demétrius pak možná byl jedním ze zmíněných bratří, kteří rovněž doručili Janův list Gáiovi.

Ve svém listu Jan doporučuje těmto cestujícím bratřím Gáia jako toho, který je znám pro svou pohostinnost (3J 1-8). Prohlašuje rovněž, že až přijde, poukáže na zlomyslné jednání Diotrefovo (v. 9-10). Gáia povzbuzuje ke křesťanskému životu a doporučuje mu Demétria (v. 11 až 14). Přečti si 3. list Janův a pak zodpověz otázku č. 9.

3. LIST JANŮV: KŘESŤANSKÁ POHOSTINNOSTI V PRAXI

I. Pochvala věrnému hostiteli. Čti v. 1-8.

II. Varování pyšnému protivníkovi. Čti v. 9-10.

III. Doporučení dobrého pracovníka. Čti v. 11-14.

9. Podle 3J 8 mají ti, kdo poskytují pohostinství věřícím, kteří se pro Krista vydali na cesty,

.....

Janovy listy nám umožňují nahlédnout do srdce učedníka, „kterého Ježíš miloval“ (J 21,20). Pro Jana byly láska a pravda neoddělitelně spojeny. Ti, kdo milovali, byli zároveň i těmi, kdo poznali pravdu a

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

naopak: ti, kdo poznali pravdu, museli pak nevyhnutelně milovat. Jak lásce, tak pravdě přisuzoval ten nejvyšší standard. Obě našly své dokonalé vyjádření v osobě Ježíše Krista (1J 4,16; 5,20).

2. list Petrův, List Judův a listy Janovy tvoří společně mohutnou obranu proti bludným naukám a špatné praxi. Pomáhají nám pochopit některé problémy, které se objevily v církvi v průběhu prvního století. Ukazují nám rovněž, jak se vedoucí v církvi s těmito problémy vyrovnali. V neposlední řadě nás tyto listy učí, jak je pro věřící důležité nejen znát pravdu, ale i vyzkoušet ty, kdo se vydávají za učitele, zda jsou opravdovými následovníky Ježíše Krista (srv Zj 2,2)

ZJEVENÍ JANOVO: CÍRKEV OČEKÁVÁ NÁVRAT JEŽÍŠE KRISTA

Úkol 2. *Rozpoznej jednotlivé stránky dějinného pozadí, literární formy a souhrnného poselství knihy Zjevení.*

Zjevení Janovo je vhodným vyvrcholením Nového zákona (i celé Bible). Prohlašuje, že Ježíš Kristus, náš Spasitel, jenž se narodil v nuzných a pro většinu i neznámých podmínkách, se jednoho dne vrátí s velikou mocí a slávou na tuto zem jako její právoplatný král. Kniha nás nenechává ani v nejmenším na pochybách: všechny Boží záměry se uskuteční! Budeme se nyní zabývat pozadím, charakteristickými znaky, obsahem a způsoby výkladu Zjevení Janova.

Pozadí

Židé žijící v Palestině se téměř neustále bouřili proti římské vládě. Když tyto tendence ke konci šedesátých let přibraly na síle a rozšířily se i do jiných provincií, římscí vojáci dostali příkaz zakročit a potřít veškerou vzpouru. Podmanili si celou Galileu a pak oblehli Jeruzalém. Mnoho tisíců Židů zemřelo v obleženém městě hlady a následkem různých nemocí. Ještě více tisíců jich bylo pobito Římany. Po několikaletém odolávání město v r. 70 n. l. nakonec padlo. Jeho nádherná svatyně byla zničena - nezůstal tam kámen na kameni, přesně podle Ježíšova proroctví (Mt 24,2). Již roky předtím varoval Ježíš své následovníky, aby - když dojde k určitým událostem - uprchli z města (Mt 24,15-25). Apoštol Jan byl zřejmě mezi těmi, kdo odešli, dokud

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

nebylo pozdě. Jak jsme již dříve uvedli, zdá se, že v r. 69 nebo 70 odešel Jan do Efezu, aby v tomto městě a okolní oblasti konal svou službu.

V létech po pádu Jeruzaléma se postoj Římanů ke křesťanům proměnil z podezřívání v nenávisť. První ji otevřeně dal najevo císař Nero, který po požáru Říma v r. 64, kdy jej rozhněvaný lid označoval za žháře, svalil veškerou vinu na křesťany. Velké množství římských křesťanů bylo za strašlivého mučení usmrceno. Později zvolili Římané pro své pronásledování odlišný postup. Křesťané, kteří byli již dříve poučeni, že se mají podřizovat světské autoritě (Ř 13,1), nyní zjistili, že tak nemohou ve všem učinit.

Císař Domitian (81 - 96) trval na tom, aby byl uctíván jako bůh, a ti, kdo tak odmítli učinit, byli krutě pronásledováni. Je možné, že k nim patřil i apoštol Jan. Toto byl dost možná i důvod, proč byl Jan ke konci Domitianovy vlády poslán do vyhnanství na ostrov Patmos (Zj 1,9). Tam mu také Bůh dal poselství pro věřící v Malé Asii - věřící, na které v té době těžce doléhal tyranský způsob římské vlády. Poselství však nebylo určeno pouze jim: obsahuje vizi Krista a jeho konečného vítězství, a to je nesmírně důležité pro každého křesťana v kterékoli době.

10. Do vyhrazeného prostoru vepiš chybějící slovo popř. slova.

Zdá se, že po zničení .....

konal Jan svou službu v oblasti .....

dokud nebyl za vlády císaře Domitiana .....

na ostrov .....

V době, kdy Jan psal knihu Zjevení, se postoj římské vlády vůči

křesťanům vyznačoval .....

Křesťané nemohli císaře Domitiana uposlechnout, protože od nich požadoval, aby jej

.....

Charakteristické znaky

Jan vyjádřil obdržené poselství v literárním druhu zvaném *apokalypsa* (některé části knihy Daniel patří rovněž k tomuto literárnímu druhu). U tohoto druhu spisů uváděné předměty velice často představují jiné věci. Jan například viděl Krista uprostřed sedmi zlatých svícňů (Zj 1,12-13). O několik veršů dále čteme, že těchto sedm svícňů představuje sedm církví, kterým měl Jan napsat (1,10-11,20). I čísla mohou mít v apokalyptické literatuře zvláštní význam. Číslo sedm například často znamená úplnost. Poselství knihy není tedy určeno pouze zmiňovaným sedmi církvím (1,11), nýbrž i celé církvi. Skutečnost, že se zde setkáváme se sedmi pečeti, sedmi polnicemi a sedmi nádobami pohrom mimo jiné znamená, že Boží soudy a záměry s touto zemí se naplní (viz 6,1; 8,2; 15,1; 16,1).

Zjevení se nevyznačuje pouze apokalyptickými znaky, ale i svou úzkou spojitostí se spisy Starého zákona. Není žádných pochyb o tom, že Jan byl s nimi velice dobře obeznámen. V jeho knize se setkáváme s více než 275 narážkami na různá starozákonní místa. Jan však Starý zákon pouze necituje - různě tyto obrazy a vidění zcela novým způsobem spojuje, takže se stávají působivým prostředkem pro sdělení prorockého poselství, které mu bylo zjeveno Duchem svatým.

11. Srovnej popis stromu života v Gn 2,9; 3,22-24 s popisem uvedeným ve Zj 22,1-2. Ve svém sešitě zodpověz následující otázky:

- a** V Gn 3,22-24 je nám řečeno, že poté co zhřešili, nesměli Adam s Evou jíst ovoce ze stromu života. Co říká ve Zj 22,2 o stromu (stromovi) života Jan?
- b** V čem podle tebe spočívá příčina uvedeného rozdílu?

12. V následujícím jsou uvedeny čtyři verše ze Zjevení Janova. Zakroužkuj písmeno před těmi z nich, které jsou charakteristickým příkladem apokalyptické literatury.

- a** Blaze tomu, kdo předčítá slova tohoto proroctví (1,3).
- b** Před trůnem hořelo sedm světél - to je sedmero duchů Božích (4,5).
- c** Tu jsem viděl, jak se z moře vynořila dravá šelma o deseti rozích a sedmi hlavách (13,1).
- d** Hle, přijdu brzo, a má odplata se mnou (22,12).

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

Obsah a osnova

Obsah knihy Zjevný lze rozdělit do čtyř částí - podle čtyř hlavních vidění, které Jan měl. Všechna čtyři vidění začínají slovy „v Duchu“ (NPB; EP - „ve vytržení ducha“: Zj 1,10; 4,2; 17,1-3; 21,9-10).

V prvním vidění (Zj 1,10 - 3,22) Jan viděl Krista stojícího uprostřed mezi církvemi. Jan tyto církve velmi dobře znal, poněvadž se jednalo o církve v oblasti, kde po svém odchodu z Jeruzaléma konal službu. Ježíš dal Janovi patřičná poselství, pro každou církev zvlášť, a přitom každé z nich odhalil i část ze svého charakteru. K smyrenské církvi například promlouval jako „první i poslední“ (2,8), k Laodikejským jako „svědek věrný a pravý“ (3,14).

V druhém vidění (Zj 4,1 - 16,21) Jan viděl trůn Boží v nebi a Krista jako Beránka, jenž byl hoden otevřít knihu, kterou Bůh držel ve své pravici. Jan pokračuje popisem obsahu jednotlivých pečeti uvedené knihy. Sedmá pečeť zahrnovala i sedm polnic. Po nich následovalo sedm nádob pohrom. Události spojené se sedmi pečeti, sedmi polnicemi a sedmi nádobami pohrom mají za cíl vykreslit Boží soud nad zemí a jeho vůli ohledně těch, kdo jsou vykoupeni. Kristus je ve vidění vylíčen jako ten, který má veškerou autoritu uvést naplňování Božích záměrů do pohybu.

Ve třetím vidění (Zj 17,1 - 21,8) Jan viděl Krista jako vítěze nad zlými pozemskými králi a jejich armádami. Slyšel nárek nad Babylónem a viděl jeho pád. Bylo mu rovněž ukázáno konečné satanovo zatracení, soud nad mrtvými, nové nebe a nová země. Toto třetí vidění ukazuje Krista jako vítěze slavicího triumf, jako toho, který přivede světové dějiny k jejich dovršení.

Ve čtvrtém vidění Jan uviděl nevěstu Kristovu - nový Jeruzalém (Zj 21,9 - 22,5). Kristus je zde vylíčen jako chrám i světlo tohoto města - města, které je domovem pro všechny, jejichž jména jsou zapsána v knize života.

Podle uvedené osnovy si přečti celé Zjevení Janovo.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

ZJEVENÍ JANOVO: KONEČNÉ VÍTĚZSTVÍ JEŽÍŠE KRISTA

- I. Úvod: Vstupní pozdravy a chvála. *Čti 1,1-8.*
- II. První vidění: Kristus promlouvá k církvím.
Čti 1,9 - 3,22.
- III. Druhé vidění: Kristus řídí světové události.
Čti 4,1 - 16,21.
- IV. Třetí vidění: Kristus vítězí nad zlými mocnostmi.
Čti 17,1 - 21,8.
- V. Čtvrté vidění: Kristus vládne na svém trůnu.
Čti 21,9 - 22,5.
- VI. Závěr: Výzva a pozvání. *Čti 22,6-21.*

13. Ve svém sešitě stručně zodpověz následující čtyři otázky, týkající se čtyř hlavních vidění ze Zjevení Janova. Odkazy na příslušné kapitoly ti tvůj úkol usnadní.

- a První vidění: Ve všech sedmi poselstvích je vždy uveden jeden druh lidí, kterých se týkají vyřčená zaslíbení. O koho se jedná (kap. 2 a 3)?
- b Druhé vidění: Proč byl Kristus hoden otevřít zmíněnou knihu (kap. 5)?
- c Třetí vidění: Kolik andělů bylo zapotřebí k tomu, aby byl satan spoután a uvržen do propasti (kap. 20)?
- d Čtvrté vidění: Kdo bude moci vstoupit do Svatého města (kap. 21)?

Význam

Pro svou formu a předmět, kterým se zabývá, je Zjevení nesnadné pochopit. Během let měli Boží mužové rozdílné (a často i protichůdné) názory na význam této knihy. V dalším se budeme zabývat čtyřmi nejdůležitějšími způsoby výkladu jejího obsahu. Pak se budeme zamýšlet nad poselstvím, které tato kniha přinášela svým prvním čtenářům, i nad jejím současným poselstvím.

Čtyři způsoby výkladu

Préteristická škola (historický výklad) učí, že Zjevení má vztah pouze k událostem v té době, kdy byla kniha napsána. Podle tohoto

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

názoru nemá kniha Zjevení žádný prorocký význam pro budoucnost. Jedná se prostě o živý obraz boje církve s bezbožnou mocí Říma. Tento výklad má své přednosti v tom, že dává Zjevení do souvislosti s myšlením a událostmi vlastní doby. Jeho slabou stránkou však je, že nikterak nevysvětluje události, které Jan viděl a k nimž ještě nedošlo - jako je například Kristova vláda spolu s jeho mučedníky (svědky; 20,4-6).

Idealistická škola (všeobecný výklad) vidí v knize Zjevení symbolický obraz neustálého boje mezi dobrem a zlem. Zastánci tohoto výkladu tvrdí, že skutečným záměrem knihy je zjevit Boží charakter a moc Ježíše Krista, Spasitele. V tom spočívá síla idealistického výkladu. Jeho nedostatkem je, že nedoceňuje a znehodnocuje prorocký význam symbolů, které mohou často ukazovat i na budoucí události. Stejně tak se zde přehlíží, že část prorocky vyjádřené symboliky knihy se již naplnila, stejně jako některé události předpovězené v knize Ezechiel nebo Daniel.

Historizující škola (výklad) považuje knihu Zjevení za náčrt církevních dějin - jakýsi dopředu napsaný kalendář - od letnic až po druhý příchod Ježíše Krista. Symboly znázorňují veliké události, mající vliv na církev. K některým z předpovězených událostí již došlo. (Například pečete z 6. kap. znamenají pád Římského impéria - protibožské síly, která v prvním století pronásledovala křesťany.) Není třeba připomínat, že tento způsob výkladu otevírá naplno bránu fantazii: symboly lze vztahovat na zcela odlišné události nebo osoby. Mezi vykladači panuje veliká nejednotnost; tomuto výkladu se zdaleka nepodařilo dopracovat ke konečnému pochopení poselství knihy.

Futuristická škola (výklad) učí, že kromě prvních tří kapitol Zjevení, které se vztahují na dobu sepsání knihy nebo na sedm etap v historii církve, všechno následující je předpovědí událostí, které se stanou v době bezprostředně před druhým příchodem Kristovým. Doba vylíčená v kap. 4 - 19 se chápe jako „veliké soužení“. Podle tohoto výkladu je například šelmou ze 13. kap. míněna světová vláda a nevěstkou (Babylónem) z kap. 17 falešná církev, která zde bude existovat před Kristovým návratem.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

14. Přiřaď jednotlivé druhy výkladu (pravý sloupec) k jejich charakteristice (levý sloupec).

.... a	Události v knize Zjevení jsou něco jako přehled (dopředu napsaný kalendář) církevních dějin od letnic po druhý příchod Páně.	1) Préteristický (historický) výklad
.... b	Všechny Zjevením uváděné události se naplnily krátce po sepsání této knihy.	2) Idealistický (všeobecný) výklad
.... c	K pádu Babylóna vylíčenému v 18. kap. dojde krátce před návratem Ježíše Krista.	3) Historizující výklad
.... d	Kobylinky z 9. kap. jsou symbolem zla ve věčném boji dobra se zlem.	4) Futuristický výklad
.... e	Dva svědkové z 11. kap. budou prorokovat během „velikého soužení“.	

Mnozí křesťané jsou přesvědčeni, že by se kniha Zjevení měla vykládat podle futuristické školy, zvláště pak kap. 4 - 22. Futuristický výklad je z uvedených čtyř pravděpodobně tím nejsprávnějším, poněvadž dovoluje uvést v soulad proroctví obsažená ve Zjevení s ostatními proroctvími v Bibli. Zastánci této školy mohou prokázat, že proroctví ze Zjevení jsou vhodným doplněním a rozšířením dřívějších biblických proroctví.

Například v Da 7,13 a Sk 1,11 čteme, že se Ježíš vrátí na tuto zem. Podle futuristického výkladu nám některé oddíly ve Zjevení, jako je např. Zj 19,11-21, poskytují podrobnější představu o tom, jak bude tento návrat vypadat a k čemu při něm dojde. Navíc nám uvedený způsob výkladu umožňuje pochopit, že Janova vidění přicházejícího Krista, vzkříšení mrtvých i konečného oddělení spasených a zatracených nejsou pouhými ideami, nýbrž vylíčením skutečných událostí, k nimž také nakonec dojde.

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

Poselství pro tehdejší dobu i pro současnost

Pro církve v Malé Asii obsahovala kniha Zjevení poselství plné povzbuzení i napomenutí. Listy sedmi církvím prozrazují, že někteří věřící tolerovali mezi sebou, nebo dokonce i přijímali bludná učení a začínali být lhostejní k duchovním věcem (Zj 2,4.14-16.20; 3,1-3.15 až 18). Kristus je ve zmíněných listech vybízí, aby se podřídili jeho kázni a obnovili své odevzdání jemu. Z listů je rovněž patrné, že někteří věřící byli v té době krutě pronásledováni (2,3.9.13). Proroctví knihy Zjevení byla pro ně velikým povzbuzením, protože jim ukazovala, že jednoho dne Bůh všechny zlé potrestá, a věrné odmění. Některé symboly jim zřejmě ukazovaly na důvěrně známé události či osoby. Je například dost pravděpodobné, že v šelmě ze 13. kap. spatřovali obraz Říma a pronásledování z jeho strany. Kniha jim živě ukazovala skutečnost, že Bůh slyší jejich modlitby a zná jejich utrpení (6,9-11; 8,4; 14,13). Zjistili, že mučedníci budou vládnout spolu s Kristem (20,4) a že Bůh sám jim setře každou slzu s očí (21,3-4). Proroctví jim připomínalo, aby byli trpěliví a věrní, neboť Bůh šelmu odsoudí a potrestá (Zj 13,10; 20,10).

Kniha Zjevení obsahuje živé poselství i pro nás, kteří žijeme v této době - byla totiž určena, jak jsme již podotkli - celé církvi. Měli bychom celým srdcem přijmout varování, napomenutí a povzbuzení zde obsažená a podle nich i jednat. Mohou nastat situace, kdy budeme muset stejně jako Efezští činit pokání o obnovit své odevzdání Kristu (Zj 2,4 až 6). Může se rovněž stát, že budeme mít soužení a chudobu jako věřící ve Smyrně (2,8-11). V takových dobách se nám zaslíbení z knihy Zjevení mohou stát velikou útěchou, poněvadž nám vykreslují náš věčný domov a zároveň nás ujišťují, že jednoho dne nám Bůh setře s očí každou slzu (21,3-4; 22,3-5).

I proroctví knihy Zjevení pro nás mají dnes veliký význam. Je pravda, že některá z nich se týkala událostí, k nimž mělo dojít krátce po jejich sepsání. Zdá se však, že tatáž proroctví hovoří i o událostech, které se stanou ke konci světových dějin.

Jsou jako mnohá jiná biblická proroctví, která měla dvojí naplnění. Například v Gn 46,4 a 50,24 čteme, že Jákobovo potomstvo vyjde jednoho dne z Egypta. K tomu ve skutečnosti došlo, když je vyvedl Mojžíš (Ex 12,31-42). Mnohem později se však toto proroctví opět

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

naplnilo, když další potomek Jákobův, Ježíš Kristus, vyšel (byl povolán) z Egypta (Oz 11,1 Mt 2,15).

Podobně i některá proroctví z knihy Zjevení mají své dvojí naplnění. Mnozí bibličtí badatelé například věří, že šelma z 13. kap. znamená dvě věci: 1) římskou vládu v době, kdy Jan psal, 2) světovou moc, která zde bude vládnout krátce před druhým příchodem Ježíše Krista. Toto proroctví je pro nás zároveň varováním. Stejně jako první křesťané, i my si musíme dát pozor, abychom neprojevovali svou loajálnost vůči žádné moci, která si činí nárok na uctívání, jež náleží samotnému Bohu (Zj 13,5-8, 15,2). Některá proroctví knihy Zjevení však budou mít pouze jedno naplnění, poněvadž se týkají konce světa a věčnosti.

15. Proroctvím, které má (nebo může mít) dvojí naplnění, je míněno takové proroctví, které

- a) má ve skutečnosti pouze jeden hlavní význam, nehledě na jeho formu.
- b) cituje nejméně dvakrát ze Starého zákona.
- c) ukazuje na dvě navzájem podobné události, oddělené určitým časovým rozpětím.
- d) má jeden význam pro křesťany a druhý pro nevěřící.

Nemělo by nás překvapovat, že proroctví knihy Zjevení se často zdají být těžká pro pochopení. Nicméně však můžeme očekávat, že se pro nás stanou srozumitelnější, když se přiblíží doba jejich naplnění – jak tomu ostatně bylo i s mnoha jinými proroctvími v Bibli. Avšak v knize vyličené konečné vítězství Ježíše Krista, varování před odpadnutím, výzva k posvěcení a obecenství jsou srozumitelné pro všechny křesťany, nehledě na to, kde a kdy žijí.

16. Futuristický výklad Zjevení Janova má své přednosti v tom, že

- a) uspokojivě vysvětluje, v jakém vztahu jsou vyličené události k sedmi církvím v Malé Asii.
- b) poskytuje podrobné vyličení dějin církve od letnic až po dnešek.
- c) pokládá většinu proroctví knihy za symbolický obraz boje mezi dobrem a zlem.
- d) dovoluje, aby jeho proroctví byla připojena k ostatním biblickým proroctvím a tak je rozšířila a doplnila.

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

17. Člověk, který správně chápe knihu Zjevení, by mohl - v souladu s tím, co zde již bylo řečeno - prohlásit:

- a) „Mnohé příkazy a varování obsažené v listech sedmi církvím mohou věřící i dnes aplikovat ve svém životě.“
- b) „Protože proroctví knihy Zjevení byla vyjádřena symbolickým jazykem, nemají žádný vztah k reálným lidem a událostem.“
- c) „Většina obsahu Zjevení Janova nemá příliš velký význam pro křesťany, kteří netrpí pronásledování nebo soužení.“
- d) „Kniha Zjevení obsahuje pravdu o Kristu a jeho konečném vítězství - pravdu, kterou potřebují znát všichni křesťané.“

Kniha Zjevení uzavírá kánon Nového zákona - i celou Bibli - zprávou o vítězství i varováním. Vykresluje živý obraz vítězství našeho Spasitele a uvádí i poslední slova, která od něj Jan uslyšel: „Ano, přijdu brzo“ (Zj 22,20). Věnujme tedy náležitou pozornost poselství této knihy a připravme se na události, které předpovídá - tak že budeme Kristu sloužit z celé naší síly a poneseme jeho evangelium do celého světa.

osobní test

1. PŘIŘAZOVÁNÍ. Přiřaď jednotlivé novozákonní knihy (pravý sloupec) k příslušnému názvu osnovy nebo popisu dějinného pozadí či obsahu (levý sloupec)

.... a	Chválí Gáia za to, že poskytuje pomoc bratřím, kteří se pro jméno Kristovo vydali na cesty.	1) 2. list Petrův
.... b	Název: <i>Ujištění pro věřícího.</i>	2) List Judův
.... c	Je zástupcem literárního druhu zvaného apokalypsa	3) 1. list Janův
.... d	Název: <i>Vypořádání s odpadnutím.</i>	4) 2. list Janův
.... e	Název: <i>Křesťanská pohostinnost v praxi.</i>	5) 3. list Janův
.... f	Část jeho obsahu se velice podobá Listu Judovu.	6) Zjevení Janovo
.... g	Název: <i>Konečné vítězství Ježíše Krista.</i>	
.... h	List byl napsán, aby ujistil věřící o tom, že mají věčný život, a proti těm, kdo popírali reálnost osoby Kristovy	
.... i	Název: <i>Pravé křesťanské poznání.</i>	
.... j	Název: <i>Žijte v pravdě a lásce.</i>	
.... k	Varuje „vyvolenou paní“, aby nepřijímala do domu a nevítila (nepozdravovala) falešné učitele.	

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

2. Přiřaď jednotlivé novozákonní knihy (pravý sloupec) k příslušné charakteristice situace, v níž se věřící, kterým byla daná kniha určena, nacházeli (levý sloupec).

.... a	Tito věřící patřili k sedmi různým církvím v Malé Asii. U některých z nich se začala projevat duchovní lhostejnost, jiní byli pronásledováni a podstupovali mučednickou smrt.	1) List Judův 2) 3. list Janův 3) Zjevení Janovo
.... b	Tito věřící přicházeli do styku s lživými učiteli, kteří popírali plné lidství a plné božství Ježíše Krista.	
.... c	Tito věřící bylo nutné varovat před bludaři, kteří se mezi ně vloudili, učili mravní nevázanosti a zapírali Krista.	
.... d	Tito věřící žili za vlády římského císaře Domitiana. Tento vládce od nich požadoval, aby jej uctívali jako boha.	

OTÁZKY S VÝBĚREM SPRÁVNÉ ODPOVĚDI. Vyber nejvhodnější (nejvýstižnější) dokončení následujících vět.

3. Předpokládejme, že bys měl vyučovat o spasení ve skupině nově obrácených věřících. K tomuto účelu by ti nejlépe posloužil (posloužilo)

a) 2. list Petřův.	c) 3. list Janův.
b) 1. list Janův.	d) Zjevení Janovo.

4. Uvést v soulad prorocství obsažená v knize Zjevení s ostatními biblickými prorocstvími se nejlépe daří výkladu

a) préteristickému.	c) idealistickému.
b) historizujícímu.	d) futuristickému.

odpovědi na studijní otázky

9. (Tvoje odpověď by se měla podobat níže uvedenému.) Podíl na práci pro pravdu (pro církev).
1. c) budou popírat Panovníka, který je vykoupil.
10. Jeruzaléma, efezské (Efezu), poslán do vyhnanství, Patmos, nenávisť, uctívali jako boha.
2. očitým svědkem, slovo, Ducha svatého, Boha.
11. a Jeho listí má léčivou moc pro všechny národy.
- b Tvoje odpověď. Podle mě spočívá rozdíl především v tom, že Ježíš Kristus zahladil hříchy lidí, a tak jim otevřel opět přístup k uvedenému stromu (stromoví).
3. a) den Páně ještě nenastal, poněvadž Bůh chce dát všem lidem příležitost k pokání.
12. b Před trůnem hořelo sedm světél - to je sedmero duchů Božích (4,5).
- c Tu jsem viděl, jak se z moře vynořila dravá šelma o deseti rozích a sedmi hlavách (13,1).
4. a Vloudili se do ní.
- b Zaměnili ji v nezřízenost.
  - c Zapírali Pána Ježíše Krista.
  - d Neuznávali žádnou autoritu.
  - e Vychloubali se sami sebou.
  - f Neměli Ducha Božího.
13. a Jedná se o ty, kdo zvítězí (2,7.11.17.26; 3,5.12.21)
- b Byl toho hoden, protože byl obětován a svou krví vykoupil Bohu lidi (5,9).
  - c Pouze jednoho (20,1-3).
  - d Pouze ti, kdo jsou zapsáni v Beránkově knize života (21,27).
5. a 3) víru jednou provždy odevzdanou Božímu lidu (v. 3).
- b 5) předpověděli apoštolové (v. 17).
  - c 1) v Duchu svatém (v. 20).
  - d 4) lásce Boží (v. 21).
  - e 2) pochybují (v. 22-23).

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

14. a 3) Historizující výklad
 b 1) Préteristický (historický) výklad
 c 4) Futuristický výklad
 d 2) Idealistický (všeobecný) výklad
 e 4) Futuristický výklad
6. Tvoje tabulka by měla vypadat asi následovně:

PRAVDY O KRISTU OBSAŽENÉ V 1. LISTU JANOVĚ

Místo	Předkládaná pravda	Bludné učení, proti němuž se staví
1,1-3	Jan slyšel, viděl a dotýkal se Krista.	1
2,22	Kdo popírá, že Ježíš je Kristus, je lhář.	2
3,23	Musíme věřit jménu Božího Syna Ježíše Krista.	2
4,1-3	Každé vnuknutí (duch), které vede k vyznání Krista, jenž přišel v těle, je z Boha.	1
4,15	Bůh zůstává v tom, kdo vyzná, že Ježíš je Syn Boží.	2

15. c) ukazuje na dvě navzájem podobné události, oddělené určitým časovým rozpětím.
7. a Nepravdivé.
 b Pravdivé.
 c Nepravdivé.
16. d) dovoluje, aby jeho proroctví byla připojena k ostatním biblickým proroctvím a tak je rozšířila a doplnila.
8. Ne. Věřící nemají poskytovat pohostinství lživým učitelům, kteří zapírají Krista.
17. a) „Mnohé příkazy a varování obsažené v listech sedmi církvím mohou věřící i dnes aplikovat ve svém životě.“
 d) „Kniha Zjevení obsahuje pravdu o Kristu a jeho konečném vítězství - pravdu, kterou potřebují znát všichni křesťané.“

CÍRKEV UPROSTŘED KONFLIKTU A OČEKÁVÁNÍ

poznámky

LEKCE 10

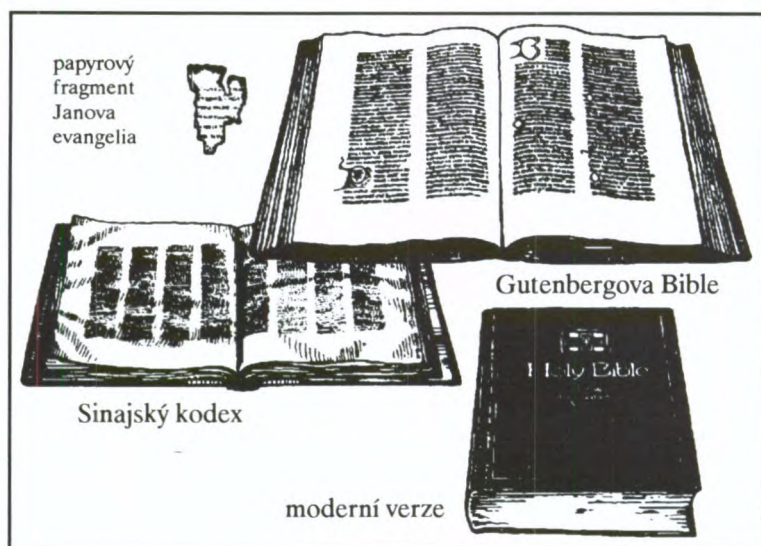
NOVÝ ZÁKON JE NAPROSTO HODNOVĚRNÝ

V předcházejících lekcích ses mnohé dověděl o knihách Nového zákona. Seznámil ses se situací v politice, náboženství i kultuře v době, kdy byly tyto knihy sepsány. Dozvěděl ses určitá fakta o jejich autorech. Zabýval ses některými z důvodů, proč byly původně napsány. A samozřejmě jsi je všechny postupně přečetl a prostudoval jejich obsah.

Některé otázky však zůstaly stále ještě nezodpovězeny. Proč například Nový zákon obsahuje pouze uvedených sedmadvacet knih? Proč ne i další? Jak se vůbec tyto knihy dostaly až k nám? Odkud můžeme vědět, že text, který máme dnes k dispozici, je totožný s tím původním, napsaným před více než tisícem a osmi sty lety?

Tato lekce by ti měla tyto otázky zodpovědět. Uvidíš, jak došlo k vytvoření Nového zákona. Seznámíš se s důkazy toho, že nám byl předán v nezměněné formě. Toto vše by tě mělo utvrdit v přesvědčení, že Nový zákon je naprosto hodnověrný a že se na něj můžeš zcela spoléhat při své snaze sloužit našemu Pánu a žít pro něj.

osnova lekce

Nový zákon - zformován za Božího vedení

Nový zákon - věrně uchováván a předáván

cíle lekce

Po ukončení této lekce bys měl být schopen

- vysvětlit, jak došlo k sestavení Nového zákona.
- dokázat, že Nový zákon je autentickým záznamem života Ježíšova a učení apoštolů.
- podřídit se autoritě Nového zákona a ve všech záležitostech víry a křesťanského života se na něj spoléhat.

studijní činnost

1. Prostuduj si rozvinutí lekce. Zvláštní pozornost věnuj informacím uváděným v tabulkách. Zodpověz všechny studijní otázky a své odpovědi si zkontroluj.
2. Na dříve uvedených mapách vyhledej místa, která mají nějakou spojitost se zformováním Nového zákona.
3. Po ukončení si celou lekci znovu projdi a pak vypracuj osobní test. Zopakuj si lekce 8, 9 a 10 (Část 3) a pak zodpověz otázky ze Studijní zprávy za 3. část.

rozvinutí lekce

Duch svatý nejenže inspiroval pisatele Nového zákona, ale také vedl církve při sestavování Nového zákona a jeho postupném předávání až po dnešek. Studium tohoto procesu ti pomůže uvědomit, proč se můžeš na Nový zákon zcela spolehnout jako na Boží slovo pro nás v této době.

NOVÝ ZÁKON - ZFORMOVÁN ZA BOŽÍHO VEDENÍ

Úkol 1. *Vyber popisy čtyř hlavních fází formování Nového zákona.*

Zformování Nového zákona byl proces trvající řadu let po samém sepsání knih, kterých se to týkalo. Tyto knihy byly v oběhu, byly často sestavovány do různých sbírek, byly používány vedoucími v církvi, až byly nakonec oficiálně uznány církevními koncily.

Napsány vyvolenými muži

Zanedlouho po Kristově nanebevstoupení inspiroval Bůh jisté muže k sepsání knih, kterými jsme se v této učebnici zabývali a které se souborně nazývají Nový zákon. Nejprve apoštolové kázali na základě svých přímých zkušeností s Kristem a ukazovali, jak se v Ježíši naplnila starozákonní proroctví (srv. např. Sk 2,14-41; 3,17-26; 7,2-53; 8,26-35). O něco později psali Pavel, Petr a další různým církvím i jednotlivcům listy, v nichž potvrzovali to všecko, co již předtím vy-

NOVÝ ZÁKON JE NAPROSTO HODNOVĚRNÝ

světlovali a učili ve svém kázání a vyučování. Poté Matouš, Marek, Lukáš a Jan napsali svá evangelia - aby měli věřící k dispozici pravdivý a podrobný záznam Ježíšova života a učení; Lukáš ke svému evangeliu připojil i Skutky apoštolů. Nakonec bylo řečeno apoštolu Janovi, aby sepsal všechno, co mu Bůh zjevil ve vidění. Bůh tak dal věřícím poznat, co se stane v budoucnu (Zj 1,1.11). Celý soubor dvaceti sedmi novozákonních spisů takto vznikl mezi r. 49 - 93 n. l.

Sebrány věřícími

Některé církve si listy, které obdržely, později vyměňovaly (srv. Ko 4,16). Bezpochyby se však tyto dopisy nakonec vrátily ke svým původním adresátům - vždyť byly církvemi velice vysoko ceněny. Časem vznikaly opisy rozličných spisů, takže se po nedlouhé době bylo lze s nimi setkat v mnoha městech.

Zanedlouho se rovněž začaly jednotlivé obíhající spisy spojovat ve větší sbírky. Setkáváme se s tím už i v samém Novém zákoně: Petr píše o Pavlových listech, jako by již v té době tvořily uznávaný a přijímaný celek (2Pt 3,15-16). V průběhu doby byly objeveny i rukopisy, kde se právě tímto způsobem uvádějí Pavlovy listy jako jeden korpus. Navíc se zdá, že i evangelia byla velice často uváděná spolu jako jeden celek. Někdy k němu bývaly připojeny i Skutky apoštolů. I další podobné sbírky vznikaly v době následující po sepsání uvedených knih - brzy se v jednom celku ocitly všechny novozákonní knihy. Jeden důležitý kodex ze 4. stol., který dnes máme k dispozici, obsahuje celý Nový zákon.

1. Knihy Nového zákona byly

- a) pravděpodobně dány do oběhu nejprve jako samostatné listy nebo spisy.
- b) sepsány během přibližně dvou set let.
- c) napsány ještě dříve, než apoštolové začali hlásat Krista.
- d) potvrzením pravd, kterým byli věřící již dříve vyučováni.

Potvrzeny církevními vedoucími

Novozákonní knihy byly svými adresáty uznávány jako slovo Boží. Jak jsme již viděli, Petr považoval Pavlovy listy za Písmo (2Pt 3,15-16).

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

V 1Tm 5,18 Pavel používá termínu „Písmo“ jak pro starozákonní citaci „Nedáš náhubek dobytčeti, když mlátí obilí“ (Dt 25,4), tak pro Ježíšův výrok „Dělník si zaslouží svou mzdu“ (L 10,7). Jak Pavel, tak i Jan očekávali, že se jejich dopisy budou předčítat v církvi, tak jak tomu bylo i se starozákonními knihami v synagóze. (1Te 5,27; Ko 4,16; Zj 1,3).

V době, kdy byly knihy Nového zákona již v oběhu, je i ostatní církevní vedoucí uznali jako Boží slovo. Citují z nich ve svých spisech a přitom je stavějí na roveň se starozákonními knihami. Následující tabulka uvádí stručný přehled zmíněných vedoucích, doby i místa jejich působení a novozákonních knih, z kterých citovali nebo se na ně odvolávali ve svých spisech.

Používání Nového zákona vedoucími rané církve

Jméno a doba	Místo	Užívané nebo citované knihy
Klement Římský (cca 30 - 100)	Řím	Mt, Ř, 1K, Žd
Polykarp (cca 69 -155)	Smyrna	Mt, Sk, Pavlovy listy, 1Pt, 1J
Papias (cca 80 - 155)	Hierapolis	Mt, Mk, J, 1J, 1Pt
Justin (Martyr) (cca 100 - 165)	Řím	evangelia, Sk, Ř, 1K, Ga, Ef, Ko, 2Te, 1Pt, Žd, Zj
Ireneus (cca 140 - 203)	Malá Asie Gaul	celý NZ kromě Fm a 3J
Tertullian (cca 150 - 222)	Kartágo	celý NZ kromě Fm, Jk, 2J a 3J
Tatianos (cca 110 - 172)	Sýrie Řím	většina Nového zákona Ř
Theofilos (cca 115 - 188)	Antiochie	většina Nového zákona

NOVÝ ZÁKON JE NAPROSTO HODNOVĚRNÝ

Klement Alexandrijský (cca 155 - 215)	Alexandrie	celý NZ kromě Jk, 2Pt a 3J
Origenes (cca 185 - 253)	Alexandrie	celý NZ kromě 2J a 3J
Dionýsios (cca 200 - 265)	Alexandrie	celý NZ kromě 2Pt a Ju

2. Na mapě Římského impéria z 1. lekce vyhledej všechna místa uvedená v předchozí tabulce. Z tabulky a mapy vyplývá, že

- před r. 180 se z knihy Zjevení neuváděly žádné citace ani se na ni nikdo neodvolával.
- se jak Polykarp ze Smyrny, tak Justin odvolávali na evangelia již před r. 160.
- v době, kdy Ireneus napsal své spisy, se již citovalo a odvolávalo na všechny novozákonní knihy kromě 3. listu Janova.
- před r. 160 církevní vedoucí žijící mimo Řím necitovali ani nepoužívali knihy Nového zákona ve svých spisech.
- před r. 215 byly novozákonní knihy používány vedoucími v nejméně pěti různých oblastech včetně Egypta a Afriky.

Vedoucí, kteří byli uvedeni v předešlé tabulce, nejenže se na novozákonní knihy odvolávali, ale se o ně i opírali, když psali proti bludným naukám, jako byla například gnose. (Jistě si vzpomínáš z 9. lekce, že 1. list Janův byl namířen proti rané formě gnostického učení, podle něhož je duch dobrý a hmota zlá.) To, jak tito apologeti, apoštolští a církevní otcové používali novozákonní knihy, svědčí zároveň o tom, jak velice si jich cenili a jak veliké vážnosti se tyto knihy těšily.

Uznány církevními koncily

Církevní vedoucí uznali oficiálně ke konci čtvrtého století knihy, které byly přijímány jako inspirované. Přijaté knihy byly včleněny do *kánonu* Písma, sbírky knih, které jsou božsky inspirované a autoritativní.

Tři důvody přiměly ranou církev a její vedoucí k zmíněnému oficiálnímu přijetí: 1) objevily se i jiné spisy, které někteří považovali

za rovněž inspirované, 2) existence neúplného kánonu Markionova, 3) Diokleciánovo pronásledování.

1. *Existence jiných spisů.* Dvacet sedm knih našeho Nové zákona nebylo jedinými spisy o Kristu a apoštolech, které vznikly v prvních sto padesáti letech existence církve. Lukáš v úvodu ke svému evangeliu napsal: I když se již mnozí pokusili sepsat vypravování o událostech, které se mezi námi naplnily...“ (L 1,1). Pavel varoval Tesalonické, aby nevěřili žádnému listu, který by uváděl něco odlišného o dnu Páně, i kdyby měl domněle pocházet od něho samého (2Te 2,2). V pozdější době se objevily mj. *1. list Klementův* (do Korintu ; cca 96), *List Barnabášův* (cca 130), *Učení dvanácti apoštolů* (Didaché; cca 120), *Pastýř Hermův* (cca 140). Jednalo se o křesťanské spisy mravoučného charakteru, mnohými církvemi velmi vážené. V průběhu druhého a třetího století se objevilo značné množství dalších spisů, které si rovněž činily nárok na svou inspirovanost. Patřily k nim *Skutky Petrovy*, *Zjevení Petrovo* a *Tomášovo evangelium*. Mnohé z nich byly plně fantazírování a smyšlených příběhů.

Tváří v tvář této situaci byli církevní vedoucí nuceni závazně vyhlásit, které knihy byly všemi přijaty jako pravé, nefalšované dílo Ducha svatého.

2. *Markionův kánon* (cca 140). Vedle zmíněných dalších spisů rostoucí vliv začínal mít neúplný kánon Markionův. Markion byl bludař, který přijímal pouze Lukášovo evangelium a deset listů Pavlových - všechny ostatní ze seznamu odstranil, protože se jemu osobně nezamlouvaly. Neuznával tedy za kanonické knihy, které naprostá většina ostatních vedoucích považovala jednoznačně za inspirované. Tento jeho neúplný kánon byl přijat značným počtem jeho žáků a následovníků. Církevní vedoucí byli nuceni potvrdit autoritu knih, které Markion odvrhl.

3. *Diokleciánovo pronásledování.* Dalším činitelem, který přispěl k vytvoření kánonu, byl zákon vydaný císařem Diokleciánem v r. 303. Podle tohoto nařízení měly být všechny posvátné knihy křesťanů spáleny. Bylo tedy důležité, aby církevní vedoucí určili, které knihy je třeba za každou cenu uchránit před zničením.

NOVÝ ZÁKON JE NAPROSTO HODNOVĚRNÝ

3. Ve svém sešitě stručně uveď, jakým způsobem níže uvedené události přispěly k vytvoření novozákonního kánonu.

a Objevily se spisy jako *List Barnabášův* a *Pastýř Hermův*.

b Markion uznal za inspirované pouze Lukášovo evangelium a deset listů Pavlových.

c Císař Dioklecián vydal zákon, podle něhož měly být spáleny všechny posvátné knihy křesťanů.

Důležitou událostí při formování novozákonního kánonu byl sněm v Kartágu, konaný v r. 397. Z dřívějších koncilů, kde se objevily seznamy novozákonních knih, to byl 1. nikajský koncil (325), sněm v Laodikeji (363) a sněm, kterému předsedal římský biskup Damasus v r. 382. Byl to však již zmíněný sněm v Kartágu, kde bylo učiněno první veřejné prohlášení ohledně toho, které knihy se mají považovat za kanonické - tj. mají se stát součástí novozákonního kánonu. Prohlášení uvádělo seznam dvaceti sedmi knih, které nyní tvoří náš Nový zákon - nic víc a nic méně.

Každá kniha, zařazena do kánonu, musela splňovat následující čtyři podmínky:

1. *Apoštolskost*. Jejím autorem musel být jeden z apoštolů nebo osoba mu blízká.

2. *Duchovnost*. Kniha musela splňovat ten nejvyšší duchovní a mravní standard a přitom se musela zaměřovat na osobu a dílo Ježíše Krista.

3. *Univerzálnost*. Musela být přijímána celou církví.

4. *Inspirovanost*. Kniha musela poskytovat nepopíratelné důkazy o tom, že její sepsání bylo inspirováno Duchem svatým.

Je nutné si uvědomit, že církevní vedoucí *nemohli* učinit nějakou knihu součástí kánonu. Buďto dotyčná kniha byla inspirována Duchem svatým a svým vlastním obsahem autoritativní, anebo tomu tak nebylo. Úkolem zmíněných vedoucích bylo rozpoznat ty spisy, které zasluhovaly kanonického postavení, a zařadit je do kánonu. Je víc než zřejmé, že Duch svatý tyto vedoucí vedl - knihy, které uznali jako kanonické, obstály ve zkoušce času a postačily k naplnění všech potřeb církve.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

4. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením.
- a Některé knihy, které se staly součástí Nového zákona, nebyly napsány žádným z apoštolů.
  - b Už předtím, než se sešel sněm v Kartágu, vedoucí v církvi hojně citovali ze sedmadvaceti novozákonních knih a často se na ně odvolávali.
  - c Sněm v Kartágu uveřejnil seznam knih, které splňovaly všechny požadavky na to, aby se staly kanonickými.
  - d Z mnoha spisů, které splňovaly požadavky na to, aby byly zařazeny do kánonu, vybral sněm v Kartágu pouze dvacet sedm.
5. Odpovědi uveď ve svém poznámkovém sešitě.
- a Vysvětlí, proč je tvrzení **d** z předešlé otázky nepravdivé.
  - b Objasni, proč některé knihy, které nenapsal žádný z apoštolů, byly přesto zařazeny do novozákonního kánonu.
6. Přiřaď jednotlivé fáze formování Nového zákona (pravý sloupec) k událostem, které jsme v souvislosti s nimi uvedli v této lekci (levý sloupec).
.... a Tatianos cituje nebo se odvolává na většinu knih Nového zákona.	1) Sepsání
.... b Čtyři evangelia byla spojena v jeden celek.	2) Sebrání
.... c Petr hovoří o Pavlových listech, jako kdyby to již byla jedna sbírka.	3) Potvrzení
.... d Sněm v Kartágu uveřejnil seznam kanonických knih.	4) Uznání
.... e Lukáš sepsal záznam života Ježíše Krista a počátků církve.	
.... f Origenes používal Nového zákona při své polemice s gnostiky.	

NOVÝ ZÁKON JE NAPROSTO HODNOVĚRNÝ

NOVÝ ZÁKON - VĚRNĚ UCHOVÁVÁN A PŘEDÁVÁN

Úkol 2. *Přiřad' tvrzení o hodnověrnosti Nového zákona ke konkrétním skutečnostem, které je dotvrzují.*

V předchozí části jsme se zabývali otázkou, jak došlo ke zformování Nového zákona. Nyní se zaměříme na dostupné důkazy, že tato kniha byly rovněž pečlivě opisována a předávána, takže ji dnes máme k dispozici v nezměněné formě. Tímto se zároveň ujistíme i o naprosté hodnověrnosti novozákonního záznamu Ježíšova života a učení apoštolů.

Dochovalo se mnoho starých rukopisů

Je pravdou, že se nám nedochoval žádný původní rukopis novozákonní knihy (např. 1. listu Korintským, jež napsal Pavel sám). Našlo se však několik set zachovalých opisů Nového zákona nebo jeho částí. Některé pocházejí dokonce už ze druhého stol. Tyto rukopisy a spisy lze rozdělit do čtyř základních skupin: řecké papyrasy nebo pergameny, překlady a různé verze, citace církevních vedoucích a lekcionáře, používané v církvích.

Řecké papyry a pergameny

Jak jistě víš, pisatelé Nového zákona používali řečtinu. Původní dopisy a jejich opisy byly psány na papyrusových svitcích popř. listech. Pozdější opisy byly pořizovány na pergamenových listech.

Papyrus byl materiál, na který se psalo a který byl vyroben z listů papyrusového rákosu, rostoucího v Egyptě. Nejdříve se rukopisy opisovaly na papyrusové svitky. Později byly tyto opisy pořizovány na papyrusových listech spojovaných v knihy, tzv. *kodexy*. I dnešní knihy se dělají podobným způsobem. Papyrus nebyl drahý, velmi však trpěl opotřebením a vlivy vlhkosti. V suchém podnebí, například egyptském, dokázal přetrvat stovky let; ve vlhkém podnebí však záhy shnil. Navzdory své křehkosti se nám však v suchém písku egyptských pouští dochovalo přes 80 zlomků opisů na papyru. Nejstarším z nich je papyrus Rylands P⁵² (457). Pochází z 1. třetiny 2. století a obsahuje několik veršů 18 kap. evangelia Janova. Pokud budeme vycházet z toho, že Janovo evangelium bylo napsáno ke konci 1. století, zname-

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

ná to, že tento zlomek pochází z rukopisu, který vznikl méně než 50 let později od vzniku originálu.

Následující tabulka uvádí základní informace o šesti nejvýznamnějších rukopisech na papyru, které se nám zachovaly. (V označení jednotlivých rukopisů písmeno P znamená papyrus. Někdy se připojuje i jméno objevitele daného rukopisu.)

Novozákonní rukopisy na papyru

Číslo a název	Doba vzniku	Obsažené části Nového zákona
P ⁵² , (457) Rylandův papyrus	1. třetina 2. stol.	J 18,31-33.37-38
P ⁷⁵	2. stol.	J, téměř celé kap. 1-5, 8-9, části kap. 6-7, 10-15, L kap. 3-24
P ¹³	3. stol.	Žd 2,14 - 5,5; 10,8-22; 10,29 až 11,13; 11,28 - 12,17
P ⁴⁵ Chester-Beatty I	3. stol.	části Mt, Mk, L, J a Sk
P ⁴⁶ Chester-Beatty II	3. stol.	většina Pavlových listů kromě pastorálních epistol, Fm a Žd
P ⁴⁷ Chester-Beatty III	3. stol.	většina Zj 9,10 - 17,2

Přibližně začátkem čtvrtého století se začaly novozákonní knihy opisovat na pergamen - materiál ve srovnání s papyrem trvanlivější, ale rovněž dražší. Byl zhotoven z telecích nebo ovčích kůží. I pergamenové listy byly spojovány v knihy (kodexy). Celkem se zachovalo přes 270 majuskulních-unciálních rukopisů (psaných velkými písmeny řecké abecedy) a více než 2790 minuskulních-kursivních (napsaných malými písmeny). Pět nejdůležitějších uvádí následující tabulka:

Novozákonní pergamenové kodexy

Jméno	Doba vzniku	Obsažené části Nového zákona
kodex vatikánský	pol. 4. stol.	Mt - Žd 9,13
kodex sinajský	konec 4. stol.	celý NZ
kodex alexandrijský	poč. 5. stol.	celý NZ kromě 2 kap. z Mt, 2 kap. z J a většiny 2K
kodex Washingtonianus I	4. - 5. stol.	evangelia
33	9. stol.	evangelia, Sk, listy

NOVÝ ZÁKON JE NAPROSTO HODNOVĚRNÝ

7. Zakroužkuj písmeno před každým PRAVDIVÝM tvrzením.
- a Nejstarší dochovaný rukopis na papyru pochází z 3. stol.
  - b Termín *kodex* se týká druhu řeckých písmen, kterými byly psány staré rukopisy.
  - c Papyry Chester-Beatty P⁴⁵, P⁴⁶, P⁴⁷ vznikly v průběhu 3. stol.
  - d Nejstarší úplný rukopis Nového zákona pochází z konce 4. stol.
  - e Dochovalo se přes 2650 papyrusových a pergamenových rukopisů Nového zákona nebo jeho částí.

Rané překlady a verze

Zakrátko poté, co se novozákonní knihy dostaly do oběhu, byly překládány do různých jazyků. Některé z těchto překladů vznikly dokonce dvě století před kodexem vatikánským. Jsou tedy ještě dřívějšími novozákonními svědky. Pět nejdůležitějších uvádí následující tabulka:

Rané překlady Nového zákona

Název	Doba vzniku	Jazyk	Obsažené části Nového zákona
Africana	okolo 150	latina	téměř celý NZ
Diatessaron	okolo 170	syřština?	harmonie evangelií
syřský sinajský	4. stol.	syřština	většina evangelií
sahidický	200	koptština	téměř celý NZ
Vulgáta	384	latina	celý NZ

Spisy apoštolských a církevních otců

Kromě řeckých rukopisů a překladů do jiných jazyků se hojně setkáváme s citacemi Nového zákona ve spisech církevních vedoucích, počavše již prvním stoletím. Patří zde i většina jmen uvedených v tabulce s názvem „Používání Nového zákona vedoucími rané církve“. Jimi uváděné citace dokládají, že v době, kdy zmínění lidé psali, byly již rukopisy Nového zákona rozšířené a dosti známé. Jenom na základě citací těchto „otců“ bychom dokázali sestavit téměř celý Nový zákon.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Lekcionáře

Vedle řeckých rukopisů, různých překladů a spisů apoštolských a církevních otců máme rovněž k dispozici přes 2200 lektionářů, obsahujících části Nového zákona. Těchto lektionářů se používalo v církvích k veřejnému předčítání Písma. Nejstarší dochovaný lektionář pochází z 6. stol.

Jak tedy můžeš vidět, dochovalo se nám na 5300 rukopisů Nového zákona nebo jeho částí, počítaje pouze řecké rukopisy na papyru nebo pergamentu a církevní lektionáře.

Je zajímavé srovnat tuto skutečnost s ostatními díly, které vznikly přibližně ve stejné době. Uvedme alespoň tři: Tacitovo dílo *Z dějin císařského Říma*, Caesarovy *Zápisky o válce Galské* a Liviovu *Válku s Hannibalem*. Všechna tři díla se týkají politických a vojenských dějin Římského impéria. Všimni si následujícího srovnání s Novým zákonem:

Porovnání s novozákonními rukopisy

Dílo	Počet dochovaných rukopisů	Počet let mezi původním rukopisem a nejstarším dochovaným opisem
Z dějin císařského Říma	2	800
Zápisky o válce Galské	10	900
Válka s Hannibalem	20	300
Nový zákon	přes 5300	250, u některých rukopisů méně než 50 let

Je to opravdu ohromující množství rukopisů Nového zákona, které dnes máme k dispozici. Již toto pouhé množství dokladů, které nám poskytují papyrasy, pergamenové kodexy, lektionáře, citace a různé překlady Nového zákona, nás přivádí k nevyhnutelnému závěru: *život, smrt a vzkříšení Ježíše Krista je tou nejlépe zdokumentovanou událostí v celých starověkých dějinách.*

NOVÝ ZÁKON JE NAPROSTO HODNOVĚRNÝ

8. Z porovnání Nového zákona s díly Tacita, Julia Caesara a Livia, která byly napsána přibližně ve stejné době, vyplývá, že rukopisů Nového zákona se dochovalo nejméně

- a) desetkrát víc.
- b) stokrát víc.
- c) dvěstěšedesátkrát víc.

Náš Nový zákon je naprosto hodnověrný

Po čtrnáct století existoval Nový zákon pouze v podobě rukopisů. Většina rukopisů se přechovávala ve velikých evropských chrámech a kláštřích, některé pak i v domech bohatých rodů. Uvedená situace se však dramaticky změnila po vynalezení knihtisku Johannem Gutenbergem v r. 1437. Nejslavnějším Gutenbergovým tiskem byla v Mohuči (něm. Mainz) vytištěná dvoudílná Bible - později nazývaná „Gutenbergova Bible“. Byla to významná a svým dosahem přelomová událost. Namísto pracného ručního opisování mohly být nyní Bible rychle a s mnohem menšími náklady tištěny ve stovkách. Každý teď mohl mít svůj vlastní exemplář Starého a Nového zákona.

Vznikalo mnoho dalších překladů Bible. Většina z nich, zvláště ty novější, se opírají o ta nejlepší čtení všech dostupných řeckých rukopisů. Přírodným důsledkem tak velikého počtu rukopisů jsou totiž různá čtení, varianty. Ve většině případů se však jedná o bezvýznamné gramatické a stylistické rozdíly. Podstatnější rozdíly, sebrány na jedno místo, by nezabraly ani dvě třetiny jedné novozákonní stránky - tedy jednu tisícinu celku. Je to důkaz, že všechny opisy vznikly na základě jednoho původního originálu. Z toho rovněž vidíme, jak pečlivě si novozákonní opisovači počínali. Soulad mezi jednotlivými rukopisy je tak veliký, že můžeme s jistotou prohlásit: náš Nový zákon je v každém ohledu věrnou kopií původních inspirovaných spisů.

9. Většina moderních překladů Nového zákona se opírá

- a) o citace církevních otců.
- b) o dochované lekcionáře.
- c) o dochované řecké rukopisy.
- d) o syrské a koptské překlady.

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

10. Přiřaď jednotlivá tvrzení o Novém zákoně (pravý sloupec) k faktům, které tato tvrzení dokládají (levý sloupec).

.... a	Ireneus ke konci druhého století používal a citoval všechny novozákonní knihy kromě Filemonovi a 3. listu Janova.	1)	Náš dnešní Nový zákon je věrnou a úplnou reprodukcí původního materiálu.
.... b	V porovnání s dvaceti dochovanými rukopisy děl Liviových se dochovalo na 5300 rukopisů Nového zákona nebo jeho částí.	2)	Byly nalezeny rukopisy Nového zákona, které byly pořízeny nejpozději 50 let po vzniku originálů.
.... c	Podstatnější rozdíly mezi řeckými rukopisy by nezabraly ani dvě třetiny jedné novozákonní stránky.	3)	Na začátku 3. stol. již existoval celý Nový zákon v naší dnešní podobě.
.... d	Koptský překlad Nového zákona byl pořízen kolem r. 200.	4)	Dochovalo se nejméně 250krát více rukopisů Nového zákona než ostatních spisů, které vznikly přibližně ve stejné době.
.... e	Papyrus Rylands P ⁵² (457) pochází ze začátku 2. stol.		

Ty i já bychom si dnes nemohli otevřít Nový zákon, nebýt práce mnoha věrných a odevzdaných křesťanů - těch, kdo tyto knihy, poslušni Boží inspirace, sepsali; těch, kdo je pečlivě opisovali, uchovávali a předávali; těch, kdo s obrovskou trpělivostí srovnávali stovky řeckých rukopisů, aby tak mohly vzniknout naše moderní a přesné překlady; i těch, kdo nakonec tyto rukopisy přeložili do našich jazyků. Jak nepřeborný poklad dnes máme k dispozici! Dovídáme se v něm o našem jedinečném Spasiteli a jeho úžasném království, které přišel ustanovit, o moci, jež je nám k dispozici, abychom mu mohli sloužit, i o slávě, kterou budeme sdílet společně s ním. Vynaložme veškerou péči na studium této knihy. Přijměme její poselství do svého srdce. Učme jejím pravdám druhé - to vše s vědomím, že se jedná o živé, působící a život proměňující slovo Boží.

NOVÝ ZÁKON JE NAPROSTO HODNOVĚRNÝ

osobní test

1. PŘÍŘAZOVÁNÍ. Přiřaď jednotlivá jména, názvy, pojmy nebo události (pravý sloupec) k jejich popisu (levý sloupec).

.... a Císař, který v r. 303 nařídil spálení všech posvátných knih křesťanů	1) Klement Římský
.... b Bludař, který popíral inspiraci několika novozákonických knih	2) Markion
.... c Církevní vedoucí (jeden z apoštolských otců), který žil v prvním století (cca 30-100) a citoval novozákonní knihy	3) Dioklecián
.... d V Mohuči (něm. Mainz) vytiskl první Bibli	4) <i>Pastýř Hermův</i>
.... e Termín používaný pro sbírku autoritativních, inspirovaných knih	5) Sněm v Kartágu
.... f Kniha, která vznikla přibližně v r. 140 a nebyla zařazena do novozákonního kánonu	6) Kánon
.... g Nejstarší úplný řecký rukopis Nového zákona	7) Kodex sinajský
.... h Překlad Nového zákona pořízený cca v r. 150	8) Africký typ latinského překladu
.... i Jako inspirované přijímal pouze Lukáše a deset listů Pavlových	9) Johann Gutenberg
.... j Uveřejnil oficiální seznam kanonických knih Nového zákona	

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

OTÁZKY S VÝBĚREM SPRÁVNÉ ODPOVĚDI. Vyber nejvhodnější dokončení uvedených vět.

2. Kanonický požadavek apoštolskosti se týkal
  - a) vlastního obsahu knihy.
  - b) autorství knihy.
  - c) účinku knihy na čtenáře.
  - d) vážnosti, které se daná kniha v církvích těšila.
3. Z uvedených čtyř je nejstarším svědkem a pramenem textu NZ
  - a) Vulgáta.
  - b) kodex vatikánský.
  - c) africký typ latinského překladu.
  - c) Gutenbergova Bible.
4. Význam papyru Rylands P⁵² (457) spočívá v tom, že
  - a) vznikl nejpozději za 50 let po originálu.
  - b) obsahuje celé evangelium Janovo.
  - c) dokládá tehdejší existenci Pavlových listů již jako jednoho celku.
  - d) pochází z počátku 3. stol.
5. Důležitost sněmu v Kartágu, co se týče zformování NZ, spočívala v tom, že tento sněm
  - a) poprvé sebral všechny novozákonní knihy do jedné sbírky.
  - b) upřesnil, kdy lze knihu považovat za inspirovanou.
  - c) uvedl seznam knih, které splňovaly všechny čtyři podmínky na to, aby byly zařazeny do kánonu.
  - d) vyloučil všechny knihy, které nebyly napsány samými apoštoly.
6. Ve srovnání s dochovanými rukopisy děl Tacitových, Liviových a Caesarových jsou novozákonní rukopisy
  - a) přibližně stejné počtem, avšak dřívějšího data.
  - b) mnohokrát početnější a mnohem dřívějšího data.
  - c) méně početné a pozdějšího data.
  - d) více početné, avšak pozdějšího data.
7. Okolností, která přímo přispěla k oficiálnímu vyhlášení kánonu,
  - a) byla existence Markionova seznamu.
  - b) bylo sebrání čtyř evangelií do jednoho svazku.
  - c) byl vznik starého syrského překladu.
  - d) bylo časté citování knih NZ Polykarpem.

NOVÝ ZÁKON JE NAPROSTO HODNOVĚRNÝ

8. Nejpřesvědčivějším důkazem, že náš dnešní Nový zákon je věrnou reprodukcí původního materiálu, je

- a) existence přes 2200 lekcionářů, nalezených v mnoha různých městech.
- b) citování Nového zákona římskými církevními vedoucími.
- c) existence několika latinských překladů Nového zákona.
- d) skutečnost, že se dochovalo velice mnoho starých řeckých rukopisů a tyto se až na většinou nepodstatné rozdíly velice přesně shodují.

9. **CHRONOLOGIE.** Uspořádej následující události v dějinném sledu, tak že do vyhrazeného prostoru vepíšeš číslice 1 - 6, které budou naznačovat časovou posloupnost uvedených událostí.

- .... a Sněm v Kartágu uveřejnil oficiální seznam kanonických knih.
- .... b Pavel napsal list korintským věřícím.
- .... c Johann Gutenberg vytiskl první Bibli.
- .... d Petr kázal v den letnic na text ze starého zákona.
- .... e Origenes se odvolával na novozákonní knihy při své polemice s gnostiky.
- .... f Vznikl africký typ latinského překladu Nového zákona.

Nezapomeň si vypracovat Studijní zprávu za 3. část. Otázkový list opět odešli svému instruktorovi ICI.

odpovědi na studijní otázky

6. a 3) Potvrzení.
b 2) Sebrání.
c 2) Sebrání.
d 4) Uznání.
e 1) Sepsání.
f 3) Potvrzení.
1. a) pravděpodobně dány do oběhu nejprve jako samostatné listy nebo spisy.
d) potvrzením pravd, kterým byli věřící již dříve vyučováni.
7. a Nepravdivé.
b Nepravdivé.
c Pravdivé.
d Pravdivé.
e Pravdivé.
2. b) Polykarp ze Smyrny... řed r. 170.
c) v době Irenově... kromě 3. listu Janova.
e) před r. 215... včetně Egypta a Afriky.
8. c) dvěstěpadesátkrát víc.
3. Toto jsou námi navrhované odpovědi:
a Církevní vedoucí museli rozhodnout, zda tyto spisy patří do novozákonního kánonu.
b Církevní vedoucí museli potvrdit jako kanonické i další knihy, které Markion odvrhl.
c Církevní vedoucí byli nuceni rozhodnout, které knihy patří do kánonu NZ, a proto by měly být za každou cenu uchráněny před zničením.
9. c) dochované řecké rukopisy.
4. a Pravdivé.
b Pravdivé.
c Pravdivé.
d Nepravdivé.

NOVÝ ZÁKON JE NAPROSTO HODNOVĚRNÝ

- 10. a** 3) Na začátku 3. stol. již existoval celý Nový zákon v naší dnešní podobě.
- b** 4) Dochovalo se nejméně 250krát více rukopisů Nového zákona než ostatních spisů, které vznikly přibližně ve stejné době.
- c** 1) Náš dnešní Nový zákon je věrnou a úplnou reprodukcí původního materiálu.
- d** 3) Na začátku 3. stol. již existoval celý Nový zákon v naší dnešní podobě.
- e** 2) Byly nalezeny rukopisy Nového zákona, které byly pořízeny nejpozději 50 let po vzniku originálů.
- 5. a** Tvrzení je nepravdivé, protože požadavky na zařazení do kánonu splňovalo pouze 27 knih
- b** Tyto knihy byly zařazeny do kánonu proto, že jejich autory byli blízcí spolupracovníci apoštolů.

Lekce 1

1. a) Díky římské moci bylo dosaženo bezpečí, svobody a klidu cestování a dopravy.
b) Vlivem řecké kultury se řecký jazyk používal ve všech částech impéria.
c) Přispěním židovského náboženství a diaspory se lidé na mnoha různých místech seznámili s proroctvími o příchodu Mesiáše.
d) Existence mnoha dalších rozličných náboženství potvrdzovala, že se lidé různými způsoby snažili najít duchovní pomoc a uspokojení.
2. a 4) Synagóga
b 7) Septuaginta
c 6) Prozelyté
d 1) Císař Augustus
e 5) Diaspora
f 10) Saduceové
g 2) Alexandr Veliký
h 12) Velikonoce
i 13) Herodes Veliký
j 3) Helénisté
k 9) Farizeové
l 11) Letnice
m 9) Farizeové
n 8) Sanhedrin
3. a konkrétními událostmi a fakty.
b pravdami týkajícími se Ježíše Krista a křesťanského života.
c pokyny udělenými jednotlivcům co se týče vedení církve a dalších záležitostí.
d poselstvím pro současnost i zjevením budoucích věcí.
4. a 2) Jan.
b 1) Lukáš.
c 4) Pavel.
d 2) Jan.
e 4) Pavel.
f 3) Jakub.

ODPOVĚDI NA OSOBNÍ TESTY

5.

Údobí	Historické	Doktrinální	Osobní	Prorocké
6 př. n. l. -29 n. l.	Mt, Mk			
30-60 n. l.		Ř, Ga	Fm	
60-95 n. l.		Žd	1Tm, 2Tm	Zj

Lekce 2

1. Nepravdivé.
2. Pravdivé.
3. Nepravdivé.
4. Nepravdivé.
5. Pravdivé.
6. Nepravdivé.
7. Nepravdivé.
8. Pravdivé.
9. Pravdivé.
10. Nepravdivé.
11. b) neuvěřili, že Ježíš je Syn Boží.
12. c) názorná lekce.
13. a) Ježíšova narození a přípravy na službu.
14. d) Galileji.
15. c) věrně zobrazit osobu Ježíše Krista.
16. Samařsko.
17. pozdější služba a polemika.
18. Betanie.
19. Judsku a Galileji.
20. sebe sama.

Lekce 3.

1. Pravdivé.
2. Nepravdivé.
3. Nepravdivé.
4. Pravdivé.
5. Nepravdivé.
6. Pravdivé.
7. Pravdivé.
8. Nepravdivé.
9. Nepravdivé.
10. Pravdivé.
11. c) se přidržují společné předlohy při líčení Ježíšova života.
12. a) poukazuje na to, jak se v Ježíšovi starozákonní proctví naplnila.
13. a 2) Marek.
b 1) Matouš.
c 1) Matouš.
d 2) Marek.
e 2) Marek.

14. (Vlastními slovy.)
 a) údobí veřejného přijímání a popularity.
 b) údobí poklesu popularity a nakonec i odmítnutí.
15. (Vlastními slovy.) ukazovalo, jak se v Ježíšovi naplnila starozákonní mesiášská proroctví.
16. (Vlastními slovy.) činnou službu Ježíše Krista, v níž ochotně a pohotově uspokojoval potřeby lidí.
17. „Počátek evangelia Ježíše Krista“ (1,1).

Lekce 4

1. a 1) Evangelium Lukášovo.
 b 2) Evangelium Janovo.
 c 1) Evangelium Lukášovo.
 d 2) Evangelium Janovo.
 e 2) Evangelium Janovo.
 f 1) Evangelium Lukášovo.
 g 1) Evangelium Lukášovo.
2. Pravdivé.
 3. Nepravdivé.
 4. Pravdivé
 5. Pravdivé
 6. Nepravdivé.
 7. Nepravdivé.
 8. b) Ježíšovo učení o Synu člověka.
 9. a) ukázat, že Ježíš je Syn Boží, a vést lidi k tomu, aby v něj uvěřili.

Lekce 5

1. Nepravdivé. Skutky jsou spojovacím článkem mezi evangeliem a listy, poněvadž líčí vznik církve.
 2. Pravdivé.
 3. Nepravdivé. Ze Skutků je zřejmé, že se Pavel obracel stále častěji k pohanům, protože většina Židů jeho poselství nepřijímala.
 4. Pravdivé.
 5. Nepravdivé. Pavlův List Galatským byl reakcí na zprávu, že Galaťané přijali bludné učení o spasení.
 6. a 5) Jakub.
 b 1) Petr.
 c 3) Lukáš.
 d 4) Skutky apoštolů.
 e 3) Lukáš.
 f 6) Galatským.
 g 1) Petr.
 h 2) Pavel.
7. a 6.
 b 4.
 c 1.
 d 3.
 e 2.
 f 7.
 g 5.

- 8. a 6; Kypr.
- b 9; Kréta.
- c 2; Makedonie.
- d 7; Caesarea.
- e 8; Jeruzalém.
- f 10; Kyréné.
- g 4; Efez.
- h 5; Galacie.
- i 1; Řím.
- j 8; Jeruzalém.
- k 3; Korint.

Lekce 6

- 1. a 5) Římanům.
- b 4) 2. list Korintským.
- c 2) 2. list Tesalonickým.
- d 5) Římanům.
- e 3) 1. list Korintským.
- f 4) 2. list Korintským.
- g 2) 2. list Tesalonickým.
- h 4) 2. list Korintským.
- i 5) Římanům.
- j 1) 1. list Tesalonickým.
- k 1) 1. list Tesalonickým.
- l 3) 1. list Korintským.
- m 3) 1. list Korintským.
- 2. a Korint.
- b Tesalonika.
- c Řím.
- d Korint.

- 3. a evangeliu Boží spravedlnosti.
- b zahálčivý způsob života.
- c konkrétní problémy tamější církve.
- d že v té době nebylo možné, aby je navštívil osobně.
- e zmrtvýchvstání.

Lekce 7

- 1. a 2) Efezským .
- b 3) Koloským.
- c 1) Filemonovi.
- d 2) Efezským.
- e 4) Filipským.
- f 2) Efezským.
- g 4) Filipským.
- h 3) Koloským.
- i 1) Filemonovi.
- j 3) Koloským.
- k 1) Filemonovi.
- l 4) Filipským.
- 2. Nepravdivé. Lukášovo vylíčení Pavlových zatčení a soudních přelíčení dokazuje, že křesťanství neznamenalo politickou hrozbu pro římskou vládu.
- 3. Nepravdivé. Listy Filemonovi, Efezským, Koloským a Filipským někdy označujeme jako „listy z vězení“, poněvadž je Pavel napsal v době, kdy byl vězněn.

4. Pravdivé.
5. Nepravdivé. List Filemonovi odhaluje Pavlovu starost o otroka, který se provinil vůči svému pánovi, a nyní potřeboval jeho odpuštění.
6. Nepravdivé. Fp 2,5-11 je, spolu s J 1, Žd 1 - 2 a Ko 1, velice důležitým oddílem, protože jednoznačně dosvědčuje Kristovo božství a pomáhá nám pochopit, k čemu došlo, když se Ježíš stal člověkem.
7. Pravdivé.
8. Nepravdivé. Když chtěl Pavel Koloským ukázat, že zastávají falešné učení, použil následujícího postupu: předložil jim pravdu o Kristu, takže se jejich omyl stal zjevným.

Lekce 8

1. a 2) 2. list Timoteovi.
 b 4) 1. list Petrův.
 c 5) Židům.
 d 1) 1. list Timoteovi.
 e 5) Židům.
 f 1) 1. list Timoteovi.
 g 3) Titovi.
 h 4) 1. list Petrův.
 i 3) Titovi.
 j 5) Židům.
 k 2) 2. list Timoteovi.
2. a) List Titovi.
 3. c) Melchisedechovo.

4. c) duchovní zralosti a schopnosti dobře vést svou rodinu.
5. b) křesťanský postoj v utrpení.
6. a Titovi (2,1.11).
 b 2. list Timoteovi (4,2.7.9).
 c Židům (10,12).
 d 1. list Petrův (4,16).
 e 1. list Timoteovi (1,3).
 f Židům (2,3).

Lekce 9

1. a 5) 3. list Janův.
 b 3) 1. list Janův.
 c 6) Zjevení Janovo.
 d 2) List Judův.
 e 5) 3. list Janův.
 f 1) 2. list Petrův.
 g 6) Zjevení Janovo.
 h 3) 1. list Janův.
 i 1) 2. list Petrův.
 j 4) 2. list Janův.
 k 4) 2. list Janův.
2. a 3) Zjevení Janovo.
 b 2) 3. list Janův.
 c 1) List Judův.
 d 3) Zjevení Janovo.
3. b) 1. list Janův.
 4. d) futuristickému.
 5. c) Listu Judově.
 6. a) apokalyptické symboliky.
 7. b) ještě nenastal čas jejich naplnění.
8. a 4. c 3.
 b 2. d 1.

Lekce 10

1. a 3) Dioklecián.
b 2) Markion.
c 1) Klement Římský.
d 9) Johann Gutenberg.
e 6) Kánon.
f 4) *Pastýř Hermův*.
g 7) Kodex sinajský.
h 8) Africký typ latinského překladu.
i 2) Markion.
j 5) Sněm v Kartágu.
2. b) autorství knihy.
3. c) africký typ latinského překladu.
4. a) vznikl nejpozději za 50 let po originálu.
5. c) uvedl seznam knih, které splňovaly všechny čtyři podmínky na to, aby byly zařazeny do kánonu.
6. b) mnohokrát početnější a mnohem dřívějšího data.
7. a) byla existence Markionova seznamu.
8. d) skutečnost, že se dochovalo velice mnoho starých řeckých rukopisů a tyto se až na většinou nepodstatné rozdíly velice přesně shodují.
9. a 5.
b 2.
c 6.
d 1.
e 4.
f 3.

PROGRAM KŘEŠŤANSKÉ SLUŽBY

Symbol na levé straně je vodítkem pro pořadí studia v této sérii, která je rozdělena do tří částí, každá po šesti kursech.

Království, moc a sláva: Přehled Nového zákona je druhým kursem v první části. Bude prospěšné studovat tyto kurzy ve správném pořadí.

Tento kurs ti pomůže . . .

- pochopit pozadí a poselství Nového zákona.
- seznámit se s životem Ježíše Krista a počátky církve.
- poznat lépe Boha a dělit se s druhými o novozákonní pravdy.
- nalézt důvody, proč se můžeš na Nový zákon zcela spolehnout.

V ICI Programu křesťanské služby rovněž vyšlo:

**RÁDCE, UČITEL A PRŮVODCE
ÚHELNÉ KAMENY PRAVDY
KŘEŠŤANSKÁ ZRALOST**

Studijní zprávy za jednotlivé části
BROŽURA S OTÁZKAMI

CS 12

**PROGRAM
KŘESŤANSKÉ
SLUŽBY**

KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

PŘEHLED NOVÉHO ZÁKONA

ICI University

POKYNY

Po ukončení studia každé části vyplň vždy otázkový list příslušné části. Při zaznamenávání svých odpovědí jednej podle pokynů a příkladů uvedených na otázkovém listu.

Vypracuj vždy pouze jednu zprávu. *Vyplněný otázkový list ihned odešli svému instruktorovi ICI. Brožuru s otázkami si můžeš ponechat.*

První vydání 1982
Druhé vydání 1984

První české vydání 1996
© 1982, 1984, All Rights Reserved
International Correspondence Institute
Irving, TX
6/91 5M BA

POKYNY

Po ukončení studia každé části vyplň vždy otázkový list příslušné části. V následujícím jsou uvedeny pokyny, jakým způsobem odpovídat na jednotlivé otázky. Otázky jsou dvojího druhu: PRAVDIVÉ – NEPRAVDIVÉ a OTÁZKY S VÝBĚREM SPRÁVNÉ ODPOVĚDI.

Příklad otázky typu PRAVDIVÉ - NEPRAVDIVÉ

Uvedené tvrzení je buď pravdivé, nebo nepravdivé. Jestliže je tvrzení

PRAVDIVÉ - začerni obdélník **a**
NEPRAVDIVÉ - začerni obdélník **b**

1. Bible je Boží poselství určené nám.

Výše uvedené tvrzení je PRAVDIVÉ, takže při své odpovědi začerníš obdélník **a**.

Příklad OTÁZKY S VÝBĚREM SPRÁVNÉ ODPOVĚDI

Jedna z uvedených možností je nejvhodnější (nejvýstižnější) odpověď na následující otázku:

2. Znovu se narodit znamená
- být mladistvý.
  - přijmout Ježíše jako svého Spasitele.
  - vstoupit do nového roku.
  - vyhledat jinou církev.

Správná odpověď je b), takže začerníš obdélník **b**.

STUDIJNÍ ZPRÁVA ZA PRVNÍ ČÁST

Všechny otázky zodpověz na otázkovém listu č. 1. Příklady, které jsou v něm uvedeny, ti pomohou správně označit tvé odpovědi.

ČÁST 1 - VŠEOBECNÉ POŽADAVKY PRO PRVNÍ ČÁST

*Pokud je tvá odpověď ANO, začerni na otázkovém listu obdélník a.
Pokud je tvá odpověď NE, začerni obdélník b.*

1. Přečetl sis pozorně všechny lekce v první části?
2. Zodpověděl jsi všechny studijní otázky?
3. Vypracoval sis všechny osobní testy?
4. Prošel sis znovu všechny otázky z osobních testů, které jsi nezodpověděl správně?
5. Jestliže jsi narazil na tobě neznámá slova, vyhledal sis jejich význam ve slovníku?

ČÁST 2 - OTÁZKY TYPU PRAVDIVÉ - NEPRAVDIVÉ

Následující tvrzení jsou buď pravdivá, nebo nepravdivá. Jestliže je tvrzení

PRAVDIVÉ - začerni obdélník a
NEPRAVDIVÉ - začerni obdélník b

6. Židé z prostředí diaspory se shromažďovali v synagóze, aby přijímali poučení z Písma Starého zákona.
7. V době, kdy se narodil Ježíš, spadala Palestina pod svrchovanost Říma.
8. Záměrem čtyř evangelistů bylo zaznamenat všechny události Ježíšova života v přesném chronologickém pořadí
9. Markovo evangelium obsahuje všechny zázraky, které jsou uvedeny u Lukáše.
10. Čtyři evangelia jsou selektivní, ale přesto v harmonickém souladu.
11. Lukáš byl Žid - stejně jako většina pisatelů novozákonních knih.
12. Jan jednoznačně prohlašuje, že své evangelium napsal proto, aby lidé uvěřili v Ježíše Krista, Syna Božího.

ČÁST 3 - OTÁZKY S VÝBĚREM SPRÁVNÉ ODPOVĚDI

Jedna z uvedených možností je nevhodnější odpovědí na otázky. Na otázkovém listu začerni obdélník s písmenem možnosti, kterou sis zvolil.

13. Židovská velerada, která v době novozákonní rozhodovala v politických a náboženských záležitostech národa, se nazývala
 a) synagoga. c) diaspora.
 b) Sanhedrin. d) helénista.
14. Matouš a Skutky apoštolů patří ke knihám
 a) osobním. c) historickým.
 b) prorockým. d) doktrinálním.
15. Svět, do něhož se Ježíš narodil, byl ovlivňován
 a) helénskou kulturou, židovským náboženstvím a římskou politickou mocí.
 b) jazykem Římanů (latinou), řeckou vojenskou nadvládou a v oblasti náboženské kultury a mystériemi.
 c) řeckou filozofií, židovskou vojenskou mocí a římskou kulturou.
 d) babylónským náboženstvím, židovskou kulturou a řeckou politickou mocí.
16. Říkáme, že čtyři evangelia jsou v harmonickém souladu, protože
 a) líčí všecko, co Ježíš řekl a učinil.
 b) byla napsána řecky.
 c) obsahují stejná podobenství, události a učení.
 d) se při vyprávění o Ježíši Kristu přidržují společné hlavní předlohy.
17. Podle dělení uvedeného v tomto kursu bylo třetí hlavní údobí v Ježíšově životě charakterizováno
 a) všeobecným úspěchem a popularitou u lidu.
 b) silící polemikou s židovskými vůdci.
 c) tělesným dospíváním a přípravou na budoucí službu.
 d) vícerym střetnutím s Janem Křtitelem.
18. K Ježíšovu soudu, smrti a vzkříšení došlo
 a) v Galileji. c) v Pereji.
 b) v Samařsku. d) v Judsku.
19. V Matoušově evangeliu je učení Ježíšovo
 a) rozděleno do pěti částí podle témat.
 b) méně zdůrazňováno než u Marka.
 c) sebráno celé do tří kapitol přibližně uprostřed knihy.
 d) rozptýleno po celé knize.

20. Nejzávažnějším důvodem, proč je Matoušovo evangelium vhodným přemostěním mezi Starým a Novým zákonem, je skutečnost, že toto evangelium
- uvádí většinu Ježíšových podobenství.
  - připojuje většinu Ježíšova vyučování o modlitbě.
  - ukazuje, jak se v Ježíšovi naplnila mesiášská proroctví.
  - líčí mnoho zázraků, které Ježíš učinil v Galileji.
21. Markovo evangelium je příznačné tím, že klade důraz
- na Ježíšův původ a okolnosti jeho narození.
  - na podstatu a charakter království Božího.
  - na Ježíšovy zázraky a jeho činnou, praktickou službu.
  - na Ježíšova podobenství, názorné lekce a proroctví.
22. V Lukášově evangeliu se Ježíš ztotožňuje s postavou z Danielova prorockého vidění, zaznamenaného u Da 7,13-14, tím že se prohlašuje
- za proroka většího, než byl Mojžíš.
  - za Syna člověka.
  - za potomka Davidova.
  - za služebníka všech.
23. Vhodným příkladem Lukášova důrazu kladeného na dílo Ducha svatého je jeho vylíčení
- vzkříšení dcery Jairovy.
  - Pontia Piláta.
  - Ježíšova soudu před veleradou.
  - Marie a narození Ježíšova.
24. Jan jako jediný z evangelistů
- uvádí sedm Ježíšových výroků „Já jsem“.
  - vypravuje o Ježíšově polemice s židovskými vůdci.
  - líčí Ježíšovu službu v Galileji.
  - dosvědčuje božství Kristovo.

KONEC POŽADAVKŮ PRO PRVNÍ ČÁST. Jednej podle zbývajících pokynů, které jsou uvedeny v otázkovém listu, a odešli jej svému inštruktorovi ICI. Pak začni studovat druhou část.

STUDIJNÍ ZPRÁVA ZA DRUHOU ČÁST

Všechny otázky zodpověz na otázkovém listu č. 2. Příklady, které jsou v něm uvedeny, ti pomohou správně označit tvé odpovědi.

ČÁST 1 - VŠEOBECNÉ POŽADAVKY PRO DRUHOU ČÁST

*Pokud je tvá odpověď ANO, začerni na otázkovém listu obdélník a.
Pokud je tvá odpověď NE, začerni obdélník b.*

1. Přečetl sis pozorně všechny lekce v druhé části?
2. Zodpověděl jsi všechny studijní otázky?
3. Vypracoval sis všechny osobní testy?
4. Prošel sis znovu všechny otázky z osobních testů, které jsi nezodpověděl správně?
5. Jestliže jsi narazil na tobě neznámá slova, vyhledal sis jejich význam ve slovníku?

ČÁST 2 - OTÁZKY TYPU PRAVDIVÉ - NEPRAVDIVÉ

Následující tvrzení jsou buď pravdivá, nebo nepravdivá. Jestliže je tvrzení

PRAVDIVÉ - začerni obdélník a
NEPRAVDIVÉ - začerni obdélník b

6. Skutky apoštolů obsahují plné vylíčení života všech apoštolů.
7. Pavlova druhá misijní cesta jej zavedla až do Říma.
8. Galatským se zabývá stejným předmětem sporu jako Jeruzalémské jednání, vylíčené ve Sk 15.
9. Většina těch, kdo se v Tesalonice následkem Pavlovy služby obrátili, byli Židé.
10. Z Pavlových listů Korintským vyplývá, že se jednalo o duchovně zralé křesťany.
11. Než byl poslán do Říma, byl Pavel dva roky vězněn v Cesareji.
12. List Filipským byl s největší pravděpodobností napsán ke konci Pavlova prvního věznění v Římě.

ČÁST 3 - OTÁZKY S VÝBĚREM SPRÁVNÉ ODPOVĚDI

Jedna z uvedených možností je nevhodnější (nejvýstižnější) odpověď na následující otázku. Na otázkovém listu začerni obdélník s písmenem možnosti, kterou sis zvolil.

13. Skutky apoštolů jsou důležitým spojovacím článkem mezi evangelií a listy, poněvadž líčí
  - a) vznik církve.
  - b) Petrovo kázání v Jeruzalémě.
  - c) vzkříšení Ježíše Krista.
  - d) všechny zázraky učiněné všemi apoštoly.
14. Jedním z konkrétních způsobů, jak Lukáš poukázal na to, že křesťanství není protistátním hnutím, bylo vylíčení
  - a) mučednické smrti Štěpánovy.
  - b) Petrovy služby mezi Samařany.
  - c) Galliovy reakce na obžalobu, kterou proti Pavlovi vznesli Židé.
  - d) rozhodnutí Jeruzalémského jednání.
15. Důležitou skutečností, která nasvědčuje, že List Jakubův byl napsán ze všech listů jako první, je to, že
  - a) jeho autorem je jeden z apoštolů.
  - b) obsahuje varování před lživými učiteli.
  - c) je v něm vylíčeno, k čemu došlo o letnicích.
  - d) byl adresován křesťanům obráceným ze židovství.
16. List Galatským vytvořil vhodnou základnu pro další šíření křesťanství, protože
  - a) obsahoval směrnice pro volbu vedoucích v místních církvích.
  - b) se postavil proti židovskému zákonictví, které by bylo překážkou pro postup evangelia mezi pohany.
  - c) dokládal, že Pavlovu službu doprovázely zázraky a znamení.
  - d) ukazoval, proč by se křesťanství nemělo považovat za politickou hrozbu pro Řím.
17. Poprvé psal Pavel o eschatologických událostech (událostech poslední doby) ve svém
  - a) Listu Galatským.
  - b) 1. listu Tesalonickým.
  - c) 1. listu Korintským.
  - d) Listu Římanům.

18. Pavlovým hlavním záměrem při psaní 1. listu Korintským bylo
- a) pomoci vyřešit různé konkrétní problémy, které se v tamější církvi vyskytly.
  - b) vysvětlit učení o ospravedlnění a posvěcení.
  - c) vylíčit události, ke kterým dojde před koncem světa.
  - d) zareagovat na útoky zpochybňující jeho apoštolskou autoritu.
19. Pro 2. list Korintským byl v této učebnici použit název
- a) „Charakter zbožného člověka“.
  - b) „Naděje Kristova příchodu“.
  - c) „Obhajoba pravé služby“.
  - d) „Zásady křesťanského jednání“.
20. Nejlepším příkladem základu Pavlova učení o evangeliu a významu ospravedlnění je
- a) 1. list Korintským.
  - b) List Galatským.
  - c) List Římanům.
  - d) kniha Skutků apoštolů.
21. List Filemonovi lze nejvýstižněji charakterizovat jako
- a) Pavlův duchovní autoportrét.
  - b) Pavlovy pokyny ohledně otroků a jejich pánů.
  - c) Pavlovo vylíčení okolností, v nichž se momentálně nacházel.
  - d) přímluvu za bratra v Kristu.
22. Hlavním tématem Listu Efezským je
- a) budoucnost izraelského národa.
  - b) univerzální církev.
  - c) nebezpečí zákonictví.
  - d) smysl křesťanského odpuštění.
23. Rozdíl mezi Koloským a Efezským spočívá v tom, že List Koloským byl
- a) reakcí na bludná učení, k nimž patřilo mj. uctívání andělů.
  - b) napsán během Pavlova římského věznění.
  - c) čten i dalšími církvemi v okolních oblastech.
  - d) napsán tak, aby poskytl poučení jak v praktické oblasti, tak i v oblasti učení.
24. Z Pavlových listů obsahuje nejčistší vyjádření jeho osobních pocitů, tužeb, usilování a hodnot list
- a) Efezským.
  - b) Filipským.
  - c) Koloským.
  - d) Filemonovi.

KONEC POŽADAVKŮ PRO DRUHOU ČÁST. Jednej podle zbývajících pokynů, které jsou uvedeny v otázkovém listu, a odešli jej svému instruktorovi ICI. Pak začni studovat třetí část.

STUDIJNÍ ZPRÁVA ZA TŘETÍ ČÁST

Všechny otázky zodpověz na otázkovém listu č. 3. Příklady, které jsou v něm uvedeny, ti pomohou správně označit tvé odpovědi.

ČÁST 1 - VŠEOBECNÉ POŽADAVKY PRO TŘETÍ ČÁST

Pokud je tvá odpověď ANO, začerni na otázkovém listu obdélník a. Pokud je tvá odpověď NE, začerni obdélník b.

1. Přečetl sis pozorně všechny lekce v třetí části ?
2. Zodpověděl jsi všechny studijní otázky?
3. Vypracoval sis všechny osobní testy?
4. Prošel sis znovu všechny otázky z osobních testů, které jsi nezodpověděl správně?
5. Jestliže jsi narazil na tobě neznámá slova, vyhledal sis jejich význam ve slovníku?

ČÁST 2 - OTÁZKY TYPU PRAVDIVÉ - NEPRAVDIVÉ

Následující tvrzení jsou buď pravdivá, nebo nepravdivá. Jestliže je tvrzení

PRAVDIVÉ - začerni obdélník **a**
NEPRAVDIVÉ - začerni obdélník **b**

6. Lukáš vylíčil průběh a výsledek Pavlova soudního procesu před císařem.
7. Poslední Pavlův dopis, který se nám dochoval, je 2. list Timoteovi.
8. List Judův a 2. list Petrův mají podobný obsah.
9. Nic nenasvědčuje tomu, že evangelium Janovo a 1. list Janův byly napsány jednou a toutéž osobou.
10. Zjevení Janovo bylo pravděpodobně napsáno po pádu Jeruzaléma v r. 70 n. l.
11. Náš Nový zákon obsahuje všechny knihy, které splňovaly požadavky na zařazení do kánonu.
12. Před rokem 400 nebyl pořízen žádný překlad Nového zákona.

ČÁST 3 - OTÁZKY S VÝBĚREM SPRÁVNÉ ODPOVĚDI

Jedna z uvedených možností je nevhodnější (nejvýstižnější) odpověď na následující otázky. Na otázkovém listu začerni obdélník s písmenem možnosti, kterou sis zvolil.

13. Z pastoračních epištol vyplývá, že po svém prvním římském věznění
- a) se Pavel vrátil do Jeruzaléma, kde také zůstal až do své smrti.
  - b) nesměl Pavel i nadále opustit Řím.
  - c) strávil Pavel své poslední roky s Timoteem v Efezu.
  - d) se Pavel vydal na Krétu, kde pak zanechal Tita.
14. Důležitost zdravého učení, požadavky, které musí splňovat vedoucí v církvi, a osobní jednání služebníka Božího - to jsou hlavní témata
- a) Listu Galatským a Efezským.
  - b) Listu Židům a 2. listu Petrova.
  - c) 1. listu Timoteovi a Listu Titovi.
  - d) 2. listu Timoteovi a 1. listu Petrova.
15. Pro osnovu 1. listu Petrova byl v této učebnici použit název
- a) „Pokyny pro Božího člověka“.
  - b) „Rady trpícím“.
  - c) „Směrnice pro vedoucího v církvi“.
  - d) „Pravé křesťanské poznání“.
16. List Židům obsahuje verš:
- a) „Ježíšovo kněžství však nepřechází na jiného, neboť on zůstává navěky.“
  - b) „Dobrý boj jsem bojoval...“
  - c) „Mluv zdravé slovo, jemuž nelze nic vytknout...“
  - d) „Nezanechávej svůj dar, který ti byl dán...“
17. K listům, které byly napsány v době po Pavlově prvním věznění v Římě, patří
- a) Galatským a Efezským.
  - b) „listy z vězení“.
  - c) „pastorální epištole“.
  - d) „listy z cest“.
18. Problémem, kterým se konkrétněji zabývají 2. list Petrův, List Judův a 1. list Janův,
- a) bylo utrpení a pronásledování za císaře Nerona.
  - b) bylo působení lživých učitelů a jejich bludných učeních, jako byla např. gnose.
  - c) byl růst církve a nutnost její organizace.
  - d) byl vztah křesťanství k judaismu.

19. Místo pro nejdoslovnější naplnění proroctví knihy Zjevení ponechává výklad
- a) préteristický (historický).
  - b) idealistický (všeobecný).
  - c) historizující.
  - d) futuristický.
20. Důležitost knihy Zjevení spočívá v tom, že
- a) používá symbolů a je napsána živým a sugestivním, apokalyptickým stylem.
  - b) obsahuje mnoho narážek na starozákonní knihy.
  - c) ukazuje Ježíše Krista jako vítěze i toho, který má ve svých rukou celou budoucnost.
  - d) obsahuje poselství trpícím věřícím v Malé Asii.
21. Knihy Nového zákona byly církevními vedoucími uznány a používány jako inspirované
- a) hned po jejich napsání.
  - b) poté, co dal Markion do oběhu svůj neúplný seznam.
  - c) asi deset let před sněmem v Kartágu.
  - d) několik let po smrti Diokleciánově.
22. Když se při rozhodování o tom, zda je daná kniha kanonická, hledělo na její přijímání v celé církvi, jednalo se o splňování požadavku
- a) duchovnosti.
  - b) univerzálnosti.
  - c) apoštolskosti.
  - d) inspirovanosti.
23. Nejstarší řecký rukopis části Nového zákona je papyrus Rylands P⁵² (457), který pochází
- a) z počátku 2. stol.
  - b) z druhé poloviny 2. stol.
  - c) z konce 2. stol.
  - d) z počátku 3. stol.
24. Z následujících událostí, které spadají do jednotlivých fází zformování a předávání Nového zákona, druhou v pořadí bylo
- a) citování Nového zákona Ireneem.
  - b) napsání Skutků Lukášem.
  - c) vytištění Gutenbergovy Bible.
  - d) uznání kánonu sněmem v Kartágu.

KONEC POŽADAVKŮ PRO TŘETÍ ČÁST. Jednej podle zbývajících pokynů, které jsou uvedeny v otázkovém listu, a odešli jej svému instruktorovi ICI. Tímto jsi ukončil studium tohoto kursu. Požádej svého instruktora ICI, aby ti doporučil další kurs k pokračování ve studiu.

ŽÁDOST O SLOŽENÍ ZÁVĚREČNÉ ZKOUŠKY

(Tento formulář použij pouze pokud chceš získat kredit k dosažení titulu.)

Potřebuji složit závěrečnou zkoušku programu Křesťanská služba pro následující kurs:

CS 12, KRÁLOVSTVÍ, MOC A SLÁVA

Jméno zkoušejícího .....
(pokud je známo)

Adresa zkoušejícího .....
(pokud je známa)
.....

Pokud nebylo smluveno datum a hodina zkoušky, použij tento dotazník jako žádost o sjednání termínu.

DATUM	dopoledne	odpoledne	večer
První volba _____	☐	☐	☐
Druhá volba _____	☐	☐	☐
Třetí volba _____	☐	☐	☐

I

2

**Adresa kanceláře ICI
příslušející místu tvého bydliště,
kam mají být vráceny
studentské zprávy
(vyplněné listy odpovědí)
pro jednotlivé sekce:**

**Pokud není výše uvedena žádná adresa,
vrať své listy odpovědí na adresu:**

**ICI UNIVERSITY National Office
P.O. Box 80
Leoše Janáčka 5
737 01 Český Těšín
Česká republika**